ଆଜ୍ଞାପାଳନର ରାଜନୀତି
-ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦାସତାବରଣ

ଏତିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀ

ଅନୁବାଦ:
ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ
ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଆଜ୍ଞାପାଳନର ରାଜନୀତି
- ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦାସତାବରଣ

ଲେଖକ

ଏତିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀ

ଲେଖକ-ପରିଚିତି : ବିଷୟ ପରିଚିତି

ମରେ ଏନ୍ ରୋଥବାର୍ଡ୍

ଭୂମିକା

ବିଦ୍ୟା ଦାସ

ଅନୁବାଦ ଓ ପୃଷ୍ଠବନ୍ଧ

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ଆଜ୍ଞାପାଳନର ରାଜନୀତି
- ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦାସତାବରଣ

ଲେଖକ : ଏତିଏନ୍ ଦ ଲା ବୂଏଟୀ

ଅନୁବାଦ ଓ ପୃଷ୍ଠବନ୍ଧ : ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ :
ଶିକ୍ଷାସନ୍ଧାନ
ଏ-୧୨, ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ଼ କଲୋନୀ, ବରମୁଣ୍ଡା
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩
ଫୋନ : ୦୬୭୪-୨୫୫୬୧୦୯ / ୨୫୫୦୬୫୬

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୨୦୦୬

ମୁଦ୍ରଣ :
ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକାଶନୀ
୨୬୬ ଜଗନ୍ନାଥ ବିହାର
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩

ମୂଲ୍ୟ : ୧୦୦/- ମାତ୍ର

ଆଇ ଏସ ବି ଏନ୍ : ୮୧-୮୭୯୮୨-୨୫- ଏକ୍ସ

Agna Palanara Rajaneeti :
- Swechhare Dasatabarana

Author : **Etienne de la Boetie**

Oriya Translation and Foreword : **Chittaranjan Das**

Published by :
Sikshasandhan
A-12, Housing Board Colony, Baramunda
Bhubaneswar - 751003
Phone : 0674-2556109 / 2550656

Printed at :
Siksha Prakashani
266 Jagannath Vihar
Bhubaneswar -751003

Price :Rs.100/- only.

ISBN : 81-87982-25-X

ସୂଚୀ

୧.	ପ୍ରଥମେ ଭୂମିକାଟିଏ	୧
୨.	ଏତିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ବିଚାର	୨୧
୩.	ପ୍ରଥମ ଭାଗ	୬୧
୪.	ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ	୭୩
୫.	ତୃତୀୟ ଭାଗ	୧୦୧
୬.	ପୃଷ୍ଠବନ୍ଧ	୧୧୭

ପ୍ରଥମେ ଭୂମିକାଟିଏ

"ମନେ କର, ଗୋଟିଏ ପଟେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ପଚାଶ ହଜାର ସୈନ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଅପର ପଟେ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ସଂଖ୍ୟାର ସେତିକି ମନୁଷ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସାମନା କରିବା ପାଇଁ ମହଜୁଦ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ରହିଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପଟ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବ ବୋଲି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ଏବଂ ଅପରପଟ ସେମାନଙ୍କର ସେହି ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଛଡ଼ାଇନେବ ବୋଲି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଆସିଛି । ଆପଣ ହଠାତ୍ ଅନୁମାନ କରି କହିଲେ, ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ପଟଟି ଜିତୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରିବେ ! କେଉଁ ପକ୍ଷଟି ଅଧିକ ସାହସ ଏବଂ ବୀରତା ସହିତ ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ଆପଣ ମନେ କରୁଛନ୍ତି ? ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଶା କରି ଯୁଦ୍ଧକୁ ବାହାରିଛି ଯେ ଏହି ଯାବତୀୟ ଦୁଃଖ ପରେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଶତ୍ରୁ ହାତରୁ ନିଶ୍ଚୟ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିପାରିବେ । ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷଟି, ଯିଏକି ଯୁଦ୍ଧ ନିମନ୍ତେ ସଜବାଜ ହୋଇ ଆସିଛି, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଅପହରଣ କରିବ – ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଦାସ କରି ରଖିବ ? ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷର ଚକ୍ଷୁ ସମକ୍ଷରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜାତି ହିସାବରେ ଗୋଟିଏ ଗୌରବମୟ ଅତୀତ ଝଲମଲ ହୋଇ ଉଠୁଥିବ, ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନେଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚିତ୍ରଟିଏ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତକୁ ଉଲ୍ଲସିତ କରି ରଖିଥିବ, – ତେଣୁ, ମଝିରେ ଏହି ଅଳ୍ପ ସମୟଟି ଲାଗି ସେମାନେ ଯେଉଁ ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିବାର କଷ୍ଟଟିକୁ ବରଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେଇଟି ଆଦୌ ଦୁର୍ବହ ବୋଲି ମନେ ହେଉନଥିବ । ଏବଂ, ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ ହୋଇଗଲେ ସେମାନେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ଦାସତ୍ୱର ଅକଥନୀୟ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ବରଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହିଁ ହେବେ ! ତେଣେ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟିକୁ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋଟେ ସେପରି କିଛି ନଥିବ । କେବଳ ଏକ ଲୋଭର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ତ ସେମାନେ ଏହି ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିବେ ।" ମନୁଷ୍ୟମାନେ କାହିଁକି ଦାସତାକୁ ବରଣ କରି କାଳାତିପାତ କରନ୍ତି,

ତାହାର କେତେକ କାରଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ଯାଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୂଏଟୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗଭୀର ଭାବରେ ବିଷୟଟିକୁ ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଶାସକ ଓ ସରକାରମାନେ କ୍ଷମତାରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ପାଇଁ ଲୋକସମୂହଙ୍କୁ ନିଜ ଅଧୀନରେ ରଖିବା ସକାଶେ କେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀମାନ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକର ନାନା ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟିଏ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଶାସିତ ହେଉଥିବା ଲୋକମାନେ ଆପଣାର ସମ୍ମତି ଦେଉଥିବାରୁ ହିଁ ଶାସକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆପଣାର ଶାସନଟାକୁ ଅବ୍ୟାହତ କରି ରଖିପାରନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହି ସମ୍ମତିଟିକୁ ନଦେଲେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ କେହି ନିଜର ଉତ୍ପୀଡ଼ନପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସନଗୁଡ଼ିକୁ କଦାପି ଜୋର୍ ଜବରଦସ୍ତି ଆଣି ଲଦିଦେଇ ପାରନ୍ତାନାହିଁ, ତେବେ ହଜାର ଏବଂ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ସେମାନେ କାହିଁକି ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ାକୁ ମାନି ନିଅନ୍ତି ?

ସତକୁ ସତ କାରଣଟି ଅଥବା କାରଣଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ, ଯାହାକି ଲୋକମାନଙ୍କୁ, ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ ଓ ସାମାଜିକ ଏକକଗୁଡ଼ିକୁ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଏ ତଥା, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, କୌଣସି ସରକାର ଅର୍ଥାତ୍ ଶାସନ ଯେତେ ଯେତେ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରେ? ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୂଏଟୀ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଉତ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଓ 'ଆଦେଶ ପାଳନର ରାଜନୀତି' କଥା କହିଛନ୍ତି । ଇତିହାସ ଆମକୁ ବାରବାର ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛି ଯେ, ସାଧାରଣତଃ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ତଥା ପଶୁବଳ ରହିଥିବା ପକ୍ଷଟା ହିଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୟଲାଭ କରେ । କିନ୍ତୁ, ଲା ବୂଏଟୀଙ୍କର କଥା ଅନୁସାରେ, ଆମକୁ ତଥାପି ଏକ ଆଶା ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସର ରେଖାର ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଆଭାସ ମିଳିଯାଏ ଯେଉଁଥିରୁ କି ପ୍ରକୃତରେ ବୁଝିହୁଏ, ଚରମ ଅତ୍ୟାଚାର ସହ୍ୟ କରୁଥିବା ନିତାନ୍ତ ବଳହୀନ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କାହିଁକି ବିପୁଳ ପ୍ରତିକୂଳତା ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ସଂଘର୍ଷଟିକୁ ଅବ୍ୟାହତ ବି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକରେ ଆମକୁ ମନୁଷ୍ୟାତ୍ମା ମଧ୍ୟରେ ଲୁକ୍କାୟିତ ରହିଥିବା ଏକ ତେଜସ୍ୱିତା ଦର୍ପଣବତ୍ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଥାଏ; ତାହାରି ବଳରେ ହିଁ ସେମାନେ ବାରମ୍ବାର ପରାଜୟ ବରଣ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଆପଣାର ସଙ୍ଘର୍ଷଟିକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେଭଳି କରି ସେମାନେ ହୁଏତ ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଉଥାନ୍ତି ଯେ, ଯାହା ହେଉ ପଛକେ, ଲୋଭ ଉପରେ ସାହସର ବିଜୟ ହେବ ଓ ହିଂସା ଉପରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ନାମକ ଆକାଂକ୍ଷାଟିର ବିଜୟ ହେବ ହିଁ ହେବ । ହିଂସାର ପକ୍ଷଟା ଯେତେ ଯାହା ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟାତ୍ମାର ବିଜୟ ହେବ । ତେଣୁ,

ଅଧିକାରମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଶୁଶକ୍ତିର ବିଜୟ ହୁଏ ବୋଲି ଇତିହାସ ଯେତେ ଯେତେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆଣି ଦେଖାଇ ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଇତିହାସରୁ ବି ଠିକ୍ ବିପରୀତଟା ଘଟିଥିବାର ଭୁରିଭୁରି ଉଦାହରଣ ବି ଅବଶ୍ୟ ମିଳି ଯାଇଥାଏ ।

ମନୁଷ୍ୟାତ୍ମାର ପକ୍ଷ ନେଇ ଲା ବୁଏଟୀ ଆମକୁ ଆଶାଜନକ ସେଇ କଥାଟିକୁ କହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ମୂଳ ସଂଜ୍ଞା ଏବଂ ଅଭିଧାଟି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି : "ପ୍ରଥମ୍ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କୌଣସି ଅତ୍ୟାଚାରତନ୍ତ୍ର ଆଦୌ ସେତେ ସହଜରେ ଆପଣାକୁ ଲଦି ଦେଇ ପାରେନାହିଁ । କାରଣ, ସାଧାରଣତଃ, ଯଦି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ନିଜେ ଶାସିତ ହେବାର ଗଢ଼ଣଟିକୁ ଆପେ ବାଛିନେବାକୁ କୁହାଯାଏ, ତେବେ ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ମତ ଦେବେ । ତେଣୁ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ସତକଥା ଯେ, ପ୍ରଥମେ କେବଳ ବାଧ୍ୟ କରି ହିଁ ଓ ବଳର ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅକ୍ତିଆର କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । କିନ୍ତୁ, ଯେଉଁମାନେ ଏମାନଙ୍କ ପରେ ଆସନ୍ତି, ସେହି ପୁରୁଷଟି ଉକ୍ତ ତନ୍ତ୍ରଟିକୁ ବେଶ୍ ସହଜରେ ହିଁ ମାନିନିଅନ୍ତି, ପୂର୍ବ ପୀଢ଼ିଟି ପରି ଆଦୌ କୌଣସି ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତିନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁମାନେ ପରାଧୀନ ହୋଇ ଜନ୍ମିଥାନ୍ତି ଓ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଲାଳିତପାଳିତ ବି ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ବେଶ୍ ଖୁସୀ ହୋଇ ରହନ୍ତି ଏବଂ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହିଥାନ୍ତି । ଆଉକିଛି ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ସ୍ଥିତି ହୁଏତ ରହିଛି ବୋଲି ସେମାନେ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସବୁକିଛିକୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବି ତାହାକୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଚାଲୁଥିବା ରୀତିଟିକୁ ଏକମାତ୍ର ଉଚିତ ବୋଲି ବୁଝନ୍ତି ଏବଂ ଦାସ ହୋଇ ରହନ୍ତି ।" ସତରେ କ'ଣ ସେହି ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ଦାସତ୍ୱକୁ ବରଣ କରି ନେବାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? କଥାଟି ତ କେଡ଼େ ସରଳ ବି ମନେ ହେଉଛି ଏବଂ ସ୍ୱୀକାର ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ଯେ, ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ କାଳେ କାଳେ ତାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଲଗାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଆମ ଦେଶର ଜନଜାତିଗୁଡ଼ିକର ଇତିହାସ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ଆମକୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧୀନସ୍ଥ ଓ ଆୟତ୍ତ କରି ରଖିଥିବାର କିଞ୍ଚିତ୍ ଧାରଣାଟିଏ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ମିଳି ଯାଇଥାଏ । ଏହି ଜନଜାତିମାନେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନ ଏଠାରେ ଉପନିବେଶ-ସ୍ଥାପନର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବାଯାଏ ଆପଣାର ଜୀବନଟିକୁ ନେଇ ପ୍ରାୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମୁଖ୍ୟସ୍ରୋତର ଅନ୍ତରାଳରେ ହିଁ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଦ୍ୱୀପବତ୍ ନିଜର ସ୍ୱକୀୟ ଗଢ଼ଣଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଆସିଥିଲେ । ବାହାରୁ କେହିହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆସି ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ନଥିଲା ।

ଅସନ୍ତୋଷ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ଯେତେବେଳେ ଆଦିବାସୀମାନେ ଜଙ୍ଗଲରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଜୀବିକାନିର୍ବାହ କରୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଏକ ନୂଆ ଟିକସ ଆଦାୟ କରିବାର ରୀତି ଜାରି ହେଲା । ଏଇଟି ଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ-ଜୀବନର ସମୂଳ ଅର୍ଥନୀତି ଏବଂ ସାମାଜିକ ସଂହତିର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଢ଼ାଞ୍ଚାଟି ହିଁ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ପୋଲିସ୍ ଜୁଲମ୍, କଚେରି ଜୁଲମ । ବାହାରୁ ବେପାରିମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ ମିଶନାରି ମାନଙ୍କର ବି ପ୍ରବେଶ ଘଟିଥିଲା । କଚେରୀବାଲା ବହିରାଗତ ବେପାରିମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏମାନେ କ୍ରମେ ମୂଳ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର କ୍ଷେତଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ହଡ଼ପ କରି ନେଇଥିଲେ । ଆଦିବାସୀ ଋଣଭାରରେ ମଧ୍ୟ ବୁଡ଼ିଯିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏବଂ, ଆହୁରି କେତେ ପ୍ରକାରର ଜବରଦସ୍ତି ଓ ଜୁଲମମାନ ଚାଲିଲା ଓ ପ୍ରଜାପକ୍ଷର ଅସନ୍ତୋଷ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଔପନିବେଶିକ ଶାସନବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଜଙ୍ଗଲ ସହିତ ଚିରକାଳ ରହି ଆସିଥିବା ପୁରାତନ ସମ୍ବନ୍ଧଟି ମଧ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର ହୋଇଗଲା । ଜଙ୍ଗଲ ତ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଆଦିବାସୀ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଏକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅଂଶ ହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଏବଂ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସବୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ହେଲା : ଆଦିବାସୀ ଆଉ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିଲାନାହିଁ, – ତା'ର ଡ଼ଙ୍ଗର ଏବଂ ଗୋଚରମାନ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ହାତକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା ।

ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନର ସେହି ଯାବତୀୟ ଜବରଦସ୍ତିର ମୁକାବିଲା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଦିବାସୀର ଫଉଜବଳ ବା କୁଆଡୁ ଆସିଥାନ୍ତା ? ସେମାନେ କେବଳ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ରୋହଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେସବୁର ପ୍ରତିବାଦ ଏବଂ ପ୍ରତିରୋଧ କରିପାରିଲେ । ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସାନ୍ତାଳ ବିଦ୍ରୋହକୁ ତାହାର ଗୋଟିଏ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଉଦାହରଣ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କୁହାଯାଇପାରିବ । ବାହାରର ଅମଲା ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅଫିସରମାନେ ଯେ କେଡ଼େ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ଆଦିବାସୀମାନେ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ ପାଇ ପାରୁଥିଲେ, – ଚୋରି କରୁଥିଲେ, ମିଛ କହୁଥିଲେ, ମଦ ପିଇ ମାତାଲ ବି ହେଉଥିଲେ । ୧୮୫୫ ଜୁନ୍ ମାସରେ ସାନ୍ତାଳ ନେତୃବୃନ୍ଦ ପ୍ରାୟ ୪୦୦ ଗାଆଁରୁ ଛଅହଜାର ସାନ୍ତାଳଙ୍କୁ ଏକଜୁଟ କରାଇଲେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କଲେ । ବିଦ୍ରୋହର ଦୁଇ ପ୍ରଧାନ ନେତା, – ସିଦ୍ଧ ଓ କାହ୍ନୁ, – ପ୍ରକାଶ୍ୟଭାବରେ ଦାବୀ କରୁଥିଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ଅବଶ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ରହିଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିଜେ 'ଠାକୁର' ହିଁ 'ସାହେବ'ମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହେବେ । ଛଅ ଲକ୍ଷ

ସାନ୍ତାଳଙ୍କୁ ୧୫୦୦ ରୁ ୨୦୦୦ ଲୋକ ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦଳରେ ବାଣ୍ଟି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ରଣବାଦ୍ୟ ବଜାଇ ଜମିଦାର ଓ ଅମଲାମାନଙ୍କର ଘର ଉପରେ ଯାଇ ଚଢ଼ାଉ କରିଥିଲେ । ପୋଲିସ୍ ଥାନାଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ, ରେଲବାଇ ଓ ଡାକସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଷତି ପହଞ୍ଚାଇ ଥିଲେ । ବିଦେଶୀ ଶାସନର ଯେତେ ଯାହା ସନ୍ତକ ରହିଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ । ଏବଂ, ସେହି ସଂଗ୍ରାମରେ ସେମାନେ ବହୁତ ସଂଖ୍ୟାର ଅଣଆଦିବାସୀ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିଥିଲେ ।

ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନପକ୍ଷଟି ଏକ ବୃହତ୍ ଫଉଜ ସହିତ ଏହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା, ସଂପୃକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ସାମରିକ ଆଇନ୍ ଜାରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସେହି ବିଦ୍ରୋହଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଦବାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ୧୫୦୦୦ ରୁ ଅଧିକ ସାନ୍ତାଳ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶହ ଶହ ଗ୍ରାମ ନଷ୍ଟ ଓ ଛାରଖାର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ସିଦ୍ଧ ଏକ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତାର ଶିକାର ହୋଇ ଧରା ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡର ଶାସ୍ତି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଶେଷ ଆଡ଼କୁ କାହ୍ନୁ ୧୮୫୬ ମସିହା ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ବି ଧରା ପଡ଼ିଲା । ଜଣେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅଫିସରଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଏ, – "ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅସାଧାରଣ ସାହସର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା ଲଢ଼ିଥିଲେ । ଆଦୌ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରୁନଥିଲେ ଏବଂ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ପୂରା ମନା କରି ଦେଇଥିଲେ । ଥରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ଘଟିଥିଲା ଯେ, ପଇଁତାଳିଶି ଜଣ ସାନ୍ତାଳ ଗୋଟିଏ କଚ୍ଚା କୁଡ଼ିଆଘରେ ଯାଇ ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆମ ସିପାହୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଇଟିକୁ ମୋଟେ ଅଧିକୃତ ହେବାକୁ ଦେଇନଥିଲେ । ଆମ ତରଫରୁ ସେହି କୁଡ଼ିଆକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ତୁହାକୁ ତୁହା ଗୁଳିଚାଳନା ହୋଇଥିଲା । ସାନ୍ତାଳମାନେ ତୀର ମାରି ତାହାର ମୁକାବିଲା କଲେ । ଏବଂ, ସବୁ ଥମିଯିବା ପରେ ସିପାହୀମାନେ କୁଟୀରଟିରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ କେବଳ ଜଣେ ଅତି ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ବଞ୍ଚିରହି ଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲେ । ଜଣେ ସିପାହୀ ତାକୁ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲା ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରତିଜବାବ ଦେଇ ବୁଢ଼ାଟି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସିପାହୀ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ି ଆସିଥିଲା ଓ କୁରାଢ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ତା' ବେକକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ହାଣି ହିଁ ଦେଇଥିଲା ।"

ପ୍ରାଚୀନତମ କାଳରୁ ଆପଣାର ସଂସାରଟିକୁ ନେଇ ଏଠାରେ ବସବାସ କରି ଆସିଥିବା ଜନଜାତିମାନେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଦୀର୍ଘ କଠୋର ସଂଗ୍ରାମ କରି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ

ପଡ଼ିଛି । ଉପନିବେଶ କାଳର ଶାସକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧୀନସ୍ଥ କରି ରଖିବା କେବେହେଲେ ସହଜ ହୋଇନାହିଁ । ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଓ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ଶାସକର ମୋଟା ଖିଆଲଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରଜାପକ୍ଷ କିପରି ମୁହଁ ମାଡ଼ି ସବୁକିଛି ସହ୍ୟ କରିଯାଏ, ସେଥିରେ ଏହି ପୁସ୍ତକଟିର ଲେଖକ ଶ୍ରୀ ଲା ବୁଏଟୀ ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ସେହି ପ୍ରଜାମାନେ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କର ହାତରେ ଯାବତୀୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ସାଧନ ତଥା ଶକ୍ତିମତ୍ତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି: "ମୁଁ ତ ଏହି କଥାଟିକୁ ବୁଝିବାଲାଗି ହିଁ ଚାହୁଛି, ଏହି ଘଟଣାଟି କିପରି ବି ଘଟେ ଯେ, ଏତେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟମାନେ, ଏତେ ଏତେ ଗ୍ରାମ ଓ ସହର, ଜାତି ସକଳ ବେଳେ ବେଳେ ମାତ୍ର ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକର ଅଧୀନରେ ସବୁକିଛି ସହି ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ, ସେହିମାନେ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ହାତରେ ତଦନୁରୂପ କ୍ଷମତାଟିକୁ ଦେଇଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । କାରଣ, ଏହି ପ୍ରଜାକୁଳ ଯେତିକିଯାଏ ଅତ୍ୟାଚାରମାନ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ସମ୍ମତି ଦିଅନ୍ତି, ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସେହି ପରିମାଣରେ ହିଁ ଅତ୍ୟାଚାରିତ କରି ରଖିଥାଏ । ସେମାନେ ସହୁଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ସକଳ ଅତ୍ୟାଚାର ସମ୍ଭବ ହେଉଥାଏ । ଅତ୍ୟାଚାରୀର କୌଣସି ବିରୋଧ ନକରି ଅତ୍ୟାଚାର ସହିବା ସକାଶେ ସେମାନେ ରାଜୀ ହେଉନଥିଲେ ଶାସକ ପକ୍ଷଟା ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ତ ଆଦୌ କୌଣସି ଅତ୍ୟାଚାର କରି ପାରୁନଥାନ୍ତା । ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚିତ୍ର ପରିସ୍ଥିତିଟିଏ ପ୍ରକୃତରେ; କିନ୍ତୁ, ସଚରାଚର ଅବିକଳ ସେହି ସ୍ଥିତିଟା ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ: ନିୟୁତ ନିୟୁତ ମନୁଷ୍ୟ ସତେଅବା ଆପଣାର ସମ୍ମତି ଦେଇ ବେକଉପରେ ଯୁଆଳିଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ପକାଇଥାଆନ୍ତି, – ସତେଅବା ଜଣେ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଧୀନରେ ରହି ବେଶ୍ ବଶ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ହୁଏତ ଖୁସୀ ବି ହେଉଥାନ୍ତି । ହୁଏତ କୌଣସି ନା କୌଣସି କାରଣରୁ ଖୁବ୍ ବୁଝି ଯାଇଥାଆନ୍ତି ଯେ, ଏହି ଏଡ଼େ ମହାନ୍ ପୁରୁଷଟିକୁ ଭୟ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ହିଁ ନାହିଁ, – ସେମାନେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିର ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ହେଉଥିବା ପାଶବିକ ଆଚରଣଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ।" ତେଣୁ, "ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସର୍ବଦା ଏପରି ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ରହିଥାଏ ଯେ, ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ପ୍ରବଳ ଶକ୍ତିର ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସହି ଯାଆନ୍ତି, କେତେ ନା କେତେ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଉ ବି ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ଏଣେ ନିଜେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଧିକ ଶକ୍ତି ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତିନାହିଁ ।"

ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ଇତିହାସରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏହିପରି ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିବାର କେତେ କେତେ ଉଦାହରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ବିରୋଧରେ ୧୭୫୦ର ଦଶକଟିରେ କନ୍ଧମାନଙ୍କର ମେଳି । ହାଇଦ୍ରାବାଦର ନିଜାମ ବାହାଦୁର ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ନିଜର ରାଜ୍ୟାଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ଫରାସୀମାନଙ୍କୁ ସମର୍ପି ଦେଇଥିଲେ ଓ ଫରାସୀମାନେ ପରାଜିତ ହେବା ପରେ ତାହା ଇଷ୍ଟ୍ ଇଣ୍ଡିଆ କୋମ୍ପାନୀ ହାତକୁ ଆସିଥିଲା । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଘୁମୁସର ରାଜ୍ୟଟି କୋମ୍ପାନୀକୁ ରାଜସ୍ୱ ପଇଠ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେଶ୍ ଅସୁବିଧାରେ ପକାଇଥିଲେ । ବ୍ରିଟିଶ୍ ଉତ୍ପୀଡ଼ନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ସକାଶେ ଘୁମୁସର ରାଜା ଧନଞ୍ଜୟ ଜଙ୍ଗଲଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯାଇ କନ୍ଧମାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏଥିରେ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶର ଶାସନମୁଖ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ଦୁଇହଜାର ସୈନ୍ୟଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବାହିନୀକୁ ସେଠାକୁ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ କନ୍ଧମାନେ ସେହି ବାହିନୀ ପ୍ରତି ବେଶ୍ ଭଲ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ, ଉଦୟଗିରିଠାରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ବାହିନୀ ଆସି ରାଜବଂଶର ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଧରି ନେଇଗଲେ, – କନ୍ଧ ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ଲୁଟ୍‌ପାଟ୍ ବି ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା କ୍ରୋଧ ପ୍ରକାଶ କରି କନ୍ଧମାନେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଛାଉଣିକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ । ଆଠଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହତ୍ୟା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ରୀତିମତ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ବି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କନ୍ଧମାନେ ଗରିଲା ଯୁଦ୍ଧର ମାର୍ଗରେ ଲଢ଼େଇ କଲେ । ବ୍ରିଟିଶ୍ ତରଫରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସମକ୍ଷରେ ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଫାଶୀରେ ଲଟକାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ଗାଆଁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ବେଳେ ବହୁ ମହିଳା ତଥା ଶିଶୁଙ୍କୁ ନିର୍ଯାତନା ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଆଖିବୁଜା ହତ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଡ଼ରାଇ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା ହେଉଥିଲା । କ୍ରମେ ଲଢ଼େଇଟି ପାଖଆଖ ଅନ୍ୟ କେତେ ରାଜ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପି ଗଲା ଏବଂ କନ୍ଧମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିବାରେ ପ୍ରାୟ ପୂରା ବର୍ଷଟାଏ ଲାଗିଗଲା । ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ କନ୍ଧନେତାଙ୍କୁ ଫାଶୀରେ ଚଢ଼ାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ସେତେବେଳେ କନ୍ଧମାନଙ୍କୁ ବଶ ମଧ୍ୟକୁ ଅଣାଯାଇ ପାରିଲା ।....

ଏବଂ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଟିଏନ୍ ଲା ବୁଏଟୀ ବାରମ୍ବାର ସଂଶୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଲୋକମାନେ କାହିଁକି ସତେଅବା ନିଜର ଇଚ୍ଛାରେ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରି ସେମାନଙ୍କର ଦାସତ୍ୱଗୁଡ଼ିକର ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି, ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟିର କାରଣ ପଚାରିଛନ୍ତି । ବେଡ଼ୀଗୁଡ଼ାକର ମୁକୁଳି ଆସିବାଲାଗି ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କିଛି ମୂଲ୍ୟ ହିଁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତାନାହିଁ । "ବସ୍ତୁତଃ, କୌଣସି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀର

ଶିଙ୍କୁଳିରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ସକାଶେ ତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ ହିଁ ଲଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତାନାହିଁ । କାରଣ, ଦେଶଟାଯାକର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ରହିବାକୁ ମନା କରିଦେଲେ ତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରାଭବ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି । ସେହି ଶାସକକୁ ଆଦୌ କୌଣସି କିଛିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତାନାହିଁ... କେବଳ ତାକୁ ସେମାନେ ଦେଇ ଆସୁଥିବା ସାହାଯ୍ୟ ତଥା ସହଯୋଗକକୁ ହିଁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହୁଅନ୍ତା ।... ଅର୍ଥାତ୍, ଏକ ଜନସମୂହ ଆପେ ହିଁ ନିଜକୁ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ ଏବଂ ନିଜ ଗଳାକୁ ନିଜେ କାଟିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସିଏ ନିଜେ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ପ୍ରଜା ହୋଇ ରହିବ କିମ୍ବା ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବ, ଦୁଇଟିରୁ ତାକୁ ସର୍ବତ୍ର ଗୋଟିକୁ ବାଛିନେବାକୁ ପଡ଼େ : ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତାଗୁଡ଼ିକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦିଏ ଏବଂ ଯୁଆଳିଟାକୁ ନିଜ ବେକରେ ଆଣି ପକାଇଦିଏ, ଆପଣାର ସକଳ ଦୁର୍ଗତିକୁ ଆପେ ହିଁ ଡାକିଆଣେ । ତାହା ସକଳ ଅର୍ଥରେ ନିଜର ଦାସତ୍ୱକୁ ନିଜେ ହିଁ ବରଣ କରି ଆଣିଥାଏ । ହଁ, ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତା ଫେରି ପାଇବାକୁ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ କିଛି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡୁଥାନ୍ତା, ତେବେ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରି କିଛି କରିବାକୁ କଦାପି ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତିନାହିଁ । ମାତ୍ର, ସ୍ୱାଧୀନତା ଫେରି ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ତ ସେଥିଲାଗି ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଆଶା ହିଁ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଏକ ଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ କିଛି କରିବାକୁ ହେବ । ପୁନଶ୍ଚ, ପୃଥିବୀରେ ବସ୍ତୁତଃ ଏପରି କୌଣସି ଜାତି ରହିଛି, ଯିଏକି ନିଜର ହୃତ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରି ପାଇବା ଅପେକ୍ଷା ଆଉ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ବୃହତ୍ତର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରେ ! ସେହି ସର୍ବପ୍ରଥମ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ତ ସିଏ ଆପଣାର ରକ୍ତ ଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ !''

ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବାକୁ ସର୍ବଦା କିଛି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ପୃଥିବୀଯାକର ଏହି ଆଦି ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବହୁତ ମୂଲ୍ୟ ହିଁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଉପରେ ତ କେବଳ ଦୁଇଟି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜାତିକୁ ନାନା ବଳପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରି ରଖାଯାଇଛି । ଏଠାରେ ଆମେ କେବଳ ସେହି ପ୍ରଧାନ ଉପାୟଟିର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ଏକ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଗଢ଼ଣ ରହିଥିବା ସରକାରମାନେ ଲୋକଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଗୁଡ଼ିକରୁ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଏବଂ, ସର୍ବତ୍ର ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ବହୁତ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ମାତ୍ର, ଏଠାରେ ସ୍ୱାଧୀନତା କହିଲେ ସବା

ଆଗ କେଉଁସବୁ କଥାକୁ ବୁଝାଏ, ଏଠାରେ ପ୍ରଥମେ ସେହି କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିବ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ କଥାରେ କହିଲେ; ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଥମେ ମୂଳ ଦୁଇଟି ସୋପାନ ବିଷୟରେ ହିଁ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ଅନ୍ନର ଆବଶ୍ୟକତା, ସର୍ବନିମ୍ନ ଆବଶ୍ୟକତା-ପୂରଣ ଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ, ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଯାବତୀୟ କର୍ମ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା । ଆଗ ପ୍ରଥମଟିର ପୂରଣ ହେବ ଏବଂ ତା'ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟଟିର ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅବଶ୍ୟ, ସମାଜଗତ ଜୀବନରେ ଦୁଇଟିଯାକ ହିଁ ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ଓ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ବିଭିନ୍ନ ଲୋକଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଉଥାଏ । ଆମର ଏହି ଚଳନ୍ତି ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, ସେଥିରେ ବାସ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ପ୍ରଥମ ଆବଶ୍ୟକତାଟି ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ ଏବଂ ଜନ୍ମ ହେବା ସମୟରୁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସେଥିଲାଗି ସମାଧାନ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ଏବଂ, ସେମାନେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା, ସର୍ବଦା ସେହି କର୍ମ ହିଁ କରି ପାରନ୍ତି । ଏହିଠାରେ ହିଁ ଏକ ଦାୟିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ ସରକାରର ସାଂପ୍ରତିକ ଏକ ବହୁବିଧ ଗଢ଼ଣ ରହିଥିବା ସମୂହରେ ଯେପରି ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂପ୍ରଦାୟର ମୂଳଭୂତ ସ୍ୱାଧୀନତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅପହରଣ କରିନେବାର ଅନ୍ୟାୟ-ଆଚରଣ ନହୁଏ, ସେଇଟି ଉପରେ ନିଘା ବି ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ । କିନ୍ତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନର ସମାଜରେ ତ ଶାସନ ସେଭଳି ଦାୟିତ୍ୱ–ସଚେତନ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ବୋଲି କେବଳ ଏକ କଳ୍ପନା ହିଁ ହୋଇ ରହିଥାଏ ! ସରକାର ଚଳାଉଥିବା ବିଶେଷମାନେ ସଚରାଚର ନିଜ ପାଇଁ ସବୁଯାକ ସୁଯୋଗକୁ ହଡ଼ପ କରି ନିଅନ୍ତି, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ଯେତେ ଯେତେ ଦୁର୍ଗତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା ନିତାନ୍ତ ମନମୁଖୀ ହୋଇ ଶାସନ କରିବାରେ ତତ୍ପର ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ଏବଂ, ଏହିପରି ମନମୁଖୀ ଭାବରେ ଶାସନ ଚଳାଇବାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଦେଶର ଆଦିବାସୀ ତଥା ଦଳିତମାନଙ୍କର ବର୍ଗଟି ଅକଥନୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର ସହ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଆମ ସଂପ୍ରତିକାଳର କେତୋଟି ଘଟଣା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲେ ଆମେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବା ଯେ ଦେଶର ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କେତେ ଅପରିମିତ ମୂଲ୍ୟମାନ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଆମ ନିଜ ରାଜ୍ୟଟି ସମେତ ସମୁଦାୟ ଦେଶରେ ସେହିପରି ନାନା ଘଟଣା ଘଟିଛି ।

୨୦୦୧ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ୨ ତାରିଖ ଦିନ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଦେଓ୍ୱାସ୍ଠାରେ ଯେପରି ଘଟିଥିଲା, – ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପୋଲିସ୍ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀମାନେ ମେହେନ୍ଦିଖେଡ଼ା

ଏବଂ ଆଉ ପନ୍ଦରଟି ଆଦିବାସୀ ବସତି ଉପରେ ଯାଇ ହମଲା କରିଥିଲେ । ଘରମାନଙ୍କୁ ଓଲାରିଦେଲେ ଓ ଭିତରେ ପଶି ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ, କୂଅରେ ବିଷ ପକାଇଦେଲେ ଓ ଶସ୍ୟଗୋଲାମାନ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ । ହଁ, ବନ୍ଧୁକରୁ ଗୁଳି ଚଳାଇ ଚାରିଜଣ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରାଣ ବି ନେଲେ । ଆଦିବାସୀ ମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଦୋଷ ହେଲା ଯେ ସେମାନେ ନିଜ ସମାଜରେ ଆଦିବାସୀ ମୋର୍ଚ୍ଚା ସଂଗଠନ ଓ ଆଦିବାସୀ ଶକ୍ତି ସଂଗଠନ ନାମକ ଦୁଇଟି ସଂସ୍ଥା ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀ, ଦୁର୍ନୀତି କରୁଥିବା ସରକାରୀ ଶାସନଯନ୍ତ୍ର ତଥା ସେମାନଙ୍କୁ ଠକି ନେଉଥିବା ମହାଜନମାନଙ୍କର ଶୋଷଣର ପ୍ରତିରୋଧ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସେହି ସଂସ୍ଥାମାନ ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ଶୋଷଣକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନେ ରାଜନୀତିକ ପ୍ରଭାବର ଆଶ୍ରା ନେଇ ନାନା ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଲୋଭନରେ ଶ୍ରୀ ନନ୍ଦୁ ରାଓତ ଏକାକୀ ପ୍ରତିପକ୍ଷର କଂଗ୍ରେସ ତଥା ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଉଭୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ମୋଟ ଭୋଟଠାରୁ ଅଧିକ ସମର୍ଥନ ପାଇ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହିପରି ଜୟଲାଭ କରିଥିବାର ଆଉ କେତେକ ଉଦାହରଣ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏଥିରେ ବିରୋଧୀ ଉଭୟ ଶିବିର ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ନୂଆ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଜିଲ୍ଲା କଲେକ୍ଟର ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ଉଚ୍ଚକର୍ତ୍ତା ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ସେହିମାନଙ୍କ ପଟକୁ ଢ଼ଳି ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ସଂଗଠନ ଦୁଇଟିକୁ ନିଜର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ କରିଦେବେ ବୋଲି ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଘୋଷଣା କରିଦେଲେ ।

ଏବେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର ରାଞ୍ଚି ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ଗାଆଁରେ ସେଠାରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଶହୀଦ୍ ସ୍ମାରକ ଉପରେ ଯେଉଁ ପୁରୁଣା ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ପତାକାଟି ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ, ଏକଦା ପୋଲିସ୍ ଗୁଳିରେ ପ୍ରାଣ ବିଜର୍ସନ କରିଥିବା ପାଞ୍ଚଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସଂସ୍ମରଣ ରୂପେ ସେଇଟିକୁ ଥାପନା କରାଯାଇଛି । ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମୁଣ୍ଡା ଅଧିବାସୀ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟର ଦାବୀ କରୁଥିବା ସମୟରେ ସେହି ଗୁଳିକାଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲା । ପୋଲିସ୍ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଶହ ରାଉଣ୍ଡ୍‌ରୁ ଅଧିକ ଗୁଳି ଚଳାଇଥିଲା ଏବଂ ପାଞ୍ଚଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ଘଟଣାସ୍ଥଳରେ ହିଁ ଟଳି ପଡ଼ିଥିଲେ । ପରେ ଆହୁରି ପାଞ୍ଚଜଣ ଆହତଙ୍କର ବି ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ଆଠଜଣ ଗ୍ରାମବାସୀ ନିଖୋଜ ହୋଇ ଗଲେ । ମୃତମାନଙ୍କୁ ଶହୀଦ୍ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି ।

ଏହାପରେ ୨୦୦୦ ମସିହା ଡ଼ିସେମ୍ବର ୧୬ ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଶାର ମାଇକଞ୍ଚଠାରେ ହୋଇଥିବା ଗୁଳିକାଣ୍ଡର ଘଟଣାଟି ମାଆ ଓ ଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍

କି କାରଣରୁ ଏପରି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ପିଟିଛି, ଲୋକମାନେ ସେହି ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଉତ୍ତର ଜାଣିବା ଲାଗି ଏକାଠି ହୋଇଥିଲେ । ଏପରିକି ଜଣେ ମହିଳା ତ ମାଡ଼ ଖାଇଖାଇ ଅଚେତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ମରଦମାନେ ଭୟରେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରକୁ ପଳାଇ ଯାଇ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଘଟଣା ଏତେ ଏତେ ଯାଏ ଗଲାଣି ବୋଲି ସମ୍ବାଦ ପାଇ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଗୁଳି ଚାଳନା କରି ପୋଲିସ ତିନିଜଣଙ୍କର ପ୍ରାଣ ନେଲା । ଆଲୁମିନା କୋମ୍ପାନୀ ସେମାନଙ୍କୁ ବାସଚ୍ୟୁତ କରିଥିବାର ପ୍ରତିବାଦ କରି ଲୋକେ ଦୀର୍ଘ ଦିନରୁ ଅସନ୍ତୋଷ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଆସୁଥିଲେ । କୋମ୍ପାନୀର ସେହି ପଦକ୍ଷେପ ଫଳରେ କାଶୀପୁରର ୨୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ପରିବାର ବାସ ହରାଉଥିଲେ । କୋମ୍ପାନୀ ତରଫରୁ ବହୁତ ପଇସା ଲାଞ୍ଚ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯିବାର ବରାଦ ହେଉଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ରାଜନୀତିକ ନେତା ଏବଂ ଶାସନପକ୍ଷଟା ବି ସେହିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ରହିଥିଲେ । ଗୁଳିକାଣ୍ଡର ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ କମିଶନ ବସିଲା ଏବଂ ଚାରିବର୍ଷ ପରେ ରିପୋର୍ଟ ପେଶ୍ କରିଥିଲା । ସେଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରା ଯାଇଥିବା ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଆଖି ଖୋଲି ଦେଇଥିଲେ ।

ସେହି ରିପୋର୍ଟର କିଛି ଅଂଶକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି କହିଲେ, "ଏହି ଘଟଣାରେ ପୋଲିସ୍ ଯାହା କରିଛି ଓ ଯେଉଁଭଳି ଏକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛି, ସେଥିରୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ଥାପନ ହୋଇପାରିବ । ପୂର୍ବ ଦିନଟିର ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶଦ ଭାବରେ ଜାଣିବା ଯଦି ପୋଲିସ୍‌ର ଅଭିପ୍ରାୟ ଥିଲା, ତେବେ ଏଡ଼େ ବୃହତ୍ ଫଉଜଟିଏ ନେଇ ସେଠାକୁ ଯିବାର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିଲା । ପ୍ରକୃତ ଘଟଣାକୁ ଜାଣିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ପୋଲିସ୍ କର୍ତ୍ତାମାନେ ଆଗ ଘଟଣାଟି ଘଟିଥିବାର ସ୍ଥଳକୁ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତେ, – ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ହିଂସା-ଆଚରଣ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ, ତାହାର ସଙ୍କେତଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବାହାର କରିଥାନ୍ତେ । ଏତଲା ଅନୁସାରେ ଯଦି ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ଗିରିଫ କରିବା ହିଁ ମତଲବ ଥିଲା, ତେବେ ସେମାନେ ଆଗ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଉତ୍ତେଜନା-ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଅଚ୍ୟୁତ ଦାସଙ୍କର ଖବର ନେଇଥାଆନ୍ତେ ।...ଏଡ଼େ ବଡ଼ ବାହିନୀଟାଏ ଯେ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସେଥିରୁ ସୂଚିତ ହେଉଛି ଯେ, ସେହି ୧୬ ତାରିଖ ଦିନ ମାଇକଞ୍ଚରେ ଏକ ବଡ଼ ଧରଣର ଜନସମାଗମ ହେବ ବୋଲି ପୋଲିସ୍ ନିଶ୍ଚୟ କୌଣସି ସୂତ୍ରରୁ ଖବର ପାଇଥିଲେ । ଏବଂ, ଯଦି ପାଇଥିଲେ, ତେବେ ପୋଲିସ୍ ଗାଆଁ ଆଡ଼କୁ କାହିଁକି ମୋହିଁଲେ, ତାହାର କୌଣସି କାରଣ ମୋଟେ ଅନ୍ଦାଜ କରି ହେଉନାହିଁ । ଗାଆଁ ଭିତରକୁ ଗଲେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହିତ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ମୁକାବିଲା ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ତ ବେଶ୍ ଆଶଙ୍କା କରିଥାନ୍ତେ । ଯଦି ପୋଲସି୍ ପାଖରେ ସେପରି କୌଣସି

ଖବର ନଥିଲା, ତେବେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଏକ ବାହିନୀ ନେଇ ଗାଆଁ ଭିତରେ ଯାଇ ପଶିବା ପଛରେ ଆଉ କୌଣସି ସମୀଚୀନ କାରଣ ରହିବା ହିଁ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅଥବା, ସେମାନେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଚେଙ୍ଗେ ଦେବେ ବୋଲି ମନରେ ପାଞ୍ଚୁଥିଲେ କି ?

"ଦୁଇଜଣ ଆଦିବାସୀ ମହିଳାଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ଫଳରେ ଉତ୍ତେଜନା ବଢ଼ିଗଲା । ...ବେଶ୍ କେତେଜଣ ଆଦିବାସୀ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପୋଲିସ୍ ତରଫରୁ ଆଖିବୁଜା ଗୁଳିଚାଳନା ହେଲା ଏବଂ ତିନିଜଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ପ୍ରାଣହାନି ଘଟିଥିଲା । ତିନୋଟି ଗାଈ ମଧ୍ୟ ମଲେ ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ଆହୁରି ବହୁତ ବ୍ୟକ୍ତି ଆହତ ବି ହୋଇଥିଲେ । ..ଜିଲ୍ଲାର ପୋଲିସ୍ ତଥା ଉଚ୍ଚ ହାକିମମାନେ ଅଭିଯୋଗ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଆଦିବାସୀ ମାନଙ୍କର ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ ଗୁଳିଚାଳନା ହୋଇଥିଲା, ଯାହାଫଳରେ କି କାଶୀପୁର ଥାନାର ଜିପ୍‌ଗାଡ଼ୀଟି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏକାଧିକ ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଯାହାସବୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳୁଛି, ସେଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି ଯେ, ଲୋକମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ମୋଟେ କୌଣସି ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ହିଁ ଯାଇନାହିଁ ଏବଂ ଗୁଳିକାଣ୍ଡ ନିମନ୍ତେ କେବଳ ପୋଲିସ୍ ପକ୍ଷକୁ ହିଁ ସବୁ ଦୋଷ ଅବଶ୍ୟ ଦିଆଯିବ ।...ଏବଂ, ଲୋକମାନଙ୍କ ହାତରେ କେଉଁ ବନ୍ଧୁକ ଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ଗୁଳି ମାରି ପାରିଥାନ୍ତେ ! ପୋଲିସ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ତ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଯାଇ ଲୁଚିଥିଲେ ! ତେଣୁ, ଗୁଳି ମାରି ପୋଲିସ୍ ଜୀପ୍‌କୁ କିପରି ବା ନଷ୍ଟ କଲେ ? ...ପୁନଶ୍ଚ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଦେଇଥିବା ସାକ୍ଷ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ସିଏ କେବଳ ଗୁଳି ଚଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ, କେତେ ରାଉଣ୍ଡ ଗୁଳି ଚାଲିବ, ସେହି କଥାଟିକୁ କାଶୀପୁରର ଥାନାବାବୁଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟ ପୋଲିସ୍ କର୍ତ୍ତାମାନେ ହିଁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ ।"

ଏବଂ, କମିଶନଙ୍କର ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ପରେ କ'ଣ ସବୁ ସକ୍ରିୟ ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ ନିଆଗଲା ? କାଶୀପୁର ଥାନାବାବୁ ସେହି କାଶୀପୁରରେ ହିଁ ଆହୁରି ଚାରିବର୍ଷ ରହିଲେ । ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ ହେବା ପରେ ଆଲୁମିନା କୋମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଖଣିଯୋଜନାରେ ପୁନର୍ବାର ସକ୍ରିୟ ହୋଇଥିଲା । ଏବଂ, ୨୦୦୪ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ରାଜନୀତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ୟମରେ ଟ୍ରକ୍‌ବୋଝେଇ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ସଭାରେ ଏକଜୁଟ କରାଗଲା ଓ କୋମ୍ପାନୀ ତା' କାମକୁ ଯଥାରୀତି ଚାଲୁ ରଖୁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରା ଯାଇଥିଲା ।

ଜିଲ୍ଲା ମହକୁମାର କଲେକ୍ଟର ମଧ୍ୟ ସଶସ୍ତ୍ର ପୋଲିସ୍ ବଳର ଉପସ୍ଥିତିରେ ଏକାଧିକ ଗ୍ରାମରେ ଗ୍ରାମସଭାମାନ ଡକାଇ ସେହି କଥାଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଇ

ନେଇଥିଲେ । ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବିରୋଧ ସହ୍ୟ ହିଁ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ପଛରେ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମଧ୍ୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ ରହିଲା । ବହୁତ ବିରୋଧୀଙ୍କୁ ଆହତ ଅବସ୍ଥାରେ ଗିରଫ ମଧ୍ୟ କରି ନିଆଗଲା । ସେହି ଗିରଫ ଲାଗି ହିଁ ରହିଲା, – ମହିଳା, ପିଲା ଓ ପୁରୁଷ, – ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ହିଁ ଥିଲେ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ନାମରେ ଜାମିନ୍‌ବିହୀନ ପରଓ୍ୱାନା ଜାରି ହେଲା । ଆସାମୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଚ୍ୟୁତ ଦାସ ଥିଲେ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାମନ୍ତରାୟ ଥିଲେ । ମାଇକଞ୍ଚ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡର ନ୍ୟାୟଟା ଲୋକମାନଙ୍କୁ (ଏହିଭଳି ହିଁ) ମିଳି ଯାଇଥିଲା ।

ମାଝିଗୁଡ଼ା ଗାଆଁର ଘଟଣାଟିକୁ ବିଚାର କରୁଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ, ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ତଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଚାରିଜଣ ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ଫାଶୀଦଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲା: "କେଡ଼େ ସହଜରେ ପୋଲିସବାଲାଙ୍କୁ ସକଳ ଦୋଷରୁ ମୁକ୍ତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଆଦିବାସୀଙ୍କୁ ହିଁ ଜେଲ୍‌କୁ ପଠାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।'' ଜମିଦାରମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ପୋଲିସ୍‌ମାନେ ସେଠାରେ ଛାଉଣି ପକାଇ ରହିଲେ ଏବଂ ତେଣେ ଆଦିବାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରି ପାଇବେ ବୋଲି ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ପରିଣାମତଃ ସେଇମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଖିବୁଜା ଗୁଳିଚାଳନା ହେଲା । ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ନାମରେ ରହିଥିବା ମୋକଦ୍ଦମାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନିଆଯାଉଛି ବୋଲି ସରକାର କହୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ବରଂ ନୂଆ ମୋକଦ୍ଦମାମାନ ଜାରି କରାଯାଉଛି ।

ଏଠାରେ ତ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇଛି, – ମାତ୍ର ଏଗୁଡ଼ିକରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ମୋଟେ କୌଣସି ନ୍ୟାୟ ହିଁ ମିଳିନାହିଁ । ହଁ, ଆଖର ଅବଶ୍ୟ ନ୍ୟାୟ ମିଳିବ ବୋଲି ସରଳ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏକଦା ଖୁବ୍ ଆସ୍ଥା ରଖିଥିଲେ, – ଲୋକମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ହିଁ ପୂରଣ ହେବ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ । ଏପରିକି, ଏହି ସବୁକିଛିର ପ୍ରଶସ୍ତତମ ଗୋଟିଏ ସମାଧାନ – ଅହିଂସ ଅସହଯୋଗ ସମାଧାନ ରହିଛି ବୋଲି ଦିନେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ । "ସରକାରଙ୍କ ସମର୍ଥନ କରିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ସରକାର ଆପେ ହିଁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବ" । ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଧର୍ମକଥା ପରି ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ମୋଟେ କୌଣସି କାମ ଦେଉନାହିଁ । ଅସମାନତାଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ହେବନାହିଁ । ଆଦିବାସୀ ଆଗରେ ଅସଲ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ଏହି ଅସମାନତାର ସମସ୍ୟା । ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଭିନ୍ନ ଜୀବନଧାରଣଶୈଳୀ ରହିଛି, ଏକ ଅନୁକୂଳତର ମୂଲ୍ୟଶୃଙ୍ଖଳା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର

ପ୍ରାକୃତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବେଶଟି ସହିତ ଅଧିକତର ସମଞ୍ଜସତା ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କର ଧର୍ମ ଓ ଉପାସନା-ଭୂମି, ନଈନାଳ, ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବା ଫଳଗଛଗୁଡ଼ିକ, ମୁକ୍ତ ଜୀବନଦାୟୀ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ତଥା ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ, – ଏହି ସବୁଟିକୁ ମିଶି ମହଜୁଦ ରହିଥିବା ସଂସାର ସେମାନଙ୍କୁ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚିବାର ଅନ୍ତର୍ଚକ୍ଷୁଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ଏପରି ଏକ ଧର୍ମଜୀବନର କୌଣସି ସୀମା ନାହିଁ, ସରହଦ ହିଁ ନାହିଁ; ସେମାନଙ୍କୁ ଅଲଗା ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରି ଦେଉଥିବା କୌଣସି ସ୍ମାରକ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ସକାଶେ ଥାନ ରହିଛି, – ନିଜର ଗୁଳା ଭିତରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରି ଆଣି ପକାଇବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ମନୋତ୍ସାହ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠି ହେଲେ ନାହିଁ ।

"ସବୁକାଳେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟାର କିଛି ଲୋକ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାନ୍ତି, – ଯେଉଁମାନଙ୍କର କି ଅନ୍ୟ ଅନେକଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଥାଏ; ସେମାନେ ନିଜ କାନ୍ଧଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଯୁଆଳିର ଓଜନଟିକୁ ଓଜନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସତେଅବା ସେଇଟିକୁ କାନ୍ଧରୁ ଉତାରି ଫିଙ୍ଗି ଦେବାଲାଗି ଆଗଭର ହୁଅନ୍ତି, – ସେହି ଅବସ୍ଥାଟାକୁ ସେହିଭଳି ରହିବାକୁ ମୋଟେ ଅନୁମତି ଦେଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ କେବେହେଲେ ସେହି ଦାସତ୍ୱକୁ ମାନି ନିଅନ୍ତିନାହିଁ । .. ପଶୁବତ୍ ଜଡ଼ତାମସିକ ହୋଇ ରହିଥିବା ବହୁତଙ୍କ ଭଳି ଆଦୌ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଖାଲି ନିଜ ପାଦରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଥିବା ବେଡ଼ୀଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ନଦେଖି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ଆଖି ପକାଇ ପାରନ୍ତି, – ଏପରିକି ଅତୀତର ଅବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣ କରି ପାରନ୍ତି । ସେମାନେ ମୁକ୍ତି ନାମକ ସେହି ଅବସ୍ଥାଟି ପୃଥିବୀରୁ ଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପୁନରୁଦ୍‌ଭାବନ କରିବାକୁ ମନ କରନ୍ତି ।'' ବୃହତ୍ତର ଜନଗଣ ନିତାନ୍ତ ଜଡ଼ତାମସିକ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ଗୋଡ଼ର ବେଡ଼ୀଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ସତେଅବା ଆଉ କିଛି ହେଲେ ହିଁ ଦେଖି ପାରୁନଥାନ୍ତି ।

ଏହି ଉକ୍ତିଟି ଦ୍ୱାରା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୁଏଟୀ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଏଠାରେ ଏକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ମାନଦଣ୍ଡରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟିର ବିଚାର କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ମାଲିକମାନଙ୍କର ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରନ୍ତିନାହିଁ, ସେ ସେମାନଙ୍କର ନିନ୍ଦା କରିଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, "ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ତ ଦଉଡ଼-ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାଲାଗି କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଥିବା ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କ ସଦୃଶ ମଣ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସେମାନଙ୍କୁ ପିନ୍ଧାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ସାଜଟାକୁ ସତେଅବା ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ପରି କାମୁଡ଼ି ବି ଦିଅନ୍ତି; କିନ୍ତୁ, ପରେ ସେଇଟିକୁ

ଆଦରି ନିଅନ୍ତି ଓ କିଞ୍ଚିତ୍ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଲାଭ କରି ହୁଏତ ବେଶ୍ ଭଲ ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି । ବେକରେ ପଡ଼ିଥିବା ସାଜମାନଙ୍କ ତଳେ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ହ୍ରେଷାରବ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି ।'' ଦାସତ୍ୱକୁ ବରଣ କରିଥିବା ଏହି ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଏକ ଅନ୍ୟ ଧାତୁର ମଣିଷଙ୍କ ଭଳି ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ମନୁଷ୍ୟଗୁଣ ଅପେକ୍ଷା ସେମାନେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥିବା ପଶୁବତ୍ ବିଫଳତାଗୁଡ଼ିକର ଭିତ୍ତି ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ବରଂ ଅଧିକତର ବିଚାର କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଆଦିବାସୀ ସମାଜର ଧର୍ମଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଇ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସକମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କବ୍‌ଜା କରିନେବା ସକାଶେ ନୀତିଟିଏ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଆଦିବାସୀମାନେ ବନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସଭ୍ୟତାର ଭିତରକୁ ଆଣିବା ଲାଗି ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଉଦ୍ୟମ କରା ଯାଇଥିଲା । ନରବଳି ବନ୍ଦ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସେମାନେ ଫଉଜ ପ୍ରେରଣ କଲେ ଓ ହଜାର ହଜାର କନ୍ଧଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ସେହି ସୁଯୋଗରେ ହତ୍ୟାକାରୀମାନେ ଆମର ରାଜ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଦଖଲ କରିନେବେ ବୋଲି କନ୍ଧ ସମାଜ ଖୁବ୍ ଘ୍ରାଣ ବି କରି ପାରିଲା ଏବଂ ତାହା ବିରୋଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ସଂପ୍ରତି ଭାଷାକୁ ଏକ ମାଧ୍ୟମରୂପେ କାମରେ ଲଗାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ସାମାନ୍ୟତମ ମନୁଷ୍ୟବୋଧକୁ ମଧ୍ୟ ବରବାଦ କରି ପକାଇବାର ସରକାରୀ ଚେଷ୍ଟାମାନ ଲାଗି ରହିଛି । ସରକାରଙ୍କର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅକାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆଇନ୍‌ସଙ୍ଗତ ବୋଲି ଦାବୀ କରାଯାଉଛି । ପୋଲିସ୍ ପକ୍ଷ ଯେତେଥର ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ଯାହାକିଛି ହିଂସା କରୁଛନ୍ତି, ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୋଲିସ୍ 'ଆତ୍ମରକ୍ଷା' ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଯାହାକିଛି କରିଛି ବୋଲି ସଫେଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଲୋକମାନେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ହିଂସା କଲେ ବୋଲି ଘୋଷଣା ହେଉଛି ।

ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱକୀୟ ଜୀବନଶୈଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ସକାଶେ ସର୍ବତ୍ର ଚେଷ୍ଟା ହିଁ ଲାଗି ରହିଛି । ସତେଅବା ସେମାନଙ୍କର ପୂରା ସମାଜଟାକୁ ବରବାଦ କରି ପକାଇବାର ଏକ ବୃହତ୍ତର ଅଭିସନ୍ଧି ହିଁ ପଛରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନୀତି ଓ ଆଇନ୍‌ମାନଙ୍କର ପ୍ରଣୟନ ହେବ ବୋଲି ଚର୍ଚ୍ଚା ଲାଗି ରହିଛି । ଏଥିରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂଗଠନମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କମ୍ ସହଯୋଗ କରୁନାହାନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ସଂସ୍ଥା ହେଉଛି

ଗୋଟିଏ । ପୁନଶ୍ଚ, ତଥାକଥିତ ବୃହତ୍ତର ସମାଜଟିର ମଧ୍ୟ ପରୋକ୍ଷ ତଥା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଖୁବ୍ ସମର୍ଥନ ମିଳିଯାଉଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଭାଷାରେ ସେହି ନୀତି ଓ ଆଇନ୍‌ଚୟର ତାରିଫ୍ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏହି ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେ କେତେ ଆଇନ୍‌ପରି ଏହି ଆଇନ୍‌ଗୁଡ଼ିକର କେବଳ ଅବମାନନା ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ କେହି ହିଁ ମାନୁନାହାନ୍ତି ଏବଂ ତେଣେ ସରକାର, ଘରୋଇ ତଥା ବହୁଜାତୀୟ କୋମ୍ପାନୀମାନେ ଏକନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଲାଭବାନ୍ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଜଣେ ସରକାରୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତବ୍ୟ କରି ଏକଦା କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଏହି ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ଓ ଆଧୁନିକୀକରଣର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆମ ଦେଶର ସଂମ୍ବିଧାନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସମାଜବାଦୀ ମୂଳଲକ୍ଷ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାୟ ଆଖି ବୁଜି ଅନ୍ୟ ନାନାଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଇଛି । କେବଳ ଉପରିସ୍ଥ ବିଶିଷ୍ଟ ବର୍ଗଟିର ଖିଦ୍‌ମତ କରିଛି । ସମାଜର ପ୍ରଭାବଶାଳୀମାନଙ୍କୁ ସୁହାଇଛି । ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିକାର ହିସାବରେ ଆଉଗୋଟିଏ ଆଇନ୍ ପ୍ରଣୟନ କରିବା ସକାଶେ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ହାୟ ଯଦି ଏହି ନୂଆ ଆଇନ୍‌ଟିର ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରୀ ତଥା ବେସରକାରୀ ସ୍ୱାର୍ଥଚୟ ଆଖର ଖିଲାପ କରିବେ, ତେବେ, ସେତେବେଳେ ପୁଣି ପ୍ରତିକାର ସ୍ୱରୂପ କ'ଣ କରାଯିବ, ମନ୍ତ୍ରୀ ସେ ବିଷୟରେ ଆଦୌ କିଛି କହିନାହାନ୍ତି ! ଅର୍ଥାତ୍, ଦୁର୍ଗତ ଏବଂ ବିସ୍ଥାପିତ ହଜାର ଏବଂ ନିୟୁତଙ୍କର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କ'ଣ ଲାଗି ହିଁ ରହିଥିବ ?

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୁଏଟୀ ଲେଖିଛନ୍ତି : "ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଓ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକ ତିନି ପ୍ରକାରର ଥାଆନ୍ତି, – ଜନଗଣଙ୍କର ପ୍ରଦତ୍ତ ଭୋଟ୍‌ଦ୍ୱାରା ଜୟଲାଭ କରି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କିଛି ସେହି ଏତେ ଏତେ କ୍ଷମତା ରହିଥିବା ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ଆସି ବସିଥାଆନ୍ତି । ଆଉ ଥୋକାଏ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ବଳରେ ସେହି ପଦଟି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ, ଆଉ କେତେକେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ସେହି ଗୌରବ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକାରକୁ ପାଇଥାଆନ୍ତି ।" ହଁ, ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଜୟ କରିଥିବା ବିଜେତା ଓ ଅଧିକାରୀମାନେ ଏପରି ଶାସନ କରନ୍ତି ସତେଯେପରି ସେମାନେ ରାଜ୍ୟଟିକୁ ନିଜେ ଜୟ କରି ନେଇଥିବା ଏକ ସଂପତ୍ତିରୂପେ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ପାଇଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ କିଛି କମ୍ ନିଷ୍ଠୁର ହୁଅନ୍ତି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କାରଣ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ସ୍ତନ୍ୟପାନ କରି ପିଲାଦିନେ ସାନରୁ ବଡ଼ ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ, ନିଜ ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜର ବଂଶାନୁଗତ ଭୃତ୍ୟଭଳି ହିଁ ବିଚାର କରୁଥାନ୍ତି ।

ଭୋଟ୍‌ରେ ଜିତି କରି ଆସିଥିବା ଶାସକମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଶ୍ରୀ ବୁଏଟୀ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ, ଏହି କିସମର ଉପରମାନେ ବାହାରକୁ ଦେଖିବା ସକାଶେ ହୁଏତ କିଛି ଅଧିକ ସହନୀୟ ବୋଲି ଆମକୁ ଲାଗୁଥିବ । କିନ୍ତୁ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନକୁ ସବୁବେଳେ ପ୍ରାୟ ବଂଶାନୁକ୍ରମେ ଏକ ପ୍ରବଞ୍ଚନାରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାରି ଦେଖିଲେ, "ଏମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କୁ ବଳି ହିଁ ପଡ଼ନ୍ତି, – ଆପଣାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣଗୁଡ଼ାକୁ ଅଧିକ ଚଉକଷ କରି ରଖିବାର ଅନ୍ୟ ପନ୍ଥାମାନ ବି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କ'ଣ କମ୍ ରହିଥାଏ ! ପୁନଶ୍ଚ, ପ୍ରଜାମାନେ ଯଦି ପୂର୍ବରୁ ତଥାପି ଲେଶମାତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନତାରେ ରହିଥାନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେଇ ଯାଆନ୍ତି ।"

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଭୂଖଣ୍ଡର କେତେଗୋଟିଏ ଦେଶ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏହି ଦୁର୍ବଳତାଟିକୁ ଇତିମଧ୍ୟରେ ଅତିକ୍ରମ କରି ପାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ସରକାରଗୁଡ଼ିକୁ ପୁରୁଷ ପରେ ପୁରୁଷ ଯାବତ ନିରଙ୍କୁଶ ନାନା ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ବର୍ବରତାର କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବାର ଏକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଭାରତବର୍ଷରେ ତଥାପି ଖୁବ୍ ଚଳିବାରେ ଲାଗିଛି । ଏକାଧିକ ରାଜ୍ୟରେ ସେହି ଘଟଣାଟି ହିଁ ପ୍ରାମଣିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏବଂ, ସେହି ଉଦ୍ୟମରେ ଦେଶରେ ରହିଥିବା ସଂବିଧାନକୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରହସନରେ ହିଁ ପରିଣତ କରି ଦିଆଯାଇଛି । କୌଣସି ବିବେକଦଂଶନ ଅନୁଭବ ନକରି ଶାସକର ଇଚ୍ଛାକୁ ହିଁ ସଂପୃକ୍ତ ସଭିଙ୍କ ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯାଉଛି । ଅଳପ ସୁଖସୁବିଧା ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବର୍ଗମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ଏପରିକି ପେଟ ପୂରାଇବାର ଅଥବା ନିରାପଦ ଭାବରେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଯାବତୀୟ ଧାରାକୁ ଆଣି ଉପରୁ ଜନସମୂହଙ୍କ ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯାଉଛି । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଦେଶର ବିକାଶ ଚାଲିଛି । ଆମ ଦେଶରେ ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବା ସଂବିଧାନ ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଦେଶବାସୀଙ୍କର ଅଧିକାର ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ଲୋକମାନେ ସେହି ଅଧିକାର ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଲାଭ କରିବେ ବୋଲି ଶାସକମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ମାତ୍ର, ପ୍ରକୃତ କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ସେହି ବହି ମଧ୍ୟରେ ରହିଯାଉଛି ଏବଂ ଆପଣାର ନାନା ବିଶେଷ ଖିଆଲ ଓ ଚାହିଦାଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ନିମନ୍ତେ ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜର ବିଧାନଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଦେଶରେ ଲାଗୁ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ପୋଲିସ୍ ଯାଇ ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଗୁଳି ଚଳାଇ ଆସୁଛି : ନିହତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ପରିବାରର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପୋଲିସ୍ ଗିରିଫ କରି ନେଉଛି, ଅଥଚ ଲିପ୍ତ ସରକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଓ

ପୋଲିସ୍‌ବାଲା ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ଦୁର୍ନୀତିର ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯାଇ ଜେଲ ଭିତରେ ରହୁଛନ୍ତି । ନ୍ୟାୟ ଦାବୀ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ କଡ଼ା ନଜର ରଖା ବି ଯାଉଛି । ଦାଗୀ ଓ ଅପରାଧୀମାନେ ତେଣେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ି ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ନାନା କ୍ଷମତାସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ବସି ପାରୁଛନ୍ତି । ସମାଜର ଅସଲ ଗଢ଼ଣଟି ପଛରେ ନିଷ୍ଠା ରଖି ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ପ୍ରାୟ ଅସମ୍ଭବ ହେଲାଣି । କର୍ତ୍ତାମାନେ ଭୁଲ୍ କଲେ ବୋଲି କହିବାର କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବ ବା କିପରି ? ସରକାରମାନେ ଲୋକହତ୍ୟା କରାଉଛନ୍ତି ଓ ତଥାପି କ୍ଷମତାରେ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ, ଯେତେବେଳେ, ଅପର ପକ୍ଷରେ ଆମେ ଭାରତବର୍ଷର ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ସମୂହଗୁଡ଼ିକର ଘଟଣାଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇବା, ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିବା ଯେ ଶ୍ରୀ ବୁଏଟୀଙ୍କର ଅନୁମାନଗୁଡ଼ିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଫଳ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ପୂର୍ବକାଳର ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିବା ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଶାସନ କରିବାରେ ଏତେଦୂର ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୋଇନଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ଜମି ଓ ସମ୍ପଦରେ ପ୍ରଜାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଭାଗ ରହିଥିଲା । ଜାତି ଅଥବା ବର୍ଗର ଉତ୍କଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଓ ବାରଣମାନେ ମଧ୍ୟ ନଥିଲେ । ଏକ ଆଦିବାସୀ ସମାଜରେ ଆମକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରଳ ହିଁ ଏପରି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ ଯେ ଜଣେ ମୁଖିଆ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାକୀ ରକ୍ଷା କରିବ ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଭାଗରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକୃତରେ ମନ କରିବ । ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ବିଷୟରେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ସେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ଉଦାହରଣରୁ ହିଁ ଏକତ୍ର ବାସ କରିବାର ବିଚାରଟିକୁ ଲାଭ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଇଥିରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ସଂଘଗୁଡ଼ିକର କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଏଠାରେ ଜନଶାସନର ଏକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମଧ୍ୟ ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏବଂ, ଯେତେ କ୍ଷୀଣ ଓ ବିଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଦିବାସୀ ସମାଜରେ ଆମକୁ ସେମାନଙ୍କର ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନର ଏକାଧିକ ଅବଶେଷମାନ ଦେଖିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମିଳିଯିବ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସନକାରୀମାନେ ନିଜର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ କିପରି ନାନାପ୍ରକାର ପ୍ରଲୋଭନ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଆପଣାର ଆସନାଦିକୁ ଦମ୍ଭ କରି ରଖିଥାନ୍ତି, ଲା ବୁଏଟୀ ନିଜର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ତାହାର ଏକ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଆମୋଦପ୍ରମୋଦମାନ ଖଞ୍ଜି ଦିଅନ୍ତି, ନାଟକ, କ୍ରୀଡ଼ା ତଥା ସେହିଭଳି ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଆୟୋଜନ ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କର ମନକୁ ଭୁଲାଇ ରଖି ଆପଣାର ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ାକ

ଜାରି ରଖନ୍ତି । ଏବଂ, ଲୋକମାନେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପରମ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି । 'ରାଜା ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅନ୍ତୁ' ବୋଲି କେଡ଼େ ଖୁସୀରେ ନାଦମାନ ଦେଉଥାଆନ୍ତି ।'' ସେହି ତରିକାଗୁଡ଼ିକ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଯୋଜନା, ହିତପରେ ହିତ କରିବାର କେତେ ନା କେତେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ; - ସତେଅବା ଦରିଦ୍ର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇବାର ଘୋଷଣାମାନ କରି ବହୁ ବରାଦ, – ସତେଅବା ସରକାର ଖାସ୍ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି ! ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ମିଛ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର୍ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଦାନ୍ୟତା ଦେଖାଇ ପୁଣି ଉଠାଇ ନିଆ ଯାଉଥାଏ । କାର୍ଯ୍ୟତଃ କେତେ କ'ଣ ହୁଏ, ସେକଥା କେହି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ, – ମାତ୍ର ଘୋଷଣାଟାଏ କରି ଦିଆଯାଏ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଯେ ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ କେତେ ଉଦାର, ସେହି କଥାଟିର ଖୁବ୍ ପ୍ରଦର୍ଶନ ହେଉଥାଏ । ସାଧାରଣ ବଣ୍ଟନ-ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ 'ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ' ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଏ । ମାତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ କେତେ କ୍ୱଚିତ୍ ନ୍ୟାୟ ଅନୁସାରେ ମିଳି ବି ଥାଏ ! ଗାଆଁ ସ୍କୁଲରେ ଆବଶ୍ୟକ ଶିକ୍ଷକ ନଥାନ୍ତି, – ତେଣୁ, ପାଠ ନଥାଏ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ଭୋଜନ ନଥାଏ । ଏବଂ, ଏହି ସବୁକିଛି ନିୟମିତ ଭାବରେ ମିଳିବ ବୋଲି ଏକାବେଳକେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଆଦେଶ ହୋଇ ସାରିଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଭାଗ୍ୟର କଥା ଯେ, ଆଦିବାସୀ ସମାଜମାନଙ୍କରେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଏକ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତା ରହିଥାଏ । ତାହାହିଁ ସରକାର ଉପରେ ପୂରା ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିବାରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଏକ ସୁରକ୍ଷା ଦିଏ । ମାତ୍ର, କ୍ରମେ ତାକୁ ତା' ନିଜ ଜମିରୁ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇ ଯେଉଁସବୁ ନୂଆ ଆଇନ୍ ଆଣି ଲଦି ଦିଆଯାଉଛି, ତଦ୍ୱାରା ବାହାରୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଆସି ତା' ଅଧିକାରକୁ ହଡ଼ପ କରି ନେଉଛନ୍ତି । ଆଦିବାସୀ ସମୂହମାନେ ଯେ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଏକଦା ଗୌରବମୟ ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ, ସେକଥାଟି ଆଉ କାହାରି ହିଁ ମନେ ନାହିଁ । ତେଣେ, ଅନ୍ୟ ସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ନାନା ନୂଆ ନୂଆ ସଭ୍ୟତାବୋଧ ସହିତ ନିଜର ଅଭିଜ୍ଞତାଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି କରି ପାରୁଥିବା ବେଳେ ଏହି ଆଦିବାସୀମାନେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ନ୍ୟାୟର ହକଦାର ବୋଲି ଦାବୀ କରି ଆଗକୁ ବାହାରି ଆସି ପାରିନାହାନ୍ତି, ସତେଅବା କେଡ଼େ ନୀରବରେ ସବୁ ସହ୍ୟ କରି ନେଉଛନ୍ତି !

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଏହି ପୁସ୍ତକଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଚାରିଶହ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ରଚନା କରିଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନର ଆମ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଛି ।

ଅବଶ୍ୟ, ଅନ୍ୟ ମଣିଷଙ୍କୁ ନିଜର ଅଧୀନସ୍ଥ କରି ରଖିବାର ପ୍ରଣାଳୀମାନେ ବଦଳି ଯାଇଛନ୍ତି, କେତେ ପ୍ରକାରେ ଅନ୍ୟ ଚେହେରାମାନ ବି ଧାରଣ କରିଛନ୍ତି । ଏବର ହାଟ ଏବଂ ବାଣିଜ୍ୟ-କାରବାରରେ ତାହା ଏକ ତଥାକଥିତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିରେ ପ୍ରଜାଶାସନ କରୁଥିବା ସରକାରମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କମ୍ ସହାୟତା କରୁନାହିଁ । ଏବେ ତ ଗଣମାଧ୍ୟମର ଫୁଟ୍‌କିଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନନାମକ ଘରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କଲେଣି, ଏବଂ ଲୋକଲୟକୁ ବିଚଳିତ କରି ପକାଉଛନ୍ତି । ଆମ ଦେବଦେବୀ ମାନଙ୍କର ଆପ୍ୟାୟନ ତଥା ସନ୍ତୋଷବିଧାନ ନିମନ୍ତେ କେତେ ଶହ ଓ କେତେ ସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଆଣି ବଳି ଦିଆଯାଉଛି । ଏହିପରି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବହୁତ ପ୍ରକାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପାଟୀରେ ଲୋକ-ଆଚରଣକୁ ଅଧୀନସ୍ଥ କରି ରଖାଯାଇଛି । ତଥାପି, ଗୋଟିଏ କଥା ସବୁ କାଳ ପରି ଆମର ଏକାଳରେ ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର ରହିଛି ଯେ, ଅରଣ୍ୟର ଆଦିବାସୀମାନେ ନିତାନ୍ତ ନିଃସ୍ୱ ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ପରିବାରର ପ୍ରୀତିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଦୂରଦର୍ଶନ ଯନ୍ତ୍ରଟିଏ କ୍ରୟ କରିବା ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ବଳ ହିଁ ନାହିଁ । ସମ୍ଭବତଃ, ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଦାରୁଣ ଦୁର୍ଗତି ଭିତରେ ରହିଥିବା ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ଏବେ ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ପୋଲିସ୍ ବାହିନୀ ବିରୋଧରେ ଜାଗ୍ରତ ବି ହେଲେଣି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ବିତର୍କରେ ଆମ ବିଧାୟକମାନଙ୍କର ଦରବାର ମାନଙ୍କରେ ବହୁ ଘଣ୍ଟା ବହୁ ଧସ୍ତାଧସ୍ତି ଲାଗି ଯାଇପାରୁଛି । ସରକାରଙ୍କ ଘରେ ମଧ୍ୟ ଏତେ ପଇସା କାହିଁ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବାସ୍ତବରେ ସେପରି କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବେ । ତେଣୁ, ବିଚରାମାନଙ୍କୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯାଇ କେବଳ ଲାଛିଦେଇ ଆସିବାରେ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଯାହା ସାରିଦେବାକୁ ପଡୁଛି । ତଥାକଥିତ 'ଜାତୀୟ ବିକାଶ'କୁ ହାନି ଘଟାଉଥିବା ସେହି ନାନା ସମସ୍ୟାର ସାମନା କରିବାକୁ ଏହି ଗୋଟିଏ ଯାହା ଉତ୍ତର ସରକାରଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଭିତରେ ରହିଛି । ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଜାତିର ବିକାଶ ହୋଇପାରିଲା ତ କାହିଁକି ଆଦୌ ଆଉ କୌଣସି ଚିନ୍ତା କରାଯିବ ? – ସରକାର ନିଶ୍ଚୟ ଏହିଭଳି ଭାବୁଛନ୍ତି ।

ବିଦ୍ୟା ଦାସ

ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ବିଚାର

- ମରେ ଏନ୍. ରୋଥ୍‌ବାର୍ଡ୍

ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀ ତାଙ୍କର ସମକାଳୀନ ଫ୍ରାନ୍‌ସ ଦେଶର ଜଣେ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରବନ୍ଧଲେଖକ ଶ୍ରୀ ମିଚେଲ୍ ଦ ମୋନ୍ତାଙ୍କ୍‌ଙ୍କର ଜଣେ ବଡ଼ ଏବଂ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ସୁବିଦିତ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସେହି ବନ୍ଧୁତାକୁ ଅନେକେ ଇତିହାସର ଗୋଟିଏ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବନ୍ଧୁତା ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, କେତେଜଣ ଇତିହାସକାର ଯେପରି ମତ ଦେଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ବରଂ ଜଣେ ସଂକ୍ରମଣ-ସମର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ବିଚାରର ଦାର୍ଶନିକରୂପେ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିର ସହିତ ସ୍ମରଣ କରାଯାଇ ପାରିବ । କେବଳ ଫ୍ରାନ୍ସ ଦେଶର ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତି-ଦର୍ଶନରେ ଜଣେ ମୂଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଭାବରେ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଏକାଧିକ ସୈଦ୍ଧାନ୍ତିକ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିର ବସ୍ତୁତଃ ସର୍ବକାଳୀନ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀ ୧୫୩୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଫ୍ରାନ୍ସର Perigord ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ Sarlat ଠାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ବାପା ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ରାଜକୀୟ ମହକୁମାରେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ମାଆ ବୋର୍ଦୋ ବିଧେୟକ ସଭାର ସଭାପତିଙ୍କର ଭଗିନୀ ଥିଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ହରାଇ ସେ ତାଙ୍କର କକାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲାଳିତପାଳିତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର କକା ପୁରୋହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିଲେ । ବୁଏଟୀ ୧୫୫୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଆଇନ୍‌ବିଦ୍ୟାରେ ସ୍ନାତକ ଡ଼ିଗ୍ରୀ ହାସଲ କଲେ । ଏତେ କମ୍ ବୟସରେ

ଏତେ ଯୋଗ୍ୟତାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିବାରୁ ବୁଏଟୀଙ୍କୁ ବୋର୍ଦୋ ବିଧେୟକ-ସଭାରେ ତହିଁ ଆରବର୍ଷ ଏକ ରାଜୀକୟ ନିଯୁକ୍ତି ମଧ୍ୟ ମିଳି ଯାଇଥିଲା । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ପଦଟି ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କର ସର୍ବନିମ୍ନ ବୟସ ହୋଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ତଥାପି ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ବୁଏଟୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରବୀଣତା ସହକାରେ ଜଣେ ବିଚାରପତିର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇଲେ, ସରକାରଙ୍କର କୂଟନୈତିକ ବିଭାଗରେ ଜଣେ ସକ୍ରିୟ ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ସମ୍ପର୍କ-ରକ୍ଷାକାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ୧୫୬୩ ମସିହାରେ ୩୨ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ରହିଥିଲେ । ବୁଏଟୀ ଜଣେ କବି ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ; ସିଏ ଜଣେ ମାନବବାଦୀ ଥିଲେ । ଗ୍ରୀକ୍ ଲେଖକ ଜେନୋଫୋନ୍ ଓ ପ୍ଲୁଟାର୍କ୍‌ଙ୍କର କେତେ ରଚନାକୁ ନିଜ ଭାଷାରେ ଅନୂବାଦ କରିଥିଲେ । ତତ୍‌କାଳୀନ ଗୋଟିଏ ତରୁଣ କବିଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ଖୁବ୍ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିଲେ ।

Orleans ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଇନ୍ ବିଭାଗର ଜଣେ ଛାତ୍ର ଥିବା ସମୟରେ ହିଁ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ରାଜନୀତି-ବିଚାରର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ତାଙ୍କର ଏହି ମହାନ୍ ଅବଦାନଟି ଲିଖିତ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଉକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନଜିଜ୍ଞାସାର ଏକ ଅନୁକୂଳ ବାତାବରଣ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା ଏବଂ ସିଏ ମଧ୍ୟ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଏବଂ ଧର୍ମର ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ପରଖି ଦେଖିବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ତୀବ୍ର ଆକୁଳତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ସେହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସେହି ଉଦ୍‌ବେଳନଟି ନିମନ୍ତେ ସୁପରିଚିତ ହିଁ ଥିଲା । ବହୁ ଅବସରରେ ଉତ୍ସୁକମାନଙ୍କର ସକଳ ମେଳରେ ହିଁ ମୁକ୍ତ ଅନେକାନେକ ଚର୍ଚ୍ଚା କରା ଯାଉଥିଲା । ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ ଶିକ୍ଷକ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ଅଗ୍ରଭାଗରେ ରହିଥିଲେ; ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଆପଣାର ଧର୍ମୀୟ ମୁକ୍ତ ଚିନ୍ତା ଫଳରେ ସେ ଶହୀଦ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଜଣେ ଧର୍ମଦ୍ରୋହୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇ ତାଙ୍କୁ ୧୫୫୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଚିତାଗ୍ନିରେ ବସାଇ ମାରି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ସେହି ଶିକ୍ଷକ ସେତେବେଳ ଯାଏ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ ଧର୍ମମତକୁ ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି ନଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଏହା ଆଦୌ ଏକ ଆକସ୍ମିକ ଘଟଣା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ ସେହି ସ୍ଥାନ ପରେ କାଲ୍‌ଭିନ୍ ମତବାଦର ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ, ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର କେତେଜଣ ସହଧ୍ୟାୟୀ ବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ

ବନ୍ଧୁ ଥିଲେ – ଦୁହେଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଉକ୍ତ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରିୟ ଛାତ୍ରରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଥିଲେ । ସେହି କାଳରେ ଆଇନ୍ ବିଷୟର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଏକ ଉଦ୍ଦୀପିତ କରି ପାରୁଥିବା ବିଷୟ ଥିଲା, – ସେଥିରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ସତ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ପରିଚୟ ପାଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦାର୍ଶନିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଭିତରେ ସର୍ବଦା ତତ୍ପର ହୋଇ ରହିଥିଲେ, – ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜି ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ସତତ ଏକ ବ୍ୟାକୁଳତା ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ସେହି ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଧୃତି ଅନୁସାରେ, "ଆଇନ୍‌ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ବୋଲି ନକହି ବରଂ ଏକ ସତ୍ୟର ହିଁ ପ୍ରଚାର ବୋଲି ବୁଝିବା ଉଚିତ; ଏହା ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ସତ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନ, ଯେଉଁଠାରେ କି ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ଉଭୟେ ହିଁ ସର୍ବଦା ତତ୍ପର ରହିଥାନ୍ତି, – ଯେଉଁଟିକୁ ସେମାନେ ଅଶେଷ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ଅନୁଧାବନ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ଦାର୍ଶନିକ, ବିବିଧ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ବିଚାରଲାଗି କ୍ଷେତ୍ର ପରେ କ୍ଷେତ୍ରର ଉନ୍ମୋଚନ କରି ଦେଉଥାନ୍ତି ।" ସେହି କାଳଟିରେ ଫ୍ରାନ୍ସଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ସେହିପରି ପରିବେଶଟିଏ ରହିଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ଦୁଇଟି ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ବେ କାଲ୍‌ଭିନ୍ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍ ଧର୍ମସଂସ୍କାର ବିଷୟରେ ଆପଣାର ବିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମେ ସୂତ୍ରବଦ୍ଧ କରି ଆଣିଥିଲେ । ଏବଂ, ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ପରିବେଶରେ ଆଇନଜୀବୀମାନେ କାଲ୍‌ଭିନ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାରିତ ନୂତନ ଧର୍ମବାର୍ତ୍ତା ଗୁଡ଼ିକର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଗଠନ କରି ଆଣିଥିଲେ ।

ସେହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଇନ୍‌ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ହିଁ ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀ ଆପଣାର ଏହି ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଅଥଚ ଅଗ୍ନିଗର୍ଭ Discours de La Servitude Volontaire ପୁସ୍ତକଟିକୁ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଏହି ରଚନାଟି ପ୍ରଥମେ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଆକାରରେ ବହୁତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଠିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କେବେହେଲେ ବି ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଛାପା ହୋଇ ବାହାରି ନଥିଲା । ଆମେ ବେଶ୍ ଅନୁମାନ କରି ପାରିବା ଯେ ଲେଖାଟିରେ ଏକାଧିକ ଉଗ୍ର ମନ୍ତବ୍ୟ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ବୋଲି ହିଁ ଲେଖକ ସେଇଟିକୁ ଛପାଇ ବାହାର କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିଥିଲେ । ତଥାପି, ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଆକାରରେ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ତାହା ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଥିଲା । ଏଠାରେ ତାହାରି ସମର୍ଥନରେ କୁହା ଯାଇପାରେ ଯେ ମନ୍ତାଞ୍ଜ୍ ସ୍ୱୟଂ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କୁ ୧୫୫୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ବିଧେୟକ ସଭାରେ ଭେଟିବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଉକ୍ତ ରଚନାଟିକୁ ପାଠ କରି ସାରିଥିଲେ ।

ଏହି ରଚନାଟି ବିଷୟରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱର କଥାଟି ହେଉଛି ତାହାର ଆଙ୍ଗିକ ଅର୍ଥାତ୍ ବାହ୍ୟ ଗଢ଼ଣଟି । ଲେଖକଙ୍କର ରଚନାପ୍ରଦ୍ଧତି ପ୍ରଧାନତଃ ଅନୁମାନପ୍ରଧାନ ଓ ଅମୂର୍ତ୍ତ – ନିଗମନାତ୍ମକ । ସେତେବେଳେ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଚଳିତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ରାନୁସାରୀ ଏବଂ ଇତିହାସଭିତ୍ତିକ ଯୁକ୍ତିପ୍ରଣାଳୀଟାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପରୀତ । ସେତେବେଳେ ସ୍ଥାନୀୟ ଧର୍ମସଂପ୍ରଦାୟର ଲେଖକବୃନ୍ଦ, ଯେଉଁମାନେ କି ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣ କରୁଥିବା ରାଜ୍ୟଶାସନ ମାନଙ୍କର ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଜାବର୍ଗଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକାର ରହିବା ଉଚିତ ବୋଲି ବହୁତ ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ, ଲା ବୂଏଟୀ କେବଳ ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକୁ ବିରୋଧ କରିବାର କଥାଟିରେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକମତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ଫରାସୀ ତତ୍କାଳୀନ ସମାଜରେ ରହିଥିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସୁବିଧାଭୋଗୀମାନେ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟାୟରୁ ନିଷ୍କୃତି ଲାଭ କରିବାକୁ ହିଁ ସୀମିତ ପ୍ରତିକାରମାନ ଦର୍ଶାଇ ଦେଉଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଲା ବୂଏଟୀ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରି ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ, ଏକ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଉପରେ ହିଁ ଅନେକ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତଥା ଫଳପ୍ରଦ ଭାବରେ ସକଳ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ସାଧାରଣ ଚରିତ୍ର, ଜନଗଣଙ୍କର ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନରୁ ନିଷ୍କୃତିଲାଭ ଏବଂ, ଗୋଟିକର ଉନ୍ମୂଳନ ଘଟାଇ ଅନ୍ୟଟିର ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି କ'ଣ ସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆବଶ୍ୟକ, ସେହିଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଆଲୋକପାତ କରି ପାରୁଥିଲେ ।

ଲା ବୂଏଟୀ ଆପଣାର ଉକ୍ତ ରଚନାରେ ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବାଭଳି ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ବାଢ଼ୁଥିଲେ ଏବଂ ଏକ ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଦର୍ଶନର ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅବତାରଣା ମଧ୍ୟ କରି ପାରୁଥିଲେ । ସର୍ବଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅତୀତ ମଧ୍ୟରୁ ହିଁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତମାନ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ଏହିଭଳି ଭାବରେ ରେନେସାଁସ୍ ଲେଖକମାନଙ୍କର ପଦ୍ଧତିକୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରୁଥିଲେ । ତଥାପି, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଥିଲା : ଶ୍ରୀ ମାକିଆଭେଲି ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଜଣେ ରାଜ୍ୟଶାସକଙ୍କୁ ନିଜର ରାଜତ୍ୱକୁ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ, ଲା ବୂଏଟୀ ନିଜ ଜୀବନରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ବ୍ରତ ଭଳି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବା ପରି ସେହିସବୁ ନାନାବିଧ ଉପାୟ ଏବଂ ମାର୍ଗର ଆଲୋଚନା କରୁଥିଲେ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ସେହି ଶାସକଙ୍କୁ ଗାଦୀଚ୍ୟୁତ କରାଯିବ ଏବଂ ଏହିପରି ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ନିରାପଦ କରିହେବ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୀକ୍ଷାରେ ମାକିଆଭେଲିଙ୍କର ମାନବଦ୍ୱେଷୀ ବାସ୍ତବବିବାଦକୁ

ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ ଆଦର୍ଶବାଦର ବିପରୀତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । ଅବଶ୍ୟ, ବସ୍ତୁତଃ, ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ବିବେଚନା ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିମାତ୍ରକେ ପୃଥିବୀଯାକର ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରି ଲା ବୁଏଟୀ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ରାଜନୀତିକ ବିଚାରର କ୍ଷେତ୍ରଟିର ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ପୂର୍ବାଭାସର ଅବତାରଣା ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । 'ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ୱଭାବପ୍ରାପ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତା, ସାମ୍ୟ ତଥା ଭ୍ରାତୃଭାବନା' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ନିବନ୍ଧରେ ସେହି କଥାଟିର ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି । ସେଥିରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସ୍ୱଭାବତଃ ଯେଉଁ ବିଧାନ ତଥା ଅଧିକାରସମୂହ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବେ ବୋଲି ମୂଳରୁ ହିଁ ଅଭିପ୍ରେତ ହୋଇ ରହିଛି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଯେକୌଣସି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସନତନ୍ତ୍ରର ସେମାନେ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବେ ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ ଜ୍ଞାପନ କରାଯାଇଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଉକ୍ତିଟିର ମର୍ମଟିକୁ ବୁଝିବା ସକାଶେ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟଟିଏ ତଥାପି ଆସି ନଥିଲା; ହୁଏତ ଅନୁକୂଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ବହୁତ ପରେ ଯାଇ ଆସିଲା ।

ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଫ୍ରାନ୍ସର ଲୋକମାନସ ପ୍ରାୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ବୈଧାନିକ ମାର୍ଗଟିକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ପ୍ରଣାଳୀ ବୋଲି ବୁଝୁଥିଲା ଏବଂ ତାହାହିଁ ସେହି ସମୟର ରାଜନୀତିକ ବିଚାରକ୍ଷେତ୍ରକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରି ରଖିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଭବିଷ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆଦୌ ସେପରି କିଛି କଳ୍ପନା ହିଁ କରା ଯାଉନଥିଲା ଏବଂ, ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ କେହି ସେପରି କୌଣସି କଳ୍ପନା କଲେ ଓ ଅନ୍ୟ ନକ୍ସାଟିଏ ଆଙ୍କିଲେ ତାହା ସେହି ସମୟଟି ସହିତ ଆଦୌ ଖାପ ଖାଉନଥିଲା ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୁସ୍ତକଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳ ଏବଂ ସଂଗତିଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରକୃତରେ ଗୋଟିଏ ମୂଳସତ୍ୟକୁ ଆଧାର କରି ସଂରଚିତ ହୋଇଛି : ଏଥିରେ ଯେ କେବଳ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ବିଷୟରେ ସେହି ଗୋଟିଏମାତ୍ର ଅବବୋଧଯୁକ୍ତ ନାନା ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଇଛି ତା' ନୁହେଁ, ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ନାମକ ସେହି ଯନ୍ତ୍ରଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଆଲୋକପାତ କରାଯାଇଛି । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଲେଖକ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ବିଷୟରେ ଆକ୍ରମଣ କଲା ପରି ବହୁତ କଥା କହିଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଲା ବୁଏଟୀ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଗଭୀରକୁ ଯାଇ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରର ସ୍ୱଭାବଗତ ଆଚରଣ ଗୁଡ଼ିକର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି, ଖାସ୍ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ମର୍ମକଥା କହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସନ୍ଦର୍ଭଟିରେ ପ୍ରକାଶିତ ସର୍ବମୂଳ ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟିଟି ହେଉଛି ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ପଛରେ ଲୋକମାନେ ସେହି ଉତ୍ପୀଡନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାର

ସେହି ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟଟି ରହିଥିଲେ ଯାଇ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ । ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ କହିଲେ, ସେହି ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଅଂଶ, ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରର କାରଣ ହେତୁ ହେଉ ପଛକେ, ସେମାନେ ନିଜେ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିବାରେ ହିଁ ସମ୍ମତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଯଦି ସେକଥା ହୋଇ ନଥାନ୍ତା, କୌଣସି ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର, ଏପରିକି କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ କଦାପି ଦୀର୍ଘ କାଳ ତିଷ୍ଠି ରହି ପାରନ୍ତାନାହିଁ । ତେଣୁ, ସାଧାରଣ ଲୋକସମୂହଙ୍କର ସମର୍ଥନ ପାଇବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ସରକାରକୁ ଯେ ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ; କାରଣ, ଯେକୌଣସି ଶାସନକାରୀ ସରକାର ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ କ୍ଷମତାରେ ରହିଛି, ନିତାନ୍ତ ତଥା ଚରମ ମାତ୍ରାରେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ମାନଙ୍କର ଶାସନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କଥାଟିକୁ ସର୍ବଦା କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ତ ବସ୍ତୁତଃ ସଂଖ୍ୟାରେ ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସିଏ କ୍ୱଚିତ୍ ହିଁ ଆଉଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତା'ର ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବାଲାଗି ବାଧ୍ୟ କରିପାରିବ, ଏବଂ, କୌଣସି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶକୁ ଏହିପରି ବାଧ୍ୟ କରି ରଖିବା ତ ଏକ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୁରୂହ ବ୍ୟାପାର ମଧ୍ୟ ହେବ । ହଁ, ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ ନିଜଆଡୁ ରାଜୀ ହୋଇ ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବାଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ ତାହା କଦାପି ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ।

ସୁତରାଂ, ଲା ବୁଏଟୀ ବସ୍ତୁତଃ ଏହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ରାଜନୀତି-ତତ୍ତ୍ୱର ସର୍ବମୂଳ ସମସ୍ୟା ବୋଲି ଚିହ୍ନାଇ ଦେଇଛନ୍ତି : ଏହି ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଆଉକାହା ଅଧୀନରେ ଦାସ ହୋଇ ରହିବାର ସେହି ଦୟନୀୟତାରେ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ରାଜୀ ବି ହୋଇଯାଆନ୍ତି ? ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଆଲୋଚନା ଦ୍ୱାରା ଲା ବୁଏଟୀ ରାଜନୀତି-ଦର୍ଶନର ଯାହା ଏକାବେଳେକେ ମଞ୍ଜ ପରି ହୋଇ ରହିଛି ଅଥବା ରହିବା ଉଚିତ, ତାହାରି ଅବତାରଣା କରିଛନ୍ତି : ଅର୍ଥାତ୍ ଜନଗଣ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦା ହୋଇ ରହିଥିବା ଆଇନ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ରହସ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସେ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରିଛନ୍ତି । ସବୁଠାରେ ଏବଂ ସବୁବେଳେ ଲୋକମାନେ କାହିଁକି ନିଜ ସରକାରଙ୍କର ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କରନ୍ତି ? ସରକାର କହିଲେ ତ ସକଳ ଅବସରରେ ସମାଜର ଏକ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ବର୍ଗକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଥାଏ । ତେଣୁ, ତଥାପି ସାଧାରଣତଃ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମୂହଟି ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଉଥାନ୍ତି, ଏକଛତ୍ର ଶାସକମାନଙ୍କର ମରଜୀଗୁଡ଼ାକୁ ଯେ ମାନି ନିଅନ୍ତି, ସେଥିରେ ଲା ବୁଏଟୀ ଅତିଶୟ ବିସ୍ମୟ ଓ ଆଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର କଥାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ,

... ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି ବୁଝିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ଯେ, ଏପରି ଆଦୌ କିଭଳି ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଯେ, ଏତେ ଏତେ ନରନାରୀ, ଏତେ ଏତେ ଗାଆଁ, ସହର ଓ ନଗର, ଏତେ ଜାତି ବେଳେ ବେଳେ ମାତ୍ର ଜଣେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଶାସକର ଶାସନଦଣ୍ଡ ତଳେ ରହି ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ଦୁଃଖ ସହିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ; ସେହି ଶାସକ ପୁଣି ସେହି ଲୋକମାନେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଥିବା କ୍ଷମତାରେ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ଶାସକ ତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେତିକି ଅନାଚାରର କବଳ ଭିତରେ ରଖି ପାରିବେ, ଲୋକମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସେହି ଅନାଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯେତିକି ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ସହ୍ୟ କରି ପାରିବେ । ଅମାନ୍ୟ ନକରି ସେହିପରି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହିଁ ତ ଉକ୍ତ ଶାସକ ସେମାନଙ୍କର ଯାହାକିଛି କ୍ଷତି କରିପାରିବେ ! ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ସ୍ଥିତି ! କିନ୍ତୁ, ଆମର ଚତୁଷ୍ପାର୍ଶ୍ୱରେ / ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ, ସେଥିରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୋଭ ହିଁ ଜାତ ହୁଏ ଏବଂ, ବସ୍ତୁତଃ ନିୟୁତ ସଂଖ୍ୟାର ଏକ ଜନଗୋଷ୍ଠୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ଜଣେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଶାସକର ଯାବତୀୟ ଆଜ୍ଞାକୁ ପାଳନ କରୁଛନ୍ତି, ଯୁଆଳିଟାକୁ ବେକ ଉପରେ ପକାଇ ରଖିଛନ୍ତି, ଏକଥା ଦେଖି ସର୍ବଦା ଭାରି ବିସ୍ମୟ ଲାଗୁଥାଏ ।...

କିନ୍ତୁ, କେବଳ ଭୟଟାକୁ କଦାପି ଏପରି ଘଟୁଥିବାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ବୋଲି କୁହାଯିବ ନାହିଁ । ଲୋକମାନଙ୍କର ଏହିଭଳି ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ସମ୍ମତି ନଥିଲେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମୂହ ଆକାରରେ କେବେବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ସେହି ଅବସ୍ଥାଟିକୁ ମାନି ନିଅନ୍ତେ ନାହିଁ :

... ଏହିଭଳି ଜଣେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ନେତାର ଆଜ୍ଞାବହ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଆମେ ଭୀରୁତା ବୋଲି କହି ପାରିବା କି ?

ଯଦି ଶହେଜଣ, ହଜାର ଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଜଣେମାତ୍ର ଲୋକର ଖିଆଲ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ତାହାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ଆମେ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କ'ଣ ବରଂ ଏପରି ବି କହିବାନାହିଁ ଯେ ସେହି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ କୌଣସି ସାହସର ଅଭାବ ରହିଛି ବୋଲି ଯେ ଏକଥା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ତା' ନୁହେଁ, – ପ୍ରକୃତରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟି ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବାକୁ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କର କୌଣସି ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ବୋଲି ଏପରି ହେଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣଟିର ପଶ୍ଚାତରେ ଭୀରୁତା ଅପେକ୍ଷା ଉଦାସୀନତା ହିଁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରହିଛି । ଏବଂ,

ଯେତେବେଳେ କେବଳ ଶହେ, ହଜାରେ ବା ଦଶ ହଜାର ମଣିଷ ନୁହନ୍ତି, ମାତ୍ର ଶହେଟି ପ୍ରଦେଶ, ଶହେ ନଗର, ଦଶ ଦଶ ଲକ୍ଷ ମନୁଷ୍ୟ, ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୟାଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବହାର ରୂପେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟି ଭଳି ଦାସତ୍ୱର ଜଞ୍ଜିରରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଥିବା ଜଣେ ମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟକୁ କ୍ଷାନ୍ତ କରି ରଖିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ତଥାପି ଆକ୍ରମଣକାରୀ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ନକରନ୍ତି, ତେବେ ସେହି ଆଚରଣକୁ କ'ଣ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଭୀରୁତା ବୋଲି ?

... ଯେତେବେଳେ ଏକ ହଜାର ଅଥବା ଏକ ନିଯୁତ ବା ହଜାରେ ସହରର ମନୁଷ୍ୟ ଜଣେ ମଣିଷର ଶାସନରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହାକୁ କଦାପି ଭୀରୁତା ବୋଲି କୁହା ଯିବନାହିଁ । କାରଣ, ଭୀରୁତା କେବେହେଲେ ଏତେ ଅଧିକ ନିମ୍ନକୁ ଖସିଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ତେଣୁ, ଭୀରୁତା ବୋଲି ବି କୁହାଯାଇ ପାରୁନଥିବା ସେହି ଦୁରାଚାରିତାଟା ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ହୋଇଥିବ ? ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ନିମ୍ନ ସ୍ତରର ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଯାହାର ନାହିଁ, ଆମେ ତାକୁ ବସ୍ତୁତଃ କ'ଣ ବୋଲି କହିବା ?...

ଉପରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଯେ, ଲା ବୁଏଟୀ ଯାବତୀୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରର ପୂରାପୂରି ତୀବ୍ର ବିରୋଧ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ, ଯେଉଁ ଜନସମୂହ ସମ୍ମତ ହୋଇ ତାହାକୁ ସହ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି ତଥା ଆଦରି ନେଇଥାନ୍ତି, ସିଏ ସେମାନଙ୍କର କେବେହେଲେ ପକ୍ଷଟାକୁ ସମର୍ଥନ କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କର ଏହି ବିରୋଧଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଜନ୍ମଜାତ ମୂଳସ୍ୱଭାବ ତଥା ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ଜୀବନଧାରଣ କରିବା ଲାଗି ରହିଥିବା ତାହାର ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଧିକାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଆମେ ଅଳ୍ପ ବୟସର ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ଆମର ଆବଶ୍ୟକ ହେତୁ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ଆମେ ନିଜ ପିତାମାନଙ୍କର ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକର ପାଳନ କରୁ; ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ବୟସ ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଆମର ନିଜ ବିବେକଟି ଅନୁସାରେ ହିଁ ସବୁକିଛି କରିପାରିବା ଉଚିତ, ଜଣେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ବ୍ୟକ୍ତିରୂପେ ହିଁ ସବୁ କରିବା ଉଚିତ । ଶ୍ରୀ ଲା ବୁଏଟୀ ଯେପରି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି, "ଯଦି ଆମେ ଆପଣାର ସ୍ୱଭାବଟି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ସବୁକିଛି କରିବା ଏବଂ ତାହାରି ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚିବା, ଯଦି ଆମେ ସ୍ୱଭାବଟି ମୁତାବକ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତଥା ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥିର କରିବା, ତେବେ ନିଜ ଅନ୍ତର୍ବୋଧଟିରେ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜ ପିତାମାତାଙ୍କ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ପାଳନ କରୁଥିବା; ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ

କାଳରେ ନିଜର ବିବେକବୁଦ୍ଧିକୁ ମଧ୍ୟ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ଏବଂ କେବେହେଲେ ଅନ୍ୟ କାହାରି ଆଜ୍ଞାବହ ହୋଇ ରହିବାନାହିଁ ।'' ଆମ ବିବେକବୁଦ୍ଧି ହିଁ ମାର୍ଗଦର୍ଶକ ରୂପେ ରହି ଆମକୁ ଆମର ପ୍ରକୃତି-ଅନୁମୋଦିତ ସତ୍ୟ ତଥା ନିୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଇ ଦେଉଥିବ; ଆମ ମାନବପଣର ଉଚିତ ମାର୍ଗଟିର ପରିଚୟ ଦେଇ ଯାଉଥିବ । ଏବଂ, ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭିତରେ "ଆମ ଆତ୍ମାର ସେହି ଯଥାର୍ଥ ଆଧାରରେ ବିବେକସାମର୍ଥ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱଧର୍ମପରିଚାଳିତ ମୂଳ-ଉପାଦାନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯାହାକି ଉତ୍ତମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନୁକୂଳ ପରାମର୍ଶ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ପାଇପାରିଲେ କ୍ରମେ ଆମର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗୁଣରୂପେ ବିକଶିତ ହୋଇଆସିବ; ମାତ୍ର, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ତା'ର ଚତୁଷ୍ପାର୍ଶ୍ୱରେ ରହିଥିବା ଦୁରାଚାରିତାଗୁଡ଼ିକର ତାହା ପ୍ରତିରୋଧ କରି ନପାରେ, ତେବେ ସେଇଟି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ଓ ଶେଷକୁ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ମରି ବି ଯିବ ।'' ଏବଂ, ଲା ବୁଏଟୀ ତା'ପରେ କହିଛନ୍ତି, ଆମର ସେହି ବିବେକବୁଦ୍ଧି ହିଁ ଆମକୁ ମନୁଷ୍ୟ ମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସମାନଭାବେ ନ୍ୟାୟ ଅବଶ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବ । କାରଣ, ତାହା ଆମକୁ ଦର୍ଶାଇ ଦେବ ଯେ, ସେହି ପ୍ରକୃତି ହିଁ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସାମର୍ଥ୍ୟ ସହିତ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାର ଏବଂ କଥା କହିବାର ଶକ୍ତିଟିକୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ତେଣୁ, "ତା'ପରେ ଆମର ଏହି ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ସେହି ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ଭାବରେ ହିଁ ଜଣେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନ ସତ୍ତା ହୋଇ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛୁ,'' ଏବଂ ତେଣୁ ଏହି କଥାଟି ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ଦାବୀ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ, "ପ୍ରକୃତି ଆମ ଭିତରୁ କେତେ ଜଣଙ୍କୁ ପୃଥିବୀରେ ଦାସତ୍ୱକୁ ଆବୋରି ଜୀବନଧାରଣ କରିବାଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ବରାଦ କରିଛି ।'' ଏପରିକି ଇତର ପ୍ରାଣୀମାନେ ମଧ୍ୟ, ସିଏ ଆମକୁ ସୂଚାଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଜୀବନଧାରଣ କରିବାକୁ ସର୍ବଦା ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ତା' ହେଲେ, ଏହି ପୃଥିବୀଟାରେ କାହିଁକି କ'ଣ ଘଟିଛି ଯେ, ମଣିଷ ତାହାର ସେହି ପ୍ରକୃତିରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଯାଇଛି ଏବଂ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ସତ୍ତା ହିସାବରେ ବସ୍ତୁତଃ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ସେହି ମୌଳିକ ଗୁଣସ୍ଥିତିକୁ ହରାଇ ପକାଇଛି ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ସେହି ସ୍ଥିତିଟିକୁ ଲେଉଟି ଆସିବାକୁ ଏକ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହିଁ ?''

ତେଣୁ, ଆପଣାର ପରାଧୀନତାରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଲା ବୁଏଟୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭିନବ ତଥା ଅନନ୍ୟ ଭାବରେ ଆଇନଭଙ୍ଗ କରିବାର ଆହ୍ୱାନଟିଏ ଦେଇଛନ୍ତି, ଯାବତୀୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା ଲାଗି ସାମୂହିକ ଅହିଂସ

ପ୍ରତିରୋଧର ଯେଉଁ ମାର୍ଗଟିର ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ତାହାର ଉପରୂପେ ଆମେ ଉପରର ଦୁଇଟି ସତ୍ୟକୁ ନିଶ୍ଚୟ ମନେ ରଖିବା : ପ୍ରଥମ ସତ୍ୟଟି ହେଉଛି ଯେ, ଯାବତୀୟ ଶାସନ ସର୍ବତ୍ର ଅଧୀନସ୍ଥ ଜନଗଣଙ୍କର ସମ୍ମତି ହିଁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ରହିଛି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ସେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ତା'ର ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତାରୂପକ ବହୁମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦଟି ବିଷୟରେ ସଚେତନ କରାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । କାରଣ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତା ଯଦି କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଜନସମୂହଙ୍କର ରାଜୀ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରି ରହିଛି, ତେଣୁ ତାହାକୁ ହଟାଇ ଦେବାପାଇଁ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଜନଗଣ ନିଜର ସେହି ସମ୍ମତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବାକୁ ହିଁ ତାହାର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯିବ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଅହିଂସ ବିପ୍ଳବ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ସକଳ ଶାସନର ବୋଝଟି ଅଚିରେ ତଥା ଅବିଳମ୍ବେ ନିଶ୍ଚୟ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବ ଓ ତାହାର ଅବସାନ ଘଟିବ । (ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ ଯେ, ଇଂଲଣ୍ଡର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଡ଼େଭିଡ୍ ହିଉମ୍ ମଧ୍ୟ ଯାବତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ଜନସମୂହଙ୍କର ରାଜୀ ଉପରେ ସର୍ବଦା ନିର୍ଭର କରିବ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟିକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯାଇ ତାହାକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା ବିଷୟରେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ପରି କୌଣସି ଅନୁରୂପ ପ୍ରତିକାର ବିଷୟରେ କିଛି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।)

ଏହିପରି ଭାବରେ ସକଳ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଶାସନ ଲୋକସମୂହଙ୍କର ସମ୍ମତି ପାଉଥିବାରୁ ହିଁ ରହିଥାଏ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟିଏ ଦେଇ ଲା ବୁଏଟୀ କେଡ଼େ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ଉପସଂହାର କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ, "ସର୍ବକର୍ତ୍ତା ହୋଇ କ୍ଷମତାରେ ରହିଥିବା ସେହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପରାଭୂତ କରିବା ସକାଶେ କୌଣସି ସମରରେ ଲିପ୍ତ ହେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନଥାଏ, କାରଣ, ଦେଶବାସୀ ଆପଣାର ଏହି ଦାସତ୍ୱ ଭିତରେ ଆଉ କଦାପି ରହିବେନାହିଁ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ପରେ ସେହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ସେତିକି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ପରାଭବ ସ୍ୱୀକାର କରିବ ।'' ଅର୍ଥାତ୍, ଉତ୍ପୀଡ଼କ ତଥା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି କ୍ଷମତାଚ୍ୟୁତ କରିବାର ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥାଏ । ଲୋକସାଧାରଣ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଧନରାଶି ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପଦ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଥିବାର ସେହି ସବୁକାଳର ପ୍ରଣାଳୀଟିକୁ ହିଁ କେବଳ ବନ୍ଦ କରିଦେବାକୁ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ଆମେ ଯେତେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସେହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ମାନଙ୍କର ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ମାନୁଥିବା, ଲା ବୁଏଟୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରିଦେଇ କହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବଳ ଏବଂ ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେତିକି ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବ । କିନ୍ତୁ, "ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତେ ମାନିବାଲାଗି ନାସ୍ତି କରିଦେବେ,'' ତେବେ "ସେମାନେ ପୂରା ''ଅସହାୟ ଏବଂ

ଅସମର୍ଥ'' ହୋଇଯିବେ । ଏହାପରେ ଲା ବୁଏଟୀ "ଦରିଦ୍ର, ସମ୍ବଳହୀନ ଏବଂ ବିମୂଢ଼ ଜନଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ'' ପରାମର୍ଶ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏଥର କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସାମଗ୍ରୀ ବା ସମ୍ପଦ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ରାଜୀ ହେବେନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନମାନ ଜାରି ରଖିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ସାଧନ ଯୋଗାଇ ଦେବେନାହିଁ ଏବଂ ତାହାରି ବଳରେ ସେମାନେ ନିଜ ଦାସତ୍ୱର ବନ୍ଧନଟାକୁ ନିଜ ଉପରୁ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ପାରିବେ । କାରଣ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ପାଖରେ,

> ତୁମେ ନିଜକୁ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଯେପରି ବରବାଦ କରିଦେଇ ପାରିବ, ସେଥିପାଇଁ ତୁମେ ସ୍ୱୟଂ ତାକୁ ଯେତିକି କ୍ଷମତା ନିଜେ ପ୍ରଦାନ କରିଛ, ସେତିକି ବ୍ୟତୀତ ତା' ପାଖରେ କୌଣସି ଅଧିକ କ୍ଷମତା କେବେହେଲେ ନଥାଏ । ତୁମେ ନିଜେ ତାକୁ ସେହି କ୍ଷମତା ଯେଗାଇ ଦେଇ ନଥିଲେ, ତୁମ ଉପରେ ଗୋଇନ୍ଦା ହୋଇ ଲାଗିଥିବାର ଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ ଆଉ କେଉଁଠାରୁ ପାଇଥାନ୍ତା ? ଯଦି ତୁମେ ତାକୁ ହାତଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ନଥାନ୍ତ, ତେବେ ତୁମକୁ ପ୍ରହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏତେ ଏତେ ହାତ ବି ଆଉ କେଉଁଠାରୁ ଆସନ୍ତା ! ଯେଉଁ ପାଦଦ୍ୱାରା ସିଏ ତୁମେ ବାସ କରୁଥିବା ସହରଗୁଡ଼ିକୁ ଦଳିଦେଇ ପାରୁଛି, ତୁମ ନିଜର ପାଦଗୁଡ଼ିକୁ ତୁମେ ତାକୁ ସମର୍ପି ଦେଇ ନଥିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ କେଉଁଠାରୁ ପାଇଥାନ୍ତା ? ତୁମେ ଆପେ ମଝିରେ ଥାଇ ବଢ଼ାଇ ଦେଉନଥିଲେ ତା' ପାଖରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ପୁଣି କେଉଁଠାରୁ ଆସନ୍ତା ଏବଂ, ତୁମର ସହଯୋଗ ମିଳୁନଥିଲେ ତୁମ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସିଏ କିପରି ସାହସ ବା କରନ୍ତା ?

ଏହିପରି ଏକ ଭରସା ଦେଇ ଲା ବୁଏଟୀ ଉପସଂହାର କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀକୁ ହଟାଇ ଦେବାକୁ ହେଲେ ଜନଗଣଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ମୋଟେ କୌଣସି କ୍ରିୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବନାହିଁ, - ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଠୋପାଏ ରକ୍ତ ମଧ୍ୟ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହେବନାହିଁ । କେବଳ "ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ଦ୍ୱାରା'' ହିଁ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ତାହାକୁ ସମ୍ପାଦନ କରି ପାରିବେ । ଅଳପ କଥାରେ କହିଲେ,

"ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କର ଯେ ତୁମେମାନେ ତାହାର ଆଉ କୌଣସି ସେବା ଖଟିବନାହିଁ, ଏବଂ ତୁମର ମୁକ୍ତିଲାଭ ଅବଶ୍ୟ ହେବ । ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀକୁ ତା'

କ୍ଷମତାସନରୁ ନିକାଳିଦେବା ସକାଶେ ତୁମେମାନେ ଏଇଟା ବା ସେଇଟା କର ବୋଲି ମୁଁ ତୁମକୁ ମୋଟେ କହୁନାହିଁ; - ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି କହୁଛି ଯେ, ତୁମେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହିଁ ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରିବନାହିଁ; ତେବେ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିପାରିବ ଯେ, ଏକ ବିଶାଳମୂର୍ତ୍ତି ଯେଉଁ ତଖ୍ତାଟି ଉପରେ ଏଡ଼େ ପ୍ରତାପଶାଳୀ ହୋଇ ଏଯାଏ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା, ସେଇଟି ତା' ଗୋଡ଼ତଳୁ କିଏ ଅପସାରିତ କରି ନେଇଯାଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ନିଜ ଓଜନଟିକୁ ସହି ନପାରି ସିଏ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗି ତଳେ ପଡ଼ିଛି ।''

ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଏପରି ପରମ୍ପରାଟିଏ ରହିଥିଲା ଯେ, ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟଶାସକମାନେ ନ୍ୟାୟରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଈଶ୍ୱରୀୟ ବିଧାନର ବିରୋଧାଚରଣ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଏକ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ବ୍ୟାଖ୍ୟାତତ୍ତ୍ୱଟି ଅନୁସାରେ, ତାହା ହିଂସାଚରଣ ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ଅବକାଶ ଦେଉନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଗଭୀରତମ ଅର୍ଥରେ ବସ୍ତୁତଃ ଅଧିକ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଫଳପ୍ରଦ ହେବ ବୋଲି ଏକ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ହୋଇ ରହିଥିଲା । କାରଣ, ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳର ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଥିବା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଅସଂଲଗ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯିବ; ମାତ୍ର ସାମୂହିକ ଆଇନ୍‌ଅମାନ୍ୟ, ଯାହାକି ଲୋକମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଅଂଶଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଆଚରିତ ହେଉଥିବ, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଢ଼େର ଅଧିକ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ହେବ ଏବଂ ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥାଟିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମନ୍ତେ ହିଁ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଦେଇ ପାରିବ । ସୈଦ୍ଧାନ୍ତିକ ସ୍ତରରୁ ବିଚାର କରି ଦେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଧିକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ଅଧିକ ରୁଚିଯୁକ୍ତ । ଯାବତୀୟ ସୁସ୍ଥପରିଣାମଯୁକ୍ତ କ୍ଷମତା ଯେ ନ୍ୟାୟତଃ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ଉପରେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି ଲା ବୁଏଟୀ ସର୍ବତ୍ର ଯେଉଁ ମୂଳ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି, ଏହି ମତଟି ସହିତ ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମଞ୍ଜସତା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ରହିଛି । କାରଣ, ସେଇଟି ଅନୁସାରେ, କେବଳ ସମ୍ମତିମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ଆଣିବାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଯେ ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ କ୍ଷମତାର ପ୍ରତିକାର କରାଯାଇ ପାରିବ, ତାଙ୍କର ସେହି ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱଟି ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଯାଉଛି ।

ଗଣ-ଆଇନ୍‌ଅମାନ୍ୟ ସକାଶେ ଆହ୍ୱାନ ଦେବାର ଏହି ପନ୍ଥାଟିର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରିଥିବା ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ ତତ୍କାଳୀନ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ କି ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସହର ତଥା ପ୍ରଦେଶାଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକର ଗୋଟିଏ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ି

ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଟିକସ ଦେବାଲାଗି ତାହାରି ତରଫରୁ ନାହିଁ କରି ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ପରାମର୍ଶ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଏଥିରେ ବିସ୍ମିତ ହେବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ, ଗଣ-ଆଇନ୍ ଅମାନ୍ୟର ଅତି ଉତ୍ସାହୀ ଅଧିକାଂଶ ସମର୍ଥକ ସେତେବେଳେ ଆପଣାର ବିଚାର ତଥା ଭାବନାରେ ଜଣେ ଜଣେ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ହିଁ ଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ମତବାଦର ଶିବିରମାନଙ୍କରେ ଥାଇ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ସଂପୃକ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ତଥା ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ସକଳ ପ୍ରକାରର ଶାସନ ବିରୋଧରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଅହିଂସ ପ୍ରତିରୋଧର ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଥୁରୋ, ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ୍ ଓ ବେଞ୍ଜାମିନ୍ ଟକର୍ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରମୁଖସ୍ଥାନୀୟ ବୋଲି ସ୍ମରଣ ରଖିବା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ, ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ ଏକ ବିଚିତ୍ର କଥା ନୁହେଁ ଯେ, ସମସ୍ତେ ହିଁ ନୈରାଜ୍ୟବାଦର ଅହିଂସ ଓ ଶାନ୍ତିବାଦୀ ଶାଖାଟି ସହିତ ନିଜକୁ ଦଳଭୁକ୍ତ କରି ରଖିଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ଆପଣାର ଅହିଂସ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟିର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଏହି ପୁସ୍ତକଟିକୁ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ପାରାର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ ବି କରିଥିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ, ପ୍ରଥମକାଳୀନ ବିଂଶ-ଶତାବ୍ଦୀର ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ଗୁସ୍ତାଫ୍ ଲାଣ୍ଡାଉଅର୍ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଜଣେ ଶାନ୍ତିବାଦୀରୂପେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିନେବା ପରେ ନିଜ ମୁଖ୍ୟ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ରଚନାରେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟିର ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ସାରାଂଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । (୧୯୧୯) ଜଣେ ଅଗ୍ରଣୀ ଓଲନ୍ଦାଜ ଶାନ୍ତିବାଦୀ-ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବହୁ ପୃଷ୍ଠାବ୍ୟାପୀ ଏକ ଆଲୋଚନାରେ କେବଳ ଯେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କରି ବହୁତ କଥା ଲେଖିଥିଲେ ତା' ନୁହେଁ, ୧୯୩୩ ମସିହାରେ ସେ ନିଜ ଭାଷାରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁସ୍ତକଟିର ଅନୁବାଦ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେଇଥିଲେ ।

ନୈରାଜ୍ୟବାଦର ଏକାଧିକ ଇତିହାସକାର ଆହୁରି ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଇ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟିକୁ ମଧ୍ୟ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ସାହିତ୍ୟ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିଛନ୍ତି । ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ; କାରଣ, ଲା ବୁଏଟୀ ସର୍ବଦା ଆପଣାର ବିଶ୍ଳେଷଣଟିରେ କେବଳ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଜ୍ୟଶାସକମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି, ଯେକୌଣସି ଶାସନକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଆଦୌ ସେସବୁ କଥା କହିନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଶ୍ରୀ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କୁ ଆଦୌ ଜଣେ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ବୋଲି କୁହାନଗଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଶାସକମାନଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ବିଷୟରେ ଯେଉଁସବୁ ବ୍ୟାପକ ମନ୍ତବ୍ୟମାନ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି

ଏବଂ ତାଙ୍କ ରାଜନୀତି-ଦର୍ଶନର ପଶ୍ଚାତରେ ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱଜନୀନ ଆବେଦନଚୟ ରହିଛି, ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନକରି ଅବଶ୍ୟ ସେପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏହିସବୁ କାରଣ ହେତୁ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ଜୀବନୀଲେଖକ ବସ୍ତୁତଃ ବହୁତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ବି ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ । ସେ ବୁଏଟୀଙ୍କର ରଚିତ ପୁସ୍ତକଟି ବିଷୟରେ ଲେଖିଥିଲେ :

> ନ୍ୟାୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ଅବୈଧ ଭାବରେ କ୍ଷମତାରେ ଆସୀନ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ପ୍ରଭେଦଟିର ବିଚାର କରି ନପାରି ଏବଂ ଶାସନକର୍ତ୍ତାର ପଦରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟି ଉପରେ ପ୍ରାୟ ସଙ୍କୋଚରହିତ ଭାବରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ଲା ବୁଏଟୀ ସମ୍ଭବତଃ ଏକ ଭ୍ରାନ୍ତ ବାଉଳାପଣର ପରିଚୟ ହିଁ ଦେଇଥିଲେ । ସିଏ ବୋଧହୁଏ ଏପରି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଯେ, ମନୁଷ୍ୟଗଣ କେବେ ମଧ୍ୟ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାକୃତିକ ସ୍ଥିତିରେ ଅବଶ୍ୟ ଜୀବନଧାରଣ କରିପାରିବେ, - ଯେଉଁଠାରେ କି ସମାଜ ବୋଲି ମୋଟେ କିଛି ନଥିବ, କୌଣସି ଶାସନ ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ଏବଂ, ସେ ସେଥିପାଇଁ ଏପରି ବେଶ୍ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ସମଗ୍ର ମାନବଜାତି ନିମନ୍ତେ ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତି ଦିନେ ନା ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ଉପଲବ୍ଧ ବି ହେବ । ତାଙ୍କର ଏହି ସ୍ୱପ୍ନଟି ନିତାନ୍ତ ଅପରିପକ୍ୱ ଥିଲା...

ଆହୁରି କେତେ ଟୀକାକାର ଏହି ଆଶଙ୍କାଟିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି, ଏବଂ ସେଇଟିର ସମର୍ଥନରେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଅବାଧ ଭାବରେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରର ବ୍ୟକ୍ତି-କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ମାର୍ଗଟିକୁ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏପରି କହି ଲା ବୁଏଟୀ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ସେହି ଶବ୍ଦଟିର ଦୁଇଟିଯାକ ସଂଜ୍ଞାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ସେହିଟି ଅନୁସାରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର କହିଲେ ହୁଏତ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି କ୍ଷମତା ଅଧିକାର କରିନେବାକୁ ବୁଝାଉଥିଲା ଅଥବା ସ୍ୱୀକୃତ 'ବିଧାନ'ଗୁଡ଼ିକର ବିରୋଧାଚରଣ କରି ଚାଲୁଥିବା କୌଣସି ଶାସନକୁ ବୁଝାଉଥିଲା । (ଏଇଟିକୁ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଏକ ପ୍ରଥାରୂପେ ଚଳି ଆସିଥିବା ଆଇନ୍ ବୋଲି ଅର୍ଥାତ୍ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ବିଧାନଟିଏ ବୋଲି ଚିତ୍ରିତ କରା ଯାଉଥିଲା । ଏବଂ, ଅନ୍ୟଟି ହେଉଛି ପ୍ରାକୃତିକ ସର୍ବବିଧ ବିଧାନ, ଯାହାକି ଲୋକମାନଙ୍କର 'ସାର୍ବଜନୀନ ହିତ' ପାଇଁ ପ୍ରଚଳିତ

କରାଇ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ପରମ୍ପରାସମ୍ବନ୍ଧୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟି ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଯେଉଁପରି ରୀତିରେ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହେଉଥିଲେ, ସେଇଟି ଉପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଲୋକପାତ କରୁଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଅଧିକାରୀ କର୍ତ୍ତା ଯେଉଁପରି ଭାବରେ ସେହି ଆଇନ୍‌ଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ, ସେହି କଥାଟିର ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରା ଯାଉଥିଲା । ଜଣେ ଟୀକାକାର ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ ଲା ବୁଏଟୀ ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ଯେଉଁଭଳି ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ସିଧା କ୍ଷମତାର ହିଁ ସ୍ୱଭାବଯାଏ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଛି । ଆଗର ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱକାର ଯେପରି ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ, ଜଣେ ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରର ମାର୍ଗ ଗ୍ରହଣ କରିବାଟି ସିଏ ପ୍ରଥମେ ଏକ ଅବୈଧ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରି କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବା ଉପରେ ମୋଟେ ନିର୍ଭର କରିବନାହିଁ । ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଯେ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅବଶ୍ୟ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିଥିବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଆପେ ଲା ବୁଏଟୀ ମଧ୍ୟ ଘୋଷଣା କରି କହିଛନ୍ତି, "ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ତିନି ପ୍ରକାରର : କେତେଜଣ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହେବାର ଭାଗ୍ୟ ହେତୁ କ୍ଷମତାସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି, ଆଉ କେତେଜଣ ଅସ୍ତ୍ରବଳରେ କ୍ଷମତାକୁ ଦଖଲ କରି ନେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣ ପୈତୃକ ଅଧିକାର ସୂତ୍ରରେ କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଦୁଇ କାଟର କ୍ଷମତାଧିକାରୀମାନେ ସତେଅବା ସେମାନେ ଜୟ କରି ନେଇଥିବା ଏକ ଭୂମିର ଶାସନ କରୁଥିବା ପରି ଯାବତୀୟ ସକଳ କିଛି କରୁଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ପୈତୃକ ସୂତ୍ରରୁ ରାଜ୍ୟଟିକୁ ପାଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଏକ ଅଧିକ ଉତ୍ତମ ଆଚରଣର ପରିଚୟ ଦିଅନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । କାରଣ, ବଂଶଗତ ଭାବରେ ସେମାନେ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ସ୍ୱଭାବ ତଥା ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ତ ଲାଳିତପାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, ନିଜର ମାତୃ-ସ୍ତନ୍ୟପାନ ସମୟରୁ ହିଁ ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀର ସହଜାତ ରୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଅଧୀନରେ ଥିବା ଜନଗଣଙ୍କୁ ସାଧାରଣତଃ ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଲାଭ କରିଥିବା ଦାସମାନଙ୍କର ଏକ ବାହିନୀ ପରି ଅନୁଭବ ହିଁ କରନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଶାସନକୁ ଆସିଥାନ୍ତି, ଲା ବୁଏଟୀ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଉପରୁ ଉପରୁ ଦେଖିଲେ ଏମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସହନୀୟ ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଥିବେ, ମାତ୍ର ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସର୍ବଦା ହିଁ ଉକ୍ତ ନିର୍ବାଚନଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଏକ ବଂଶାନୁଗତ ନିରଙ୍କୁଶତାରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିଦେବା ପାଇଁ ହିଁ ଫିକର କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ଠୁରତାରେ

ଖୁବ୍ ଟପି ଚାଲିଯାଆନ୍ତି; କାରଣ, ଏହି ନୂତନ ଉତ୍ପୀଡ଼ନଟିକୁ ଜାରି କରି ରଖିବା ସକାଶେ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପନ୍ଥା ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ; ସେମାନେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣଟିକୁ ଅଧିକ ଚଉକଷ କରି ରଖିବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅର୍ଥାତ୍ ମୁକ୍ତ ଜୀବନର ସକଳବିଧ ଧାରଣାରୁ ସେମାନେ ଆପଣାର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଏତେ ଦୂରରେ ନେଇ ରଖିବାର ଫନ୍ଦିମାନ କରନ୍ତି ଯେ, ଯଦି ସେମାନଙ୍କର ମଥାଭିତରେ ସେଇଟି ବିଷୟରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ସ୍ମୃତି ତଥାପି ଜୀଇ ରହିଥାଏ, ତେବେ ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ଅଚିରେ କୁଆଡ଼େ ନିଭି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ନିଷ୍କର୍ଷ ହେଉଛି ଯେ, ଲା ବୁଏଟୀ ଏହି ତ୍ରିବିଧ ଉତ୍ପୀଡ଼କଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ତାରତମ୍ୟ ଦେଖି ପାରିନାହାନ୍ତି :

> କାରଣ, କିଏ କିପରି ବାଟରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଭେଦ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ଶାସନ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚନରେ ଜିତି କ୍ଷମତାସୀନ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଏପରି ଭାବରେ କରନ୍ତି ଯେ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଥାଏ, ସେମାନେ ବଳଦମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମଣ କରୁଛନ୍ତି; ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟ ଲାଭ କରି କ୍ଷମତାକୁ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସତେଯେପରି ଜନ୍ତୁ ଶିକାର କରୁଥିବା ପରି ଆଚରଣ ଦେଖାଉ ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ, ପୈତୃକ ସୂତ୍ରରେ କ୍ଷମତା ଲାଭ କରିଥିବା ତୃତୀୟମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଜନ୍ମଜାତ ଜଣେ ଦାସ ସଦୃଶ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ତଥାପି, ଲା ବୁଏଟୀ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ହାତରେ ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସର୍ବବିଧ କ୍ଷମତାର ବିରୋଧ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଯେଉଁ ଅଭିଯୋଗଟି କରାଯାଇଛି, – ରାଜତନ୍ତ୍ରର ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାର ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଅବଶ୍ୟ କରୁଥାଏ ବୋଲି ସିଏ ଯେଉଁ ମତଟି ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଥାଏ, ତାହାକୁ ଆଦୌ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭ୍ରମମୁକ୍ତ ବୋଲି କହି ହେବନାହିଁ । ପ୍ରଥମତଃ, ଉପରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରା ଯାଇଥିବା ଉଦ୍ଧୃତିଟିରେ ଲା ବୁଏଟୀ ଉଭୟ ନିର୍ବାଚିତ ତଥା ଅନ୍ୟ ସକଳ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥିବା ଶାସକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ହେବାର ଅପବାଦ ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ସେ ଏକଥା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ, "ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଏକାଧିକ ମାଲିକଙ୍କର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ହେବାକୁ ହେଉଥାଏ, ତେବେ ତୁମକୁ ଯେତେଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ ହୁକୁମ ଦେଉଥିବେ, ତୁମକୁ ସେତିକି ଗୁଣ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ହିଁ ହତଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'' ଏହିସବୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଲୋକତନ୍ତ୍ରର ସେହି ବିଚାରଟି

ବିରୋଧରେ ଆଦୌ ଠିକ୍ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କରିନାହାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଲା ବୁଏଟୀ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ଯେଉଁ ସଂଜ୍ଞା ଆମ ଆଗରେ ଆଣି ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ବେଶ୍ ଅସ୍ପଷ୍ଟତାମାନ ସର୍ବଦା ରହିଯାଉଛି ଏବଂ ତାହାରି ଫଳରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜରେ ହିଁ ସେଥିରେ ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ କୌଣସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାର ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଲୋକସମୂହ ତଥାପି କାହିଁକି ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନଟାକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇ ମାନି ନେଉଥାନ୍ତି ? ସେହି ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନ ସମାପ୍ତ ନହୋଇ ଚାଲିଥାଉ ବୋଲି ସେମାନେ କାହିଁକି ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତି ? ହଁ, ଯଦି ଏହି ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନ (ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସେହି ନିରଙ୍କୁଶ କ୍ଷମତା) ପୁଣି ଲୋକମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିବ ହିଁ ରହିବ ଏବଂ, ଯଦି ସେହି କାରଣରୁ ସେମାନେ ତା'ଠାରୁ ଆପଣାର ସମର୍ଥନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବେ. ତାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଭୁଷୁଡ଼ି ହିଁ ପଡ଼ିବ, ତେବେ ତାହାର ଏପରି ଭାବରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବାଟା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ପ୍ରହେଳିକା ପରି ଲାଗିବ । ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥଟିର ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶରେ ସେ ସେହି ଖାସ୍ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ୟାଟିର ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଆଲୋଚନା ଗ୍ରନ୍ଥର ଆଦ୍ୟ ଅଂଶଟି ଭଳି ସମାନ ଭାବରେ ମୌଳିକ ତଥା ଗଭୀର ହୋଇପାରିଛି ।

ଲା ବୁଏଟୀ ଦର୍ଶାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସନକର୍ତ୍ତାର ଶାସନ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ପ୍ରକୃତରେ ଅତିବେଶୀ କଷ୍ଟକର ହୋଇଥାଏ, - ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆୟାସ ସହିତ ହିଁ ସେହି ଶାସନକୁ ଆଣି ଲଦିଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ, ସାଧାରଣତଃ, ଯଦି ଲୋକମାନେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି, ତାହାରି ଉପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶାସନ କରିବାର ଗଢ଼ଣଟି କିପରି ହେବ, ସେହି କଥାଟିର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୁଏ, ତେବେ ଲୋକମାନେ ସଚରାଚର ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାର ପକ୍ଷରେ ମତ ଦେବେ ଓ ଦାସ ହୋଇ ରହିବାକୁ କଦାପି ଇଚ୍ଛା କରିବେନାହିଁ ।'' ଏଥିରେ ଲେଶମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ସେମାନେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଖିଆଲ ଅନୁସାରେ ଏପରି ଓ ସେପରି ପରିଚାଳିତ ହେବା ଅପେକ୍ଷା ବିବେକ ସହିତ ଚାଲି ପାରୁଥିବା ଏକ ଶାସନକୁ ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରିବେ ।'' ତେଣୁ, ସେହି ଦିଗରେ ତାହାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନଥିବାରୁ ଏକ ଉତ୍ପୀଡ଼ନପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରଙ୍କୁଶତାର ଶାସନକୁ କେବଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟଲାଭ କରି ଅଥବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଧୋକା ଦେଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ହଁ, ହୁଏତ ବାହାରୁ

କୌଣସି ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଆସି ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟକୁ ଯୁଦ୍ଧଦ୍ୱାରା ଜୟ କରିନେବ କିମ୍ବା ସଂପୃକ୍ତ ରାଜ୍ୟଟିରେ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା କେହି ବଳପୂର୍ବକ ଶାସନଦଣ୍ଡଟିକୁ ନିଜ ହାତକୁ ନେଇଥିବ । ପୁନଶ୍ଚ, ଯେଉଁସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥା ରହିଥିବା ବେଳେ ଲୋକମାନେ ଯଦି କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଡିକ୍ଟେଟର୍ ହୋଇ ଶାସନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାଛିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିବେ, ସେତେବେଳେ ସେହିପରି କରିବାଦ୍ୱାରା ହୁଏତ ଏକ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯିବେ । କାରଣ, ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ବଛା ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆପଣାର ସେହି କ୍ଷମତାକୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ୟମମାନ କରିବେ । ଏବଂ, ସେହି ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନଟି କ୍ରମେ ପ୍ରାୟ ଅଭ୍ୟାସଦ୍ୱାରା ହିଁ ତିଷ୍ଠି ରହିବାପାଇଁ ସୁଯୋଗ ପାଇଯିବ ଓ ପ୍ରାୟ ଘାତକ ଭାବରେ ନାନା ଅନୁକୂଳତା ଲାଭ କରିବ । ତାହାରି ଫଳରେ ଲୋକସମୂହ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଦାସତ୍ୱର ଜଞ୍ଜିର ଭିତରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯିବେ ।

ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ, ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରି ଏବଂ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆପଣାର ବୋଲ ଅନୁସାରେ ରହିବାଲାଗି ପ୍ରୟାସମାନ କରାଯାଏ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତେ ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ସତେଅବା ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷୋଭ ନକରି ବୋଲଗୁଡ଼ିକୁ ମାନନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବଗାମୀମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଯାହାସବୁ କରୁଥିଲେ, ଏହି ପରବର୍ତ୍ତୀମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇଚ୍ଛା ସହିତ ସେସବୁ କରନ୍ତି । ତେଣୁ, ଯେଉଁମାନେ ଦାସମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ଭୂମିଷ୍ଠ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଲାଳିତ ପାଳିତ ହୋଇ ଛୋଟରୁ ବଡ଼ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନେ ଖୁବ୍ ଖୁସୀ ହୋଇ ଦାସତ୍ୱର ଜୀବନକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି; ନିଜର ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱାଧୀନ ପରିବେଶଟିରେ ବାସ କରିବା ଲାଗି ଆଉ କିଛିହେଲେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଇଟି ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଅନ୍ୟକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିହେବ କିମ୍ବା ଆଉ କୌଣସି ଅଧିକାରଚୟକୁ ମଧ୍ୟ ହାସଲ କରିହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଆଦୌ ସଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ ଯେଉଁଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସମାଜରେ ପ୍ରଚଳିତ ରୂଢ଼ିଗୁଡ଼ିକର ସର୍ବଦା ବହୁତ ଶକ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ରହିଥାଏ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଏହିପରି ଜନ୍ମ ସମୟରୁ ହିଁ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ବଡ଼ ହେବାର ସେହି ଅନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାଟି ଯେପରି ବାଧ କରିନିଏ, ତାହାର ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ତୁଳନା ନଥାଏ ।''

ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଆଗ୍ରହଟି, ସେଇଟି ଏକ ବାସ୍ତବ ଅଭ୍ୟସ୍ତତା ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ବଳ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଦବି ରହିଯାଏ । ତାହାର କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, "ସେହି ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ସାମଗ୍ରୀଟି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି, ତାହା ଯେତେ ଉତ୍ତମ ଏବଂ ଉପାଦେୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ପରିବେଶ ହିଁ ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜ ମାର୍ଗରେ ଗଠନ କରି ନେଉଥିବାରୁ ଏବଂ ଆମର ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁଭଳି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହି ସାମଗ୍ରୀମାନେ ଯଥୋଚିତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଲାଭ ନକଲେ କେବଳ ନଷ୍ଟ ହିଁ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ।'' ତେଣୁ, ଯେଉଁମାନେ ଦାସତ୍ୱର ଏକ ପରିବେଶରେ ଜନ୍ମ ହିଁ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଦୟା କରିବା ଓ କ୍ଷମା ମଧ୍ୟ ଦେବା, "କାରଣ, ସେମାନେ ତ ଏକ ମୁକ୍ତ ଜୀବନକୁ ବାସ କରିବାର ହୁଏତ କୌଣସି ଛାଇ ହିଁ ମାଡ଼ିନାହାନ୍ତି ଏବଂ ସେବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ, ନିଜେ ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବାର ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ କେବେହେଲେ ଅନୁଭବ ବି କରି ପାରୁନଥିବେ ।...'' ତେଣୁ, ସଂକ୍ଷେପ କରି କହିଲେ, "ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ସ୍ୱଭାବତଃ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଯେ ଇଚ୍ଛା କରେ,'' ଏହି କଥାଟି ତଥାପି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ ଯେ, "ତାହାର ପରିବେଶ ତାକୁ ଯେଉଁଭଳି ତାଲୀମ ଦିଏ, ସେ ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ପ୍ରାୟ ଭିତରୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚେ ।'' ଲା ବୁଏଟୀ ଉପସଂହାର କରି କହିଛନ୍ତି,

> "ଏକ ସର୍ବମୂଳ କାରଣ ଭଳି ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଦାସତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଅନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଧାରଣାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ଚିରକାଳ ଦାସ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି, – ସେମାନଙ୍କ ପୂର୍ବଜମାନେ ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ହିଁ ରହିଥିଲେ; ସେମାନେ ଭାବିବେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଅଗତ୍ୟା ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ରହିବାକୁ ହେବ : ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏବଂ ଅନୁକରଣ ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ତାହାରି ନିମନ୍ତେ ହିଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବାରେ ଲାଗିଥିବେ ଏବଂ ପରିଶେଷରେ, ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏହି ମାଲିକ ହୋଇ ରହିବାର ଅଧିକାରଟିକୁ ହିଁ ନେଇ ଅର୍ପଣ କରିଦେବେ । ଏହିପରି ଚିରକାଳ ରହିଆସିଛି ବୋଲି ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବେ ।''

ଶାସକଗଣ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ସେହି ସମ୍ମତିଟିକୁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଉତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଗଠିତ କରି ଆଣୁଥାନ୍ତି । ଏବଂ,

ଆଇନ୍‌ଅମାନ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସେଇଥିରୁ ତଥାପି ଆହୁରି ଗୋଟିଏ ଅଧିକ କାରଣ ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ଲୋକମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ନାନା ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ହିସାବରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଜନଗଣଙ୍କ ଲାଗି ସର୍କସ୍ ତଥା ଅନ୍ୟ ନାନା ବିନୋଦନକୁ ବରାଦ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିବାରେ ଖୁବ୍ ସଫଳ ବି ହୁଅନ୍ତି :

> ନାଟକ, ପ୍ରହସନ, ନାନା ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ପ୍ରଦର୍ଶନ, ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ, ବିଚିତ୍ର ପ୍ରକାରର ପଶୁ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀ, ପଦକ, ଚିତ୍ରାବଳୀ ଏବଂ ଏହିପରି ଆହୁରି କେତେ ନା କେତେ ବିସ୍ମୃତ କରି ରଖିବାର ସାମଗ୍ରୀ, – ପୁରାତନ ସେହିସବୁ ସମୟର ଲୋକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏସବୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଥୋପ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଜ୍ଞାକାରୀ ଦାସ କରି ରଖୁଥିଲା । ଲୋକମାନେ ନିଜ ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ଏଗୁଡ଼ିକର ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ, – ଉତ୍ପୀଡ଼କ ମାନଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ମାନି ନେଉଥିଲେ । ଏହିସବୁ ଯାବତୀୟ ସାଧନ ତଥା ଆକର୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ଡ଼ିକ୍ଟେଟର୍‌ମାନେ ଏତେ ସଫଳତା ସହିତ ଆପଣାର ପ୍ରଜାବର୍ଗକୁ, ଯୁଆଳି ଗୁଡ଼ିକୁ ପକାଇ ଶାନ୍ତ କରି ରଖୁଥିଲେ ଯେ ନିଜର ସକଳ ବଳକୁ ହରାଇ ବସି ଓ ଉପଲବ୍ଧ ଯାବତୀୟ କ୍ରୀଡ଼ା ତଥା ବୃଥା ସୁଖାନୁଭୂତିର ମୋହରେ ପଡ଼ି ନିତାନ୍ତ ନିର୍ବୋଧ ଭାବରେ ଦାସତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ବରଣ କରି ନେଉଥିଲେ । ଚକଚକ ଚିତ୍ରପୁସ୍ତକମାନ ଦେଖି ସାନ ପିଲାମାନେ ଯେପରି ପଢ଼ି ଶିଖନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହିପରି । କିନ୍ତୁ, ସେଥିରେ ପ୍ରଶଂସା କରିବାର ପୁଣି କ'ଣ ରହିଥାଏ ?

ସମ୍ମତି ଲାଭ କରିବାର ଆଉଏକ ଉପାୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କୌଣସି ଆଦର୍ଶବାଦ ସହିତ ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ଲଗା ହୋଇଥାଏ : ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏହିପରି ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ଭିତରେ ମଜାଇ ରଖାଯାଇଥାଏ ଯେ, ଉପରେ ଶାସକ ହୋଇ ବସିଥିବା ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିବେକସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି, ନ୍ୟାୟରେ ପ୍ରଜାପାଳନ କରନ୍ତି । ଲୋକହିତୈଷଣାର ଆଚରଣ କରନ୍ତି । ଲା ବୃଏଟୀ ତା'ପରେ ଏହିପରି ଦର୍ଶାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରାଚୀନ ରୋମାନ୍ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କୁ ତେଣୁ ଜନଗଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ନ୍ୟାୟର ଅବତାର ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା, କାରଣ ସେହି କଥାଟି ଲୋକମାନଙ୍କ ଚେତନାରେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରିଥିଲା ଯେ ସେହି ଶାସକ ହିଁ ସେମାନଙ୍କ

ନିମନ୍ତେ ସକଳ ସ୍ୱାଧୀନତାର ରକ୍ଷକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ସର୍ବଦା ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ନିରଙ୍କୁଶ ଏକଶାସନକୁ ସେହି ପୁରାତନ ସମୟର ଏକ ଉଦାର ପରିଚ୍ଛଦଟି ଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍ ସଜାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଲା ବୁଏଟୀ ଯେପରି ଆଗକୁ ଯାଇ କହିଛନ୍ତି, ସେହି ଆଧୁନିକ କାଳଟିରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କଳ୍ପନାଟିକୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଧିକ ପ୍ରକୃଷ୍ଟୀକରଣ ସହିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଚାର କରା ଯାଉଥିଲା, କାରଣ, "ଏହି ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନେ କଦାପି କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟନୀତିର ଆଶ୍ରୟ ନେଉନଥିଲେ, – ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଲୋକସମୂହଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ତଥା ହିତ ହିଁ ହେବ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରାଇ ଦେଉଥିଲେ ।" ଏହିପରି ବହୁବିଧ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ପ୍ରଚାର ଉପରେ ଏତେ ଜୋର୍ ଦେଇ ପ୍ରକୃତରେ ଅସଲ ଅଭିପ୍ରାୟଗୁଡ଼ିକୁ ରହସ୍ୟାବୃତ କରି ରଖିବାପାଇଁ ନାନା ଉଦ୍ୟମ ହିଁ କରା ଯାଇଥାଏ : "ଆସିରିଆ ତଥା ଆହୁରି କେତେକ ରାଜ୍ୟର ନିରଙ୍କୁଶ ରାଜାମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅତି କ୍ୱଚିତ୍ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆସି ଦେଖା ଦେଉଥିଲେ; – ସେମାନେ ଭୟ କରୁଥିଲେ ଯେ ଯେତେବେଳେ ମନ ସେତେବେଳେ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ରହିଥିଲେ ସେହି ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କର ମନରେ ଏପରି ଏକ ସନ୍ଦେହ ହୁଏତ ଜାତ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ନିଜର ସେହି ଶାସକମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ପ୍ରାୟ ସେହିମାନଙ୍କ ସଦୃଶ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ ଓ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଆଉ ଅଧିକ ତଥା ଅସାଧାରଣ ବୋଲି ଆଦୌ ଭାବିବେ ନାହିଁ ।" ସେହି ମତଲବରେ ରାଜପଦ ସହିତ ନାନାବିଧ ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟ ଏବଂ ଅଲୌକିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ଜଡ଼ିତ କରି ରଖା ଯାଉଥିଲା; ଯେପରିକି, ସେହି ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତରେ ସର୍ବଦା ଏକ ଭକ୍ତି ତଥା ବିଶେଷ ଯୋଗ୍ୟତାସମ୍ପନ୍ନତାର ପ୍ରେରଣାକୁ ଉଦ୍ରେକ କରା ଯାଉଥିଲା । ସେହି ପ୍ରଥମ କାଳର ନିରଙ୍କୁଶ ରାଜ୍ୟଶାସକମାନେ କେତେ କେତେ ବିଚିତ୍ର ଉପାୟର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଯେ ଆପଣାର ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକୁ ଜାରିକରି ରଖିଥିଲେ, ତାହାରି କୌଣସି ସୁମାରି କରିବାକୁ ମନ କଲେ ବସ୍ତୁତଃ ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ହିଁ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସେଥିପାଇଁ କେତେ କେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ନାନା କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସର୍ବଦା ହିଁ ଲୋକମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ନିର୍ବୋଧ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ ପାଇଛନ୍ତି ... । ଅନେକ ସମୟରେ ତ ଏହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକମାନେ ଆପଣାକୁ ଏକାବେଳେକେ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କ ଆସନକୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରିନେବା ଯାଏ ବି ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି : "ନିଜର ରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର

କରିବାରେ ପ୍ରବଳଭାବେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେତେ ଯେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ଆପଣାର ଦୁଷ୍ଟତାଚରଣର ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାୟ ରଖିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଭଗବତ୍ତାର ସାମର୍ଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜସହିତ ଆଣି ଯୋଡ଼ି ଦେବାର ସାହସ କରି ପାରିଛନ୍ତି ।'' ଏହିପରି ଭାବରେ, "ନିଜର କ୍ଷମତାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରି ରଖିବାକୁ ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ନିଜର ପ୍ରଜାକୁଳକୁ କେବଳ ସେମାନଙ୍କର ଆଦେଶପାଳନ କରୁଥିବା ଦାସ ଓ ଆଜ୍ଞାକାରୀ ହୋଇ ରହିବାର ଶିକ୍ଷା ଦେଇନାହାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଜଣେ ଜଣେ ସ୍ତାବକରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଛନ୍ତି ।

ଏହାପରେ ଲା ବୁଏଟୀ କେବଳ ଗୋଟିଏମାତ୍ର ଥର ସକାଶେ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ଫ୍ରାନ୍ସର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଉକ୍ତିଟି ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷତିକାରକ ହିଁ ହୋଇଛି; କାରଣ ସେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, "ଆମର ନେତୃବର୍ଗ ଏହି ଫ୍ରାନ୍ସ ଦେଶରେ କେତେକ ଏପରି ମାର୍ଗର ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି ଓ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଜଣେ ଜଣେ ଦେବତାପ୍ରାୟ ଉପସ୍ଥାପିତ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଯେ ସେହିପରି ଏକାଧିକ ପ୍ରତୀକର ଅବତାରଣା କରି ଲୋକମାନସକୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ।'' ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟଟି କରି ସେ ତାହାର ଠିକ୍ ପରେ ହିଁ କହିଛନ୍ତି ଯେ "ଏପରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ସେ ଆପଣାକୁ ଜଣେ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ବୋଲି ଧାରଣା ଦେବାକୁ ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି ।'' କାରଣ, "ଫ୍ରାନ୍ସର ରାଜାମାନେ "ଶାନ୍ତି ସମୟରେ ଏପରି ବହୁ ଉଦାରତାର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ନିଜକୁ ଏପରି ସାହସୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ନିଜର ଜନ୍ମ ସମୟରୁ ହିଁ ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ପ୍ରକୃତି ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନଥିବାପରି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି; ଖୁବ୍ ଲାଗୁଛି ଯେ ଜନ୍ମ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ୍ ଭଗବାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ରାଜ୍ୟଟିର ଶାସନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଗଢ଼ା ହୋଇ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଛନ୍ତି ।'' ଏଠାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସନ୍ଦର୍ଭଟିରୁ ଏଭଳି ବିଶ୍ୱାସ ନକରିବା ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ଯେ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗରେ ଅବତାରଣା କରାଯାଇ ଏହି ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ଏବଂ, ତାହାର ଠିକ୍ ପରେ ଯେଉଁ ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ରହିଛି, ସେଥିରୁ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟାଟିଏ ବାହାର କରିବାପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସମର୍ଥନ ମିଳି ଯାଉଛି । ସେଠାରେ ସେ "ଯଦି ଏକଥା ତଥାପି ସତ ହୋଇନଥାଏ,'' ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଫ୍ରାନ୍ସରେ ପ୍ରଚଳିତ ସେହି ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ବିଷୟରେ ସେ ଆଦୌ କୌଣସି ସଂଶୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି, କାରଣ ଫରାସୀ କବିତାର ଧାରାଟିକୁ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କରି ଆଣିବାରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ଯୋଗାଇ ମଧ୍ୟ

ଦେଇଛନ୍ତି । ଲା ବୁଏଟୀ ଉପସଂହାର କରି କହିଛନ୍ତି, – ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବ୍ୟଙ୍ଗର ଅବତାରଣା କରି ସେ ଏହିଭଳି କହିଛନ୍ତି, "ଆମ ଦେଶର ଅତୀତ ଘଟଣା ଆଣି ଦେଉଥିବା ବିବରଣୀଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କୌଣସି କୁତ୍ସା ରଚନା କରିବାର ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଆମ କବିମାନଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରଟି ଉପରେ କୌଣସି ଆକ୍ରମଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମୋ'ର ଆଦୌ ସେତେଦୂର ଦୁଃସାହସ ଦେଖାଇବା ଆଦୌ ଉଚିତ ହେବନାହିଁ ।"

ଉପରୁ ହିଁ ବହୁତ ଚମତ୍କାର ଦିଶୁଥିବା ନାନା ନିରର୍ଥକ ଆଦର୍ଶବାଦ, ରହସ୍ୟ, ସର୍କସ୍ ପ୍ରଭୃତି ନାନାବିଧ କ୍ରୀଡ଼ା, – ଏହିସବୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ବହୁତ ଉପାୟ ବ୍ୟତୀତ ନିଜ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ହାସଲ କରିବା ସକାଶେ ରାଜ୍ୟଶାସକମାନେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପନ୍ଥାକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି : ସେମାନେ ଜଡ଼ସ୍ତରର ବହୁ ବହୁ ସୁଖ ଖଞ୍ଜିଦେଇ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ କିଣି ନିଅନ୍ତି, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଭଳି ଭଳି ତୃପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ଭୋଜନବିଳାସ ତଥା କ୍ରୀଡ଼ାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଏହିସବୁ ଉପଭୋଗର ଅବସରକୁ ଜନଗଣଙ୍କର ଆନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧନ ପାଇଁ ବରାଦ କରିଦେବାଟି ମଧ୍ୟ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ଚମତ୍କାର ଉପାୟରୂପେ କାମ ଦେଇଥାଏ ଏବଂ ଏକ ବିଶେଷ ଚତୁରତା ସହିତ ସେମାନଙ୍କୁ ବଶ କରି ଆଣେ । ସେମାନେ ସତେଅବା କେଉଁ ମାୟାରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା ପରି ସଂପୃକ୍ତ ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନଟି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବହୁତ ଉପକାର କରୁଛି, ପ୍ରଜାମାନେ କ୍ରମେ ସେହିପରି ବିଶ୍ୱାସ କରିବାରେ ବି ଲାଗନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଝି ମଧ୍ୟ ପାରନ୍ତିନାହିଁ ଯେ, ବସ୍ତୁତଃ ଯେଉଁସବୁ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏକଦା ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର କେବଳ ଏକ ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶକୁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଭାବରେ :

> ଜନସମୂହକୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରି ରଖିବା ସକାଶେ ରୋମ୍‌ର ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନଗରବାସୀ ପ୍ରଜାବର୍ଗଙ୍କୁ ସାମୟିକ ବହୁ ଭୋଜୀଦ୍ୱାରା ଆପ୍ୟାୟିତ କରି ରଖୁଥିଲେ ... ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ଉଦାର ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି କେତେବିଧ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିତରଣ କରି ଦେଉଥିଲେ – ଗଉଣୀଏ ଗହମ, ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ସୁରାଦି ପାନୀୟ, ଏବଂ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରା ବି, – ଏବଂ ତା'ପରେ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବା ସମସ୍ତେ ନିତାନ୍ତ ଲଜ୍ଜାହୀନ ଭାବରେ "ରାଜା ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅନ୍ତୁ" ବୋଲି

ବଡ଼ ପାଟିରେ ଚିତ୍କାର କରି କହୁଥିଲେ । ସେଇ ନିର୍ବୋଧମାନେ ଆଦୌ ବୁଝି ପାରୁନଥିଲେ ଯେ, ବସ୍ତୁତଃ ସେମାନେ ଏକଦା ନିଜର ଏକଦା ହରାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଏହାଦ୍ୱାରା ମାତ୍ର କିଛି ଅଂଶ ହିଁ ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଫେରି ପାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଦି ସେହି ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଆଗରୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ତାହାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଇହାଦେ ତାଙ୍କ ତରଫରୁ ଦେଉଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ କଦାପି ସେମାନଙ୍କୁ ଦାନ କରନ୍ତେନାହିଁ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଏତ ଶାସକଙ୍କ ହାତରୁ ଟଙ୍କାଏ ମଣାଏ ଅର୍ଥ ପାଇଲା କିମ୍ବା ଏକ ସାମୂହିକ ଭୋଜୀରେ ବେଳଯାଏ କ'ଣ ସବୁ ଚମତ୍କାର ଖାଦ୍ୟ ଉଦରସ୍ଥ କରିପାରିଲା, – ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କୁ ସିଏ ସେଥିପାଇଁ ସେହି ଉଦାରତା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଶଂସାବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପୋତି ପକାଇଲା; ମାତ୍ର, କିଏ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ନାହିଁ କରି ପାରିବ ଯେ କାଲି ହୁଏତ ତା'ର ଆଉ କ'ଣସବୁ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସେହି ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଲୋଭଟାକୁ ଶାନ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସମର୍ପି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରା ହେବନାହିଁ, ନିଜର ଶିଶୁସନ୍ତାନ ମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର କାମବାସନା ଚରିତାର୍ଥ ହେବାପାଇଁ ତାକୁ ଦେବାକୁ ନପଡ଼ିବ ଏବଂ ଏହି ମହାବଳୀ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କର ନୃଶଂସତାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଆପଣା ରକ୍ତକୁ ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ନପଡ଼ିବ ! ଏବଂ, ଗୋଟିଏ ପଥରମୁଣ୍ଡା ବା ମଲା କାଠଗଣ୍ଡି ଅପେକ୍ଷା ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାଲାଗି ତା'ପାଖରେ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ବଳ ମଧ୍ୟ ନଥିବ ! ଲୋକପକ୍ଷଟା ସବୁଦିନେ କେବଳ ଏହିଭଳି ଆଚରଣ ହିଁ ଦେଖାଇ ଆସିଛି – ଏବଂ, ପ୍ରତିବଦଳରେ ହୁଏତ କିଛି ଉତ୍‌କୋଚ ମଧ୍ୟ ପାଇବ ବୋଲି ସଦା ଆଗ୍ରହ ରଖି ଆସିଛି ।...

ଏହାପରେ ଲା ବୁଏଟୀ ନେରୋ ଏବଂ ଜୁଲିଅସ୍ ସିଜରଙ୍କର ଭୟାନକ ନାନା ଉତ୍ପୀଡ଼ନର କାହାଣୀମାନ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, – ଏମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପୃଥିବୀରୁ ବିଦାୟ ନେଇଯିବା ସମୟରେ ରାଜ୍ୟବାସୀ କେଡ଼େ ଗଭୀର ଭାବରେ ଶୋକ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି – ସେମାନେ ନିଜ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ଦେଖାଇ ଯାଇଥିବା ତଥାକଥିତ ଉଦାରତାଗୁଡ଼ିକର ସ୍ମୃତିଚାରଣା କରି କେତେ ରୋଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନେ କିପରି ଜନଗଣଙ୍କର ସମ୍ମତିକୁ ନାନା ପ୍ରଲୋଭନ ପ୍ରୟୋଗ କରି କିଣି ନେଇ ଥାଆନ୍ତି, ତାହାର ଆଲୋଚନା କରିବାପରେ ଲା ବୁଏଟୀ ପରିଶିଷ୍ଟ ସଦୃଶ ଆଉଗୋଟିଏ ବିଷୟର ଅବତାରଣା ବି କରିଛନ୍ତି, ଯାହାକୁ କି ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଏକ ପ୍ରକୃତରେ ମୌଳିକ ଅବଦାନ ବୋଲି କୁହାଯିବ । କେତେ ସମୀକ୍ଷକ

ଏହାକୁ ତାଙ୍କର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଭିନବ ତଥା ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏଇଟି ହେଉଛି, ପ୍ରାୟ ସର୍ବତ୍ର ଓ ସବୁକାଳେ ରହି ଆସିଥିବା ସେହି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀ, ସେହି ପରିକର ନିମ୍ନସ୍ଥ ମାନଙ୍କର ଏକ ଅନୁଗତ ସୋପାନକ୍ରମ, ଯାହାକି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଗତ ଭାବରେ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥାୟୀ ତଥା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଘେରି କରି ରହିଥାଏ । ଏଇଟି ହେଉଛି ରାଜଭବନରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅମଲାମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀଟି । ଲା ବୁଏଟୀ ସ୍ୱୟଂ ତାହାକୁ "ସକଳ ଶାସନ ଏବଂ ପ୍ରଭୁତ୍ୱର ମୂଳ ପ୍ରେରଣା ଓ ରହସ୍ୟ'' ବୋଲି କହିଛନ୍ତି, ''ଯାବତୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ସହାୟକ ଏବଂ ଆଧାର'' ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ବେଶ୍ ବୃହତ୍ ଏହି ଗୋଷ୍ଠୀଟି ଯେ କେବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ସାମୟିକ ଓ ସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ କିଛି କିଛି ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ବଶ ହୋଇ ରହିଥାଏ ତା' ନୁହେଁ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏପରି ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ରହିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସଂପୃକ୍ତ ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନଟି ରହିଥିବାରୁ କେଡ଼େ ସ୍ଥାୟୀ ତଥା ସୁସମ୍ପର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ତାହାରି ନାନା କାମ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ମହାସୁଖରେ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେହି ଅଙ୍କୁଶହୀନ ଶାସନଟିରୁ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଲାଭବାନ୍ ହେବା ଆଦୌ କୌଣସି ଭ୍ରାନ୍ତି, ଅଭ୍ୟାସ ବା ରହସ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିନଥାଏ, – ସେମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ବହୁ ବହୁ ବୃହତ୍ ପ୍ରକାରେ ହିଁ ଲାଭବାନ୍ ହେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଲୁଟି କରି ଅଣା ଯାଉଥିବା ଧନଦ୍ୱାରା ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଦେଖାଇବାର ଧାରାଟି ଥାକ ଥାକ ଅନୁକ୍ରମରେ ଅବାରିତ ରହିଥାଏ । ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରମୁଖ ପରାମର୍ଶଦାତା ରୂପେ ସବାଉପରେ ପାଞ୍ଚ ବା ଛଅଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ରାଜାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଥାଆନ୍ତି । ସେହି ପ୍ରକାରେ ଏହି ଅଧିଡ଼ଜନଙ୍କର ଅଧସ୍ତନ ହୋଇ ଛଅଶହ ଜଣ ବି ରହିଥାନ୍ତି, ଏବଂ ଛଅଶହଙ୍କ ପଛକୁ ଛଅ ହଜାର ରହିଥାନ୍ତି, – ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ମୁତାବକ ଶାସକଙ୍କର କୃପା ଲାଭ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । କାହା ଉପରେ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କର ଶାସନକାର୍ଯ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଆଉ କିଏ ଅର୍ଥ-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା କରେ, – ଏବଂ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଶାସକଙ୍କର ସକଳ ଲୋଲୁପତା ତଥା ନୃଶଂସତାଗୁଡ଼ିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବାରେ ନିମିତ୍ତ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ଶାସକଙ୍କର ହୁକୁମଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମୟରେ ପାଳନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏପରି ନାନା ବରବାଦକୁ ସକ୍ରିୟ ଓ ବ୍ୟାପ୍ତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ସେହି ନିଯୁକ୍ତ ଉପରିସ୍ଥ ମାନଙ୍କର ଛାୟାଶ୍ରିତ ନହୋଇ ଆଦୌ ତିଷ୍ଠି ହିଁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ସେହି ମାରାତ୍ମକ ସୋପାନକ୍ରମଟି ଥାକ ଥାକ ହୋଇ ଉପରୁ ତଳକୁ ଗଡ଼ି ଆସିଥାଏ ଏବଂ ଏକାବେଳେକେ ବୃହତ୍ତର ସମାଜକୁ ଭେଦ କରି

ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ରୀତିରେ ପରିଶେଷରେ "ଏକ ଲକ୍ଷ ଓ ଏପରିକି ଏକ ନିୟୁତ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ସହିତ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ।'' ଅଳପ କଥାରେ କହିଲେ,

> ବୃହତ୍ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ନାନା ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ଏହିପରି ସବୁକିଛି ଏପରି ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ, ଯେତେବେଳେ କି ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀର ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ରହି ବୃହତ୍ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ନାନାଭଳି ଲାଭ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବନ ଯେତିକି ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସମୁଚିତ ଓ କାମ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥାଏ, ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ବେଶ୍ ଲାଭଦାୟକ ମଧ୍ୟ ବୋଧ ହୋଇଥାଏ । .... ଜଣେ ରାଜ୍ୟଶାସକ ଯେତେବେଳେ ନିଜକୁ ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଏକକର୍ତ୍ତାର ଭୂମିକାରେ ଆଣି ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ କରାଇବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିନିଏ, ସଂପୃକ୍ତ ସମୂହଟିର ପ୍ରାୟ ସକଳ ଦୁଷ୍ଟମତି ନିକୃଷ୍ଟ ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ, ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ଉଚ୍ଚ ଏବଂ ଅତ୍ୟୁଗ୍ର ନାନା ଆକାଙ୍କ୍ଷା ବା ଅସାଧାରଣ ଲୋଭାସକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଦଗ୍ଧ ହେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆସି ତାଙ୍କର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ରୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ନିଜର ସମର୍ଥନ ଜଣାନ୍ତି । ଲୁଟି ଧନରେ ନିଜେ କିଛି ଭାଗ ନେବାପାଇଁ ଏବଂ ସେହି ବିରାଟ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀଙ୍କର ଅଧସ୍ତନ ଭାବରେ ସାନ ସାନ ଜଣେ ନା ଜଣେ ହୋଇ ରହିପାରିବା ପାଇଁ ହିଁ ସେମାନେ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଅର୍ଥାତ୍, "ଏହିପରି ଭାବରେ ବିଶେଷ ସୁବିଧାମାନ ଲାଭ କରିବାର ସୋପାନକ୍ରମଟିଏ ଏକଛତ୍ର ଶାସନର ବୃହତ୍ ଲାଭବାନ୍ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମଝିମଝିଆ ଏବଂ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ସାନ ଲାଭବାନ୍‌ମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଢ଼ି ଆସିଥାଏ । ସବାଶେଷରେ ତାହା ସାଧାରଣ ଏପରି ଲୋକମାନଙ୍କ ସ୍ତରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥାଏ, ଯେଉଁମାନେ କି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି କିଛି ନା କିଛି କ୍ଷୁଦ୍ର ଅନୁଗ୍ରହମାନ ହାସଲ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏହି ପରିଣାମଟି ଫଳରେ ପ୍ରଜାମାନେ ନାନା ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭାଜିତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ତଥା ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ବଡ଼ ଅଂଶ ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ତରଫକୁ ହିଁ ଆଉଜି ରହିବା ସକାଶେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଯେଉଁପରି କାଠକୁ ଫଡ଼ା ଫଡ଼ା କରିବାକୁ ହେଲେ ସେହି କାଠରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା କିଲାଟିଏ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ।'' ଅବଶ୍ୟ ଏକଥାଟି ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ, ଅତ୍ୟାଚାରୀ

ଶାସକଙ୍କର ପରିକର ସେହି ପଲଟା ଏବଂ ତାଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କର ନେତାଙ୍କ ଆଡୁ ବହୁତ କଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି; ମାତ୍ର, "ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଯଦି ସେମାନେ ଅନୁମତିଟାଏ ହାସଲ କରିଥାନ୍ତି, ତେବେ ମନ୍ଦଟାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ସହି ନେଇ ପାରନ୍ତି । ଯିଏ ସେମାନଙ୍କୁ କାର୍ଯରେ ଲଗାଇ ଫାଇଦା ଉଠାଉଥାଏ, ତା' ବିରୁଦ୍ଧରେ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସେହିମାନଙ୍କ ପରି ଯେଉଁମାନେ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବାରୁ ମଥା ନୁଆଁଇ ମାନି ନିଅନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ।'' ସଂକ୍ଷେପ କରି କହିଲେ, ଆପେ ଅଧୀନସ୍ଥ ହୋଇ ରହିଥିବାର ପ୍ରତିଦାନରେ ତଳକୁ ତଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସେହି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପଲଟା ଜନସମୂହର ଅବଶିଷ୍ଟ ଭାଗଟି ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବା ଲାଗି ବେଶ୍ ଅନୁମତି ଲାଭ କରିଥାଏ ।

ଏକ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସନ ଯଦି ଏହିପରି ଭାବରେ ଅଭ୍ୟାସ, ଖାସ୍ ଖାସ୍ ସୁଯୋଗ ତଥା ପ୍ରଚାର ବଳରେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତେବେ କିପରି ଭାବରେ ପ୍ରକୃତରେ ତାହାର ବିଲୋପସାଧନ କରାଯାଇ ପାରିବ ? ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ କିପରି ଭାବରେ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥିତିକୁ ଆଣି ହେବ, ଯେଉଁଠାରେ କି ସେମାନେ ସେହି ଶାସନ ଲାଗି ଦେଇଥିବା ଆପଣାର ସମ୍ମତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଆଣି ପାରିବେ ? ଲା ବୁଏଟୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦେଇ କହୁଛନ୍ତି, ପ୍ରଥମତଃ, ଲୋକମାନେ ସମସ୍ତେ କଦାପି ଯାବତୀୟ ଆକର୍ଷଣର ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି କେବେହେଲେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ନେଇ ନଥିବେ କିମ୍ବା ଅଭ୍ୟାସରେ ପଡ଼ି ଏତେଯାଏ କଦାପି ଯାଇନଥିବେ । ତେଣୁ, ସକଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଏକ ସଚେତନ ବିଶେଷ କତିପୟ ରହିଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ସେହି ସ୍ଥିତିଟିର ବାସ୍ତବତାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଥିବେ; "ଅବଶ୍ୟ ଅଳ୍ପ କିଛି ଜଣ ରହିଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥିବେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଥିବା ଯୁଆଳିଟି ଭାରି ଲାଗୁଥିବ ଏବଂ ତାହାକୁ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେବା ସକାଶେ ସେମାନେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ମଣିବେ ଓ ତେଣୁ ଆଦୌ ଅଟକି ରହି ପାରିବେନାହିଁ ।'' ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆଦୌ "ପଶୁବତ୍ ଜୀବନଟିକୁ ଆଦରି ନେଉଥିବା ବହୁଜନଙ୍କ'' ଭଳି ରହି ନଯାଇ ନିଜର ସ୍ୱଚ୍ଛ ତଥା ଦୂରକୁ ଦେଖିବାରେ ସମର୍ଥ ମନଟିକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ପାରୁଥିବେ ଏବଂ "ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଶିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ଯଥାନୁରୂପ ତାଲୀମ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିବେ ।'' ଏହି କାଟର ମନୁଷ୍ୟମାନେ କେବେହେଲେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏହି ପୃଥିବୀରୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇ ଚାଲି ଯାଇନଥାନ୍ତି ।'' ଯାବତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ପୃଥିବୀରୁ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତାହାକୁ ପୁନର୍ବାର ଉଦ୍‌ଭାବନ ମଧ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗି ଯାଆନ୍ତି ।''

ସେହି ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ବିପଦର କାରଣ ହେବେ ବୋଲି ସର୍ବଦା ଭୟ କରି ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସନକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷାର ବିକାଶ ମଧ୍ୟ କରାଇ ନଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ "ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବନଲାଗି ଶ୍ରଦ୍ଧା ରଖିଥିବା ଲୋକମାନେ ତଥାପି ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ପ୍ରଭାବ ହୋଇ ରହି ଥାଆନ୍ତି, କାରଣ, ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଯେତେ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ସହିତ କୌଣସି ପରିଚୟ ନଥାଏ; ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକର ଶାସନରେ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର, କଥା କହିବାର ଓ ଏପରିକି ଚିନ୍ତା କରିବାର ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ନଥାଏ । ଆପଣା ଅପଣା ଆକାଙ୍କ୍ଷାରେ ସେମାନେ ଏକାକୀ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ।'' ଏଠାରେ ଲା ବୁଏଟୀ ଏକଛତ୍ର ଶାସନର ବିସ୍ତାରିତ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଥିବା ଆମ ଏକାଳର ମଧ୍ୟ କେତେ ଲେଖକଙ୍କ ଭଳି ଆଗକୁ ଅନାଇ କହିଛନ୍ତି ଏବଂ, ସେହି ପୁରାତନ ସମୟରୁ କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆଣି ଲା ବୁଏଟୀ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଏପରି ବୀରମାନଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିବ, ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜର ଦେଶକୁ ଦୁରାତ୍ମାମାନଙ୍କର କବଳରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବାଲାଗି କେବେହେଲେ କୁଣ୍ଠିତ ହେବେନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ କି ଏକ ଦୃଢ଼ ହୃଦୟବତ୍ତା ଦ୍ୱାରା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ନିଷ୍ଠାପର ସଂକଳ୍ପ ସହିତ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ନିଶ୍ଚୟ କରିବେ ।'' ସେହି ସାହସସମ୍ପନ୍ନ ତଥା ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ସଂବଳିତ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତିବୃନ୍ଦ ହିଁ ଏକଛତ୍ର ଓ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ପ୍ରତିରୋଧ ଅଭିଯାନରେ ଆଗୁଆ ହୋଇ ବାହାରିବେ । ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ଏବଂ ସଚେତନ କରି ଆଣିବାର ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ବରଦାନଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ପୁନର୍ବାର ସଜ୍ଞାନ କରାଇ ଆଣିବେ, ସେମାନଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ର ସେମାନଙ୍କୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରିବାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିବା ମିଥ୍ୟାକଳ୍ପନା ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେବେ ।

ଜନସମୂହଙ୍କୁ ସତ୍ୟର ଆଗ୍ରହ ରଖିବାର ସେହି ସ୍ତରଟି ମଧ୍ୟକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିନେବା ବ୍ୟତୀତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ-ବିରୋଧୀ ଆନ୍ଦୋଳନଟି ନିଜର ଧନୁରେ ଆଉଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱବିଶିଷ୍ଟ ଗୁଣକୁ ଅବଶ୍ୟ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବ : ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ ଯେଉଁ ପ୍ରକୃତିବହିର୍ଭୂତ ଜୀବନମାନ ଯାପନ କରୁଥିବେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଗୃହୀତ ଥାକ ଥାକ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁଟି ମଧ୍ୟକୁ ଆକର୍ଷିତ ବି ହେଉଥିବେ, ଏମାନଙ୍କୁ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କାରଣ, ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଯାଇ ରହିଥିବ, ନାନା ଭୟରେ ସନ୍ତାପିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ ଏବଂ ସେମାନେ ଆଦୌ ସୁଖ ଅନୁଭବ କରୁନଥିବେ । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଜାବର୍ଗ

ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନ୍ୟାୟତଃ ଯେଉଁ ଘୃଣାଭାବ ରଖିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ଭଲ କରି ଜାଣୁଥିବେ, ତାହାରି ହେତୁ ସେମାନେ ନିରନ୍ତର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟାକୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ସେମାନଙ୍କର ସଭାସଦ୍ ଓ ଅନୁଗୃହୀତ ପାଖଲୋକମାନେ ବଡ଼ ହୀନମାନ ହୋଇ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥିବେ, – ବିଚରା ପ୍ରତି କ୍ଷଣରେ ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅପମାନକର ଭାବରେ ଖାଲି ଘୁଷୁରିବାରେ ଲାଗିଥିବେ ଏବଂ ସେମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଲମ୍ବନ ସହିତ ରହିଥିବା ସେହି ଶାସକମାନଙ୍କ ସମୀପରେ ଦାସାତିଦାସ ବନି ତୋଷାମଦ ହିଁ କରୁଥିବେ । ଏବଂ, ଜନସମୂହ କ୍ରମଶଃ ସକଳ ବିଷୟରେ ଅବଜ୍ଞାତ ଓ ସଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ, ଏହି ବିଶେଷ ସୁଯୋଗପ୍ରାପ୍ତ ପାଖୁଆମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ଜୀବନର ଦାରିଦ୍ର୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ; ସେମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ ଯେ, ରାଜାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରିବାର ଦଉଡ଼ରେ ଥରେ କୌଣସି କାରଣରୁ ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଧନ ଏବଂ ସାଧନକୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବଳପୂର୍ବକ ନିଶ୍ଚୟ କାଢ଼ି ନିଆଯିବ । ଯେତେବେଳେ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେପରି, ସେହିପରି ଭାବରେ ନିଜଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବେ, ସେତେବେଳେ ନିଶ୍ଚିତ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରିବେ ଯେ, ଯେଉଁ ନଗରବାସୀ ତଥା କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ପଦଦଳିତ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନେ ଚୋର ଏବଂ ନୌକରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ହୀନ ବ୍ୟବହାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ସେମାନେ ତଥାପି ଅଧିକ ଭଲରେ ଅଛନ୍ତି ଓ ମୋଟାମୋଟି ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ଜୀବନଯାପନ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।''

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କେଉଁଠାରେ ସିଧା ଭାବରେ କହିନାହାନ୍ତି ସତ, ତଥାପି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମନେ ହେଉଛି ଯେ, ତାଙ୍କର ଯୁକ୍ତିଟି ଅନୁସାରେ, ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସଜ୍ଞାନତାର କ୍ରମସଂକ୍ରମଣ ଫଳରେ ଜନସାଧାରଣ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକର ଖିଆଲ ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ମତ ହୋଇ ସହିଯିବାକୁ ଆଉ ଆଦୌ ମନ କରିବେନାହିଁ ଏବଂ, କାଠ ଭିତରେ କିଳାଟିଏ ଭର୍ତ୍ତି କରି କାଠକୁ ଫାଳ କରିପାରିବା ଅପରିମିତ ଭାବରେ ହିଁ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିରେ ଅବଶ୍ୟ ସହାୟତା କରିବେ ବୋଲି ସେ ପରିଷ୍କାର ଅନୁମାନ କରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ସେହି ଉପାୟରେ ନାନା ବିଶେଷ ସୁଯୋଗ ଭୋଗ କରୁଥିବା ଅମଲାତନ୍ତ୍ରଟାରୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅଲଗା ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇ ଆସିବ ।

ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଜଣେ ସମୀକ୍ଷକଙ୍କର କଥାରେ ହିଁ ଆମେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥଟିର ସମୀକ୍ଷାରୁ ଏକ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉପସଂହାର ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବା : " ଲା ବୁଏଟୀ ଏବଂ

ମାକିଆଭେଲି ଦୁଇଜଣଯାକ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ହୋଇ ପାରିଲେ ହିଁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ଦୃଢ଼ ଆଧାର ଉପରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିପାରିବ : ଏତିକି ସମାନତାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଅବଗତି ମଧ୍ୟରେ ରଖି ଆମେ ତଥାପି ସର୍ବଦା ସ୍ମରଣ ରଖିବା ଯେ, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ କିପରି ବାଧ୍ୟ କରି ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମତିକୁ ଲାଭ କରାଯାଇ ପାରିବ, ମାକିଆଭେଲି ଆମକୁ ସେହି ବିଷୟରେ ହିଁ ସକଳ କଥାକୁ କହିଛନ୍ତି ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ସାଧାରଣ ଜନଗଣ ସେମାନଙ୍କର ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାଟାକୁ ମାନିବା ପାଇଁ ମନା କରିଦେଲେ ସେମାନେ କିପରି ସେମାନଙ୍କର ସମୁଚିତ ଶକ୍ତିଟି ବିଷୟରେ ସଜ୍ଞାନ ହୋଇ ପାରିବେ, ଲା ବୃଏଟୀ ଆପଣାର ରଚନାଟିରେ ଆମକୁ ତାହାରି ବିଷୟରେ ନାନା ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟି ଆଣି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଆଇନ୍ ଅଧ୍ୟୟନର ସ୍ନାତକସ୍ତର ପରେ ଶ୍ରୀ ଏଟିଏନ୍ ଲା ବୃଏଟୀ ବୋର୍ଦୋ ସହରରେ ଜଣେ ରାଜକୀୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେହିଠାରୁ ହିଁ ଏକ ପ୍ରମୁଖ କର୍ମଜୀବନର ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସେ ତଥାପି ଆପଣାର ରଚିତ ଗ୍ରନ୍ଥଟିର ପ୍ରକାଶ କରିନଥାନ୍ତି ଏବଂ ରାଜାଙ୍କର ସେବାରେ ଆପଣାର ସେହି ପଦଟିରେ ଯାଇ ରହିଥିବାରୁ ନିଜେ ଲେଖିଥିବା ସେହି କୃତିଟିର ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ୀ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରୁନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ମନ୍ତାଞ୍ଜ୍ ଯେ ଲା ବୃଏଟୀଙ୍କର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ବିଚାର ଓ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏତେ ବେଶୀ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି, ତାହାର ଗୋଟିଏ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୧୫୫୯ ବେଳକୁ ଭେଟ ହୋଇଥିବା ବେଳକୁ ଲା ବୃଏଟୀଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱମତରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି ସାରିଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ, ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଅଳ୍ପ କିଛିଦିନ ପୂର୍ବରୁ ୧୫୬୨ ମସିହାର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଲା ବୃଏଟୀ ଆଉଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକର ରଚନା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଇଟିକୁ ସେ ଛପାଇ ନଥିବାରୁ ତାହା କେବଳ ଏକ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ହୋଇ ହିଁ ରହି ଯାଇଥିଲା । ସେଇଟିର ବିଷୟରେ ଆଉ କେହି କିଛି ମନେ ରଖି ନଥିଲେ ଏବଂ ସେଇଟି ହଜି ଯାଇଛି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଧରି ନେଇଥିଲେ । ଏକାବେଳେକେ ଏବେ ଯାଇ ସେଇଟି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ପାରିଲା । କିଞ୍ଚିତ୍ ନରମ ଧରଣର ରକ୍ଷଣାଶୀଳ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସହିତ ଏହି କୃତିଟିରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ରୋହୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ଶାସ୍ତି ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଫ୍ରାନ୍ସରେ ରାଜାଦେଶ ଦ୍ୱାରା ହିଁ କଥୋଲିକ୍ ଧର୍ମମତକୁ ଚାଲୁ ରଖିବାପାଇଁ କହିଛନ୍ତି; ମାତ୍ର, ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ରାଜା ନିଜର ତରଫରୁ ହିଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ତଥା ବିଧେୟକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରି ଗୃହକୁ

ସଂଯମ ତଥା ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରି ଗୀର୍ଜାନୁଷ୍ଠାନର ଦୁରୁପଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ସଂସ୍କାର ଆଣନ୍ତୁ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏବଂ, ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଏହାପରେ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍‌ମାନଙ୍କୁ କଥୋଲିକ୍ ମତକୁ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଉ ନଚେତ୍ ସେମାନେ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଜଣେ ଯୁବକ ଛାତ୍ର, – ମୁକ୍ତ ବିଚାରସନ୍ଧାନ କରିବାର ଉତ୍ସାହ ଭିତରେ ଯିଏ ଅବଶ୍ୟ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବେ, – ସିଏ ଯେ ଅଗ୍ନିବତ୍ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ଜଣେ ଏକ ଉଗ୍ର ମତବାଦର ସମର୍ଥକ ହୋଇଥିବେ, ଏଥିରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ମୋଟେ କିଛିହେଲେ ଥିବାର କଳ୍ପନା କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଏବଂ, ତାପରେ ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ସିଏ ଯେ କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାର ଲୋଭନୀୟ ଲାଭଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ କ୍ରମେ ବେଶ୍ ଆରାମଦାୟକ ଏବଂ ସମ୍ମାନାସ୍ପଦ ରକ୍ଷଣଶୀଳତାର ସ୍ଥିତିକୁ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ଆସିବେ, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କ'ଣ ଅଛି ? ତଥାପି, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଅଧିକ ବ୍ୟାପାର ବି ରହିଯାଇଛି । ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୁସ୍ତକଟିରେ ଲା ବୂଏଟୀ ଯେଉଁ ଅମୂର୍ତ୍ତ ସତ୍ୟାନୁମାନ ଗୁଡ଼ିକ ପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବାଢ଼ିଛନ୍ତି, ବସ୍ତୁତଃ ରେନେସାଁସ୍ କାଳର ଦୂରତାଟିଏ ବଜାୟ ରଖି ସିଏ ଯେପରି ତାଙ୍କ ସମୟର ଫ୍ରାନ୍ସରେ ମହଜୁଦ୍ ରହିଥିବା ଠୋସ୍ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏଣେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବିଶ୍ୱପରିଧି ଉପରେ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍କୋଚରହିତ ଭାବରେ ପ୍ରସାରିତ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ଖୁବ୍ ଅନୁମାନ କରିହେଉଛି ଯେ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୂଏଟୀ ତାଙ୍କର ସେହି ଅତ୍ୟଳ୍ପ ବୟସରେ ମଧ୍ୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ବାସ୍ତବ ସ୍ଥିତିଟାଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଆପଣାକୁ ବେଶ୍ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଦୂର କଳ୍ପନାର ସ୍ତରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବାସ୍ତବ ହୋଇଥିବାର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବ ଜୀବନକ୍ଷେତ୍ରରେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ନିଜର ବ୍ୟସ୍ତ କର୍ମଜୀବନ-କାଳଟିରେ ସେ ସେହି ଆଗ୍ରହରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇ ଦୂର କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକର ସ୍ତରର ବାସ୍ତବ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ଏହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରଥମ ସମୟଟିର ସେହି ବୃହତ୍ ଏବଂ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ କଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକ ଅତି ଶୀଘ୍ର ହିଁ ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳକୁ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି, – ସେଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା କେବେ ନଥିଲେ ବୋଲି ବେଶ୍ ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ହେଉଛି ।

ମାତ୍ର, ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଏକ କଳ୍ପନାପ୍ରଧାନ ବିଚାରପଦ୍ଧତିର ମାର୍ଗ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଲା ବୂଏଟୀ ଯେ କେଡ଼େ ସତ୍ୱରତା ସହିତ ନିଜର ସାହସିକ

ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାଠକମାନଙ୍କର ମନରେ ତାହାର ଏକ ବିପରୀତ ପ୍ରଭାବ ହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେହି ବିଚାରଗୁଡ଼ିକରେ ବସ୍ତୁତଃ କାଳାତୀତତାର ଉପାଦାନଟିଏ ରହିଥିବାରୁ ସେହି କୃତିଟି ପରବର୍ତ୍ତୀ ବହୁ ସମସ୍ୟା ତଥା ଅନୁଷ୍ଠାନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ମୂଳଭୂତ ସକାରାତ୍ମକତା ସହିତ ଲୋଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସ୍ତବ ଆଗ୍ରହରେ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ତାହାହିଁ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ସେହି କୃତିଟିର ଐତିହାସିକ ଅଦୃଷ୍ଟ ସଦୃଶ ହୋଇ ରହିଗଲା । ଗୋଟିଏ ଚରମବାଦୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଆନ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପତ୍ରିକାରେ ତାହାକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଲେଖକଙ୍କର ନାମ ନଦେଇ ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରା ଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ଲେଖକଙ୍କର ନାମ ସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁସ୍ତକଟି ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଦୁଇବର୍ଷ ଉତ୍ତାରେ ଯାଇ ଛପା ହୋଇ ବାହାରିଲା, – ଅବଶ୍ୟ ସେହି ସଂପ୍ରଦାୟଟିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଉକେତେ ରଚନାସହ ଏକାଠି ହୋଇ ବାହାରିଥିଲା । ଉଗ୍ର ବିଚାରସମ୍ପନ୍ନ ସେହି ସଂପ୍ରଦାୟର ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ସେଇଟି କାହିଁକି ବାହାରିଲା ବୋଲି ମନ୍ତାଙ୍କ୍ ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେଇଟିକୁ ସେ ସ୍ୱୟଂ ଛପାଇ ବାହାର କରିବେ ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ଏବଂ, ଏସବୁ ଘଟଣା ପରେ ସିଏ ଯେ ରଚନାଟିକୁ କେବଳ ନିଜେ ଛପାଇବାକୁ ନାହିଁ କରିଦେଲେ ତା' ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଲା ବୁଏଟୀ ଏହି ରଚନାଟିକୁ ଲେଖିଥିବା ସମୟରେ ମୋଟେ ଅଠର ଓ ସମ୍ଭବତଃ ଷୋଳବର୍ଷ ବୟସର ହିଁ ଥିଲେ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଜଣେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଭାବରେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତିରୂପେ ତାଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ଧର୍ମସଂପ୍ରଦାୟମାନେ ବେଶ୍ ସାବଧାନତା ସହିତ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲେ । ଇଂଲଣ୍ଡର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହାରଲ୍ଡ୍ ଲାସ୍କିଙ୍କ ଭାଷାରେ କହିଲେ, "ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଆକର୍ଷକ ବହୁ ଆବେଦନ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କ ସମୟରେ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ଲୋକତନ୍ତ୍ରର ପକ୍ଷ ନେଇ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନଙ୍କର ମହଲରେ କେହି କିଛି ପ୍ରକାଶ କଲେ ତାହାକୁ କେହି ସେପରି ସହଜ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନଥିଲେ । ସୁତରାଂ, ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ତାଙ୍କ ସମୟରେ ଯେ ଆଦୌ କିଛି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିନଥିଲା ତା' ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାବଧାନତା ସହିତ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାକୁ ଅନେକ ଉଚିତ ମଣୁଥିଲେ ।"

ଲା ବୁଏଟୀ ଲେଖିଥିବା ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟି ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଫ୍ରାନ୍ସର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଶାନ୍ତି ରହିଥିବା ସମୟଟିରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ରହିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସେହି ବହୁଳ ଜ୍ଞାନପ୍ରସାରର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ତାହା ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର

ଗୋଚରକୁ ଆସି ପାରିଲା । ମନ୍ତାଙ୍କଙ୍କର ରଚନାସମଗ୍ରର ଏକ ସହଗ୍ରଥିତ ସାମଗ୍ରୀରୂପେ ସେଇଟି ମୁଦ୍ରିତ ଆକାରରେ ବାହାରିଥିଲା, ମାତ୍ର ଖାସ୍ ସେପରି କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିନଥିଲା । ପରିଶେଷରେ ତାହା ଯେ ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବର ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ଲୋକଙ୍କର ପରିଚୟ ମଧ୍ୟକୁ ଆସି ନିଜର ପ୍ରାୟ ପରାକାଷ୍ଠାକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲା, ସେଥିରେ କାହାରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେତେବେଳେ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥ ଦୁଇଥର ପୁନଃମୁଦ୍ରିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ତା'ପରେ, ଯେତେବେଳେ ତୃତୀୟ ନାପୋଲିଅଁ ବଳପୂର୍ବକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା ଅଧିକାର କରି ନେଇଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ତାହାର ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ମୁଖବନ୍ଧ ସହିତ ୧୮୫୨ ମସିହାରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି, ଊନବିଂଶ ଓ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ନୈରାଜ୍ୟବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଅହିଂସ ମତପକ୍ଷଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟି ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣରେ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ତାହା ବହୁ ଚରମପନ୍ଥୀ ତଥା ବିପ୍ଳବୀମାନଙ୍କର କଳ୍ପନାମୟ ଉତ୍ସାହଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆକର୍ଷିତ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ଆପଣା ଭବିଷ୍ୟାନୁମାନର ବ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଲମ୍ବିତ କରି ଏକଦା ଆଇନ୍ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ଜଣେ ଛାତ୍ର ଯେଉଁସବୁ ବିଚାରର ସନ୍ଧାନ କରି ପାରିଥିଲା, ଏବଂ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ବୋର୍ଦୋ ବିଧେୟକ ସଦନର ଏକ ଉଚ୍ଚ ଓ ସମ୍ମାନିତ ପଦରେ ଯାଇ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଥିବା ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଉପରେ ସତେଅବା ପ୍ରତିଶୋଧ ହିଁ ନେବାରେ ଲାଗିଥିଲା ।

ଆଧୁନିକ ପାଠକ ନିମନ୍ତେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥଟିର ଏକ ସୁନିଶ୍ଚିତ ମହତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ରାଜନୀତି-ଦର୍ଶନର ଚର୍ଚ୍ଚା କରାଯାଇଥିବା ଗୋଟିଏ ମହାନ୍ ତଥା ମୌଳିକ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ପାଠ କରିବାରୁ ମିଳୁଥିବା ଶୁଦ୍ଧ ଆନନ୍ଦଠାରୁ ସେହି ମହତ୍ତ୍ୱଟି ଅନେକ ଅଧିକ ବୋଲି ହିଁ ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ । ଅଥବା, ଜଣେ ସୋଖୀନ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବାଦୀ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତର ଜଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବାଦୀଙ୍କର ରଚନାଟିଏ ପାଠ କଲେ ଯେଉଁ ପ୍ରସନ୍ନତା ଲାଭ କରିଥାଏ, ଏହି ମହତ୍ତ୍ୱକୁ କେବଳ ସେତିକିଠାରୁ ବହୁତ ଅଧିକ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯିବ । କାରଣ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଯେତେ ଅଧିକ ତୀକ୍ଷ୍ଣତା ସହିତ ଆପଣାର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରା ଯାଇଥିବା ସମସ୍ୟାଟି ବିଷୟରେ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାବାଦୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକଛତ୍ର ଯାବତୀୟ ଶାସନର ବିରୋଧୀମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ସେପରି ଆଦୌ କରି ପାରିନଥାନ୍ତେ । ବିଶେଷତଃ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିକାର ସ୍ୱରୂପ, ଯେଉଁସବୁ ରଣକୌଶଳ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ, ସେହି ବିଷୟରେ କିଛିହେଲେ କହି ନଥାନ୍ତେ । ଆଧୁନିକ

ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନର ଏତେ ଏତେ ଧ୍ୱଂସସାଧନକାରୀ ଏବଂ ସେମାନେ ଅଧିକାର କରି ମାଡ଼ି ବସିଥିବା ପରି ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିବା କଳ୍ପନାର ବହିର୍ଭୂତ ଅତିରିକ୍ତ ଶକ୍ତିର ସମ୍ମୁଖରେ ତାହାର ଅବସାନ ଘଟାଇବା ସକାଶେ ଏକ ମୁକ୍ତ ତଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟଭଳି ପୃଥିବୀ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ସମ୍ଭବ କରାଯାଇ ପାରିବ ? ଏହି ଉପସ୍ଥିତି ପୃଥିବୀଟିରୁ ଆମେ ଏଠାରୁ ସେଠାକୁ, ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର ଦ୍ୱାରା ଛଟପଟ ହେଉଥିବା ବର୍ତ୍ତମାନର ପୃଥିବୀଟିରୁ ମୁକ୍ତି ହିଁ ମୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟମାନ୍ ଥିବା ସେହି ଅନ୍ୟ ପୃଥିବୀଟି ଯାଏ କିପରି ଯାଇପାରିବା ? ଶ୍ରୀ ଲୀ ବୁଏଟୀ ସବୁ କାଳରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବାଭଳି ଆମକୁ ଏକ ସର୍ବତ୍ର ସମ୍ଭବ ମାର୍ଗପ୍ରଣାଳୀର ଅନ୍ଦାଜ ଆଣି ଦେଇଛନ୍ତି, ଏହି ଚିରନ୍ତନ ସମସ୍ୟାଟିର ଅନ୍ତର୍ପ୍ରବେଶ କରିବା ପାଇଁ ନାନା ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।

କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ର, ତାହା ଯେତେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ନିର୍ମମ ଓ ଅଙ୍କୁଶହୀନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସକଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଲୋକଙ୍କର ସମ୍ମତି ଉପରେ ଯେ ଭରା ଦେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ, ପ୍ରଥମତଃ ଲା ବୁଏଟୀ ଆମର ଅବଗତି କରାଇଦେଇ ଏହି ଯେଉଁ କଥାଟିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକଚ୍ଛତ୍ରବାଦର ବିରୋଧ କରୁଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗୋଷ୍ଠୀଟିର ଚେତନା ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବିଚାରଟି ଉତ୍ତମ ରୂପେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହଜମ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଆମେ ଖୁବ୍ ଦେଖିପାରିବା ଯେ, କମୁନିଷ୍ଟ-ବିରୋଧୀ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି କମୁନିଷ୍ଟ ଶାସନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଖାଲି ଗୁଡ଼ାଏ ଆତଙ୍କ ହିଁ ଉପରୁ ଆଣି ଏକ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଜନଗଣଙ୍କ ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯାଉଛି । ଆମେରିକା ସରକାରଙ୍କର ବୈଦେଶିକ ନୀତିର ବହୁତ ବହୁତ ଭୁଲ ବସ୍ତୁତଃ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଧାରଣାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି ଯେ, ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଶାସିତ ଜନଗଣର ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଅଂଶଟି କେବେହେଲେ କମୁନିଷ୍ଟ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯେହେତୁ କଦାପି ଗ୍ରହଣ କିମ୍ବା ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବେନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଏକ ନିତାନ୍ତ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀ ତାହାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବଳପୂର୍ବକ ଆଣି ଲଦିଦେଉଛି ଅଥବା କମୁନିଷ୍ଟ ଶାସନ ଚଳୁଥିବା ଅନ୍ୟ କମୁନିଷ୍ଟ ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ଏଜେଣ୍ଟ୍‌ମାନେ ଆସି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ସାଧନ କରୁଛନ୍ତି । ରାଜନୀତି-କ୍ଷେତ୍ରର ଆଧୁନିକ ବିଚାରରେ କେବଳ ଜଣେ ମୁକ୍ତ ବଜାରର ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ କେବଳ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଲୋକପକ୍ଷଟିକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ସକଳ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ଚଳି ପାରିବ ବୋଲି ବହୁତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ।

ନିରଙ୍କୁଶ ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଗୋଟିଏ ଶାସନ କୌଣସି ରାଜ୍ୟର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥବିରୋଧୀ ହୋଇଥିବାରୁ, ଏହି ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସମ୍ମତିଟି

ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଲା ବୁଏଟୀ ଏଇଟି ବିଷୟରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଏହି ସମ୍ମତିଟି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ବିଶେଷ ପ୍ରୟାସମାନ ହିଁ କରା ଯାଇଥାଏ, ପ୍ରଧାନତଃ ଅନୁରୂପ ପ୍ରଚାରଦ୍ୱାରା । ଶାସକମାନେ ତଥା ସେମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସମର୍ଥକମାନେ ଲୋକପକ୍ଷଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଭିଆଣ କରି ଥାଆନ୍ତି । ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ଭୋଜନମଣ୍ଡଳ ତଥା କ୍ରୀଡ଼ାବିଳାସମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଥାଏ, – ନାନା ଆଦର୍ଶବାଦର କୁହୁଡ଼ିବାଣ ଦ୍ୱାରା ଲୋକଚିତ୍ତକୁ ହରଣ କରି ନେବାର ଚେଷ୍ଟା ହେଉଥାଏ, – ଏହିସବୁ ନାନା ଉପାୟରେ ଏକାଳର ଶାସକମାନେ ସାଧାରଣ ଲୋକଗୋଷ୍ଠୀ ମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବୋଧ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ସମୟରେ ଯେଉଁପରି ହେଉଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ହେଉଛି । କେବଳ ଏହି ଗୋଟିଏ ଫରକ ରହିଛି ଯେ, ଏବେ ଶାସକମାନଙ୍କର ସେବାରେ ନିୟୋଜିତ ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାରେ ବହୁତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି । କିନ୍ତୁ, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ଏହି ଆଧୁନିକ କାଳର ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସନର ବିରୋଧ ଯେଉଁମାନେ କରିବେ, ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବମୂଳ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବ । ସେମାନେ ଜନଗଣଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ବିଷୟରେ ସଚେତନ କରିବେ, ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ ସେହି ଯନ୍ତଟି ବିଷୟରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ମନରେ ଯେଉଁ ରହସ୍ୟବତ୍ କଳ୍ପନା ଓ ପବିତ୍ରତାବୋଧ ରହିଆସିଛି, ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଅପସାରଣ କରାଇବେ । ଏବଂ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମ୍ମତିଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାୟଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି ତଥା ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ଭୂମିକାଟିରେ ନିଜକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିଛି ଓ ଯେଉଁସବୁ ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ରାଷ୍ଟ୍ରଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଯେଉଁଭଳି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ଆଉଗୋଟିଏ ଗମ୍ଭୀର ସମସ୍ୟା ଉପରେ ଆଲୋକପାତ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ଦୁଃଖର କଥା ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ବିରୋଧ କରୁଥିବା ସାଂପ୍ରତିକ କାଳର ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି କଥାଟିକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ବିଚାର କରିନାହାନ୍ତି : ଶାସନ ତରଫରୁ କରା ଯାଉଥିବା "ଭୁଲଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ କେବଳ ସଜ୍ଞାନ କରି ଆଣିବାକୁ ହିଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୃହୀତ ରଣନୀତିର ଏକମାତ୍ର ସମସ୍ୟା ବୋଲି ଆଦୌ କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । କାରଣ, ରାଷ୍ଟ୍ର ବା ଶାସନ ଯାହାସବୁ କରୁଛି, ସେଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାଂଶକୁ ସିଏ ତା'ର ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୋଟେ ଭୁଲ ବୋଲି ବିଚାର କରୁନାହିଁ । ନିଜର କ୍ଷମତାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ କରିପାରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତ ଶାସନ ଏଗୁଡ଼ିକ କରିବାରେ ଲାଗିଛି, – ନିଜର ପ୍ରଭାବଶାଳିତା

ବଢ଼ାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏବଂ ଆୟ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।' ଆମକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଅବଶ୍ୟ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ଏକ ପ୍ରଭୂତ ପରିମାଣରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଯନ୍ତ୍ରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଛୁ, ଯାହାକି ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ଆର୍ଥିକ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ଏବଂ, ତେଣୁ ଜନଗଣଙ୍କୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବା ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ, ସେଥିରେ ଅନ୍ତତଃ ଶାସନର ଯାବତୀୟ ଶୋଷଣକୁ ବିଶଦ ଭାବରେ ବୁଝାଇ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ଏବଂ, ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ତଥା ବହୁତ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ଅଧିକାରୀ ସମର୍ଥକବୃନ୍ଦ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସେହି ଶାସନଦ୍ୱାରା ବହୁଭାବେ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସବୁକିଛି କହି ଦେବାକୁ ହେବ । ମାତ୍ର କେବଳ ତଥାକଥିତ ବୁଦ୍ଧିସ୍ତରୀୟ "ଭୁଲଗୁଡ଼ିକର'' ବିଶ୍ଳେଷଣ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ସୀମିତ ରଖି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପର ବିରୋଧୀମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଫଳ ହାସଲ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି ।' ସେମାନେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସମୂହ ପାଖରେ ଆପଣାର ପ୍ରତିପ୍ରଚାର ଗୁଡ଼ିକୁ କରୁଛନ୍ତି, ଶାସନ ତରଫରୁ ଭୁଲଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସେହିସବୁ ଜଟିଳ ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ବୁଝି ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୌଣସି ମଥା ନାହିଁ ଏବଂ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଶାସନଯନ୍ତଟା ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁଣି ଠକାମିରେ ସହଜରେ ପଡ଼ିଯିବାର ମଧ୍ୟ ସର୍ବବିଧ ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଏହି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କର ଧାରଣା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ରହିଥିବା ପବିତ୍ରତାବୋଧର ଅପସାରଣ ହୋଇପାରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ବିଷୟରେ ଲା ବୂଏଟୀ ଆମକୁ ପୁନର୍ବାର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆଣି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଲା ବୂଏଟୀଙ୍କର ଚାରିଶହ ବର୍ଷ ପରେ ମୁକ୍ତି ତଥା ସ୍ୱାଧୀନତା-ଅର୍ଜନର ଆଉଜଣେ ତତ୍ତ୍ୱକାର ଠିକ୍ ସେହି ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିର ସମର୍ଥନକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାଂଶତଃ 'ନିର୍ବୋଧ' ଏବଂ 'ଧୂର୍ତ୍ତ' ବୋଲି କହିଛନ୍ତି :

> ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ର-ସଂବିଧାନର ସମର୍ଥନ କରନ୍ତି, ଅନ୍ୟବିଧ ଯାବତୀୟ ସରକାର ମାନଙ୍କ ସଦୃଶ ସେମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ତିନି ଶ୍ରେଣୀର ହୁଅନ୍ତି : ସେମାନେ ମହାଧୂର୍ତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, – ସଂଖ୍ୟାରେ ବେଶ୍ ଅନେକ ଥାଆନ୍ତି ଓ ଖୁବ୍ ସକ୍ରିୟ ବି ରହିଥାନ୍ତି; - ସରକାର କହିଲେ ସେମାନେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବୁଝନ୍ତି, ଯାହାକୁ କି ସେମାନେ ନିଜର ଧନବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ବେଶ୍ କାମରେ ଲଗାଇ ପାରିବେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରକାରମାନେ

ହେଉଛନ୍ତି ନିର୍ବୋଧ ଏବଂ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକେ, ଯେହେତୁ ନିୟୂତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ହିସାବରେ ନିଜକୁ ତଥା ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ନେଇ କ'ଣସବୁ କରିପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ଏକ ଅନୁମତି ହାସଲ କରିଥାଏ ଏବଂ ଲୁଟି ନେବା, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଦାସ କରି ରଖିବା ଏବଂ ଏପରିକି ଖୁନ୍ କରିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବରେ ଏକ ଅନୁମତି ପାଇଥାଏ, – ସିଏ ନିର୍ବୋଧଙ୍କ ଭଳି ନିଜକୁ ଜଣେ 'ସ୍ୱାଧୀନ' ଏବଂ "ସାର୍ବଭୌମ' ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି କଳ୍ପନା କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ତା'ର ସରକାରକୁ ସିଏ ଏକ ମୁକ୍ତ ସରକାର ବୋଲି ଭାବୁଥାଏ – ଏପରି ଗୋଟିଏ ସରକାର, ଯିଏକି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିଛି, – ଯାହାକୁ ସେ ପୃଥିବୀଯାକରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବୋଲି ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରୁଥାଏ । ଏହିପରି ନାନା ଅସଂଗତି ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ରହିଥାଏ । ଏବଂ, ତୃତୀୟ କିସମଟି ହେଉଛି, ଯିଏକି ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ମନ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କିଛି କିଛି ଅବଗତ ଥାଏ, – କିନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ନିଷ୍କୃତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଦେଖି ପାରୁନଥାଏ ଏବଂ, ଯେପରି ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକୃତରେ ହୋଇପାରିବ, ସେଦିଗରେ ଗମ୍ଭୀର ବା ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ଭାବିପାରିବା ସକାଶେ ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଧ୍ୟ ନଥାଏ ।

ତେଣୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସକଳ ଶିକ୍ଷାର ସବାଆଗ କାର୍ଯ୍ୟଟି ହେଉଛି, ଜନଗଣଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ କରିବାରେ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହେଉଥିବା ଭୁଲଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପରେ ବୁଝାଇ ଦେବାରେ ହିଁ ଶିକ୍ଷାର ସବୁଯାକ କାମ ସରି ଯିବନାହିଁ, ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ଏକ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସ୍ୱଭାବ ତଥା କାର୍ଯ୍ୟଧାରା ସମ୍ପର୍କରେ ସର୍ବବିଧ ବିଷୟକୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଖୋଲି କହିଦେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିବ । ସେହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଲା ବୂଏଟୀ ଏକ ମୁକ୍ତି-ଆକାଙ୍କ୍ଷୀ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ର-ବିରୋଧୀ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ ବିଶେଷ ବର୍ଗର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ବିଷୟରେ ଆମକୁ ସୂଚାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରପଦ୍ଧତିର ମୂଳ ଧର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥିବେ ଏବଂ, ଦେଶର ଅବଶେଷ ସାଧାରଣ ଜନସମଷ୍ଟିର ମାନସରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସକଳ ଭାବନାର ଚାରିପାଖରେ ପବିତ୍ରତାବୋଧର ଯେଉଁ ଆବରଣଟି ରହିଥାଏ, ତାହାକୁ ଦୂର କରିଦେବାକୁ ମଧ୍ୟ ସମର୍ଥ ହେଉଥିବେ । ଏହି କଥାଟି ଯେକୌଣସି ମୁକ୍ତ ସମାଜର ବାସ୍ତବ ରୂପାୟନକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବା ଦିଗରେ କରା ଯାଉଥିବା ଯାବତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନର ସଫଳ ହେବାରେ ସର୍ବଦା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ,

ମୁକ୍ତି ହାସଲ କରିବାର ଯେକୌଣସି ପ୍ରୟାସରେ ଏକ ଅନୁରୂପ ବାହିନୀର ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଉଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମିଳିତ କରି ଆଣିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ସେମାନଙ୍କର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଗି ଯତ୍ନଶୀଳ ରହିବାକୁ ହୁଏ ତଥା ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ରମାଗ୍ରସର କରି ନେଇଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ବହୁସଂଖ୍ୟାର ମୁକ୍ତିକାମୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କାରଣ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବର୍ଗ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କୁ ସମୁଚିତ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଏକତ୍ର କରାଇ ନପାରିଥିବା ଯାଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାସମୂହର କଷଣ ଯେତେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତିଲାଭ ନିମନ୍ତେ କରା ଯାଉଥିବା କୌଣସି ଆନ୍ଦୋଳନ ଆଦୌ ସଫଳ ହୁଏନାହିଁ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଶାସନର ଗଠନତନ୍ତ୍ରଟି ଭିତରେ ରହିଥିବା ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭାଗଗୁଡ଼ିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଲା ବୁଏଟୀ ସେହି କଥାଟିର ଏକ ଆଭାସ ମଧ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେପରି କ୍ରମେ ଅପସରି ଯାଇ ଅତ୍ୟାଚାରର ବିରୋଧକୁ ସମର୍ଥନ ବି ଜ୍ଞାପନ କରିବେ, ସେଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ଉଚିତ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ମୁକ୍ତି-ଆନ୍ଦୋଳନର କର୍ମସୂଚୀ ଭିତରେ କ୍ୱଚିତ୍ ରଖାଯାଇ ପାରିବ ସତ, ତଥାପି ରାଷ୍ଟ୍ରକୃତ ଅତ୍ୟାଚାର ବିରୋଧରେ ହୋଇଥିବା ଯେକୌଣସି ସଫଳ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅତୀତରେ ଏହିଭଳି ଅସନ୍ତୋଷକୁ ସର୍ବଦା ହିଁ କାମରେ ଲଗାଇଛି, ଅପର ପଟଟି ଯାବତୀୟ ବୈମନସ୍ୟ ଏବଂ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରିଛି; – ବିଶେଷ କରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡ଼ିକର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକ ଆଡ଼କୁ ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ ଖୁବ୍ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସିଛି ।

ଲୋକମାନେ ନିଜର ସମ୍ମତି ରଖିଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅବଶ୍ୟ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁ ବି ଥିବ, – ଆପଣାର ସେହି ପ୍ରଥମ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୂରକରୂପେ ଲା ବୁଏଟୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ନିଜର ସମର୍ଥନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ଆଣିଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଆବଶ୍ୟକ ନେତୃତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପରିଚାଳିତ କରିନେଇ ପାରିବାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସେହି ସମର୍ଥନକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉତ୍ପୀଡ଼ନତା ତାହାରି ଫଳରେ ଅବଶ୍ୟ ଟଳିଯିବ । ଏହି ଅର୍ଥରେ ଲା ବୁଏଟୀ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବିଧାନ ତଥା ବଳପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଶାସନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନଗଣ ଅହିଂସ

ଆଇନ୍‌ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ରଣନୀତିଟିର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରବକ୍ତା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଦାବୀ କରାଯାଇ ପାରିବ । ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପଦ୍ଧତିଟି କେତେ ଫଳପ୍ରଦାୟକ ହେବ କି ନହେବ, ହୁଏତ କେହି ସେହି କଥାଟିକୁ ଠକ୍ କରି କହିଦେଇ ପାରିବନାହିଁ । କାରଣ, ଖୁବ୍ କ୍ୱଚିତ୍ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ପାରିଛି । କିନ୍ତୁ, ଜନସାଧାରଣ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଶାସକମାନଙ୍କୁ ଟିକସଦେବା ବନ୍ଦ କରିଦେବେ, – ସଂପ୍ରତି ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ଆମେରିକାରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅବସରରେ ଏଇଟିର ପ୍ରୟୋଗ ହେଉଛି । ଅବଶ୍ୟ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କୌଣସି ସଂଗଠିତ ନିଷ୍ପତ୍ତିରୂପେ ସେଗୁଡ଼ିକ କରା ଯାଇନାହିଁ ।

୧୯୭୪ ମସିହା ଡ଼ିସେମ୍ବର ମାସରେ କନେକ୍ଟିକଟ୍ ରାଜ୍ୟର ଉଇଲ୍‌ମାଣ୍ଟିକ୍ ସହରର ଅଧିବାସୀମାନେ ଗୋଟିଏ ସଭାରେ ଏକାଠି ହୋଇ ତିନିଥର ପାଇଁ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସହର ଲାଗି କରା ଯାଇଥିବା ବଜେଟକୁ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶେଷରେ ଟିକସର ପରିମାଣକୁ ଶତକଡ଼ା ନଅଭାଗ ହ୍ରାସ କରାଇ ଆଣି ପାରିଲେ । ସେହି ଦେଶରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଟିକସ ବସାଇ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯେ କ୍ରମଶଃ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପଙ୍ଗୁ କରି ଦିଆଯାଉଛି, ଲୋକମାନେ ଯେ ସେଇଟି ପ୍ରତି ଦିନୁଁ ଦିନ ଅଧିକ ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ପ୍ରକଟ କରି ବାହାରିଲେଣି, ଆମେ ଏହାକୁ ତାହାର କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ବୋଲି ଜାଣିବା ।

ଗୋଟିଏ ଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଏକ ମୁକ୍ତ ସମାଜର ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଏକ ଆଶାଜନକ ମନ୍ତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ସିଏ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଜନସାଧାରଣ ଏକ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଯାବତ୍ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ କରା ଯାଉଥିବା ନିରଙ୍କୁଶ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ଭୋଗ କରି କରି ବେଶ୍ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏହାର ବିକଳ୍ପ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉକିଛି ରହିଛି କି ନାହିଁ ଭାବିବାଲାଗି ବିମୁଖ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର, ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପକ୍ଷରୁ କରା ଯାଉଥିବା ନିରଙ୍କୁଶତାକୁ ଥରେ ହଟାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଲେ, ତାହାର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପ୍ରକୃତରେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟକର ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । କାରଣ ଅଭ୍ୟାସରୂପୀ ରକ୍ଷାପ୍ରାଚୀରଟି ସେତେବେଳେ ଆଉ ନଥାଏ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ଅତ୍ୟାଚାରପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରୂପଟି ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, କେବେ ମଧ୍ୟ ଏକ ମୁକ୍ତ ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଲେ, ତାହା ତେଣିକି ନିଜକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ କରି ରଖି ମଧ୍ୟ ପାରିବ ।

ଯେତେ ବହୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ସହିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ଜନସାଧାରଣ ପ୍ରତିବାଦ ଓ ବିଦ୍ରୋହ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି; ଖାଲି ଅତିରିକ୍ତ ଟିକସ ବିରୋଧରେ ନୁହେଁ, ଏହି ଓ୍ୱାଟରଗେଟ୍‌ର ଯୁଗରେ ସେମାନେ ଆପଣାର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ବିଦ୍ରୋହକୁ ଜ୍ଞାପନ କରି ପାରିଲେଣି । ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ଆମେରିକାର ଏକ ସାଂବିଧାନିକ ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରି ସେମାନଙ୍କର ଆଉ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ବୋଲି ଅପବାଦ ଦେଇଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନେ ଏକ ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହି ଶାସନ କରୁଥିବା ସରକାର ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲେଣି ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଏ ଯୁଗରେ ହୁଏତ କ୍ୱଚିତ୍ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ନିତାନ୍ତ ବିଚାରହୀନ ଭାବରେ ନିଜ ସରକାର ବିଷୟରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ! ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଟିଏନ୍ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ପରି ଚିନ୍ତନସମର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆମ ଲାଗି ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେବାରେ ଲାଗିଲେଣି । ଗତ ପ୍ରାୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଅଧିକ କାଳ ତୁଳନାରେ ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଆମରି ଯୁଗରେ ହିଁ ଅନେକ ଅଧିକ ଆଧୁନିକ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଭୂତ ହେବେ ।

- ମରେ ଏନ୍. ରୋଥ୍‌ବାର୍ଡ଼

- ପ୍ରଥମ ଭାଗ -

ଏତେ ଜଣ ମାଲିକ ରହି
　　　　ଆଦୌ ଲାଭ ନାହିଁ;
ତେଣୁ ଜଣେ ହିଁ ମାଲିକ ହୋଇ ରହୁ,
　　　　କେବଳ ଜଣେ ହିଁ ରାଜା ହେଉ ॥

ଗ୍ରୀକ୍ କବି ହୋମର୍ ତାଙ୍କର ଲିଖିତ 'ଇଲିଆଡ୍' କାବ୍ୟରେ ନାୟକ ଇଉଲିସେସ୍‌ର ମୁହଁରୁ ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ କୁହାଇଛନ୍ତି । ଏକ ସାଧାରଣ ଜନତାକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଇଉଲିସେସ୍ ସେହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି । 'ଏତେ ଜଣ ମାଲିକ ରହି ଆଦୌ ଲାଭ ନାହିଁ, କେବଳ ସେତିକି କହି ଯଦି ସେ ଅଧିକା କିଛି ମଧ୍ୟ କହି ନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସେତିକିରେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଚଳିଥାନ୍ତା । ହଁ, ନ୍ୟାୟ ଯୁକ୍ତିର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର ହୁଏତ ଏପରି କହିବା ଉଚିତ ଥିଲା ଯେ, ଅନେକ ମଣିଷ ଶାସକ-ଆସନରେ ଯାଇ ବସିଲେ ସେଥିରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତମ ଫଳ କଦାପି ମିଳନ୍ତାନାହିଁ, କାରଣ ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଧିକାରୀର ଆସନରେ ଆପଣାକୁ ନେଇ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତ ନିଜ କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ଏବଂ ତା' ପାଖରେ ନ୍ୟାୟ ଓ ବୁଦ୍ଧି ବୋଲି ଆଉ କିଛିହେଲେ ରହିବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ସେକଥା ନକହି ସେ କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ମାଲିକ ହେଉ, ଜଣେ ହିଁ ରାଜା ହେଉ' ବୋଲି କହିଲେ । ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ଅସଙ୍ଗତ ନଲାଗୁଛି ! ଆମେ ଇଉଲିସିସ୍‌ଙ୍କୁ ଆଦୌ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବାନାହିଁ; କାରଣ ସିଏ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିରେ ନିଜ ସେନାବାହିନୀ ମଧ୍ୟରେ କୁହୁଳି ଆସୁଥିବା ଏକ ବିଦ୍ରୋହର ଅବସାନ ଘଟାଇବାକୁ ହିଁ ଏପରି କହିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ । ତେଣୁ, ମୋ'

ମତରେ, ସିଏ ଉପସ୍ଥିତ ଏକ ବିଶେଷ ଅବସ୍ଥାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଏଭଳି ଭାଷା ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ, ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟଟାକୁ କହିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନଥିଲେ । ତଥାପି, ଜଣେ ମାଲିକର ଆଜ୍ଞାକାରୀ ଅଧୀନସ୍ଥ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବିବେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯିବ; କାରଣ, ସେହି ମାଲିକ ଯେ ତୁମ ବିଷୟରେ ଦୟାଦୃଷ୍ଟି ରଖିବ, ସେବିଷୟରେ ତୁମେ ଆଦୌ ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ, କେତେବେଳେ କାହାକୁ ଦୟା ଦେଖାଇବାକୁ ହେବ, ସେକଥାଟି ତ ତାଙ୍କର ମର୍ଜି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବ । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଯଦି ଏକାବେଳେକେ ଏକାଧିକ ମାଲିକ ଥିବେ, – ଗଣିତର ହିସାବ ପକାଇ ଦେଖିଲେ, ମାଲିକ ଯେତେଜଣ ଥିବେ, ତୁମକୁ ସେତିକି ଗୁଣରେ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଭୋଗ ବି କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏଠାରେ ମୁଁ ସେହି ବହୁଚର୍ଚ୍ଚିତ ବିଷୟଟିର ବେଶୀ ଆଲୋଚନା କରିବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ ସତ ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜତନ୍ତ୍ର ତୁଳନାରେ ଏପରି ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ଶାସନତନ୍ତ୍ରମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତଥାପି ସେପରି କୌଣସି ସଂଶୟ ମଧ୍ୟକୁ ନଯାଇ ଅର୍ଥାତ୍ ନାନାବିଧ ସାଧାରଣ ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟବସ୍ଥା ସହିତ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ତୁଳନାତ୍ମକ ଭାବରେ କିପରି ଏକ ସ୍ଥାନନିରୂପଣ କରାଯାଇ ପାରିବ, ତାହାର କୌଣସି ଚର୍ଚ୍ଚା ନକରି, ରାଜତନ୍ତ୍ରକୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ ବିଚାର କରି ହେବ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ସେହି କଥାଟିକୁ ଜାଣିବା ନିମନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । କାରଣ, ଯେଉଁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ଶାସନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଛି, ସେଠାରେ ଯେ ସାଧାରଣ ହିତ ଅଥବା ବିଭବ ବୋଲି କିଛି ରହିଛି, ସେକଥାକୁ ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହେବନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଆଲୋଚନା ସକାଶେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନ୍ୟ ଅବସରର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ଏବଂ ସେତେବେଳେ ଯାଇ ଆମେ ସମୁଚିତ ସକଳ ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସହିତ ସେଇଟିର ଆଲୋଚନା କରିପାରିବା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ମୁଁ ଏଠାରେ କେବଳ ଏତିକି ବୁଝିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବି ଯେ, ଏତେ ଏତେ ମନୁଷ୍ୟ, ଏତେ ଏତେ ଗ୍ରାମ ଓ ସହର ଓ ଏତେ ଏତେ ଜାତି ବେଳେ ବେଳେ ଏପରି ଜଣେ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକର ଅଧୀନରେ ଯେ ବେଳେ ବେଳେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ସେହି ଜନସମୂହ ହିଁ ଉକ୍ତ ଶାସକକୁ ଯାହାକିଛି କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ, ଲୋକମାନେ ଯେତିକି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ସେହି ଶାସକ ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସେତିକି କଷଣ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନେ ଯଦି ସେହି କୁଶାସକର କୌଣସି ବିରୋଧ

ନକରି ବରଂ ସବୁକିଛି ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ହିଁ ଶ୍ରେୟସ୍କର ମନେ କରୁନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସେହି ଶାସକ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି କଷଣ ଦେଇ ପାରୁନଥାନ୍ତା । ଏହାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ଅବସ୍ଥା ବୋଲି ହିଁ କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ! ମାତ୍ର, ଏହି ଅବସ୍ଥାଟି ସଚରାଚର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଏତେ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ସ୍ଥାନରେ ହୋଇଥାଏ ଯେ, ଏଭଳି ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ହେବା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦୁଃଖିତ ହେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମନୁଷ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଭିତରେ ରହି ଶ୍ରମ ଖଟୁଥାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ବେକରେ ଯୁଆଳିଟାଏ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମୂହର ଚାପ ଆସି ପଡୁଥାଏ ବୋଲି ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସତେଅବା କେବଳ ଜଣେ ମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମଟା ସେମାନଙ୍କୁ ନିରତିଶୟ ଭାବରେ ପ୍ରୀତ ଏବଂ ବଶ କରି ରଖିଥାଏ । ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ଶାସକ ହୋଇ ଶାସନ କରୁଥାଏ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅମାନୁଷିକତା ଓ ନୃଶଂସତାମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟର ମନ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସ୍ୱଭାବ ପରି ଏପରି ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ସର୍ବଦା ଘର କରି ରହିଥାଏ ଯେ, ଆମେ ମନୁଷ୍ୟସକଳ ସର୍ବତ୍ର ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ଶକ୍ତିର ଆଜ୍ଞାବହ ହେବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଉ । ଆମେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ତାହାକୁ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ଆଦରି ହିଁ ନେଉ ଏବଂ ନିଜେ ସବୁ ସମୟରେ ସେଇଟି ଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ସୁତରାଂ, ଯେତେବେଳେ ଏକ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଯିବା ଫଳରେ ଗୋଟିଏ ଜାତି କୌଣସି ଗୋଟିଏ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ, – ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୪୦୪ ମସିହାରେ ଏଥେନ୍ସ ନଗରୀ ତିରିଶି ଜଣ ଅତ୍ୟାଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ଯେପରି ଘଟିଥିଲା, – ଗୋଟିଏ ଜାତି ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ଏପରି ଅଧୀନତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନିଏ, ସେଥିରେ ଆମେ ଆଦୌ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାନାହିଁ, ବରଂ ଦୁଃଖ ହିଁ ପ୍ରକାଶ କରିବା । ଅଥବା, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା ଦୁଃଖିତ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏହି ଅଘଟଣଟି ବିଷୟରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ବିଚାର କରିବା ଓ ଆଗକୁ ଏକ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସୁଖଦାୟୀ ଭବିଷ୍ୟତ ହୁଏତ ହେବା ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଆଶା ମଧ୍ୟ କରିବା ।

ଆମ ସ୍ୱଭାବଟା ପ୍ରକୃତରେ ଏହିଭଳି ଯେ, ମାନବୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧସୂତ୍ରର ଅତି ସାଧାରଣ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଆମମାନଙ୍କ ଜୀବନର ଏକ ବୃହତ୍ ଅଂଶକୁ ଅଧିକାର କରି ରହିଥାଆନ୍ତି । ଭଲ ଗୁଣଟିଏ ଦେଖିଲେ ତାହାର ଆଦର କରିବା, ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା, ଯେଉଁଠାରୁ ହେଉ ପଛକେ ଉପକାରଟିଏ ପାଇଲେ ସେଥିପାଇଁ କୃତଜ୍ଞ ରହିବା ଏବଂ, ଯାହାକୁ ଆମେ ଭଲ ପାଉଛୁ ଏବଂ ଯିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ମାନ ପାଇବାର

ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଆମେ ବିଚାରୁଛୁ, ତାହାର ସମ୍ମାନ ତଥା ଶ୍ରେଷ୍ଠତାର ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବେଳେ ବେଳେ ନିଜର କିଛି ସୁଖକୁ ବର୍ଜନ କରିବା, – ଏସବୁ ହେଉଛି ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଗୋ଼ଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଆଚରଣ । ତେଣୁ, ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ଏପରି ଜଣେ ମହାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖରେ ପାଇଥାଆନ୍ତି, ଯିଏକି ଏକ ବିପଦ ପଡ଼ିଥିବା ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାରେ ଯଦି ବିରଳ ଦୂରଦର୍ଶିତା ଦେଖାଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ବିରଳ ସାହସିକତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଶାସନ କରିବାରେ ବିରଳ ଆଗ୍ରହର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖାଇ ପାରିଥିବେ, ସେହିସବୁ କାରଣରୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଅବଶ୍ୟ ଆଜ୍ଞାପାଳନ କରିଥିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନିର୍ଭର ମଧ୍ୟ କରିଥିବେ ଯେ ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆପଣା ଆଡୁ ହିଁ କେତେକ ବିଶେଷ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବେ, ତେବେ ତଥାପି ମୋ'ର ଭୟ ହେଉଛି ଯେ ଏଭଳି ଆଚରଣ କରିବାଟା ହୁଏତ ଆଦୌ ଏକ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେବନାହିଁ । କାରଣ, ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତ ରହି ସେହିସବୁ କଥା କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ଅପସରାଇ ନେଇଯିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଆସନରେ ନେଇ ବସାଇଦେବେ, ଯେତେବେଳେ କି ସିଏ କିଛି ମନ୍ଦ ଆଚରଣ ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଅବଶ୍ୟ ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ଯେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କେବଳ ସଦିଚ୍ଛାର ପରିଚୟ ଦେଉଥିବେ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ କୌଣସି ଅନିଷ୍ଟ କରିବେ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରିବାର କାରଣ ହିଁ ନଥିବ; କାରଣ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜ ଭିତରେ ସାଧାରଣତଃ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିବ ।

କିନ୍ତୁ, ହେ ଭଗବାନ୍ ! ଏଇଟି ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଭଳି ଏକ ବିଚିତ୍ର ଘଟଣା କହିଲେ ! ଏହାକୁ ଆମେ କିଭଳି ନାମଟିଏ ଦେଇ ପାରିବା ? ଏହି ବିଶେଷ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଟିର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱଭାବଟି ବି କ'ଣ ହୋଇଥିବ ? ଏଇଟି ବସ୍ତୁତଃ କିଭଳି ପାପଟିଏ ଅଥବା ଏକ ପତନ ? ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖୁଥିବ ଯେ କାହାଣ କାହାଣ ଅସୁମାରି ମନୁଷ୍ୟ କେବଳ ଯେ ସବୁକିଛିକୁ ମାନି ନେଉଛନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ , ସେମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନାନା ଦାସତ୍ୱକୁ ବରଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ଶାସିତ ହେଉନାହାନ୍ତି, ବହୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ତଳେ ଉତ୍‌ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ନିତାନ୍ତ ଅଧମମାନଙ୍କର ପାଖରେ ସମ୍ବଳ ନାହିଁ, ସ୍ୱଜନ ବୋଲି କେହି ନାହାନ୍ତି, ପତ୍ନୀ ନାହାନ୍ତି ବା ସନ୍ତାନ ନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଏପରିକି ଜୀବନ ବୋଲି ମୋଟେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ନାହିଁ ଯାହାକୁ କି ସେମାନେ ନିଜର ବୋଲି କହିପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ନାନା ବରବାଦ ହିଁ

ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ବହୁ ବେଖାତିରିର ଶିକାର ହେବାକୁ ହୁଏ, ବହୁ ନୃଶଂସତାକୁ ମାନି ନେବାକୁ ପଡ଼େ । କୌଣସି ଏକ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର କିମ୍ବା ବର୍ବର ଦସ୍ୟୁଦଳଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ବା ନୃଶଂସତା ନୁହେଁ । ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ବା ଦସ୍ୟୁ ହାତରେ ପଡ଼ି ରକ୍ତାକ୍ତ ହେବାକୁ କିମ୍ବା ଜୀବନ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ହିଁ ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଭୋଗିବାକୁ ପଡୁଥାଏ । କୌଣସି ଅସାଧାରଣ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଜଣେ ହର୍‌କିଉଲସ୍ କିମ୍ବା ସାମ୍‌ସନ୍‌ର ଜୁଲମ୍ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । କେବଳ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେହି କ୍ଷୁଦ୍ର ମନୁଷ୍ୟଟି ହୁଏତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାତିଟା ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବା ସଭିଙ୍କ ଠାରୁ ତଥାପି ଅଧିକ ଭୀରୁ ଓ ଦୁର୍ବଳ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ହୋଇଥିବ । କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭୟାବହତା ସହିତ ତାହାର ହୁଏତ କୌଣସି ପରିଚୟ ନଥିବ, ଯାବତୀୟ ଶକ୍ତି-ପ୍ରତିଯୋଗିତା ବେଳକୁ ହୁଏତ ଆଦୌ ପଦାକୁ ବାହାରୁ ନଥିବ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଳହୀନ ଏହି ମନୁଷ୍ୟଟା ଅଥଚ ନିଜର ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ସମ୍ଭବତଃ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କଦାପି ନିଜର ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ପରିଚାଳିତ କରିଦେଇ ପାରିନଥାନ୍ତା ଏବଂ, ଏପରି ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ଯେ, କୌଣସି ସାଧାରଣ ନାରୀସହିତ ଯୌନସଙ୍ଗମ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ତା'ଠାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପୁରୁଷତ୍ୱ ବି ନଥାଏ । ଏପରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନେତାରୂପେ ମାନିନେଇ ଭୃତ୍ୟଗିରି କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆମେ ବସ୍ତୁତଃ ଭୀରୁ ବୋଲି କହିବା କି ? ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟଟା ନିତାନ୍ତ ସାହସରହିତ ବୋଲି କହିପାରିବା କି ? ଯଦି ଦୁଇ, ତିନି ଓ ଚାରିଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଗୋଟାଏ ମନୁଷ୍ୟ ସାମନାରୁ ଆପଣାକୁ ରକ୍ଷା କରି ନପାରିବେ, ତେବେ ଆମେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ କରିପାରିବା ଯେ, ସେହି ପରିସ୍ଥିତିଟି ପ୍ରକୃତରେ ଅବଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଦାୟକ ହିଁ ହୋଇଥିବ । ମାତ୍ର, ତଥାପି, ସେଭଳି ଗୋଟିଏ ପରିସ୍ଥିତିର କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏହିପରି ଏକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ହୁଏତ ସାହସର ହିଁ ଦାରୁଣ ଅଭାବ ରହିଥିବାର ହୁଏତ ସନ୍ଦେହ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବା । କିନ୍ତୁ, ଯଦି ଶହେସଂଖ୍ୟକ ବା ହଜାରେ ସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ଜଣେମାତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତାକୁ ସହ୍ୟ କରୁଥିବେ, ତେବେ ଆମେ କ'ଣ ବରଂ ଏପରି କହିବାନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କଠାରେ ପ୍ରକୃତରେ ସାହସର ଯେ ଅଭାବ ରହିଛି, ସେକଥା ନୁହେଁ, ବରଂ ସେହି ମରଜି ଥିବାବାଲା ବ୍ୟକ୍ତିଟି ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅଭିଳାଷ ହିଁ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଏଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ଭୀରୁତା ନୁହେଁ, ଉଦାସୀନତା ହିଁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ଯେତେବେଳେ ଶହେ ବା ହଜାରେ ମନୁଷ୍ୟ ନୁହନ୍ତି, ମାତ୍ର ହୁଏତ ଶହେଟି ପ୍ରଦେଶ ବା ହଜାରଟା ସହର, ଦଶଲକ୍ଷ ମନୁଷ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବଳପୂର୍ବକ ଦାସତ୍ୱର ହିଁ

ନାନା ଶାସନକୁ ଜାରି କରି ରଖିଥିବା ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେହି ସ୍ଥିତିଟିକୁ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବୋଲି କହିପାରିବା ? ତାହାକୁ ଭୀରୁତା ବୋଲି କହିବା କି ? ଅବଶ୍ୟ ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାରର ଅପରାଧ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବତ୍ର ଏପରି ଏକ ସୀମା ରହିଥାଏ, ଯାହାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆଉ ଅଧିକ ଆଗକୁ କେବେହେଲେ ଯାଇ ହୁଏନାହିଁ । ହଁ, ସମ୍ଭବତଃ ଦୁଇଜଣ ବା ଏପରିକି ଦଶଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଜଣେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଭୟ କରି ପାରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ହଜାରେ ବା ଦଶଲକ୍ଷ ଲୋକ ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆଧିପତ୍ୟରୁ ଆପଣାର ସୁରକ୍ଷା କରି ନପାରନ୍ତି, ଏଇଟିକୁ ଆମେ କେବଳ ଭୀରୁତା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । କାରଣ, ଭୀରୁତା କେବେହେଲେ ସେତେ ଗଭୀର ଯାଏ ଯାଇ ପାରିବାନାହିଁ । ହଁ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ଏକାକୀ କୌଣସି ଦୁର୍ଗର ପ୍ରାଚୀର ଉପରେ ଚଢ଼ି ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ, ଗୋଟିଏ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଉପରେ ଏକା ଆକ୍ରମଣ କରିବ କିମ୍ବା କୌଣସି ପୂରା ରାଜ୍ୟଟାଏ ଜିଣି ବାହାରିବ, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଏକ ଉଚିତ ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି କିଏ ବା କହିବ ? ତେବେ ଏହି ଅପରାଧଟିକୁ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ବିକଟ ଏବଂ ଗର୍ହିତ ବୋଲି କହିବା, ଯାହାକୁ କି କେବଳ ଭୀରୁତା ବୋଲି କହିଲେ ତାହା ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ହିଁ ହେବନାହିଁ । ସେଇଟି ପାଇଁ ସମ୍ଭବତଃ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକାରର ବିକଟ ଶବ୍ଦଟିଏ ଖୋଜିଲେ ମଧ୍ୟ ମିଳିବ ନାହିଁ, – ଏପରି ଶବ୍ଦଟିଏ, ଯାହାକୁ ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ କଦାପି ଅଙ୍ଗୀକାର କରି ପାରିବନାହିଁ ତଥା ଯାହା ଆମର ତୁଣ୍ଡଟା ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାପାଇଁ ମନା କରିଦେବ ।

ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ପଚାଶ ହଜାର ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି କଳ୍ପନା କରାଯାଉ; ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି; ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପରସ୍ପର ସହିତ ଲଢ଼ନ୍ତୁ । ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିବ ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷଟି ସେଇଟିକୁ ଅପହରଣ କରିନେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ । ଆପଣ କହନ୍ତୁ ତ, କେଉଁ ପକ୍ଷଟି ବିଜୟୀ ହେଉ ବୋଲି ଆପଣ ଇଚ୍ଛା କରିବେ ! ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରି କହନ୍ତୁ କେଉଁ ପଟଟି ଅଧିକ ସାହସ ଏବଂ ଉତ୍ସାହ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାତ୍ରା କରିବେ ! ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ଏହି ବିପନ୍ନତା ଭିତରକୁ ଆସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦାସ କରି ରଖିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ ବ୍ୟତୀତ ଯେଉଁମାନେ ଆଉ କିଛି ହିଁ ବିଚାର କରିନାହାନ୍ତି ? ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଆପଣାର ଚକ୍ଷୁ ସମକ୍ଷରେ

ଅତୀତରେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିଥିବାର ସୁଖପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିନଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ଚିତ୍ର ଦେଖିବାରେ ଲାଗିଥିବ ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ତାହାର ସେହି ଆନନ୍ଦଟି ଅବଶ୍ୟ ଅତୁଟ ରହିବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଥିବ । ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଫଳରେ ଯେଉଁ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ସାମୟିକ ଭାବେ ଅବଶ୍ୟ ବରଣ କରିବେ, ତାହା ତୁଳନାରେ, ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ ହେଲେ ସେମାନେ, ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରବର୍ଗ ଯେଉଁ ଦୁଃଖମୟ ସ୍ଥିତିକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବେ, ସେହିଟି ବିଷୟରେ ହିଁ ଅଧିକ ଗମ୍ଭୀରତା ସହିତ ନିଶ୍ଚୟ ଭାବୁଥିବେ । ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଅନ୍ୟ ପଟଟିକୁ ସେହିସବୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବା ଲାଗି କିଛି ହିଁ ନଥିବ । କେବଳ ଲୋଭାସକ୍ତ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧଟିଏ କରୁଥିବାର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରମତ୍ତତା ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କୁ ଯାହାକିଛି ସାହସ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିବ । ସତକୁ ସତ ବିପଦର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ସମୟରେ ସେହି ସାହସ ପ୍ରାୟ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଫିକା ପଡ଼ିଯିବ । ସେଥିରେ, ମୋ'ର ଅନୁମାନ ହେଉଛି ସେଭଳି କୌଣସି ତୀବ୍ରତା ନଥିବ, ଯାହାକି କ୍ଷତ ଜାଗାମାନଙ୍କରୁ ଏତେ ଟିକିଏ ରକ୍ତସ୍ରାବ ହେବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ କାତର ହୋଇପଡ଼ିବ । ଆମେ ପୂର୍ବର ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସମରଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣ କରିବା, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ଇତିହାସରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନ୍ତ ଓ ପ୍ରେରଣାଦାୟକ ହୋଇ ରହିଛି, ସତେଅବା ଏଇ କାଲି ହିଁ ଘଟିଥିବା ପରି ଲୋକମାନସରେ ସଦ୍ୟ ରହିଛି । ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣକଳ୍ପେ ହିଁ ସେହି ଯୁଦ୍ଧଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରୀସ୍‌ଦେଶରେ ଲଢ଼ା ଯାଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଲା । ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନେ ଗୋଟିଏ ଏଡ଼େ ବିଶାଳ ନୌସେନାର ଆକ୍ରମଣକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରିଲେ, ମୁଷ୍ଟିମେୟ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏତେ ଏତେ ଜାତିର ସୈନ୍ୟବାହିନୀକୁ ପରାସ୍ତ କରିଦେଇ ପାରିଲେ, — କେବଳ ସମରବଳ ନୁହେଁ, ସାହସ ଥିବାରୁ ହିଁ ସେମାନେ ଏକଥା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲେ । ଏବଂ, ତାହାକୁ କେବଳ ପାରସିକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନଙ୍କର ଏକ ବିଜୟଲାଭ ବୋଲି କୁହା ଯିବନାହିଁ, — ବରଂ ଏକ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ବିରୋଧରେ ସ୍ୱାଧୀନତାର, ଲୋଲୁପତା ଉପରେ ମୁକ୍ତିବାସନାର ବିଜୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ମୁକ୍ତିର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାଣପାତ କରିବାକୁ ଆଗଭର ହୋଇ ବାହାରି ଆସନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସାହସର କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହିଁ ହୋଇଯାଉ । ଏହା ନିତାନ୍ତ ସତ୍ୟ ଯେ ମାତ୍ର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଦେଇପାରେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଖୁବ୍ ହରଣ କରି ନେଇପାରେ । ସ୍ୱୟଂ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ନଥିଲେ ଏଇଟିରେ ହୁଏତ

କାହାରି ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ହେବନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ଯଦି ଏହିଭଳି କୌଣସି ଘଟଣା ଆମଠାରୁ ବହୁତ ଦୂରରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ଘଟିଥାଏ, ତେବେ ଆମେ ତାହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ତୁଚ୍ଛା କପୋଳକଳ୍ପିତ ବୋଲି ମନେ କରିଥାଉ ଏବଂ ସତ ହୋଇଥିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହିଁ । ହଁ, ଯଦି ଗୋଟିଏ ଦେଶ କୌଣସି ଅତ୍ୟାଚାରୀର ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ନାସ୍ତି ହିଁ କରିଦିଏ, ତେବେ ତାହା ସହିତ ଆଦୌ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼େନାହିଁ; ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀଠାକୁ ଆଦୌ କିଛି ଛଡ଼ାଇ ନେବାର ମଧ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନଥାଏ । ତାକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ନକଲେ ତାହାହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅସଲ କଥା ହେଉଛି ଯେ ଯେକୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ହିଁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପେ ହିଁ ଆପଣାର ଦାସତ୍ୱର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି ବୋଲି ସର୍ବଦା କୁହାଯାଇ ପାରିବ । କାରଣ, କଦାପି ମାନି ନେବେନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ ନିଜ ଦାସତ୍ୱର ଅବସାନ ଘଟାଇ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଏକ ଦିଗରେ କାହାର ଅଧୀନସ୍ଥ ହୋଇ ରହିବା ଏବଂ ଅପର ଦିଗରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ସମୂହ ଭାବରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବା, – ଦୁଇଟିରୁ ଗୋଟିକୁ ବାଛିନେବା ସମୟରେ ଯଦି କୌଣସି ଜାତି ନିଜର ସକଳ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ଆଦରି ନିଏ, ତେବେ ସିଏ ନିଜେ ହିଁ ନିଜ ଦାସତ୍ୱର କାରଣ ହୁଏ, ନିଜ ଗଳାରେ ନିଜେ ହିଁ ଛୁରୀ ବସାଏ । ନିଜର ଦୁଃଖକୁ ନିଜେ ଡାକିଆଣେ, – ହୁଏତ ଅଧିକତର ଅର୍ଥରେ ତାହାକୁ ସ୍ୱାଗତ କରି ଆଣେ । ଆପଣାର ମୁକ୍ତିକୁ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସକାଶେ ଯଦି କିଛି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ, – ତେବେ ସେଥିପାଇଁ ଏପରି ବା ସେପରି କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି ମୁଁ ଆଦୌ କୌଣସି ପରାମର୍ଶ ଦେବାକୁ ଉଚିତ ମନେ କରୁନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ଆପଣାର ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଧିକାରକୁ ପୁନର୍ବାର ହାସଲ କରିବା ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ଭାରବାହୀ ପଶୁର ଅବସ୍ଥାରୁ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ତରକୁ ଫେରିଆସିବା, – ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଘଟଣା ଆଉ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ?

ଏହି କଥାଟିକୁ ସମସ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ, ନିତାନ୍ତ ସାନ ଗୋଟିଏ ଅଗ୍ନିକଣା ଇନ୍ଧନ ପାଇ କାଠ ପାଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ଶିଖାଟିଏ ହୋଇ ହୁତୁହୁତୁ ହୋଇ ଅବଶ୍ୟ ଜଳିବାରେ ଲାଗିଥିବ । ତା' ଉପରେ ପାଣି ଢ଼ଳା ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ସେହିଭଳି ହିଁ ଜଳୁଥିବ । ମାତ୍ର, ଜାଳ ସରିଗଲେ ଅବଶ୍ୟ ନିଭିଯିବ । ଠିକ୍ ସେହିପରି, ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀମାନେ କେବଳ ଲୁଟିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି; ଯେତିକି ଅଧିକ ଲୋଭ କରୁଥାଆନ୍ତି, ସେତିକି ଅଧିକ ଧ୍ୱଂସ ଓ ବରବାଦ କରିବାରେ

ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତୁମେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯେତିକି ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିବ, ଯେତିକି ସେମାନଙ୍କର ହୁକୁମଗୁଡ଼ାକୁ ପାଳନ କରୁଥିବ, ସେମାନେ ସେତିକି ଅଧିକ ବଳ ଏବଂ ଦୁରାଗ୍ରହ ଦେଖାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଥିବେ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନଷ୍ଟ କରୁଥିବେ ଏବଂ ହଡ଼ପ କରି ନେଉଥିବେ । ମାତ୍ର, ଯଦି ଜଣେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର ନକରିବ ଓ ଆଦୌ କୌଣସି ହିଂସାର ଆଶ୍ରୟ ନନେଇ ସେମାନଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳିବା ସକାଶେ ମନା କରିଦେବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ, ସେମାନେ ପୂରା ସାମର୍ଥ୍ୟହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ିବେ, ନିତାନ୍ତ ଅକ୍ଷମ ବୋଲି ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେତେବେଳେ ଚେରଟାକୁ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ନମିଳିବ, ସେତେବେଳେ ଶାଖାଟି ମଧ୍ୟ ଶୁଖି ଆସିବ ଏବଂ ଶେଷକୁ ମରି ହିଁ ଯିବ ।

ଆପଣାର ଇପ୍ସିତ ମଙ୍ଗଳଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସାହସୀ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବିପଦକୁ ଆଦୌ ଭୟ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍‌ମାନେ କଷ୍ଟବରଣ କରିବାକୁ କଦାପି କୁଣ୍ଠିତ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । କେବଳ ନିର୍ବୋଧ ଏବଂ ଭୀରୁମାନେ ହିଁ କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ନିଜର ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ କେବଳ ଆଶା କରି ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେଉଁ ସାହସର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ, ତାହାକୁ ନିଜର କାତରତା ହେତୁ ହିଁ ହରାଇ ବସନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ, ସେହି ଅଧିକାରମାନଙ୍କୁ ଭୋଗ କରିବାର ଇଚ୍ଛାଟି ସେମାନଙ୍କର ଭିତରେ ସଦା ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଏବଂ ନିର୍ବୋଧ, ସାହସୀ ତଥା ଭୀରୁ, ଉଭୟଙ୍କ ଭିତରେ ହିଁ ସେହି ଯାବତୀୟ ପଦାର୍ଥକୁ ହାସଲ କରିବାର ପ୍ରବଳ ଅଭିଳାଷମାନ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିଲେ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତେ ଏବଂ ପରିତୃପ୍ତି ଲାଭ କରନ୍ତେ । ତଥାପି ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷ ଭିତରେ ଏକ ଅସଲ ଉପାଦାନଟିର ଅଭାବ ରହିଥାଏ । ଏପରି କିପରି ପ୍ରକୃତରେ ହୁଏ ଯେ, ଅନେକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ହୃଦୟରେ ମୁକ୍ତି ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଗି ଏକ ତୀବ୍ର ଇଚ୍ଛାର ଅଭାବ ହିଁ ରହିଥାଏ; ଏହି ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ତ ଆମେ ଏପରି ଏକ ମହାସମ୍ପଦ ବୋଲି ସର୍ବଦା କହିପାରିବା, ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରକେ ସମସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଲାଭ କରିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତେ । କାରଣ, ସେହି ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ହରାଇ ବସିଲେ ଯାବତୀୟ ସର୍ବବିଧ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ, ସେତେବେଳେ ଯେତିକି ସୁଖ ତଥାପି ଅବଶିଷ୍ଟ ରହିଥାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ବି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଦହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । କାରଣ, ଦାସତ୍ୱର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ମଧ୍ୟରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନାନାଭାବେ ବିକୃତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ହେଉଛି ସମ୍ଭବତଃ ଏକମାତ୍ର

ଏପରି ଏକ ସୁଖାନୁଭବ, ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଲାଭ କରିବାପାଇଁ ହୁଏତ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତିନାହିଁ; କାରଣ ସତକୁ ସତ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ତ ସେମାନେ ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଲାଭ କରନ୍ତେ । ତେଣୁ, ବହୁତ ସମୟରେ ଅନୁମାନ ହେଉଥାଏ, ଯେ, ସେମାନେ ଏହି ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ ସୁଯୋଗଟିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର ହିଁ କରନ୍ତି, କାରଣ ତାହାକୁ ହାସଲ କରିବା ସର୍ବଦା ବହୁତ ସହଜ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ନିତାନ୍ତ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଗ୍ରସ୍ତ, ଦୟନୀୟ ଏବଂ ନିର୍ବୋଧ ଜନସମୂହମାନେ, – ଯେଉଁ ଜାତିଗୁଡ଼ିକ କି ଆପଣାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଆପଣାର ମଙ୍ଗଳ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି । ତୁମର ପ୍ରାପ୍ୟ ଉପାର୍ଜନଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟଧିକ ପରିମାଣରେ ତୁମଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନିଆ ଯାଉଛି ବୋଲି ତୁମେ ଜଳଜଳ ଖୁବ୍ ଦେଖି ପାରୁଥାଅ ତୁମର କ୍ଷେତସବୁ ବରବାଦ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ, ତୁମ ଘରଗୁଡ଼ିକ ଲୁଟି ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ତୁମ ପରିବାରର ଉତ୍ତରାଧିକାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ସକଳ ଧନ ତୁମ ପାଖରୁ ଛଡ଼ାଇ ନିଆଯାଏ । ତୁମେ ତ ଏପରି ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଅ ଯେ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜର ବୋଲି ଦାବୀ କରି ପାରୁନଥାଅ ଏବଂ, ତୁମର ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ତୁମକୁ ଧାରସୂତ୍ରରେ କେବେ ମିଳିଗଲେ ତୁମେ ଆପଣାକୁ ହୁଏତ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି ହିଁ ଅନୁଭବ ବି କର । ତୁମ ପରିବାର ତଥା ଜୀବନଟା ମଧ୍ୟ ଯେକୌଣସି ମତେ ତଥାପି ରହିଛି ବୋଲି ତାହାକୁ ସତେଅବା ଏକ ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ଭାବୁଥାଅ ! ଏହି ସର୍ବବିଧ ବରବାଦ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ତଥା ସର୍ବନାଶକୁ ତୁମକୁ ଯେ କୌଣସି ବହିଃଶତ୍ରୁର କାରଣରୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡୁଛି ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର କେବଳ ସେହି ଗୋଟିଏ ଶତ୍ରୁ, ଯାହାକୁ ତୁମେ ଏପରି ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାକୁ ସକଳ ସୁଯୋଗ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଛ, – ତାହାରି ପକ୍ଷରୁ ଯୁଦ୍ଧମାନ ଲଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ତୁମେ କେଡ଼େ ରାଜୀ ହୋଇ ବାହାରି ପଡୁଛ, ଯାହାର ମହତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସକାଶେ ତୁମେ ପ୍ରାଣପାତ ବି କରିପାରୁଛ ! ଯିଏ ଏହିପରି ଭାବରେ ତୁମକୁ ନିଜର ଅଧୀନ କରି ରଖିଛି, ତା'ର ମଧ୍ୟ ସେହି ଦୁଇଟି ଆଖି, ଦୁଇଟି ହାତ ଓ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଶରୀର ରହିଛି, – ତୁମ ନଗରର ଯେକୌଣସି ଜଣେ ମାମୁଲି ମଣିଷ ଭଳି, ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଧିକ ନୁହେଁ । ବସ୍ତୁତଃ ତୁମେ ତାକୁ ଯେତିକି କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଛ, ସିଏ କେବଳ ସେତିକିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଏତେ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ହୋଇ ରହିଛି; ହଁ, ତୁମର ବିନାଶସାଧନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ତୁମେ ହିଁ ତାକୁ ଯେତିକି କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଛ । ତୁମେ ନିଜେ ଆଣି ଯଦି ଯୋଗାଇ ଦେଇ

ନଥାନ୍ତ, ତେବେ ତୁମ ଉପରେ ଜାସୂସୀ କରିବାପାଇଁ ସିଏ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଆଖି ଆଉ କୁଆଡୁ ପାଇଥାଆନ୍ତା ? ତୁମରି ବଳରେ ଅଧିକାର କରୁନଥିଲେ ତୁମ ଉପରେ ପ୍ରହାର କରିବାକୁ ତା'ପାଖରେ ଏତେ ଅସ୍ତ୍ର କୁଆଡୁ ଆସନ୍ତା ? ଯେଉଁ ପାଦଦ୍ୱାରା ସିଏ ତୁମର ନଗରମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିଦେଉଛି, ତୁମଠାରୁ ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସିନା ସିଏ ଲାଭ କରିଛି ! ତୁମ ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇନଥିଲେ ତୁମଉପରେ ତା'ର ପ୍ରକୃତରେ ଏତେ ଏତେ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ କୁଆଡୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ତୁମର ସହଯୋଗ ବ୍ୟତୀତ ସେ ତୁମକୁ ପୁଣି କିପରି ଆକ୍ରମଣ କରି ପାରୁଥାନ୍ତା ? ତୁମର ସର୍ବନାଶ କରୁଥିବା ଚୋରଟାକୁ ଦେଖୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ କିଛି ହିଁ କରୁନଥିବା ତୁମର ଅନୁମୋଦନ ନଥିଲେ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କରି ବି ପାରନ୍ତା ? ତୁମେ ସେହି ହତ୍ୟାକାରୀର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରୁଛ ବୋଲି ତ ସିଏ ତୁମକୁ ହତ୍ୟା କରି ପାରୁଛି ! ଅର୍ଥାତ୍, ତୁମେ ନିଜପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରୁଥିବାରୁ ତ ଏହି ସବୁକିଛି ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ! ତୁମେ କ୍ଷେତରେ ବିହନ ନେଇ ବୁଣୁଛ, ସେହି ବିହନରୁ ଫସଲ ଫଳୁଛି ଓ ସିଏ ଆସି ସେହି ଫସଲକୁ ଛାରଖାର କରିଦେଉଛି । ତୁମେ ନିଜ ଘରର ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ତା'ହାତରେ ସମର୍ପି ଦେଉଛ ଏବଂ ସେ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ସାହାଯ୍ୟରେ ସବୁକିଛିକୁ ଆସି ଉଜାଡ଼ି ଦେବାରେ ଲାଗିଛି । ତୁମେ ଆପଣାର ଦୁହିତାମାନଙ୍କୁ ପାଳି ଏବଂ ସକଳ ଯତ୍ନ ଦେଇ ବଡ଼ କରୁଛ ଏବଂ ସିଏ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆପଣାର କାମଲାଳସାର ତୃପ୍ତି କରୁଛି । ତୁମେ ଆପଣାର ପୁତ୍ରସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ କେତେ ମିହନ୍ତ ଦେଇ ମଣିଷ କରୁଛ ଏବଂ ସିଏ କେଡ଼େ ବେପରୁଆ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ଲଢ଼ିବା ଲାଗି ସୈନିକରୂପେ ପଠାଇ ଦେଉଛି, – ସେମାନଙ୍କୁ ହାଣମୁହଁକୁ ହିଁ ପେଲି ଦେଇ ପାରୁଛି । ତା' ନିଜର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ତଥା ନିଜ ଲୋଭଗୁଡ଼ିକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଛି । ସିଏ ନାନାବିଧ ଭୋଗବ୍ୟସନରେ ମଜ୍ଜି ରହିବ ଏବଂ ବହୁ କୁତ୍ସିତ କାମନାପୂରଣରେ ଧାଇଁଥିବ ବୋଲି ତୁମର ଶରୀରମାନଙ୍କୁ ତୁମେ କେତେ କେତେ କଠିନ ଶ୍ରମର ବାଧ୍ୟତାଦ୍ୱାରା ନିର୍ଯାତିତ କରି ନରଖୁଛ ! ସିଏ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବଳବାନ୍ ବନି ତୁମକୁ ନିଜର ଅକ୍ତିଆର ଭିତରେ ରଖିପାରିବ ବୋଲି ତୁମେ ନିଜକୁ କେବଳ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବଳହୀନ କରି ରଖିବାରେ ଲାଗିଛ । ତୁମପ୍ରତି କରା ଯାଉଥିବା ଏହି ଯାବତୀୟ ଅବମାନନାକୁ ପଡ଼ିଆରେ ବୁଲୁଥିବା ପଶୁମାନେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ସହି ନେଇ ପାରନ୍ତେ ନାହିଁ । ହଁ, ତୁମେ ବି ମନ କଲେ ଏହି ଦାରୁଣ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରୁ ଅବଶ୍ୟ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରି ପାରନ୍ତ । ଏଥିପାଇଁ ତୁମକୁ ଯେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ

ପଡ଼ିବ, ସେକଥା ନୁହେଁ; ତୁମେ କେବଳ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଇଚ୍ଛା ହିଁ କରିବ । ହଁ, ଆଉ ଏପରି ବୃଥା ଖଟିବନାହିଁ ବୋଲି ସଂକଳ୍ପ ନେବ ଏବଂ ଦେଖିବ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହିଁ ତୁମ ମୁକ୍ତିର ବାଟଟି ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଯିବ । ଉତ୍ପୀଡ଼ନ କରୁଥିବା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ସିଂହାସନଚ୍ୟୁତ କରିବା ସକାଶେ କିଛି କରିବା ଲାଗି ତୁମକୁ ମୁଁ ଆଦୌ କହୁନାହିଁ । କେବଳ ଏତିକି ଯେ ତୁମେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୋଟେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସମର୍ଥନ କରୁନଥିବ । ତେବେତେବେ ତୁମେ ତାକୁ ତା'ପରେ ଅବଶ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଶାଳ କ'ଣଟାଏ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ, ଯାହାର ପାଦ ତଳୁ କି ସିଏ ଆଶ୍ରା କରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପୀଠିକାଟିକୁ ହିଁ କାଢ଼ି ନିଆଯାଇଛି ! ତା'ପରେ ସିଏ ଆପଣାର ଓଜନଟା ହେତୁ ହିଁ ଆପେ ଭୂପତିତ ହେବ ଏବଂ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ।

୪୪୪

- ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ -

ଡାକ୍ତରମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନ୍ୟାୟୋଚିତ ଭାବରେ ଆମକୁ ସାବଧାନ କରାଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି ଯେ, ଯେଉଁ ଘାଆମାନେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଭଲ ନହେବେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆମେ କେବେହେଲେ ସ୍ପର୍ଶ ହିଁ କରିବାନାହିଁ । ଏବଂ, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ଏପରି ଏକ ଜନସମୂହ ଆଗରେ ଏପରି କିଛି କଥା ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାର ଏକ ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରୁଛି, ଯାହାର କି ସକଳ ଅବବୋଧଶକ୍ତି ଦୀର୍ଘକାଳରୁ ହିଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଯିଏ କି ଆପଣାର ଅଳ୍ପବଳତା ବିଷୟରେ ସକଳ ସଚେତନତାକୁ କୋଉ କାଳରୁ ହିଁ ହରାଇଛି; ଅର୍ଥାତ୍, ଏପରି ଏକ ରୋଗରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇଛି, ଯେଉଁଟିର କି ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ଆରୋଗ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ସକଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପ୍ରାୟ ଦୃଢ଼ ତଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟଳ ରହି କିପରି ଗୋଟିଏ ଜାତି ଇଚ୍ଛା କରି ହିଁ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସବୁକିଛିକୁ ସହ୍ୟ କରୁଥାଏ, କିଞ୍ଚିତ୍ ନ୍ୟାୟବୁଦ୍ଧି ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାକୁ ବୁଝିବାଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ତାହାର ସେହି ଇଚ୍ଛାଟି ବସ୍ତୁତଃ ଏତେ ଗଭୀରଯାଏ ଅଙ୍କୁର ମଡ଼ାଇ ହୁଏତ ରହିଥାଏ ଯେ, ମୁକ୍ତିଲାଗି ସର୍ବବିଧ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସେହି ଅନ୍ୟ ଗୁଣଟି ତାକୁ ସମ୍ଭବତଃ ମୋଟେ ସ୍ୱାଭାବିକବତ୍ ମନେ ହିଁ ହେଉନଥାଏ ।

ପ୍ରଥମତଃ, ସମସ୍ତେ ଏହି କଥାଟିରେ ନିଶ୍ଚୟ ଏକମତ ହେବେ ଯେ, ଯଦି ଆମେ ଆପଣାର ସତପ୍ରକୃତିଟି ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚି ପାରୁଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଯଦି ତହିଁରୁ ପାଉଥିବା ଶିକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକର ପାଳନ କରୁଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଆମେ ଅନ୍ତଃପ୍ରେରିତ ଭାବରେ ନିଜ ପୂର୍ବଜମାନଙ୍କର ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ଅନୁସରଣ କରୁଥାନ୍ତେ ଏବଂ ତା'ପରେ ଏକ ବିଚାରବୁଦ୍ଧିକୁ ମଧ୍ୟ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତେ । ତେବେ ଆମେ କେବେହେଲେ କାହାର ଦାସ ହେବାକୁ ମନ ବଳାଉ ବି ନଥାନ୍ତେ । ପ୍ରାୟ ଏକ ଜନ୍ମଜାତ ଆଚରଣ ପରି ଆମେ ନିଜର ବାପା ତଥା ମାଆମାନଙ୍କର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ଯେ ଜୀବନଟିଏ ବଞ୍ଚନ୍ତେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ

ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ ନମୁନାରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରିନେଇ ହିଁ ତାହା କରୁଥାନ୍ତେ । ଏବଂ, ତା'ପରେ ଆମ ଭିତରେ ଏକ ବିଚାରବୁଦ୍ଧିର ଆବିର୍ଭାବ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା କି ନାହିଁ, – ସେହି ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନେ ତ ସେହି ବିଷୟରେ କେଡ଼େ ପାଟି କରି ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସକଳ ମତ ତଥା ପକ୍ଷର ଦାର୍ଶନିକମାନେ ମଧ୍ୟ ସେଇଟିର ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଏପରି କହିଲେ ଆଦୌ କୌଣସି ଭୁଲ୍ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ମୁଁ ଭାବୁନାହିଁ ଯେ, ଆମ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ମାନସ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିଚାରବୃତ୍ତିର ବୀଜଟିଏ ପ୍ରାୟ ସିଆଡ୍ରୁ ହିଁ ରୋପିତ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଯଦି ଉତ୍ତମ ରୂପେ ତିଆରି କରି ଯଥାର୍ଥ ତାଲୀମ ଦେଇ ଅଣାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ଉଚିତ କ୍ରମରେ ଗୋଟିଏ ସଦ୍‌ଗୁଣରୂପୀ ଫୁଲ ହୋଇ ଅବଶ୍ୟ ହିଁ ବିକଶିତ ହେବ ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଯଦି ତାହା ଚତୁଷ୍ପାର୍ଶ୍ୱର ଦୁରାଚାରଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିରୋଧ କରି ନପାରେ, ତେବେ ତାହା ଦାବି ହୋଇ ରହିଯିବ ଓ ଶୁଖି ବି ଯିବ । ମାତ୍ର, ଏପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ଅବଶ୍ୟ କଥାଟିଏ ଯାହାପ୍ରତି କଦାପି ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ହେବନାହିଁ, ତାହା ହେଉଛି, ବିଶ୍ୱଧାତାଙ୍କର ପରିଚାରିକା ତଥା ମନୁଷ୍ୟଗଣଙ୍କର ଧାତ୍ରୀ ସେହି ପ୍ରକୃତି ଆମ ସଭିଙ୍କୁ ହିଁ ସେହି ଗୋଟିଏ ଛାଞ୍ଚରେ ହିଁ ଆଣି ପକାଇ ରଖିଛି, ଯାହାଫଳରେ କି ଆମେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ସହଯାତ୍ରୀ ସଂଗୀମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଦେଖିବା, – ବରଂ ଆପଣାର ସମଧର୍ମୀ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ବୋଲି କୁହାଯିବ ।

ଆପଣାର ସମ୍ପଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିତରଣ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଦି ପ୍ରକୃତି କେତେକଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ କେତେକଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅନୁଗୃହୀତ କରିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ନରୁ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ଅଥବା କମ୍ ଅନୁକୂଳତା ଦେଖାଇଛି, ତଥାପି ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସର୍ବଦା ପରସ୍ପର ସହିତ ସତେଅବା ଏକ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବୁ ବୋଲି ସିଏ କଦାପି ଯୋଜନା କରିନାହିଁ । ଅଧିକ ବଳବାନ୍ ଅଥବା ଅଧିକ ଚତୁରମାନେ ସତେଅବା ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରସଜ୍ଜିତ ଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କ ପରି ଆଚରଣ କରୁଥିବେ ଓ ଦୁର୍ବଳମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିବେ ବୋଲି ଆଦୌ ଇଚ୍ଛା କରିନାହିଁ । ବରଂ, ଆମେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିପାରିବା ଯେ, କେତେକଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ବଡ଼ ଭାଗଟିଏ ଦେଇ ଏବଂ ଆଉ କେତେକଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଦେଇ ପ୍ରକୃତି ଉଭୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଏକ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱଯୁକ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାବ ପ୍ରକଟ କରିବାର ଏକ ଅଭିଳାଷ ହିଁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛି : ଅର୍ଥାତ୍, ଆମ ଭିତରୁ କେତେକଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଭାବରେ ଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କିଛି ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଶକ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବ । ସୁତରାଂ, ଏହି ଯେଉଁ ପ୍ରକୃତିରୂପିଣୀ ଦୟାଶୀଳା

ଜନନୀ ଏହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ହିଁ ଆମର ବାସଗୃହ ରୂପେ ଆମ ହାତରେ ପ୍ରଦାନ କରିଛି, – ଆମକୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଛାଞ୍ଚରେ ଗଠନ ମଧ୍ୟ କରିଛି, ଯେପରିକି ଆମେ ଜଣେ ଆଉଜଣକୁ ଦେଖି ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସର୍ବତୋଭାବେ ଚିହ୍ନି ପାରୁଥିବା । ପ୍ରକୃତି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ କଥା କହିବାର ଶକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି, ଆମ କଣ୍ଠକୁ ସ୍ୱର ଦେଇଛି, ଯେପରିକି ଆମେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଭ୍ରାତୃତ୍ୱର ସର୍ବବିଧ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ଗଠନ କରି ଆଣିପାରିବା, ଆମ ଭାବନାକୁ ସାଧାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ପରସ୍ପରକୁ ବୋଧ୍ୟ ହେଉଥିବା ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରି ପରସ୍ପରର ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା । ଆମର ଏହି ସହଜୀବନଟିକୁ ସବୁମନ୍ତେ ପରସ୍ପରର ଅଧିକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଓ ଦୃଢ଼ କରିଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକୃତି ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟାସ କରିଆସିଛି । ଏହିସବୁର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଆମ ଜୀବନର ଭୂମିଟି ଉପରେ ତାହାର ଇଚ୍ଛାମାନ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଛି । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରସ୍ପର ସକାଶେ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ ଜଣେ ମିତ୍ର ଏବଂ ସହଯାତ୍ରୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, – ତେଣୁ ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ସ୍ୱଭାବତଃ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମୁକ୍ତ ସତ୍ତାରୂପେ ହିଁ ବାସ କରୁଛୁ ଏବଂ ଜୀବନଧାରଣ କରିଛୁ । ତେଣୁ, ଆମଭିତରୁ ଆଦୌ କାହାରି ମନରେ ଏପରି ଭାବନା ବା ଧାରଣାଟିଏ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ସେହି ପ୍ରକୃତିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଆମେ କେତେକ ଦାସତ୍ୱ ଭିତରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିବୁ ବୋଲି ପ୍ରକୃତିଦ୍ୱାରା ଆଗରୁ ହିଁ ବରାଦ ହୋଇ ରହିଛି, – କାରଣ, ପ୍ରକୃତି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅଭିନ୍ନତାର ନକ୍ସାରେ ଗଢ଼ି ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପଠାଇଛି ।

ତେଣୁ, ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ସତ୍ତାରୂପେ ପୃଥିବୀରେ ବାସ କରିବା ବସ୍ତୁତଃ ପ୍ରକୃତି ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ କି ନୁହେଁ, ତାହାକୁ ସର୍ବଦା ଏକ ନିଷ୍ଫଳ ଯୁକ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯିବ, କାରଣ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣ ନକରି ଆମେ ମନୁଷ୍ୟକୁ କେହି କଦାପି ଦାସତ୍ୱ ଭିତରେ ରଖି ପାରିବାନାହିଁ, ଏବଂ, ଏକ ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ଗୋଟିଏ ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟାୟ ସଦୃଶ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଅନାଚରଣଟିଏ ଆଦୌ ଦେଖିବାକୁ ହିଁ ମିଳିବନାହିଁ । ପ୍ରକୃତିର ସ୍ତରରେ ଏପରି କିଛି ନାହିଁ, ଯାହାକୁ ସତକୁ ସତ ବିବେକହୀନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ସ୍ୱାଧୀନତା ହେଉଛି ଆମ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସ୍ତରରେ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ତେଣୁ, ସେଇଟି ଯେ ଆମର କେବଳ ଗୋଟିଏ ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଆମ ପାଖରେ ରହିଛି ତାହା ନୁହେଁ, ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଭିତରେ ଏକ ବଳବାନ୍ ପ୍ରେରଣା ସବୁବେଳେ ରହିଛି । ଏଠାରେ ଯଦି କେତେକ ମନୁଷ୍ୟ ସେହି ବିଷୟରେ କୌଣସି

ସନ୍ଦେହ ପୋଷଣ କରୁଥିବେ ଏବଂ ଏପରି ଏକ ଅଧମତମ ସ୍ତରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିବେ ଯେ ଆପଣାର ନିଜ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ତଥା ଜନ୍ମଜାତ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନି ବି ପାରୁନଥିବେ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ସମୁଚିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ପଶୁ ବୋଲି କହିବି । ତାହାହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରକୃତି ତଥା ସ୍ଥିତିଟିକୁ ସୂଚାଇ ଦେଇ ପାରିବ । ସତକୁ ସତ ପଶୁ, ଏବଂ କେବଳ ଭଗବାନ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସାହା ହୋଇ ପାରିବେ । ସେହି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଯଦି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କାଲ ହୋଇଯାଇ ନଥିବେ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ 'ସ୍ୱାଧୀନତା ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହେଉ' ବୋଲି ଖୁବ୍ ବଡ଼ ପାଟି କରି କହିବା ହିଁ ଉଚିତ ହେବ । ଗୋଟିଏ ମାଛ ପାଣି ଭିତରୁ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ ଯେପରି ଅଚିରେ ପ୍ରାଣ ହରାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ହିଁ ଧରାଦେବା ମାତ୍ରକେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆଲୋକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ମାତ୍ରେ ଆଖି ବୁଜିଦିଅନ୍ତି ଏବଂ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତାଟି ଚାଲିଗଲା ପରେ ସେମାନେ ଆଉ ବଞ୍ଚିରହିବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତିନାହିଁ । ଯଦି ଇତର ପଶୁମାନେ ବର୍ଗ ଅନୁସାରେ ନିଜର ପୃଥିବୀଟିକୁ ଗଠନ କରନ୍ତେ, ତେବେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରୁ ହିଁ ସେମାନେ ଆପଣାର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବର୍ଗକୁ ସମ୍ଭବତଃ ବାଛି ନେଉଥାନ୍ତେ । ଅନ୍ୟମାନେ, ବୃହଦାକାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ରାକାର ମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯଦି ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି, – ନିଜର ନଖ, ସିଙ୍ଗ, ଥଣ୍ଟ ଏବଂ ପଂଝା, – ସବୁକିଛିକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି; ସେମାନେ ଯାହାକୁ ହରାଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ତାହାକୁ କଦାପି ଛାଡ଼ି ପାରିବେନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନେ କେତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ହିଁ ଦର୍ଶାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏବଂ, ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯିବା ପରେ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ସଙ୍କେତଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଏକ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କବଳରେ ଯାଇ ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା ବିଷୟରେ ଆପଣାର ସଚେତନତାକୁ ପ୍ରତିପାଦନ ମଧ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ବଞ୍ଚି ନଥାନ୍ତି ଏବଂ କେବଳ ଦୁଃଖ ହିଁ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଜାଣି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଅଧିକତର ଭାବରେ ଏକ ଶୋକାକୁଳତାକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ହୃତ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥାନ୍ତି ଓ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରାଣ ଧରି ରହିଥାନ୍ତି । ନିଜର ଦାସତ୍ୱକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିବାର ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ହାତୀ ନିଜର ସକଳ ଶକ୍ତି ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇସାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଥର ସେମାନେ ମୋତେ ବନ୍ଦୀ କରି ନେବେ ବୋଲି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ସୁନିଶ୍ଚିତ

ହୋଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ଶୁଣ୍ଢ ଓ ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ ଗଛମାନଙ୍କ ଉପରେ କୋପାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପିଟି ପକାଉଥାଏ ଏବଂ ଏପରିକି ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିଯିବା ଯାଏ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି କରୁଥାଏ, ତା'ର ଏହି ଆଚରଣ ପଛରେ ପ୍ରକୃତରେ କି କାରଣ ରହିଥାଏ ? ସିଏ ଏ ଯାଏ ମୁକ୍ତ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିଲା ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସେହି ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ନିଜର ଇଛାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥାଏ । ଆପଣାର ସର୍ବବିଧ ଚତୁରତା ଓ ବୁଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ହୁଏତ ଭାବୁଥାଏ ଯେ ତା'ର ଏହି ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇଲେ ଏହି ଧରାଳିମାନେ ଦବିଯିବେ ଏବଂ ଏଭଳି କ୍ଷତିପୂରଣ ଫଳରେ ସେ ପୁନର୍ବାର ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରି ପାରିବ । ହଁ, ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା ଆମର ବୋଲ ମାନିବ ବୋଲି ଆଶା କରି ଆମେ ତାକୁ ତା' ଜନ୍ମବେଳୁଁ ହିଁ ଦାନା ଓ ଚାରା ଖାଇବାକୁ ଦେଇଥାଉ । ତଥାପି ତାକୁ ମଣ କରିବାରେ ଏତେ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଯେ ତାକୁ ମନାଇବା ପାଇଁ କିଛି କରିବାପାଇଁ ଗଲାବେଳେ ଘୋଡ଼ାଟି ଆମକୁ ଏତେ ଟିକିଏ ହେଲେ ବି ନିଶ୍ଚୟ କାମୁଡ଼ି ପକାଏ; ତାକୁ ଛୁଇଁଦେବା ମାତ୍ରକେ ସିଏ ଆଗଗୋଡ଼ ଦୁଇଟିକୁ ଟେକି ଦେଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଯାଏ, ଏପରି କରି ନିଜ ଭିତରର ଏହି ଇଛାଟିକୁ ପ୍ରକଟ କରିବାକୁ ଚାହୁଥାଏ ଯେ, କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ମାନୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ନିଜେ ପ୍ରକୃତରେ ଇଛା କରି ମୋଟେ ତାହା କରୁନାହିଁ, କେବଳ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଚାପରେ ପଡ଼ି ହିଁ କରୁଛି । ଆମେ ଏହି ବିଷୟରେ ଆଉ କ'ଣ ଅଧିକ କହିପାରିବା ?

ହଁ, ଯୁଆଳିରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ବଳଦମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରକଟ କରନ୍ତି,

ଏବଂ, ପିଞ୍ଜରା ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବା ଚଢ଼େଇମାନେ ବି ବିଳାପ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଆମ ଫରାସୀ କବିତାରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ମୁଁ ଏହି ଦୁଇ ଧାଡ଼ୀ କବିତାଦ୍ୱାରା ତାହାହିଁ କହୁଛି । ହଁ, ମୋ' ନିଜଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ କେତେ ଧାଡ଼ୀ କବିତା ସହିତ ତୁମକୁ ପରିଚିତ କରାଇବାକୁ ମୁଁ କଦାପି କୁଣ୍ଠିତ ହେବିନାହିଁ । ଏହି କବିତାକୁ, ହେ ବନ୍ଧୁ, ମୁଁ ତୁମଆଗରେ କେବେହେଲେ ପାଠ କରିନଥିଲି, କାରଣ ତୁମେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ମୋତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ଭାରି ମନମୋଟା ହୋଇଯିବି । ଏବଂ, ସୁତରାଂ, ଜୀବମାତ୍ରେ ହିଁ ସଭିଙ୍କର ଅନୁଭବ କରିବାର ଶକ୍ତି ରହିଥିବାରୁ, ଅଧୀନସ୍ଥ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ କଷଣ ହିଁ ପାଆନ୍ତି ଓ ମୁକ୍ତି ଲାଗି ଆକୁଳ ହେବାରେ ଲାଗିଆନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହି ଇତର ଯାବତୀୟ ପ୍ରାଣୀ, ସେମାନେ

ମଣିଷର ବୋଲ ଅନୁସାରେ ତାହାରି କାମରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାକୁ ତିଆରି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସର୍ବବିଧ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସମକ୍ଷରେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି । ତେଣୁ, କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଦୁଷ୍ଟ ଭାଗ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିଟାକୁ ଏପରି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଓଲଟା କରିଦେଇଛି ଯେ, – ମୁକ୍ତ ତଥା ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ପୃଥିବୀକୁ ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ସେହି ମୂଳ ଜୀବସ୍ଥିତିଟିକୁ ମନେ ପକାଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ପାରୁନାହିଁ ?

ତିନି ପ୍ରକାରର ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଅଛନ୍ତି : କେତେକଙ୍କୁ ଲୋକମାନେ ଭୋଟ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଦମ୍ଭପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାନମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ଥାଆନ୍ତି, କେତେକ ଅସ୍ତ୍ରଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବିଜୟ ଲାଭ କରି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଆଉକେତେକ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ସେହି ବିଶେଷ ଭାଗ୍ୟଟିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ସାହାଯ୍ୟରେ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଏପରି ଭାବରେ ଆପଣାର ସକଳବିଧ ଆଚରଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁଥିରୁ କି ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ବିଜିତ ବା ପରାଜିତ ଦେଶର ଶାସନସ୍ଥାନକୁ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ପରିଷ୍କାର ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ବଂଶଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ଆସି ରାଜା ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ବା କେଉଁ ଅର୍ଥରେ କମ୍ ଅସହନୀୟ ବୋଲି କୌଣସି ଧାରଣା ଦେଇଥାଆନ୍ତି ! କାରଣ, ସେମାନେ ତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଲାଳିତପାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, କୌଣସି ଶିଶୁ ଜନନୀର ସ୍ତନ୍ୟପାନ କଲାପରି ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କର ବିଶେଷ ରୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ନିଜସ୍ୱ କରିଥାଆନ୍ତି । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତ ସେମାନେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ବଳରେ ପାଇଥିବା ଅଧୀନସ୍ଥ ଦାସ ସଦୃଶ ହିଁ ବିଚାର କରୁଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ ସେମାନେ ଯେତେ ଅଧିକ କିମ୍ବା ଅଳପ କୃପଣ ଅଥବା ଉଦାର ହୋଇଥାନ୍ତି, ଆପଣାର ରାଜ୍ୟଟିକୁ ସେମାନେ ନିଜର ଏକ ସମ୍ପତ୍ତି ସଦୃଶ ହିଁ ଭୋଗ କରନ୍ତି । ଏବଂ, ଯିଏ ଲୋକସମୂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାଏ, ମୋ' ଅନୁମାନ ଅନୁସାରେ ସିଏ ତ ଅଧିକ ସହନୀୟ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ହିଁ ଉଚିତ । ସିଏ ବସ୍ତୁତଃ ସେହିଭଳି ହିଁ ହେଉଥାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ କ'ଣସବୁ କାରଣରୁ ଏପରି ଘଟିଥାଏ ଯେ, ସିଏ ନିଜକୁ ଯେମିତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ କେତେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ବୋଲି ଦେଖିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, – ନିଜର ଭବ୍ୟତା ଏବଂ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ସତେଅବା ପରମ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରେ, – ଯେପରି ମୋଟେ କେବେହେଲେ ଯେ ତାକୁ ସେହି ପଦରୁ ହଟିବାକୁ ପଡ଼ିବନାହିଁ, ସେହି ବାଗିର୍ ନାନାବିଧ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଏହି କାଟର ବ୍ୟକ୍ତିଟି ସାଧାରଣତଃ

ଲୋକମାନେ ତା' ହାତରେ ସମର୍ପିଥିବା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱପଣଟିକୁ ନିଜର ପୁତ୍ରପୌତ୍ରମାନଙ୍କ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ବଦ୍ଧପରିକର ବି ହୁଏ । ଏବଂ, ଅପତ୍ୟ ଓ ଉତ୍ତରଅପତ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଥରେ ସେହିଭଳି କୌଣସି ଆଶାର ଫାଶରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଗଲେ, ସେମାନେ ସର୍ବବିଧ ପାପାଚାର ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯିବାର ସ୍ୱପ୍ରୟାସରେ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କେତେ ଶୀଘ୍ର ଟପି ଯାଆନ୍ତି, ସେହି କଥାଟିକୁ ଦେଖି ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହିଁ ବିଚିତ୍ର ଲାଗୁଥାଏ । ଏବଂ ବିଶେଷ କରି, ନିଷ୍ଠୁରତାରେ ଟପି ଯାଇଥାନ୍ତି, କାରଣ, ନିଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣମାନଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚଉକଷ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ନିଜର ନୂଆ ନୂଆ ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକୁ ଜାରି କରି ରଖିବାଲାଗି ସେମାନେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମାର୍ଗ ହିଁ ପାଇନଥାନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ମୁକ୍ତି ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସାମାନ୍ୟତମ ଧାରଣାକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ମନରୁ ଦୂର କରି ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ, ଏବଂ ତାହାର ଏତେ ଲେଶ ପରିମାଣର ସ୍ମୃତି ମଧ୍ୟ ଜାଗ୍ରତ ହେଉଥିବାର ଆଭାସ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ତାହାକୁ ନିର୍ମୂଳ କରିଦେବାକୁ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ତଥାପି, ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ମୁଁ ବେଶ୍ ଧାରଣା କରି ପାରୁଛି ଯେ, ଏହି ତିନୋଟି ଭିତରୁ କେଉଁଟି ତେବେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସହନୀୟ ହୋଇପାରେ, ସେବିଷୟରେ ମୁଁ ଆଦୌ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବିନାହିଁ । କାରଣ, ଏହି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କିସମର କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବାର ରୀତି ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ଶାସନ କରିବାର ରୀତିରେ ବସ୍ତୁତଃ କୌଣସି ଫରକ ହିଁ ନଥାଏ; ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ କ୍ଷମତାକୁ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ସତେଅବା ବଳଦମାନଙ୍କୁ ମଣ କରୁଥିବା ଭଳି ସବୁକିଛି କରୁଥାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ଉପରେ ବିଜୟଲାଭ କରି କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ରାଜ୍ୟର ଜନଗଣଙ୍କୁ ସତେ ଯେପରି ଜନ୍ତୁଙ୍କ ପରି ଶିକାର କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ କ୍ଷମତାରେ ଆସି ବସନ୍ତି, ସେମାନେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ସିଧା କ୍ରୀତଦାସମାନଙ୍କ ଭଳି ହିଁ କାମରେ ଲଗାଉଥାନ୍ତି ।

ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଚାଲ ଏପରି କେତେକ ନବଜାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର କଳ୍ପନା କରିବା, ଯେଉଁମାନେ ଜଣେ କ୍ରୀତଦାସର ଜୀବନ ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପରିଚିତ ନଥାନ୍ତି ବା ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ କୌଣସି ବାସନା ରଖିନଥାନ୍ତି । ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ ଦାସତ୍ୱ ଏବଂ ମୁକ୍ତ ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିକୁ ବାଛିନେବା ସକାଶେ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ, – ହଁ, ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ସେମାନେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦକୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ନଥାନ୍ତି – ତେବେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁଟିକୁ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ? ଏଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ

ଯେ, ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଖିଆଲମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବା ଅପେକ୍ଷା ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଆପଣାର ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ଜୀବନ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଅଧିକ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ହଁ, ଏଥିରେ ହୁଏତ କେବଳ ଇସ୍ରାଏଲୀମାନେ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହେବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଏକଦା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବାଧ୍ୟ ନହେଉଥିଲେ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କକୁ ଶାସକରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଇତିହାସକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କଲାବେଳେ ମୋ'ର ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବହୁତ ରାଗ ହୁଏ । ଏବଂ, ସେହିପରି କରିଥିବା ହେତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ନାନାବିଧ ଦୁର୍ଯୋଗର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା, ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଏକ ଠିକଣା ଶାସ୍ତି ଅବଶ୍ୟ ପାଇଲେ ମୋ' ଭିତରେ କିଛି ସନ୍ତୋଷ ମଧ୍ୟ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ମାତ୍ର, ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ, ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଯାଏ, ନିଜକୁ ଦାସତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ସର୍ବତ୍ର, କେହି ସେମାନଙ୍କୁ ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରି ସେହିଭଳି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତିକୁ ନେଇ ଯାଇଥାଏ କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରତାରଣାରେ ପଡ଼ି ସେମାନେ ସେହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ଯାଇ ପତିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟଲାଭ କରିଥାଏ କିମ୍ବା ରାଜନୀତିକ ବିବାଦ ହେତୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଗୋଷ୍ଠୀ ହୋଇ ସେମାନେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ଡାକି ଆଣିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତା ହରାଇ ବସିଥିବା ବେଳେ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅନ୍ୟ କେଉଁମାନଙ୍କର ପ୍ରବଞ୍ଚନା ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଜଦ୍ୱାରା ହିଁ ବିପଥରେ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି । ....

ବସ୍ତୁତଃ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହୁଏନାହିଁ ଯେ, ଗୋଟିଏ ଜନସମୂହ ବା ଜାତି ପରାଧୀନ ହୋଇଯିବା ମାତ୍ରକେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତା ବିଷୟରେ ଏକାବେଳେକେ ପୂରାପୂରି ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ରହିଯାଏ । ସେହି ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ପୁନର୍ବାର ଫେରି ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ତା' ଭିତରେ କୌଣସି ପୁନର୍ଜାଗରଣ ସମ୍ଭବ କରିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଜାତି ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସହଜରେ ଓ ସତେଅବା ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବରେ ସବୁକିଛିକୁ ମାନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାଏ ! ଏବଂ, ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ସ୍ଥିତିକୁ ଦେଖି ଖୁବ୍ କହିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ଯେ, ଏହି ସମୂହଟି ସତକୁ ସତ ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତା ବୋଲି ମୋଟେ କିଛି ହରାଇନାହିଁ, ବରଂ ଆପଣା ନିମନ୍ତେ ଏହି ଦାସତ୍ୱକୁ ହିଁ ହାସଲ କରିଛି । ଏଇଟି ଅବଶ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ, ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଲୋକମାନେ ସର୍ବଥା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏବଂ ଆଉକାହାର ବଳପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଦାସସ୍ଥିତିଟିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଅନ୍ତି; ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କ ପରେ ଆସୁଥିବା ଅନ୍ୟମାନେ

ସତେଅବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଖେଦମୁକ୍ତ ହୋଇ ସବୁକିଛିର ପାଳନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବଜନମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାହାସବୁ କରିଥିଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇଚ୍ଛୁକ ଭାବରେ ହିଁ ସମ୍ପାଦନ କରନ୍ତି । ସେହି କାରଣରୁ, ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରାଧୀନ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ତା'ପରେ ଦାସତା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଲାଳିତ ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ନୂତନ ଅବସ୍ଥାଟି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ହିଁ ଖାପ ଖାଇଯାଆନ୍ତି ! ଆଉ ଅନ୍ୟଭଳି ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ଥିତି କିମ୍ବା ଅଧିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛିହେଲେ ଜାଣିନଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ଯେଉଁଭଳି ମଣ୍ଡଳଟିଏ ଭିତରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ସେଇଟିକୁ ହିଁ ବେଶ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ବିଚାର କରନ୍ତି । ଆମେ ଏପରି ଜଣେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମାତ୍ରାରେ ଅପବ୍ୟୟୀ ଅଥବା ଉଦାସୀନ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଅବଶ୍ୟ କେଉଁଠି ହେଲେ ଦେଖିବାନାହିଁ ଯିଏକି ନିଜର ସେହି ଉତ୍ତରାଧିକାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଯାବତୀୟ ସୁଖ ତଥା ସୁବିଧାକୁ କାଳେ ଉପଭୋଗ କରୁନାହିଁ ବା ଦୈବକ୍ରମେ ତା'ନିଜର ଏବଂ ତା' ପୂର୍ବଜମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଅପର କେହି ହଡ଼ପ କରିନେଇଛି କି ନାହିଁ, ବେଳେ ବେଳେ ନିଜ ପିତାଙ୍କର ହିସାବବହି ଗୁଡ଼ିକୁ ତଦାରଖ କରି ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିନଥାଏ । ତଥାପି, ଏହି କଥାଟି ପୂରାପୂରି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି ଯେ ସେହି ପ୍ରଥାଟି ଫଳରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧୀନ କରି ରଖିବାରେ କେହି ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କୋହଳ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିନଥାଏ । ଅନେକେ ଯେପରି ବିଷପାନ କରିବା ଲାଗି ଆପଣାକୁ ତାଲୀମ ଦେଇ ରଖିଥାନ୍ତି, ସେହିପରି ଆମେ ମଧ୍ୟ ଦାସତ୍ୱରୂପକ ତୀବ୍ର ବିଷକୁ ମଧ୍ୟ ଉଦରସ୍ଥ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଖୁବ୍ ଶିକ୍ଷା କରିଥାଉ ତଥା ତାହା ଆମକୁ ମୋଟେ କଟୁ ମଧ୍ୟ ଲାଗେନାହିଁ । ଏହି କଥାଟିକୁ ଖଣ୍ଡନ କରି ହେବନାହିଁ ଯେ, ପ୍ରକୃତି ଆପଣାର ଇଚ୍ଛାମତେ ହିଁ ଆମକୁ ତିଆରି କରି ଆଣିଥାଏ ଏବଂ ଆମକୁ ନିଜର ବିପୁଳ ଅଥବା କ୍ଷୀଣ ସାମର୍ଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକଟ କରି ଆଣିବାରେ ଅବଶ୍ୟ ସମର୍ଥ କରାଏ; ତଥାପି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ, ଆମେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ରୁଢ଼ିଗୁଡ଼ିକର ତୁଳନାରେ ପ୍ରକୃତିର ସର୍ବଦା ବସ୍ତୁତଃ କମ୍ ଶକ୍ତି ହିଁ ଥାଏ । ତାହାରି ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ସେହି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ପ୍ରତିଭାମାନେ ଯଥାର୍ଥ ଉତ୍ସାହ ପାଇ ନପାରିଲେ କେବଳ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ପରିବେଶ ହିଁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ଆମକୁ ନିଜର ଧାରାରେ ଗଠନ କରି ଆଣିଥାଏ । ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ପ୍ରତିଭାମାନେ ପଛରେ ରହିଯାଆନ୍ତି । ପ୍ରକୃତି ଆମ ଭିତରେ ହୁଏତ ଯେଉଁ ଉତ୍ତମ ବୀଜଟିଏ ରୋପଣ କରିଥାଏ, ସେଇଟି କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଏପରି ଅଳ୍ପବଳ ଓ ଅଳ୍ପସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେ, ତାହା ଅନନୁକୂଳ ପରିପାଳନ ଜନିତ କ୍ଷତିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ମୁଖରେ

ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରତିରୋଧ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପାରେନାହିଁ । ତାହାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବାଧା ପାଏ, ଏବଂ ତାହା କ୍ରମେ କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଶେଷକୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ବାଧାମୁକ୍ତ ହୋଇ ବଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କଲେ ଯାଇ ଫଳବୃକ୍ଷମାନେ ଆପଣାର ପ୍ରକୃତ ସାମର୍ଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବଜାୟ ରଖି ପାରନ୍ତି, ମାତ୍ର ବାଧାଗୁଡ଼ିକର ସାମନା କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲେ ସେମାନେ ନିଜର ଗୁଣଟିକୁ ହରାଇ ବସନ୍ତି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ କିମ୍ଭୂତ ପ୍ରକାରର ଫଳ ଫଳିବା ହିଁ ସାର ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉଦ୍‌ଭିଦର ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱଭାବମାନ ସର୍ବଦା ରହିଥାଏ, ନିଜର ବିଶେଷ ଗୁଣ ତଥା ଧର୍ମମାନେ ରହିଥାଆନ୍ତି; ତଥାପି ହିମପାତ ହେଲେ, ପାଗ ଖରାପ ପଡ଼ିଲେ ବା ମାଟି ଅନୁପଯୁକ୍ତ ରହିଥିଲେ ଅଥବା ଜଣେ ଦକ୍ଷ ଉଦ୍ୟାନଭୃତ୍ୟର ଅଭାବ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତିରେ ହ୍ରାସ ହିଁ ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ଥାନର ଉଦ୍‌ଭିଦକୁ ଆଉଗୋଟିଏ ଥାନରେ ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ସମୟରେ ଚିହ୍ନି ବି ହୁଏନାହିଁ ।

ପୁରାତନ ଭେନିସ୍ ସହରର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସମୟର ଦଶାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଆମେ ଜାଣିବା ଯେ, ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ସମୂହଟିଏ ସେଠାରେ ଏକ ଏତେ ଅଧିକମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାସ କରୁଥିଲେ ଯେ, କୌଣସି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଅଧୀନରେ ରଖି ରାଜା ବୋଲାଇବାକୁ ଆଦୌ ଇଛା କରି ନଥାନ୍ତା । ସେମାନେ ଜନ୍ମ ହେବା ସମୟରୁ ହିଁ ଏପରି ଶିକ୍ଷାମାନ ଲାଭ କରୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ କିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବ ତଥା ଅଧିକ ଯତ୍ନର ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତାର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିପାରିବ, କେବଳ ଏତିକି ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ କେବେ କୌଣସି ମତଭେଦ ହେଉନଥିଲା । ସେମାନେ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ଏପରି ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ଗଢ଼ିହୋଇ ଆସୁଥିଲେ ଯେ ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିବାର ଲୋଭରେ ପଡ଼ି ନିଜର ଏତେ ଟିକିଏ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଉ କାହାରି ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେବାଲାଗି ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ । ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପରୀତ ସ୍ଥିତିରେ ରହିଥିବା କୌଣସି ରାଜ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଆମର ଏପରି ଏକ ସମୂହ ସହିତ ପରିଚୟ ହେବ ଯେଉଁମାନେ କି ଜଣେ ଏକଛତ୍ର ଶାସକ ହୋଇ ଉପରେ ବସି ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଭୃତ୍ୟପଣ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ସମ୍ଭବତଃ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଇଛା କରିବେନାହିଁ ! ସେମାନେ ତ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ସେହି ଅଧିକାରୀଟାର କ୍ଷମତାକୁ ବଳବତ୍ତର ରଖିବାଲାଗି ହିଁ ଇଛା କରୁଥିବେ ! ସେତେବେଳେ, ଦୁହିଁଙ୍କୁ ତୁଳନା କରି ଆମର ଖୁବ୍ ମନେ ହେବ, ସତେ ଯେପରି ଆମେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକୃତ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ବାସ କରୁଥିବା ନଗରଟିଏ ଦେଖୁଥିଲୁ

ଓ ସେଠାରୁ ଏହି ଅନ୍ୟ ଜାଗାଟିକୁ ଆସି କେବଳ ପଶୁମାନଙ୍କର ତୁଚ୍ଛା ଗୋଟାଏ ଖୁଆଡ଼କୁ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କଲୁ । କଥିତ ଅଛି ଯେ, ପୁରାତନ ସ୍ପାର୍ଟା ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ଆଇନ୍‌ଜୀବୀ ଏକଦା ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଦୁଇଟି କୁକୁରଙ୍କୁ ନିଜ ଘରେ ନେଇ ପାଳିଥିଲେ; ଗୋଟିଏ କୁକୁର କେବଳ ଘରେ ରହି ଖାଇ ଖାଇ ମୋଟା ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଆଉଗୋଟିଏ ବାହାରେ ପଡ଼ିଆମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଲାଭ କରୁଥିଲା; ବିଗୁଲ ଏବଂ ସିଙ୍ଗାସବୁ ବାଜିବା ସହିତ ନାନାବିଧ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦେଖାଇବା ନିମିତ୍ତ ମଣ ହେଉଥିଲା । ପାଳନକର୍ତ୍ତା ତଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏକଥା ପ୍ରମାଣ କରିଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ଯେ, ଆମେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଦିନେ ଯେପରି ଭାବରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଉ, ଆମ ଜୀବନର ବିକାଶଟି ମଧ୍ୟ ସେହି ଅନୁସାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ସିଏ ଦୁଇଟିଯାକ କୁକୁରଙ୍କୁ ଦିନେ ହାଟକୁ ନେଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରରେ କିଛି ସୁପ୍ ରଖାଗଲା ଓ ଗୋଟିଏ ଠେକୁଆ ଆଣି ମଧ୍ୟ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ କୁକୁର ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସୁପ୍ ଆଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା ଓ ଅନ୍ୟଟି ଠେକୁଆ ଆଡ଼କୁ । ଦୁଇଟିଯାକ କୁକୁର ପୁଣି ଏକା ବାପାମାଆଙ୍କ ଠାରୁ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଭାବରେ ସେହି ପାଳନକାରୀ ନେତା ଆପଣାର ଆଇନ୍ ଏବଂ ରୁଢ଼ିଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସ୍ପାର୍ଟାର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଗଠିତ ତଥା ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରି ଆଣିଥିଲେ ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ କେବଳ ନିଜ ନିୟମ ଓ ବୁଦ୍ଧିଟା ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବ; ବରଂ ଯଥାଶୀଘ୍ର ମରିଯିବ ପଛକେ, ଆଦୌ ଆଉକିଛି କି ପାରିବନାହିଁ ।

ପାରସ୍ୟର ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସେକାଳର ଜଣେ ରାଜାଙ୍କର ଜଣେ ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହିତ ରାଜାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଜିତ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟର ଦୁଇଜଣ ପ୍ରଜାଙ୍କ ସହିତ ହୋଇଥିବା ଏକ କଥୋପକଥନର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁତ ଖୁସୀ ଲାଗୁଛି । ରାଜା ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶକୁ ଜୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଜର ବିଶାଳ ସୈନିକବାହିନୀକୁ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଆଗରୁ ଗ୍ରୀକ୍ ନଗରଗୁଡ଼ିକ ଠାରୁ କିଛି କିଛି ପାଣି ଏବଂ ମାଟି ଦୂତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମଗାଇ ପଠାଇଲେ । ସେତେବେଳେ ପାରସ୍ୟର ପରମ୍ପରା ତାହାହିଁ ଥିଲା, – ଅର୍ଥାତ୍ ତାହାରି ମାଧ୍ୟମରେ ଏଥର କୌଣସି ନଗରର ଅଧିବାସୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏଥେନ୍ସ ଅଥବା ସ୍ପାର୍ଟାକୁ ସେ ସେଭଳି କୌଣସି ଦୂତବାର୍ତ୍ତା ପ୍ରେରଣ କରିନଥିଲେ, – କାରଣ ଏକଦା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ତାଙ୍କର ବାପା ଯେଉଁ ଅନୁରୂପ ବାର୍ତ୍ତାଟିଏ ପଠାଇଥିଲେ, ଏହି ଦୁଇ ନଗରର ଅଧିବାସୀ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି

ଫିଙ୍ଗି ହିଁ ଦେଇଥିଲେ : କେତେକଙ୍କୁ ଖାତ ମଧ୍ୟକୁ ଏବଂ ଆହୁରି କେତେକଙ୍କୁ କୂଅମାନଙ୍କୁ । ଫେରନ୍ତା ପତ୍ରରେ ବରଂ ଜଣାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଯେ ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଆସି ତଥା ଶ୍ରମ ଖଟାଇ ଏଠୁ ପାଣି ଓ ମାଟି ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ରଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ସେମାନଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନଗରବାସୀ ଆଦୌ କୌଣସି ବାଧା ହିଁ ଦେବେନାହିଁ । ଗ୍ରୀକ୍ ଅଧିବାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ଉପରେ ଏତେ ଟିକିଏ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ସହ୍ୟ କରୁନଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ, ସ୍ପାର୍ଟାର ଅଧିବାସୀମାନେ ତଥାପି ଆଶଙ୍କା କରିଥିଲେ ଯେ, ଆପଣାର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭାରି ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ପକାଇଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଜଣେ ବଡ଼ ଦେବତାଙ୍କୁ ତୃପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ପାରସ୍ୟର ପୂର୍ବ ରାଜାଙ୍କର ଦୂତମାନଙ୍କୁ ନୃଶଂସ ଭାବରେ ଜୀବନରୁ ମାରି ଦେଇଥିବାର କ୍ଷତିପୂରଣ ସ୍ୱରୂପ ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଦୁଇଜଣ ନାଗରିକଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କଲେ । ଏହି ଦୁଇଜଣ ସ୍ପାର୍ଟାବାସୀ ସ୍ୱଇଚ୍ଛାରେ ହିଁ ଏହିପରି ଆତ୍ମବଳି ଦେବା ସକାଶେ ଆଗଭର ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଏମାନେ ବାହାରି ଗଲେ ଏବଂ ମାର୍ଗରେ ପାରସ୍ୟର ରାଜାଙ୍କର ଜଣେ ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କର ପ୍ରାସାଦ ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ । ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ ସେମାନଙ୍କର ସସମ୍ମାନ ସ୍ୱାଗତ କଲେ, ଭୋଜନ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିଥିଲେ ଓ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସ୍ପାର୍ଟାବାସୀମାନେ ରାଜାଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧୁଭାବରେ ପ୍ରେରିତ ବାର୍ତ୍ତାଟିକୁ କାହିଁକି ଏପରି ଅସମ୍ମାନ ଦେଖାଇଲେ ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନ କରିଥିଲେ । ପଚାରିଥିଲେ : "ହେ ସ୍ପାର୍ଟାବାସୀମାନେ, ଆପଣମାନେ ଉତ୍ତମରୂପେ ବିଚାର କରନ୍ତୁ ଏବଂ ଆପଣମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋ'ର ବ୍ୟବହାରରୁ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରନ୍ତୁ ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଯୋଗ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି, ଆମ ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେବାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି; ଆପଣମାନେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖନ୍ତୁ ଯେ, ଆପଣମାନେ ଯଦି ତାଙ୍କର ପରିଚାରକ ହୋଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ବି ସିଏ ଆପଣମାନଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚା ଠିକ୍ ଏହିପରି କରିଥାନ୍ତେ । ଯଦି ନିଜର ଅଧୀନସ୍ଥ ଲୋକରୂପେ ସେ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଜାଣିଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଆପଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶର ଯେକୌଣସି ନଗରର ଅବଶ୍ୟ ଶାସକ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ।"

ଦୁଇ ସ୍ପାର୍ଟାବାସୀ ଆଗନ୍ତୁକ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ, "ମାତ୍ର ହେ ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ ମହାଶୟ, ଏପରି କଥାସବୁ କହି ଆପଣ ଆମକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଉତ୍ତମ ପରାମର୍ଶ ଦେଉନାହାନ୍ତି । କାରଣ, ଆପଣ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏସବୁ କହିଲେ, ତଦ୍ୱାରା କେବଳ ତାହାର ଭଲ ପାଖଟି ବିଷୟରେ ହିଁ ଯାହାକିଛି କହିଛନ୍ତି । ଆମେ

ଆମ ନଗରରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁସବୁ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ଲାଭ କରିଛୁ, ଆପଣ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କୁ ରାଜା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନଜରରେ ହିଁ ଦେଖୁଛନ୍ତି, – ମାତ୍ର ଆପଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିଷୟରେ କିଛିହେଲେ ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାରେ କେଡ଼େ ସ୍ୱାଦ ତଥା ଆନନ୍ଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ, ଆପଣ ତାହା କିଛି ବି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ, କାରଣ, ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଆପଣାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାଲାଗି ଆପଣ ଆମକୁ ବି ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତେ । କେବଳ ବର୍ଚ୍ଛା କିମ୍ବା ଢ଼ାଲର ପ୍ରୟୋଗ କରି ନୁହେଁ, ଆମର ଦନ୍ତ ଏବଂ ନଖ ସାହାଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ।''

କେବଳ ସ୍ପାର୍ଟାର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ହିଁ ସେହିଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ ଏବଂ, ଏହି ଦୁଇ ନାଗରିକ ଯେଉଁଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ସେହିଭଳି ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ସେମାନେ ଆଗରୁ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ପାଇଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଜଣେ ପାରସ୍ୟବାସୀ ତ କେବେହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନତା କ'ଣ ବୋଲି ଜାଣି ବି ନାହିଁ, ତେଣୁ କିଏ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅପହରଣ କରିନେଲା ବୋଲି ସିଏ କିପରି ବା ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିବ ! ଠିକ୍ ସେହିପରି, ସ୍ପାର୍ଟବାସୀମାନେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ କାହାରି ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାର କୌଣସି ସ୍ଥିତିକୁ ଆଦୌ ସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବେନାହିଁ, କାରଣ ସେମାନେ ତ ଏତେକାଳ ଧରି ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ସମୂହ ଭାବରେ ହିଁ ବାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି !

ରୋମ୍ ସ୍ୱାଧୀନ ଥିଲା ସମୟରେ ତାହାର ଅଧିବାସୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଥିଲେ ଓ ପରାଧୀନତାକୁ ଆଦୌ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁନଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ କଦାପି ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହିଁ ଯେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମି କିମ୍ବା ଜଳବାୟୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳ ହୋଇ ରହିଥାଏ । କାରଣ, ସକଳ ଭୂମିରେ ଓ ସକଳ ଜଳବାୟୁରେ ପରାଧୀନତା କେବଳ କଟୁ ହିଁ ଲାଗିଥାଏ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ସୁଖଦାୟକ ହିଁ ହୁଏ । ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛି ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ଜନ୍ମ ହେବା ସମୟରୁ ହିଁ ବେକରେ ଏକ ଯୁଆଳି ପକାଇ ଜୀବନଧାରଣ କରିବା ସକାଶେ ବାଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ କେବଳ ଦୟାର ପାତ୍ର ବୋଲି କହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ କଦାପି ସେଥିପାଇଁ ଦୋଷୀ ବୋଲି କହିବାନାହିଁ, କ୍ଷମା ହିଁ କରିବା, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଉପରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବାର କେବେହେଲେ ଏକ ଛାୟାପାତ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିଷୟରେ ଅଜ୍ଞ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ସେମାନେ ନିଜର ଦାସତ୍ୱଜନିତ ସହ୍ୟ କରୁଥିବା ଦୁର୍ଗତିଟି ବିଷୟରେ କୌଣସି ଧାରଣା ମଧ୍ୟ କରି ପାରିବେନାହିଁ । କବି ହୋମର୍ ଯେପରି ନିଜର 'ଓଡ଼ିସୀ' କାବ୍ୟରେ

ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି, ଯଦି ସତକୁ ସତ କେଉଁଠାରେ ସେହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ରହିଥାଏ, ଯେଉଁଠାରେ କି ଆକାଶରେ ଏକ ଭିନ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିଛି, – ଯେଉଁଠାରେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଛଅମାସ କାଳ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ରାଜତ୍ୱ କରୁଛି ଏବଂ ତା'ପରେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଏପରି କୁଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯାଉଛି ଯେ ସେମାନେ କେବଳ ଅନ୍ଧାର ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ବୁଲାଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, – ଏବଂ ଛଅମାସ ଉତ୍ତାରୁ ହିଁ ସୂର୍ଯ୍ୟର ପୁନର୍ବାର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟୁଛି, ତେବେ ଆମେ ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ମୋଟେ ବିସ୍ମିତ ବି ହେବାନାହିଁ ଯେ; ସେହି ଦୀର୍ଘ ରାତ୍ରିକାଳଟିର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଜନ୍ମ ହେଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଚତୁଷ୍ପାର୍ଶ୍ୱର ଅନ୍ଧକାରଟା ସହିତ ସେମାନେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଥିବେ ! ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ କେହି ଆସି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ବିଷୟରେ ନକହିଲେ ଯାଇ କୌଣସି ଆଲୋକ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କର କାହିଁକି ବା ଇଚ୍ଛା ହେବ ? ଯେଉଁ ବସ୍ତୁଟି ବିଷୟରେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ କିଛି ବି ଜାଣି ନଥିବ, ସିଏ ତାହା ସକାଶେ କଦାପି ଲାଳାୟିତ ହିଁ ହେବନାହିଁ। କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇ ପରିଚିତ ହେଲେ ଯାଇ ସିନା ତା'ଲାଗି କୌଣସି ଆକାଙ୍କ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରିବ ଏବଂ ଭୁଞ୍ଜିଥିବା କୌଣସି ଆନନ୍ଦ ହାତଛଡ଼ା ହୋଇଗଲେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ କରିବ ! ହଁ, ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟର ସ୍ୱଭାବଗତ ରୀତିଟି ହେଉଛି ଯେ ସିଏ ନିଶ୍ଚୟ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବ; ମାତ୍ର ତା'ର ଚରିତ୍ରଟି ସର୍ବତ୍ର ଏପରି ଭାବରେ ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେ, ତା'ର ଶିକ୍ଷାଟା ହିଁ ତାକୁ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହିତ ପରିଚିତ କରି ରଖିଥାଏ, ସିଏ ପ୍ରାୟ ନିଜ ଭିତରୁ ହିଁ ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ଅନୁସରଣ କରୁଥାଏ ।

ତେଣୁ, ଏହି କଥାଟିକୁ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ, ସେହି ମନୁଷ୍ୟଟି ଯେଉଁ ସବୁଥିରେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ, ସେହି ଯାବତୀୟ ସବୁକିଛି ହିଁ ତାହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୋଲି ଅନୁଭବ ହେଉଥାଏ ଏବଂ ସିଏ କେବଳ ସେତିକିକୁ ହିଁ ଆପଣାର ଆଦିମ ଏବଂ ଅପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିସାମର୍ଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିଜର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦାସତ୍ୱକୁ ବରଣ କରିନେବାରେ ଏହି ଅଭ୍ୟସ୍ତତାଟା ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଥମ କାରଣ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦଉଡ଼-ପ୍ରତିଯୋଗିତା ସକାଶେ ମଣ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଅଶ୍ୱମାନଙ୍କର ଏଭଳି ଏକ ଯୂଥ ବୋଲି ତ କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରିବ, ଯେଉଁମାନେ କି ପ୍ରଥମେ ସେମାନଙ୍କ ବେକରେ ଗଳା ହୋଇଥିବା ଦଉଡ଼ିଟିକୁ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିବା ପରି କାମୁଡ଼ି ପକାନ୍ତି ଓ କ୍ରମେ ଭଲ ବି ପାଆନ୍ତି ଏବଂ ପିଠିରେ

ପଡ଼ିଥିବା ସାଜଗୁଡ଼ିକରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ଅବିଳମ୍ବେ ଆଦେଶ ମୁତାବକ ସକଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ବେଶ୍ ଗର୍ବର ସହିତ ସାଦର ଦଉଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ସତେଅବା କେଡ଼େ ଗର୍ବ ତଥା ଆହ୍ଲାଦ ସହିତ ବେଳେବେଳେ ଦୁଇ ଆଗଗୋଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଏହିପରି ଅନୁଭବ କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯିବେ ଯେ ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସର୍ବଦା ହିଁ ଏହିପରି ପରାଧୀନ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି, – ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ନିଶ୍ଚୟ ରହିଥିଲେ । ସେମାନେ ଭାବିବେ ଯେ କୌଣସି ଦୈବବିଧାନ ବଳରେ ସେମାନେ ସେହି ଦୁର୍ଗତିଟିକୁ ସହ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି, ଏବଂ ସତକୁ ସତ ଦାସଟିଏ ପରି ବଞ୍ଚି ଓ ସେହି କଳାଟିକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁକରଣ କରି ସେମାନେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ମଣ କରି ନେଉଥିବେ । ଏହିଭଳି ଏମାନେ ଶେଷରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଅଧୀନସ୍ଥ କରି ରଖିଥିବା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବି ସେହିପରି କରିବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବବିଧ ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ସେମାନେ ପୂରାପୂରି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବେ ଯେ ପୃଥିବୀରେ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ହିଁ ସବୁ ଅବଶ୍ୟ ଚଳି ଆସିଛି ।

ସର୍ବଦା ଏହିପରି ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର କି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ଦକ୍ଷତା ରହିଥାଏ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଥିବା ଯୁଆଳିଟି ଖୁବ୍ ଭାରି ମନେ ହେଉଥାଏ; ଏବଂ ସେମାନେ ଆଉ ତାହାକୁ ସହ୍ୟ କରି ରହି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ସେଇଟିକୁ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କରନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମାନି ନିଅନ୍ତିନାହିଁ ଏବଂ ପୁରାତନ କାହାଣୀର ଇଉଲିସିସ୍ ପରି ନିଜକୁ ଆଦୌ କ୍ଷାନ୍ତ କରି ରଖି ପାରୁନଥାନ୍ତି ଓ ଆପଣାର ଜନ୍ମଦତ୍ତ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇବା ଲାଗି ଉପାୟର ସନ୍ଧାନ ମଧ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ପୂର୍ବଜମାନଙ୍କର ସମୟଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି, ପୂର୍ବର ଅନ୍ୟଭଳି ଜୀବନଧାରାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ମନେ ପକାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ମନଭିତରେ କୌଣସି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ନଥାଏ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅନେକ ଦୂରକୁ ଦେଖି ପାରୁଥାନ୍ତି, – ଏମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥିତିକୁ ନେଇ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ପଶୁଭଳି ମନ ରହିଥିବା ମଣିଷମାନେ ସିନା ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦରି ନିଅନ୍ତି, ଏମାନେ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ନିଜର ଉପସ୍ଥିତ ଅବସ୍ଥାଟିରେ କେବଳ ଯେତିକି ରହିଛି, ସେତିକିକୁ ମୋଟେ ମାନି ନିଅନ୍ତିନାହିଁ । କିଞ୍ଚିତ ଅଧିକ ଦୂରକୁ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରସାରିତ

କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି; – ପଛକୁ ଦେଖନ୍ତି, ଆଗକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । ଏପରିକି ଭବିଷ୍ୟତରେ କ'ଣ ସବୁ ହେବ ବା ଘଟିବ, ସେଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରି ପାରିବାପାଇଁ ଅତୀତର ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି । ଅତୀତ ତଥା ଭବିଷ୍ୟ ଉଭୟଟିକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିତି ସହିତ ତୁଳନା କରନ୍ତି । ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ଓ ନିଜସ୍ୱ ମାନସିକତା ସହିତ ଉପସ୍ଥିତ ସବୁଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରି ପାରନ୍ତି । ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଆପଣାକୁ ଶିକ୍ଷିତ ବି କରିଥାଆନ୍ତି । ଏବଂ, ଯାବତୀୟ ମୁକ୍ତି ହୁଏତ ଧରଣୀପୃଷ୍ଠରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହିଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତାହାକୁ ପୁନର୍ବାର ଉଦ୍‌ଭାବନ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଦାସତ୍ୱ ଏମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ତୃପ୍ତି ଦେଇ ପାରେନାହିଁ । ଯେତେ ଯାହା ବେଶଭୂଷାରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଦେଇ ପାରେନାହିଁ ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଶାସନ ବିସ୍ତାର କରି ରହିଥିବା ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଏହି କଥାଟି ସର୍ବଦା ସୁବିଦିତ ଥିଲା ଯେ ସର୍ବୋପରି ଗ୍ରନ୍ଥ-ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଶିକ୍ଷା ଉପାର୍ଜନ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅବବୋଧଟିକୁ ଆଣି ଦେଇଥାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ସେମାନେ ନିଜର ସ୍ୱଭାବଟାକୁ ବୁଝି ପାରନ୍ତି, ନିଜର ଅସଲ ଆସ୍ପୃହାକୁ ଜାଣନ୍ତି । ସେହି ଅବବୋଧଟି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେମାନେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକୁ ପରାଭୂତ ବି କରନ୍ତି । ମୁଁ ବେଶ୍ ଧାରଣା କରି ପାରୁଛି ଯେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଥାନ୍ତି । କାରଣ ଶାସକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଶିକ୍ଷିତ ମଣିଷ ରହନ୍ତୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା ହିଁ କରୁନଥାନ୍ତି । ଏହିପରି ଏକ କଟକଣା ରହିଥିବାରୁ ଏକ ପ୍ରତିକୂଳ ସମୟ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗତି କରୁଥିଲେ ହେଁ ତଥାପି ଆପଣାର ମୁକ୍ତିଲାଗି ରହିଥିବା ଶ୍ରଦ୍ଧାଟିକୁ ଜୀବନ୍ତ କରିଥିବା ଅବିଚଳ ନିଷ୍ଠା ତଥା ଆସ୍ପୃହାସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ତେବେ ବି ଫଳ ଫଳିବା ଭଳି ପ୍ରାୟ ବେଶୀ କିଛି କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସଂଖ୍ୟାରେ ବେଳେ ବେଳେ ଅନେକ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପାରନ୍ତିନାହିଁ : ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଆଦୌ ଜାଣିନଥାନ୍ତି । ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକର ଅଧୀନରେ ସେମାନେ ନିଜର କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ରହିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା, କଥା କହିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ଚିନ୍ତା କରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ମଧ୍ୟ ହରାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ପରସ୍ପର ଠାରୁ ଅପରିଚିତ ରହି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକାକୀ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ପୁରାତନ ଇତିହାସରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବୃହତ୍ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇ ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, କେବେହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ବୀର ଓ ଯୋଦ୍ଧା, ଯିଏ କି ଦୃଢ଼ସଂକଳ୍ପ, ହୃଦୟରେ ଅଟଳ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି,

ସିଏ ଆପଣାର ଦେଶକୁ କୌଣସି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବାରେ କଦାପି ବିଫଳ ହୋଇନାହିଁ । ମୁକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କର ପିପାସା ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଆବଶ୍ୟକ ବଳଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଟାଣ ହୋଇଥିଲେ ସର୍ବଦା ସଫଳତା ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ନିଜ କାଳର ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କକୁ ଆସନଚ୍ୟୁତ କରି ତଥାପି ଆପେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ହୋଇ ବସିବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ସଫଳତା ଲାଭ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ କେବେହେଲେ ଇଚ୍ଛା କରେନାହିଁ । ମୁକ୍ତିସଂଗ୍ରାମର ଇତିହାସରେ ସେମାନେ କାଳେ କାଳେ ଆମକୁ ସାବଧାନ କରିଦେବା ଲାଗି ହିଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଆମ ଆଲୋଚନାର ପୁରୁଣା ଖୁଅଟି ପାଖକୁ ଲେଉଟି ଆସିବା । ସେହି ଖୁଅଟି ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ବେଳୁଁ ଛାଡ଼ି ହୋଇ ଗଲାଣି । ବସ୍ତୁତଃ, କେଉଁ ପ୍ରକୃତ କାରଣରୁ ଲୋକମାନେ ନିଜର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଇଚ୍ଛାରେ ହିଁ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହି ଥାଆନ୍ତି ? ସେହି କାରଣଟି ହେଉଛି ଯେ ସେମାନେ ଦାସ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଦାସ ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଆଉ ଏକ ପରିଣାମ ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ : ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ସହି ସହି ଲୋକମାନେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ଭୀରୁ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସବୁକିଛି ମାନି ନେଉଥାନ୍ତି । ଏହିପରି ଏକ କାରଣ ଅବିଷ୍କାର କରିଥିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚିକିତ୍ସକ ହିପୋକ୍ରାଟିସ୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ ଅବଶ୍ୟ କୃତଜ୍ଞ ରହିବି, ଯିଏକି ରୋଗଗୁଡ଼ିକର ନିଦାନ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ରଚନା ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ବିଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିଶାଳ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଏକଦା ତାଙ୍କୁ ବହୁତ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ତଥା ବହୁ ପରିମାଣରେ ଧନ ଦେଇ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଚିକିତ୍ସକରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବା ଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ହିପୋକ୍ରାଟିସ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଃଶଙ୍କ ଚିତ୍ତରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ, ଯେଉଁ ବର୍ବରମାନେ ଏହି ଭୂମିର ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରୀସ୍‌ର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଆରୋଗ୍ୟ-ବିଧାନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସିଏ ବିବେକର ସହିତ ନିଜକୁ ଆଦୌ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଇଚ୍ଛା କରିବେନାହିଁ ଏବଂ, ଯିଏ ଗ୍ରୀସ୍‌କୁ ଏକ ଦାସତ୍ୱର ଶୃଙ୍ଖଳରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ନିଜର ନାନାବିଧ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରୁଥିଲେ, ସିଏ ତାଙ୍କର ସେବା ହିଁ କରିବେନାହିଁ । ରାଜାଙ୍କୁ ଲିଖିତ ସେହି ଚିଠିଟି ଅଧାବଧି ବି ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ରଚନାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେହି ପତ୍ରଟିରୁ ହିଁ ତାଙ୍କର ବିରାଟ ହୃଦୟ ତଥା ମହାନ୍ ଚରିତ୍ରର ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱଷ୍ଟ ପରିଚୟ ମିଳିଯିବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି କଥାଟି ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ସାରିବଣି ଯେ, ଥରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ହରାଇ ବସିଲେ ଆମେ ଆପଣାର ସାହସଟିକୁ ମଧ୍ୟ ହରାଇ ବସିଥାଉ । ଗୋଟିଏ ପରାଧୀନ ଜାତି ସଂଗ୍ରାମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଉତ୍ସାହ ଅଥବା ଇଚ୍ଛୁକତା କେବେହେଲେ ପ୍ରକାଶ କରି ପାରେନାହିଁ । ସେହି ଜାତିର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସତେଅବା ଗୋଡ଼ରେ ବେଡ଼ୀ ପଡ଼ିଥିବା ପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଷଣ୍ଣ ଭାବରେ ହିଁ କୌଣସି ବିପଦର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ସତେଅବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସେପରି କରିବାଟାକୁ ନିରର୍ଥକ ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେମାନେ ସେହି ସ୍ୱାଧୀନତାନାମକ ସ୍ପନ୍ଦନଟିକୁ ଆଦୌ · ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନଥାନ୍ତି – ସତେଅବା କୌଣସି ଦୁର୍ଗତିର ବିଲୋପସାଧନ କରିବା ସକାଶେ କୌଣସି ତୀବ୍ରତା ନଥାଏ ଏବଂ ସଙ୍ଗୀ ତଥା ସାଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମରେ ବାହାରି ମୃତ୍ୟୁର ବରଣ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ମାନ ତଥା ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ହିଁ ନଥାଏ । ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ ମୁକ୍ତ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରେ ତ କିଏ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଆପଣାକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିବ, – କିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକେ ହିଁ ସାର୍ବଜନୀନ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସମର୍ପିତ ହୋଇ ରହିବେ, – ପରାଜୟର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଟିକୁ ବରଣ କରିବାରେ କିପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଗ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ ତଥା ବିଜୟଜନିତ ଲାଭଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ସମଭାଗୀ ହୋଇପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ତ ସର୍ବଦା ଏକ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଲାଗି ରହିଥାଏ ! କିନ୍ତୁ, ଦାସତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଜାତି ଏହିସବୁ ସଂଗ୍ରାମକାଳୀନ ସାହସକୁ ହରାଇ ବସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସକଳବିଧ ଉତ୍ସାହରୁ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାଏ, – କାରଣ, ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକ ବହୁତ ନିମ୍ନ ସ୍ତରକୁ ହିଁ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି, ଲୋକମାନେ ସତେଅବା ସକଳ ଅବସରରେ ମଥାମାନଙ୍କୁ ନତ କରି ସବୁକିଛି ମାନି ନେବାକୁ ରାଜୀ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି ଓ ଯାବତୀୟ ବୃହତ୍ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ସମ୍ପାଦନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିତାନ୍ତ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କୁ ଏହି କଥାମାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଅବଗତ ଥାଏ ଏବଂ ତେଣୁ ଆପଣାର ଅଧୀନସ୍ଥ ସେହି ପ୍ରଜାବର୍ଗକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ତଳକୁ ଚାପି ନେଇ ଯିବାକୁ ଏବଂ ଏହିଭଳି ଏକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସତେଅବା ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସହଜାତ ସ୍ୱଭାବରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବାକୁ ସେମାନେ ସର୍ବବିଧ ଉତ୍ସାହ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶର ଜଣେ ପ୍ରଥମ ଦର୍ଜାର ଇତିହାସକାର କ୍ଜେନୋଫୋନ୍ ନିଜ ରଚିତ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀମାନେ କିପରି ନିରନ୍ତର ନାନା ସନ୍ତାପ

ମଧ୍ୟରେ ଘାଣ୍ଟି ହେଉଥାଆନ୍ତି, ସେହି ବିଷୟରେ ଏକ କଥୋପକଥନ ଛଳରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ନାନା ଚମତ୍କାର ଅଥଚ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭର୍ତ୍ସନାବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସେ ସେହି କଥାଟିକୁ କହିଛନ୍ତି । କେଡ଼େ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଯଦି ପୃଥିବୀରେ କାଳେ କାଳେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିବା ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ସେହି ପୁସ୍ତକଟିକୁ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ସତେଅବା ଦର୍ପଣଟିଏ ପରି ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତେ ! ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ନିଜ ଭିତରର ଦନ୍ତା ଘୁଷୁରିଟାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଚିହ୍ନି ପାରିଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଆପଣାର କଳଙ୍କଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ଲଜ୍ଜିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ସେହି ପୁସ୍ତକଟିର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ, ଉତ୍ପୀଡ଼କ ତଥା ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ବସ୍ତୁତଃ ମନୁଷ୍ୟ ମାତ୍ରକେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଭୟ କରନ୍ତି, କାରଣ ସେମାନେ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଅନିଷ୍ଟ ହିଁ କରିବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି, – ଏବଂ, ସେହି କାରଣରୁ ନିଜର ମଥା ଭିତରେ ସର୍ବଦା ହିଁ ବହୁ ଯାତନା ଭୋଗ କରୁଥାନ୍ତି । ସେହି ପୁସ୍ତକଟିରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ଲିଖିତ ହୋଇଛି ଯେ, ମନ୍ଦ ରାଜ୍ୟ - ଶାସକମାନେ ନିଜର ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିବା ସମୟରେ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ବେତନ ଦେଇ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି, – କାରଣ ନିଜର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ରହିବାକୁ ସେମାନେ ଆଦୌ ନିରାପଦ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ । ନିଜ ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସେ କରିଥିବା ଅନ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ର ରହିଥିଲେ କାଳେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବେ ବୋଲି ସବୁବେଳେ ସନ୍ଦେହ କରୁଥାନ୍ତି । (କେତେକ ଉତ୍ତମ ଏପରି ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ବେତନ ଦେଇ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଛନ୍ତି; ଏପରିକି ଏଭଳି ଫରାସୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିଲା, ଅବଶ୍ୟ ଏବ ତୁଳନାରେ ପୂର୍ବେ ଅଧିକ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର, ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ନିଜ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅବ୍ୟାହତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏପରି ପ୍ରଥାଟିଏ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା । ବିଦେଶୀ ସୈନିକଙ୍କୁ ପଇସା ଦେବାକୁ ପଡୁ ପଛକେ, ମାତ୍ର ନିଜ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିଥାଉ, ଏହାହିଁ ଅଭିପ୍ରାୟ ରହିଥିଲା । ସମ୍ଭବତଃ ଏହିଭଳି କିଛି ବିଚାର କରି ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଜଣେ ଆଫ୍ରିକୀୟ ଶାସକ ଏକଦା କହିଥିଲେ ଯେ, ଶହେ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସିଏ ବରଂ ନିଜ ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ନାଗରିକର ଜୀବନରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହିଁ ଅଧିକ ଇଚ୍ଛା କରିବେ ।) ଏହି ସବୁକିଛିର ପଶ୍ଚାତରେ ରହିଥିବା ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଅସଲ କାରଣଟି ହେଉଛି ଯେ, ଜଣେ ଏକଛତ୍ର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ନିଜର କ୍ଷମତାଟିକୁ କେବେହେଲେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରେନାହିଁ, ଏବଂ, ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟା କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଶେଷକୁ ଏପରି ଏକ ସ୍ଥିତି ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଏ ଯେ, ସିଏ ନିଜ ଅଧୀନରେ ରହିଥିବା

କୌଣସି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିହେବ ବୋଲି ଆସ୍ଥା ରଖି ପାରେନାହିଁ ।

ନିଜର ପ୍ରଜାବର୍ଗଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିଜ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିତାର ଅଧୀନ ଏବଂ ବଶ କରି ରଖିବାକୁ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ କେଉଁସବୁ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଉପାୟର ଆଶ୍ରୟ ନିଅନ୍ତି ? ଥରେ ସାଇରସ୍ ବୋଲି ଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ କୌଣସି ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀକୁ ଜୟ କରି ନେଇଥିଲେ । ସେଠାକାର ଧନାଢ୍ୟ ରାଜାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦୀ କରି ନେଲେ । ତା'ପରେ ସେହି ବିଜିତ ରାଜ୍ୟଟିର ପ୍ରଜାମାନେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଖବର ପାଇବା ପରେ ସେ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଆପଣାର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କରି ସହଜରେ ସେହି ବିଦ୍ରୋହକୁ ଦମନ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ; କିନ୍ତୁ ଏଭଳି ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ନଗରକୁ ଧ୍ୱଂସ କରି ସେଠାରେ ପୁଣି ନିଜ ତରଫରୁ ସୈନିକ ପ୍ରହରୀମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ସେ ମନ ବଳାଇ ନଥିଲେ । ତେଣୁ, ସେ ଗୋଟିଏ ଅଭିନବ ଉପାୟରେ ତାହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ସହରଯାକ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବେଶ୍ୟାଳୟ ଖୋଲିଦେଲେ, ସୁରାପାନର ବିପଣି ବସାଇଲେ ଏବଂ ସାଧାରଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଦ୍ୟୂତକ୍ରୀଡ଼ାର ସୁଲଭ ଆୟୋଜନମାନ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ସବୁକିଛି ନାଗରିକ ମାନଙ୍କର ଉପଭୋଗ ଏବଂ ଆନନ୍ଦବର୍ଦ୍ଧନ ସକାଶେ କରାଗଲା ବୋଲି ଘୋଷଣାମାନ ପ୍ରଚାର କରାଗଲା । ଏହିସବୁ ବରାଦ ଏତେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଫଳପ୍ରସୂ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଆଉ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୌଣସି ତରବାରୀ ଚାଳନା କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହିଁ ଆସି ନଥିଲା । ବିଚରା ଉନ୍ମାଦଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଜାମାନେ ସେହିସବୁ ନାନା ଉପଭୋଗରେ ମାତିଗଲେ ଏବଂ ବିଦ୍ରୋହ କରିବାର ଯାବତୀୟ ବିଷୟ କେଡ଼େ ସହଜରେ ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଥିଲା । ସବୁ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ସେମାନଙ୍କର କବଳରେ ଆସି ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସବୁଠାରେ ଏହିପରି ସାମର୍ଥ୍ୟହୀନ କରି ପକାଇବାକୁ ଯେ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ଉପରର ଏହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଜଣକ ଯାହା କରିବେ ବୋଲି ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଘୋଷଣା କଲେ ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ସବୁକିଛି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ମଧ୍ୟ କରାଇଥିଲେ, ଅଧିକାଂଶ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ସେଇଟିକୁ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ନେଇଛନ୍ତି । ନଗରମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ଗହଳି ହୋଇ ବାସ କରୁଥିବା ଜନସାଧାରଣ ବସ୍ତୁତଃ ସେମାନଙ୍କର କିଛି କଲ୍ୟାଣ ହେବାଭଳି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ବିଚାର କରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସର୍ବଦା ସନ୍ଦେହର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ବୋକା ବନାଇ

ରଖିବାର ପାଞ୍ଚ କରୁଥିବା ଆଉଜଣକ ପାଖରେ ହୁଏତ ଭାରି ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆଙ୍କ ପରି ଫାନ୍ଦରେ ପଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି । ବିଚରା ଏହି ନିର୍ବୋଧ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏତେ ଟିକିଏ ପ୍ରଲୋଭନ ପାଇବା ମାତ୍ରକେ ଯେତେ ସତ୍ୱରତା ସହିତ ଦାସତ୍ୱର ଜାଲରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଯାନ୍ତି, ଆଦୌ କଳ୍ପନା କରନ୍ତୁନାହିଁ ଯେ ଶସ୍ୟଦାନର ଲୋଭରେ ପଡ଼ି କୌଣସି ପକ୍ଷୀ ଅଥବା ଥୋପରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଥିବା କୌଣସି ପୋକଦ୍ୱାରା ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ କୌଣସି ମାଛ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ସହଜରେ ଆମର ବଶକୁ ଆସିଯାଇ ପାରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ମୁହଁ ଆଗରେ ମାତ୍ର ଏକ ଚଢ଼େଇପରକୁ ନେଇ ହଲାଇବା ମାତ୍ରକେ ସବୁକିଛି ହାସଲ ହୋଇଥାଏ । ଏଇଟା ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଚମତ୍କାର କଥାଟିଏ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ସହଜ ମୋହକଳ୍ପନାଟିକୁ ଏତେ ଟିକିଏ ମାତ୍ରାରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସିମତେ ଉଖାରି ଦେଇ ପାରିଲେ ସେମାନେ କେଡ଼େ ସତ୍ୱର ଭାବରେ ସତେଅବା ଆପେ ଆପେ ଆସି ଧରା ଦିଅନ୍ତି ! ନାନାବିଧ କ୍ରୀଡ଼ା, ପ୍ରହସନ, ସୁନ୍ଦର ଦୃଶ୍ୟମାନ, ପହିଲିମାନମାନେ ଦେଖାଉଥିବା କୁସ୍ତି, ବିଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ନାନାଭଳି ଜନ୍ତୁ, ପଦକ, ଚିତ୍ରାବଳୀ ଏବଂ ଏହିପରି ଅନ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରକାରର ସମ୍ମୋହକ, – ପୁରାତନ ସେହି ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସମୂହମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଥୋପ ପରି ବ୍ୟବହାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଦାସତ୍ୱର ବନ୍ଧନ ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇଦେବା ନିମନ୍ତେ ସର୍ବଦା ହିଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଆସିଛି । ସେମାନେ ଏତିକିରେ ହିଁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଇଚ୍ଛୁକ ଭାବରେ ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଆଣି ସମର୍ପି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ସୁଯୋଗ ନେଇଛନ୍ତି । ଏହିଭଳି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ଆକର୍ଷଣ ବଳରେ ପୁରାତନ ପୃଥିବୀର ଏକଚ୍ଛତ୍ର ଶାସକମାନେ କେଡ଼େ ସଫଳତା ସହିତ ନିଜର ପ୍ରଜାବର୍ଗଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ଯୁଆଳି ପକାଇ ଦେଇ ମୁଗ୍ଧ କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଅବଶ ପ୍ରଜାକୁଳ ଉପଲବ୍ଧ କ୍ରୀଡ଼ା ତଥା ବୃଥା ସୁଖାନୁଭବ ଗୁଡ଼ିକର ମୋହରେ ଭଳି ଯାଇ କେଡ଼େ ନିର୍ବୋଧ ଭାବରେ ଦାସତାକୁ ବରଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି ! ଉଜ୍ଜ୍ୱଳବର୍ଣ୍ଣ ବହୁ ଛବିରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଥିବା ବହିମାନ ଦେଖିଲେ ସାନ ସାନ ପିଲାମାନେ ତ ପଠନର ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି; ମାତ୍ର ନିର୍ବୋଧ ନାଗରିକମାନେ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଦାସତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେବାରେ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରଶଂସା କରିବାର କ'ଣ ରହିଥାଏ ? ରୋମ୍‌ର ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକମାନେ ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଗୋଟିଏ ଉପାୟର ମଧ୍ୟ ଉଦ୍‌ଭାବନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ବହୁତ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭୋଜୀର ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ କରିଦେଇ ପ୍ରଜାସମଷ୍ଟି ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୀତ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ, କାରଣ ପ୍ରଜାମାନେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ଭାବରେ ଏହିସବୁ ବିଳାସପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂରିଭୋଜନ ଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପ୍ରଭାବିତ

ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଥିବା ସର୍ବାଧିକ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଏବଂ ବୁଝିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବି ସମ୍ଭବତଃ ଦାର୍ଶନିକ ପ୍ଲେଟୋଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଳ୍ପିତ ଆଦର୍ଶ ନଗରତନ୍ତ୍ରର ସ୍ୱାଧୀନତାଟିକୁ ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆପଣାର ଭୋଜନପାତ୍ରଟିକୁ ଛାଡ଼ି କଦାପି ଉଠିଯାଇ ନଥାନ୍ତେ । ହଁ, ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳରେ ବହୁତ ଉଦାରତା ଦେଖାଇ ନାନାବିଧ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଦାନ କରୁଥିଲେ : ଗଉଣିଏ ଗହମ, ସୁରାପାତ୍ରରେ ପାତ୍ରଭର୍ତ୍ତି ସୁରା ଅଥବା ରୂପାର ମୁଦ୍ରାଟିଏ, ଇତ୍ୟାଦି, ଇତ୍ୟାଦି । ଏବଂ, ତା'ପରେ ଏହି ଉପକୃତ ସବୁଯାକ ମନୁଷ୍ୟ ନିତାନ୍ତ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ "ନରପତି ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅନ୍ତୁ" ବୋଲି ସମ୍ମିଳିତ ଉଚ୍ଚ ନିନାଦଟିଏ କରୁଥିଲେ । ସେହି ନିର୍ବୋଧଗଣ ମୋଟେ ବୁଝୁନଥିଲେ ଯେ, ରାଜା ବସ୍ତୁତଃ ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ସେମାନଙ୍କୁ କିଛି ହିଁ ଦେଉନାହାନ୍ତି, କେବଳ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ନେଇଥିବା ଧନରୁ ମାତ୍ର କିଛିଅଂଶ ଫେରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଆଗ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ନେଇନଥିଲେ ସିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଦେଇନଥାନ୍ତେ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ଭବତଃ କୌଣସି ଦିନ ରୂପାର ମୁଦ୍ରାଟିଏ ପାଇନଥିବ କିମ୍ବା କୌଣସି ଭୋଜୀବେଳେ ପେଟେ ଗିଳି ବି ଥିବ, – ରାଜକର୍ତ୍ତା ଓ ସମ୍ରାଟମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ଉଦାର ବୋଲି ପ୍ରଶଂସାଗାନ କରିଥିବ, – ଏବଂ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ହୁଏତ ତହିଁ ଆରଦିନ ସେହିମାନଙ୍କର ଲୋଭକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ସକାଶେ ନିଜର ସକଳ ସମ୍ପତ୍ତି ହରାଇବା ନିମନ୍ତେ ବାଧ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେମାନଙ୍କର କାମନାତୃପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ନିଜର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଭେଟି ଦେଇ ଆସିବାକୁ ହେବ, ଏହି ବିଶାଳ ବିଶାଳ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କର ନୃଶଂସତା ନିମନ୍ତେ ଆପଣାର ରକ୍ତ ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଖଣ୍ଡେ ପଥର ଅଥବା କୌଣସି କାଠମୁଣ୍ଡା ଯେତିକି ପ୍ରତିରୋଧ କରି ପାରନ୍ତା, ସେତିକି ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ତା'ଠାରେ ଶକ୍ତି ନଥିବ । ମଣିଷମାନେ ପଲ ପଲ ଆକାରରେ ସର୍ବଦା ଠିକ୍ ଏହିପରି ଆଚରଣ କରି ଆସିଛନ୍ତି, – ନିଜର ସକଳ ସମ୍ମାନକୁ ହରାଇ କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହିତ ଲାଞ୍ଚ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, – ନିଜର ମାନସମ୍ମାନ ପ୍ରତି ଏକାନ୍ତ ଉଦାସୀନ ରହିଛନ୍ତି । କୌଣସି ସମ୍ମାନବୋଧ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ସେପରି କଦାପି କରୁନଥାନ୍ତା । ସଂପ୍ରତି ତ ମୁଁ ଏଭଳି ଜଣେ ଲୋକକୁ ଭେଟୁନାହିଁ, ଯିଏ କି ସମ୍ରାଟ ନେରୋଙ୍କର ନାମୋଲ୍ଲେଖ ହେବା ମାତ୍ରେ ହିଁ ଭୟରେ ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁନାହିଁ, ସେହି ଘୃଣ୍ୟ ଦୈତ୍ୟଟାର କଥା ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରକେ ଭୟଭୀତ ହୋଇ ନଯାଉଛି ! ସେହି ଦୁଷ୍ଟ ବିରକ୍ତିକର ଆତଙ୍କଟାର ! ତଥାପି, ସେହି ଦୈତ୍ୟଟା ଯେତେବେଳେ ମଲା, ଯେତେବେଳେ ସେହି ହତ୍ୟାକାରୀ ବର୍ବର ଜନ୍ତୁଟାର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା, – ସିଏ

ଘୃଣ୍ୟ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିଥିଲା ଓ ସେହିପରି ଘୃଣ୍ୟ ଭାବରେ ମଲା ବି, – କେଡ଼େ ଭଦ୍ର ଓ ନିୟମନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ରୋମ୍‌ର ଅଧିବାସୀଗଣ ସମ୍ରାଟ ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିବା କ୍ରୀଡ଼ା ତଥା ମହାନ୍ ଉତ୍ସବଗୁଡ଼ିକୁ ମନେ ପକାଇ ଶୋକପ୍ରକାଶ କରିବାର ପରିଚ୍ଛଦମାନ ପିନ୍ଧି ଅତିଶୟ ଭାବରେ ଦୁଃଖରେ ହିଁ ନିମଗ୍ନ ବି ହୋଇଗଲେ ! ସେହି ସମୟର ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଲେଖକ ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ଘଟଣାଟାକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଏପରି ଘଟଣା ଯେ ଏହି ଗୋଟିଏ ଘଟିଲା, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ; ସମ୍ରାଟ ଜୁଲିଅସ୍ ସିଜର୍ ମଲା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ସେହି କଥାମାନ ହୋଇଥିଲା । ସମ୍ରାଟ ସିଜର୍ ତ ରୋମବାସୀଙ୍କର ସବୁଯାକ ପୌର ବିଧାନ ତଥା ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଛିନ୍ନ କରି ନେଇଥିଲେ ! ମୁଁ ଅନୁମାନ କରୁଛି, ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବଟିରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ମୋଟେ କିଛି ନଥିଲା; କାରଣ, ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାରମନା ଥିଲେ ବୋଲି କହି ତାଙ୍କର ଅନେକ ସମୟରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ପ୍ରଶଂସା ଯେ କରା ଯାଇଥାଏ, ସିଏ ସକଳ ସମୟର ସବୁ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସଂହାରକ ପ୍ରକୃତିର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ, କାରଣ ତାଙ୍କର ସେହି ହଳାହଳ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥାକଥିତ ସୌଜନ୍ୟ ବଳରେ ହିଁ ସେ ରୋମ୍‌ବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ଜମାଇ ରଖିଥିବା ଦାସତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଏତେ ଚମତ୍କାର ପ୍ରକାରେ ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ କରି ରଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ରୋମ୍‌ର ଅଧିବାସୀଗଣ, – ସମ୍ରାଟ ସିଜର ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଆୟୋଜିତ କରିଥିବା ଭୋଜ୍ୟୋତ୍ସବ ଗୁଡ଼ିକର ସୁଗନ୍ଧ ସେମାନଙ୍କର ଜିହ୍ୱା ଉପରେ ତଥାପି ଅନୁଭୂତ ହେଉଥିଲା ଓ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ସେହି ମୁକ୍ତହସ୍ତ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ମୃତି ସେମାନଙ୍କର ମଥାରେ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, – ଯୂଥ ଯୂଥ ହୋଇ ତାଙ୍କର ମୃତ ଶରୀରକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ସକାଶେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଚିତାଗ୍ନିର ଚଉପାର୍ଶ୍ୱରେ ପଲ ପଲ ହୋଇ ରୁଣ୍ଡ ହେବାକୁ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ "ଲୋକସମୂହଙ୍କର ପରମସମ୍ମାନନୀୟ ପିତା" ବୋଲି ସମ୍ବୋଧିତ କରି ଲେଖା ହୋଇଥିବା ସ୍ତମ୍ଭଟିଏ ଗଢ଼ି ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । ପୃଥିବୀର ଯେକୌଣସି ଜୀବନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ହୁଏତ ଯେତିକି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତେ, ଏହି ମୃତ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ, ରୋମ୍‌ବାସୀମାନେ କେବଳ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ହିଁ ସମ୍ଭବତଃ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ମାନ ପ୍ରକଟ କରି ଥାଆନ୍ତେ !

ଏହି ରୋମୀୟ ସମ୍ରାଟଗଣ ସାଧାରଣତଃ ନିଜର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଲାଗି ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବିଚାରକର ପଦରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରି ରଖିବାକୁ କେବେହେଲେ ଭୁଲୁ ନଥିଲେ ।

କାରଣ, ଏଇଟିକୁ ଏକ ପବିତ୍ର ଦାୟିତ୍ୱ ବୋଲି ବିଚାର କରା ଯାଉଥିଲା, ଏହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟାଇବାକୁ କାହାରି କ୍ଷମତା ନଥିଲା ଏବଂ, ଲୋକମାନଙ୍କର ପକ୍ଷରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାଲାଗି ଏହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏଇଟି ପଛରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ସମ୍ରାଟମାନେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ଏଣିକି ପ୍ରଜାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରି ପାରିବେ ଏବଂ, ସମ୍ରାଟମାନେ କେବଳ ପଦବୀଟିକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବେ ସିନା, ମାତ୍ର କଦାପି ସେଇଟିର ଦୁରୁପଯୋଗ କରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ପୂରା ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ କେତେ ଶାସକ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଉକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାଶାଟି ଅନୁସାରେ ଆଚରଣ କରନ୍ତି, କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଅନ୍ୟାୟ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତିନାହିଁ । ସେପରି କିଛି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଏହାଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ ଏବଂ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ବୋଲି ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ଆସୀରୀୟ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଅଧୀନରେ ବହୁକାଳ ରହିଥିବା ଏକାଧିକ ଜାତି କେଡ଼େ ଶାନ୍ତ ଓ ଅଭିଯୋଗହୀନ ଭାବରେ ନିଜନିଜର ଦାସତ୍ୱକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଯେ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି, ତାହା ଜାଣୁନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବରଂ ଆହୁରି ଅଧିକ ସହଜରେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ମାନି ନେଇଥିଲେ । ମିଶରର ସେହି ପ୍ରଥମକାଳୀନ ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ନାନାବିଧ ଚତୁରତା ଅବଲମ୍ବନ କରି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଭକ୍ତି ତଥା ବିସ୍ମୟକୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ପାରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ମୋ'ର ଧାରଣା ତ ହେଉଛି ଯେ, ଯଦି ଜନସମୂହ ନିତାନ୍ତ ନିର୍ବୋଧ କିମ୍ବା ନିତାନ୍ତ ଦାସୋଚିତ ସ୍ୱଭାବର ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ, ତେବେ ସେମାନେ ତ ଏହିସବୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ ବେଶ୍ ଆମୋଦିତ ଅନୁଭବ କରନ୍ତେ ଓ ମନେମନେ ଖୁବ୍ ହସୁଥାନ୍ତେ । ସେହି ପୁରାତନ କାଳର ଏକଛତ୍ର ତଥା ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକମାନେ ନାନା ସମୟରେ ଯେଉଁ ସାନ ସାନ କୌଶଳର ସହାୟତା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କେତେ ସହଜରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୋକା କରି ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ ଜାଲ ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇ ପାରିଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଜାଣିଲେ ପ୍ରକୃତରେ ଦୟା ହିଁ ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ବସ୍ତୁତଃ, ସେମାନେ ଏଡ଼େ ସହଜରେ ସର୍ବଦା ଆପଣାର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ବୋକା ବନାଇ ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନାନା ପ୍ରକାରେ ବିଦ୍ରୂପର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦାସ କରି ରଖି ପାରୁଥିଲେ ।

ପ୍ରାଚୀନ ସେହି କାଳର ସମୂହମାନେ ଆଉଗୋଟିଏ ଯେଉଁ ନକଲି ପଦାର୍ଥକୁ ପ୍ରକୃତ ମୁଦ୍ରା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ, ମୁଁ ସେଇଟି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ କିଭଳି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବି ? କୌଣସି ଜଣେ ରାଜାଙ୍କ ପାଦର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳିଟା ବହୁତ ଅସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନେଇ ପାରୁଥିଲା ଏବଂ ପ୍ଲୀହାଜନିତ ବହୁତ ରୋଗ ଭଲ କରୁଥିଲା ବୋଲି ସେମାନେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । କାହାଣୀଟିକୁ ଆହୁରି ବଡ଼ କରିଦେଇ ସେମାନେ କହୁଥିଲେ ଯେ, ଶବଟିର ଦାହ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏହି ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ନପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ଭିତରେ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଥିଲା । ନିଆଁ ତାହାର ଆଦୌ କିଛିହେଲେ କରି ପାରୁନଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଜନସମୂହ ନାନା ମିଥ୍ୟା କାହାଣୀକୁ ଫାନ୍ଦି ରଖିଥାଏ ଓ ତା'ପରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ବିଶ୍ୱାସ ବି କରୁଥାଏ । ଏହିପରି ବହୁତ ବିବରଣୀର ବର୍ଣ୍ଣନା ଲୋକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଛି ଏବଂ ଖୁବ୍ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଛି । ସହରର ରାସ୍ତା ଉପରର ନାନା କଥୋପକଥନରୁ ଓ ନାନା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଶୁଣିଥିବା କଥାରୁ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ହଁ, ଆଉଜଣେ ସମ୍ରାଟ ଆସିରିଆରୁ ଫେରନ୍ତି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ରୋମ୍ ଯିବା ବାଟରେ ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡ୍ରିଆ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବିଜୟର ଅଭିଯାନ କାଳରେ ବହୁତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣା ଘଟାଇଛନ୍ତି । ଖଞ୍ଜମାନେ ସିଧା ଛିଡ଼ାହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି, ଅନ୍ଧମାନେ ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ସିଏ ଆହୁରି କେତେ କେତେ ଅଲୌକିକ ଘଟଣାମାନ ବି ଘଟାଇଛନ୍ତି । ତାହାରି ଫଳରେ, ଯେତିକି ମଣିଷ ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତି ଫେରି ପାଇଛନ୍ତି, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ମନୁଷ୍ୟ ଆପଣାର ଆଦୌ କୌଣସି ବିବେକକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁନଥିବା ସହଜବିଶ୍ୱାସୀ ଲୋକେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟଗଣ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ସହ୍ୟ କରି ନେଉଛନ୍ତି, ତାହା ଦେଖି ସ୍ୱୟଂ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଛନ୍ତି; ନିଜର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଧର୍ମକୁ କାମରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ନିରନ୍ତର ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ, ଯେତେବେଳେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ଆପଣାର କୁମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ସହାୟତା ଦେବାକୁ ସେମାନେ ଦେବତ୍ୱର ଧାରଣାଟାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଳେବେଳେ ଖୁବ୍ କାମରେ ଲଗାଇଛନ୍ତି । କବି ଭର୍ଜିଲ୍‌ଙ୍କର କାବ୍ୟକୁ ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା, ତେବେ ଜାଣିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତାରିତ କରି ରଖିବା ସକାଶେ ନିଜକୁ ବୃହସ୍ପତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସେ ନର୍କରେ ସେଥିଲାଗି ଶାସ୍ତି ପାଉଥିବା କାଳରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଅନୁତାପ ବି କରିଛନ୍ତି :

ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟର ବଜ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଏବଂ ବୃହସ୍ପତିଙ୍କର ଅଗ୍ନିକୁ

ଅନୁକରଣ କରିବାକୁ ସାହସ କରିଥିବାରୁ

ତାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଦଣ୍ଡଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିବାକୁ ହୋଇଥିଲା ।

ଏକାବେଳେକେ ଚାରିଟା ବଳବାନ୍ ଘୋଡ଼ା ଯୋଚା ହୋଇଥିବା

ଗୋଟିଏ ରଥରେ ଆସୀନ ଅବସ୍ଥାରେ

ତାଙ୍କୁ ଅସ୍ଥିର ଭାବରେ ଗତି କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା;

ସିଏ କେବଳ ଉଠି ଉଠି ଯିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ,

ହାତରେ ଏକ ଜଳନ୍ତା ମଶାଲ ଥିଲା ।

ଗ୍ରୀସ୍ ରାଜ୍ୟର ବିପଣି-କେନ୍ଦ୍ରଟିର ମାର୍ଗ ଦେଇ

ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାହସ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସେ ଯିବାରେ ହିଁ ଲାଗିଥାନ୍ତି ଏବଂ,

ଏହିପରି ଭାବରେ ନିଜର ଅଗୌରବଟାକୁ ହିଁ

ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେହି ସମ୍ମାନ ତ

ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ କେବଳ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମିଳିଥାଏ !

ଏହି ନିର୍ବୋଧ ମାନବଟି, ଯିଏ କି ନିଜର ଦୁରାକାଙ୍କ୍ଷା ଦ୍ୱାରା

ଝଡ଼ ଏବଂ ବଜ୍ରର ଅନୁକରଣ କରୁଥିଲା ।

ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ୍ ପରମପିତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତେ ସେ -

ଆପଣାର ବଜ୍ର ଏବଂ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌କୁ ପ୍ରେରଣ କରି

ସେହି ଦୁଃସାହସୀକୁ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ଧରା ଉପରକୁ

ଅବନତ କରି ଆଣିଲେ –

ପାଦର ଗୋଇଠିଗୁଡ଼ିକ ଉପରକୁ ଓ ମସ୍ତକଟା ତଳକୁ ।

ସେହିଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯିଏକି ଆପଣା ସମୟରେ କେବଳ ନିଜର କ୍ଷମତାଗର୍ବ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ଏତେ ଏତେ କାଣ୍ଡ ଭିଆଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ

ନର୍କଲୋକରେ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ଭବ୍ୟ ସଂବର୍ଦ୍ଧନା ପ୍ରଦାନ କରା ଯାଇଥାଏ । ଏଥିରୁ ମୁଁ ଏପରି ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରୁଛି ଯେ, ଆପଣାର ମନ୍ଦପଣିଆ ଗୁଡ଼ାକୁ ଢ଼ାଙ୍କି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁମାନେ ଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ଆଚ୍ଛାଦନ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ଅନାଚାରିତା ମାନଙ୍କୁ ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଯଥାନୁରୂପ ଭାବରେ ସ୍ୱାଗତମାନ ନିଶ୍ଚୟ କରାଯାଉଥିବ ।

ଆମ ଦେଶ ଏହି ଫ୍ରାନ୍ସରେ ମଧ୍ୟ ଆମର ନିଜ ନେତାମାନେ ଏହିପରି ସମଜାତୀୟ କେତେକ ଅପଚାରର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛନ୍ତି, – ନାନା କପଟ-ତୋଷାମଦ କରିଛନ୍ତି, ଜାଦୁଗରୀର କୌଣସି ପତାକା ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର, ସେସବୁ ଯାହା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମୋ'ର ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ କଦାପି କହିବିନାହିଁ; କାରଣ ଆମେ ଅଥବା ଆମର ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକରେ କେବେ କୌଣସି ଅବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତ କରିନାହାନ୍ତି । ଆମର ରାଜାମାନେ ଶାନ୍ତି ସମୟରେ ଏତେ ଉଦାରତା ଦେଖାଇଛନ୍ତି ଓ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଏତେ ଏତେ ସାହସର ପରିଚୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ହେବା ଆଗରୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ରାଜ୍ୟର ଶାସକ ହେବାର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିବା ସକାଶେ ସେମାନେ ସର୍ବଶକ୍ତିମାନ୍ ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ବିଶେଷ ଗାର ଏବଂ ମାପଦ୍ୱାରା ଗଢ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି କଥାଟି ହୁଏତ ସତ୍ୟ ନହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ଗର୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାବୀଗୁଡ଼ିକୁ ନିରର୍ଥକ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରି ଏକ ସର୍ବସ୍ୱୀକୃତ ପରମ୍ପରା ରୂପେ କାଳକାଳରୁ ଗଡ଼ି ଆସୁଥିବା ଏହି ବ୍ୟାପାରଟି ବିଷୟରେ ଆପତ୍ତି ଉଠାଇବା ଦ୍ୱାରା ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ସତେଅବା ଏକ ନିତାନ୍ତ ଖସଡ଼ା ବାଟକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼ାଇବା ପରି ଗୋଟିଏ ଅକାର୍ଯ୍ୟ ହିଁ କରି ବସିବି ନାହିଁ କି ? ଏଠାରେ ଆମ ଫରାସୀ ଭାଷାର କବିତା ସକାଶେ ପ୍ରକୃତରେ ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର କ୍ଷେତ୍ର ହିଁ ମିଳିଯାଇ ପାରିବ, – ସେହି କବିମାନଙ୍କ ଲାଗି ଏବେ ଏଇଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ଆଗର କେତେ କେତେ କବି ମଧ୍ୟ ପୁନର୍ବାର ଆବିର୍ଭୂତ ବି ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଅଚିରେ ଆମର ଗ୍ରୀକ୍ ଏବଂ ଲାଟିନ୍‌ମାନେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମଠାରୁ ଆଉ ଅଧିକ ଅଧିକ ବୋଲି ମୋତେ ବୋଧ ହେବେନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଆମଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଚୀନ ବୋଲି ହିଁ ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏବଂ, ଆମ କବିତା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଅନ୍ୟାୟ ବି କରି ବସିବି, – ହଁ, ଏକାଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିତାନ୍ତ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ଛନ୍ଦ ବଦଳାଇ କବିତାମାନ ରଚନା କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସେହି ଶବ୍ଦଟିକୁ ଜାଣିଶୁଣି ବ୍ୟବହାର କରୁଛି, କାରଣ ମୋ' ଅନ୍ଦାଜରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏଭଳି କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଛନ୍ତି,

ଯେଉଁମାନେ କି ଆମର କବିତାରେ ତା'ର ଯଥାର୍ଥ ମହନୀୟତା ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରିବେ ଏବଂ ତଥାପି ସେହି ପ୍ରଥମ କାଳର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାକୁ ମଧ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଆଣି ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇ ପାରିବେ, – ମାତ୍ର, ମୁଁ ତଥାପି ଯେପରି କହୁଛି, କବିତାଦେବୀଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବଡ଼ ଆଘାତ ଦେବି, ଯଦି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏହିସବୁ ଆଧୁନିକତାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ, ଆମର ଅସଲ ବିଷୟଟିକୁ ଫେରି ଆସିଲେ, – ମଝିରେ ଅନ୍ୟ କେତେକ କଥାର ପ୍ରବେଶ କରାଇ ମୁଁ ଅଜାଣତରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅସଲ ସୂତାଟିକୁ ହାତଛଡ଼ା କରାଇ ଦେଲିଣି, – ଏପରି ସବୁ କାଳରେ ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିଛି ଯେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀମାନେ ଆପଣାର କ୍ଷମତାକୁ ଅଧିକ ମଜବୁତ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ, ସକଳ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆପଣାର ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କୁ ଯେ ନିଜ ପାଖରେ ବାଧ୍ୟ ତଥା ଦାସ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୟାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ, ପ୍ରଜାମାନେ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଶଂସାଗାନ ବି କରିବେ, ସେଥିଲାଗି ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ସର୍ବବିଧ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଆସିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ପ୍ରଜାମାନେ କିପରି ଅଧିକ ଇଚ୍ଛୁକ ଭାବରେ ଶାସକଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଜ୍ଞାକାରୀ ହୋଇ ରହିବେ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯାହାକିଛି କହିଛି, ତାହା ସବୁବେଳେ ଖୁବ୍ କାମ ଦେଇ ବି ଆସିଛି । ଅବର ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କ ସହିତ ଡିକ୍‌ଟେଟର୍‌ମାନଙ୍କର ରହି ଆସିଥିବା ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉପାୟଗୁଡ଼ିକ ଚମତ୍କାର କାମ ଦେଇ ଆସିଛି ।

୪୪୪

- ତୃତୀୟ ଭାଗ -

ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଏପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକରଣକୁ ଆସିବି, ଯେଉଁଥିରେ କି ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଅଧୀନସ୍ଥ ଓ ଆଜ୍ଞାବହ କରି ରଖିବାର ମୂଳ ରହସ୍ୟ ଏବଂ କାରଣ ବିଷୟରେ କିଛି ଆଲୋଚନା କରିବି । ଆଉ କେତେ କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ଯେ ନିୟତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ତଥା ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସହ୍ୟ କରିବାର ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଉଛନ୍ତି, ତାହାରି ମୂଳଦୁଆ ଉପରେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାର ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛି । କେହି ଯଦି ଭାବୁଥିବେ ଯେ ଫାର୍ସା ଓ ଖଣ୍ଡା, ପ୍ରହରୀମାନଙ୍କର ନିୟୋଜନ, ଜଗୁଆଳି-ବ୍ୟବସ୍ଥା, – ଏଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ସିଏ ଅବଶ୍ୟ ଭୁଲ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ କହିବି । ମୁଁ ଭାବୁଛି ଯେ, ଏହି ସବୁକିଛିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥାଏ, ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ଏକ ଔପଚାରିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ହିଁ ପୂରଣ କରନ୍ତି ଓ ଶାସକଙ୍କ ପାଖରେ ଯେ କେତେ ଶକ୍ତି ଓ ବଳ ରହିଛି, ତାହାକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ବସ୍ତୁତଃ ପ୍ରାୟ ସେପରି କିଛି ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରା ଯାଏନାହିଁ । ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ବେଶ ପରିଧାନ କରିଥାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ନଥାଏ, ସେହିମାନଙ୍କ ସକାଶେ ହିଁ ପ୍ରାସାଦର ଫାଟକରେ ନିଯୁକ୍ତ ସୈନ୍ୟମାନେ ରାସ୍ତା ଉଗାଳି ରହିଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ରହିଥାଏ ଓ ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିପାରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆଦୌ ନୁହେଁ । ରୋମ୍‌ର ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସର୍ବଦା ଖୁବ୍ ସହଜରେ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ବରଂ ଅଧିକ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ପ୍ରହରୀମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟରେ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ଚାଲିଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି; ବରଂ, ଅଧିକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସେହି ପହରାରେ ରହିଥିବା ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିହତ ହୁଅନ୍ତି । ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଫଉଜ ନୁହେଁ, ପଦଚାରଣା କରୁଥିବା ସୈନିକଗଣ ନୁହନ୍ତି, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ କଦାପି ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହନ୍ତି ନାହିଁ । ହଠାତ୍

ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଏହି କଥାଟି ସତ ବୋଲି ମନେ ସିନା ହୁଏନାହିଁ, ଏହି କଥାଟି ତଥାପି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସତ ଯେ କେବଳ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକର ସୁରକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ ଦେଶଟାକୁ ତା' ପାଖରେ ବେଡ଼ୀରେ ବାନ୍ଧି କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । କେବଳ ପାଞ୍ଚ ଛଅଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ତାଙ୍କ କାନପାଖରେ ସର୍ବଦା ପହଞ୍ଚି ଯାଇ ପାରନ୍ତି କିମ୍ବା ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ପାରନ୍ତି । ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକି ପାରନ୍ତି । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ହିଁ ଶାସକଦ୍ୱାରା କରା ଯାଉଥିବା ଯାବତୀୟ ନୃଶଂସତାରେ ସହାପରାଧୀ ବନିପାରନ୍ତି, ତାଙ୍କର ବିଳାସବ୍ୟସନରେ ସଙ୍ଗୀ ହୁଅନ୍ତି, ତାଙ୍କର କାମଲାଳସା ମାନଙ୍କର ପୂରଣରେ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହେବାର ଭୂମିକାକୁ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଏହି ଅଳ୍ପ କେତେଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଏଡ଼େ ସଫଳ ଭାବରେ ନିଜର ସେହି ମହାପ୍ରମୁଖଙ୍କର ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଦେଉଥାନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରମୁଖ ସ୍ୱୟଂ କେବେହେଲେ ଆପଣାର ଅପକାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଦାୟୀ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ; ସେହି ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଜଣଙ୍କର ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଦାୟୀ ହୋଇ ରହିନଥାନ୍ତି । ଏହି ଛଅଜଣଙ୍କ ସହିତ ଆହୁରି ଛଅଶହ ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସେମାନଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପାମଣ୍ଡଳଟି ଭିତରେ ରହି ଲାଭବାନ୍ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ସେହି ଛଅଶହଙ୍କୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଉକ୍ତ ଛଅଜଣ ଶାସକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବବିଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରନ୍ତି । ଛଅଶହଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଆହୁରି ଛଅହଜାର ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଉପରରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଉପର ପାହିଆମାନ ମିଳିବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଶାସନ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, କିମ୍ବା ଅର୍ଥବିଭାଗର ସକଳ ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ବି ଥାଏ, – ଯେପରିକି ସେମାନେ ଯାବତୀୟ ଲୋଲୁପତା ତଥା ନୃଶଂସତାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରିବେ; ଉଚିତ ସମୟରେ ଆଦେଶମାନଙ୍କର ପାଳନ କରିପାରିବେ ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏପରି ନାନା ବିଧ୍ୱଂସ ଘଟାଇବାରେ ଲାଗିଥିବେ ଯେ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ସକଳ ସ୍ଥିତିରେ ସେହି ଛଅଶହଙ୍କର ଛତ୍ରଛାୟା ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିବେ; କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କ ମରଜୀ ଅନୁସାରେ ହୁଏତ ଆଇନ୍‌ଗୁଡ଼ିକର କବଳରୁ ଅଥବା ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କରା ଯାଇଥିବା ଦଣ୍ଡ ବିଧାନରୁ ନିଷ୍କୃତି ପାଇ ପାରୁଥିବେ ।

ଏହି ଯାବତୀୟ ସବୁକିଛିର ପରିଣାମଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଘାତକ ହିଁ ହୁଏ । ଏବଂ, ଏହି ବହୁବିରାଟ ଅନ୍ତୁଆଟାର ସୂତା ବାହାର କରି ଦେଖିବାଲାଗି ମନ କଲେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, ଏହି ଛଅଶହ ନୁହନ୍ତି, ପ୍ରକୃତରେ ଏକଶହ ହଜାର, ଏପରିକି ନିୟୁତ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିର ରଜ୍ଜୁରେ

ସତେଅବା କେତେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । କାବ୍ୟକାର ହୋମର୍ ଯେପରି ଲେଖି ଯାଇଛନ୍ତି, ଆପଣାର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ସକଳ ଦେବତାଙ୍କୁ ନିଜ ସମ୍ମୁଖକୁ ଟାଣି ଆଣି ପାରୁଥିବାରୁ ବୃହସ୍ପତି ବହୁତ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଯୋଜନା ହେତୁ ସମ୍ରାଟ ଜୁଲିଅସ୍‌ଙ୍କର ଶାସନ ସମୟରେ ପୌରସଭା ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ପାରିଥିଲା, ନୂଆ ନୂଆ ପଦ ଓ ପାହ୍ୟାମାନ ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା । ନୂଆ ଶାସନ-ବିଭାଗ ଖୋଲିଲା । ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖାଯିବ, ତେବେ ନ୍ୟାୟପ୍ରଦାନର ରୀତିରେ ଆବଶ୍ୟକ ସଂସ୍କାରମାନ ଆଣିବାକୁ ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ଉତ୍ପୀଡ଼କର ଉତ୍‌ପୀଡ଼ନ ମାନଙ୍କୁ ତଥାପି କେତେ ନୂତନ ସମର୍ଥନକାରୀ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ସେପରି କରା ଯାଇଥିଲା । ସଂକ୍ଷିପ୍ତ କରି କହିଲେ, ସାନ ବଡ଼ ଅନୁଗ୍ରହମାନ ଦେଖାଇ ଯେତେବେଳେ ଏପରି ବିନ୍ଦୁରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଯିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଏ, ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଶାସକର ଅଧୀନରେ ବଡ଼ ବୃହତ୍ ଲାଭମାନ ପାଇବା ଯେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ଯାହାକୁ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟାର ମଣିଷଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀର ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଭଦାୟକ ବି ବୋଧ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ସେତେବେଳେ ଯେତିକି ଲୋକ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତି, ପ୍ରାୟ ସେତିକି ଲୋକ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବତଃ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି । ଚିକିତ୍ସକମାନେ ଏହିଭଳି କହିଛନ୍ତି ଯେ, ଯେତେବେଳେ ଆମ ଶରୀରର କୌଣସି ଭାଗରେ ପୂଜ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସେହି ଶରୀରର ଆଉଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ବେରାମ ଦେଖାଦିଏ ଏବଂ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଅପେକ୍ଷା ନରଖି ସେଇଟି ପ୍ରଥମ ଆକ୍ରାନ୍ତ ସ୍ଥାନଟି ସହିତ ଆସି ଯୁକ୍ତ ହୋଇଯାଏ । ଏବଂ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଭାବରେ କୌଣସି ରାଜ୍ୟର ଶାସକ ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଡିକ୍‌ଟେଟର୍ ଭଳି ଆପଣାକୁ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ, ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଅଳିଆ ଅସନା ମନୁଷ୍ୟମାନେ – ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସାନ ସାନ ଚୋରଙ୍କୁ ଏବଂ କାନକୁ ପଥର କରି ଦେଇଥିବା ଗୁଣ୍ଡା ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ଆଦୌ ସାମିଲ୍ କରିନାହିଁ, କାରଣ କୌଣସି ଲୋକତନ୍ତ୍ରରେ ଏମାନଙ୍କର ଆଦୌ କିଛି ହେଲେ ଗୁରୁତ୍ୱ ନଥାଏ , – ମୁଁ ତ ସେହିମାନଙ୍କୁ ସାମିଲ୍ କରିଛି, ଯେଉଁମାନେ କି ନିଜର ପ୍ରାୟ ନିଆଁ ପରି ସେମାନଙ୍କର ଭିତରେ ଜଳୁଥିବା ଆପଣାର ନାନା ବୃହତ୍ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦୂଷିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ଅଥବା ନାହିଁ ନଥିବା ନାନା ଲୋଭ ଦ୍ୱାରା ଅଥୟ ହେଉଥାଆନ୍ତି, – ସେହି କାଟର କେତେ ମନୁଷ୍ୟ ଆସି ସେହି ଶାସକଙ୍କର ଚାରିପାଖରେ

ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଲୁଟିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଧନରୁ ଏକ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି; ଅଥବା ସେମାନେ ସେହି ସବାବଡ଼ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀଙ୍କ ଅଧୀନରେ ନିଜକୁ ଜଣେ ଜଣେ କ୍ଷୁଦ୍ର ମୁଖ୍ୟ ନିମିତ୍ତରୂପେ ନିଯୋଜିତ କରି ରଖନ୍ତି । କୁଖ୍ୟାତ ଡକାୟତ ତଥା ସୁପରିଚିତ ଦସ୍ୟୁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ରୀତିଟି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ; ସେମାନେ କେହି କେହି ପୂରା ମୁଲକଟାକୁ ସର୍ବସ୍ୱାନ୍ତ କରିଦିଅନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନେ ସମୁଦ୍ରଯାତ୍ରୀଙ୍କର ଅନୁଧାବନ କରନ୍ତି; କେତେକ ଲୁଚି ଛପି ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଅନୁକୂଳ ସ୍ଥିତିଟିଏ ପାଇଗଲେ ଅଚାନକ ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି, ଆଉକେତେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖନ୍ତି; କେତେ ହତ୍ୟା କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଉକେତେ ଡକାୟତି କରିଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଉଚ୍ଚ ଓ ନିମ୍ନ ସକଳ ପଦ ଓ ସ୍ତର ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ, – କେତେ ନିମ୍ନରେ ଥାଇ ମୁଖ୍ୟତଃ ଆଦେଶପାଳନ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ କେତେ ଦଳୀୟ ମୁଖ୍ୟ ବି ହୋଇଥାନ୍ତି । ତଥାପି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି କେହି ଜଣେହେଲେ ବି ନଥାଏ, ଯିଏ କି ନିଜକୁ ସେହି ଯୂଥଟି ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ଭାଗୀଦାର ବୋଲି ନଭାବେ । ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ଧନରେ ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ଭାଗୀଦାର ନହୋଇପାରେ, – ତଥାପି ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ସିଏ ଆପଣାକୁ ଜଣେ ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରୀ ବୋଲି ନିଶ୍ଚୟ ବିଚାର କରୁଥାଏ । ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ଏକାଧିକ ବିବରଣୀରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ସିସିଲି ଦ୍ୱୀପର ଜଳଦସ୍ୟୁମାନେ ଏତେ ଏତେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମେଳ ହୋଇ ବସୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ଜଣେ ବିଶେଷ ସମର୍ଥ ସେନାମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ସେମାନେ ପାଞ୍ଚପାଞ୍ଚଟା ସହର ଓ ନଗରକୁ ନିଜ ପ୍ରଭାବବିସ୍ତାରର ପରିଧିଟି ମଧ୍ୟକୁ ଆଣି ପାରିଥିଲେ, – ସେଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ ପୋତାଶ୍ରୟ ମାନଙ୍କରେ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଆଶ୍ରୟ ବି ନେଇ ପାରୁଥିଲେ, – ଆପଣାର ଅଭିଯାନ ମାନଙ୍କରୁ ଫେରି ସେଗୁଡ଼ିକରେ ବିଶ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ନେଉଥିଲେ । ଚୋରି କରି ନେଇ ଆସିଥିବା ମାଲ୍‌ର ବହୁ ପରିମାଣରେ ନିଜର ଆଶ୍ରୟଦାତା ମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ।

ଜଣେ ଏକଛତ୍ରାଧିପତି ଶାସକ ଏହିପରି ଭାବରେ ଆପଣାର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅଧୀନ କରି ରଖିଥାଏ । କିଛି ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ହତିଆର ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରି ଅବଶିଷ୍ଟଙ୍କୁ ଆପଣା କବଳରେ ରଖିଥାଏ । ଏବଂ, ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ସ୍ୱୟଂ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତା'ର ହତିଆର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଯଦି ଉତ୍ତମ ଚରିତ୍ରର ହୋଇଥାନ୍ତେ, ତେବେ ଏହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସନକାରୀକୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସାବଧାନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ପଡୁଥାନ୍ତା । ଯେଉଁପରି, କାଠକୁ ଫାଳ କରିବାକୁ

ହେଲେ ଖଣ୍ଡେ କାଠକୁ କିଲା ପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି । ହତିଆର ପରି ନିୟୋଜିତ ହେଉଥିବା ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦୟାଶୂନ୍ୟ ଶାସକଟି ହାତରେ ବେଳେ ବେଳେ ଯେ ଦୁଃଖ କରିବାକୁ ନପଡ଼େ, ସେକଥା ନୁହେଁ, ଉଭୟ ପରମେଶ୍ୱର ତଥା ଲୋକସମୂହଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ୟକ୍ତପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଥିବା ନୀଚ ବ୍ୟକ୍ତିବୃନ୍ଦ ତଥାପି ମନ୍ଦ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସକାଶେ ଅନୁମତି ପାଇଲେ ଖୁବ୍ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରୁଥିବା ଶାସକଟା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗର୍ହିତ କିଛି ବି କରନ୍ତିନାହିଁ ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେହିମାନଙ୍କ ପରି ନିତାନ୍ତ ଅସହାୟମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ, ଯେଉଁମାନେ ସବୁକିଛିକୁ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସହ୍ୟ କରି ନେଉଥାନ୍ତି । ତଥାପି, ଏହି ଯେଉଁମାନେ କ୍ରୂର ଉତ୍ପୀଡ଼କ ପାଖରୁ କିଛି ଲାଭବାନ୍ ହେବେ ବୋଲି ଲୋକସାଧାରଣ ସବୁକିଛି ସହ୍ୟ ହିଁ କରୁଥିବାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଭାବରେ ସେହି ଶାସକର ସେବା କରୁଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ ମୋତେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଚମ୍ବିତ ଲାଗେ ଯେ, ସେମାନେ ସତକୁ ସତ ଏତେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଦୁରାଚାରୀ ପ୍ରକୃତରେ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ! ସେମାନଙ୍କର ସେହି ନିର୍ବୋଧତାକୁ ଦେଖି ମୋ'ର ବେଳେ ବେଳେ ବହୁତ ଦୟା ମଧ୍ୟ ଜାତ ହୁଏ । କାରଣ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ସତକୁ ସତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ବୋଧ ହୋଇନଥିଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସକଳ ଭବ୍ୟତା ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାବୋଧକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ଗୋଟାଏ କ୍ରୂର ଅତ୍ୟାଚାରୀର ସେବା କରିବାକୁ ଯିବ ଏବଂ ନିଜର ଦୁଇ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ସେହି ଭୃତ୍ୟପଣଟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବ ? ଯଦି ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚ ଆକାଂକ୍ଷାଗୁଡ଼ାକୁ ପାସୋରି ଦିଅନ୍ତେ ଅଥବା ଆପଣାର ପ୍ରବଳ ଲୋଭଟାକୁ ଛାଡ଼ି ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହା, ସେହି ଅନୁସାରେ ଆପଣା ଉପରେ ଟିକିଏ ଦୃଷ୍ଟିପାତ ବି କରିପାରନ୍ତେ ! ତେବେ, ସେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅବଶ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କରି ପାରନ୍ତେ ଯେ, ଯେଉଁ ନଗରବାସୀ ଏବଂ କୃଷିକାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନେ ଏହି ଯାବତୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ଏବଂ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସହିତ ଚୋର ଓ କ୍ରୀତଦାସଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ହୀନ ଭାବରେ ଆଚରଣ କରୁଛନ୍ତି ! ଯେତେ ଅମାନୁଷିକ ଆଚରଣର ଶିକାର ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହି ଲୋକମାନେ ସ୍ୱୟଂ ସେମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ଜରେ ଜଣେ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ ସ୍ତରର ହିଁ ମନୁଷ୍ୟ, – ସେମାନେ ତଥାପି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସ୍ୱାଧୀନ । କୃଷକମାନେ ଭୂମିର କର୍ଷଣ କରୁଛନ୍ତି । ଯେତେ ଯେତେ ବେଡ଼ୀରେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କାରିଗରମାନେ ମଧ୍ୟ ବରାଦମତେ ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ

କରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, କ୍ରୂର ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ଜଣେ ଶାସକକୁ ଘେରି କେବଳ ଚାଟୁକାରୀମାନେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି ଓ ତାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହଭିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି; ସିଏ ଯେତିକି କରିବାପାଇଁ କହୁଛନ୍ତି, ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ କରି ଥୋଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏଭଳି ଲୋକଙ୍କୁ କେବଳ ଯେ ଶାସକଙ୍କର ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ ତା' ନୁହେଁ, ସେମାନଙ୍କ ଆଗରୁ ହିଁ ଅନୁମାନ କରି ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକୁ ଠଉରାଇ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତାଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ରଖିବାକୁ ହେଲେ ସିଏ କ'ଣସବୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଗ ଘ୍ରାଣ କରି ପାରିବାକୁ ହୁଏ, – ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ନିଜକୁ ପୂରା ରଦି ହୋଇ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖଟଣି କରିବାକୁ ପଡ଼େ, ଆପଣାକୁ ନାନାପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବାକୁ ହୁଏ, ତାଙ୍କରି ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ ସକାଶେ ମରଣାନ୍ତକ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ବି ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଶାସକଙ୍କର ସୁଖକୁ ନିଜର ସୁଖ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୁଏ, ତାଙ୍କର ରୁଚିମାନଙ୍କ ଖାତିରିରେ ନିଜର ସକଳ ରୁଚିକୁ ମଧ୍ୟ ବର୍ଜନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିଜର ଚରିତ୍ରଟା ବିକୃତ ହୁଏ, ନିଜର ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହିଁ ହୋଇଯାଏ । ସକଳ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ସେହି ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର କଥା ଉପରେ ନିଘା ରଖିବାକୁ ପଡ଼େ, ତାଙ୍କ କଥାର ଲୟଟାକୁ ବୁଝି ତାଙ୍କ ମତଲବକୁ ବାରିନେବାକୁ ହୁଏ, – ତାଙ୍କର ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ଏବଂ ଚାହାଣିରୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କର କେବଳ ସେହିଭଳି ଆଖି, ସେହିଭଳି ପାଦ ଓ ସେହିଭଳି ହାତ ରହିଥିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ, ଯାହାକି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ବିଳମ୍ବ ନକରି ସେହି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଚ୍ଛାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଜବାବ ଦେଇପାରିବ ତଥା ତାଙ୍କର ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଦାଜ କରିନେଇ ପାରିବ ।

ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଜୀବନକୁ ଏକ ସୁଖୀ ଜୀବନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ କି ? ଏଭଳି ଗୋଟିଏ ଜୀବନକୁ ଆଦୌ ଜୀବନ ବୋଲି କୁହା ଯିବକି ? ଏହିପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରୁ ବଳି ଅଧିକ ଅସହନୀୟ ଏକ ପରସ୍ଥିତି ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ କି ? କୌଣସି ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ନିମନ୍ତେ ନୁହେଁ, ଉଚ୍ଚ କୁଳରେ ଜାତ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହେଁ, ଜଣେ ସାଧାରଣ ଅସ୍ମିତାବୋଧ ରହିଥିବା ତଥା ଏପରିକି ଜଣେ ମଣିଷର ମୁହଁଟିଏ ରହିଥିବା ଯେକୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ସମ୍ଭବ ହେବ କି ? ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଅସମ୍ମାନିତ ହୀନ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିବ, – ନିଜର ବୋଲି କହିପାରିବା ପାଇଁ କିଛିହେଲେ ନଥିବ, ଆପଣାର ପୋଷଣଭରଣ ସକାଶେ ଆଉଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବ, – ତା'ର ମରଜି ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବି କରି ପାରିବନାହିଁ, ଆପଣାର ଶରୀର ତଥା ଆପଣାର ସକଳାଙ୍ଗ ଜୀବନଟାକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟି ହାତରେ ନେଇ ସମର୍ପଣ କରି ଦେଇଥିବ ।

ତଥାପି, କିଛି ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଲୋକମାନେ ଦାସତ୍ୱଟାକୁ ହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି; ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଜୀବନଟା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ନୁହେଁ ଭଳି ଏକ ସ୍ଥିତିରେ ଜଣେ ଏକଛତ୍ର ଅତ୍ୟାଚାରୀର ଆଜ୍ଞାବହ ହୋଇ ରହି ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ବୋଲି କହି ପାରିବା ଲାଗି ବସ୍ତୁତଃ କିଛି ହିଁ ନଥିବ । ତଥାପି, ସେମାନେ ଯେପରି ଭାବରେ ନିଜକୁ ସଦାସଚଳ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି, ତାହାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ, ସତେଯେପରି ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ସେମାନେ ନିଜେ ହିଁ ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପାସୋରି ପକାଇଥାନ୍ତି ଯେ, ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଶାସକଙ୍କ ହାତରେ ଯେଉଁ କ୍ଷମତାଟିକୁ ନେଇ ଅର୍ପଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେ ତାହାରି ବଳରେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ସବୁଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେହି ସ୍ଥିତିରେ ହୁଏତ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଏଇଟିକୁ ବା ସେଇଟିକୁ ତା' ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ଦାବୀ କରି ପାରିବନାହିଁ । ସେମାନେ ଦେଖିପାରନ୍ତି ଯେ, ଏହି ସମ୍ପତ୍ତିଟା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କର ନୃଶଂସତା ପାଖରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସଦାବାଧ୍ୟ ଓ ସଦାଅଧୀନ କରି ରଖିଥାଏ । ତେଣୁ ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହେବାକୁ ହିଁ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀଟି ପାଖରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗର୍ହିତ ଏକ ଅପରାଧ କରିଥିବା ପରି ବିଚାର କରାଯାଏ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ବେଳେ ବେଳେ ସେହି ଅପରାଧ ପାଇଁ ଜଣେ ଅପରାଧୀକୁ ମୃତ୍ୟୁଦଣ୍ଡର ବିଧାନ ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇଥାଏ । ଉତ୍ପୀଡ଼କ ସେହି ଶାସକମାନେ ଅର୍ଥଧନଟାକୁ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ଏବଂ, ଆଉ କାହାପାଖରେ ଧନ ରହିଥିବାର ଦେଖିଲେ ମୋଟେ ସହ୍ୟ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ବିଲୁପ୍ତ କରିଦେବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ କଂସେଇ ପରି ଧରିଆଣନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଏତେ ଧନର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଥିବାର ଦେଖି ଏହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ମାନଙ୍କର ପାଟିରୁ ସତେଅବା ଲାଳ ବୋହିବାକୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ଏହି ଅନୁଗୃହୀତ ପାଖଲୋକମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅତୁଳ ଧନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଯେତେ ମନେ ରଖିନଥାନ୍ତି, ଅତୁଳ ଧନସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଧନ ଶେଷରେ ସେହି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅପହରଣ କରି ନିଆଯାଇଛି ତଥା ସେହି ଅବସରରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଜୀବନ ହୁଏତ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ଗୁଣ ଅଧିକ ହିଁ ସ୍ମରଣ କରିପାରନ୍ତି । ଅପର କେତେ ବ୍ୟକ୍ତି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଧନର ମାଲିକ ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା, ବରଂ କେତେ ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟ ହିଁ ସେହି ସଂପତ୍ତିକୁ ନିଜ ପାଖରେ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ରଖି ପାରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ବରଂ ତାହାରି ହିସାବ ରଖିପାରିବା ଉଚିତ । ଆମେ

ପୁରାତନ ସେକାଳ ଅଥବା ଏବର ଆମ ଏକାଳ ଯେଉଁଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନା କାହିଁକି, ଆମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, ବହୁସଂଖ୍ୟାର ବ୍ୟକ୍ତି ନାନା ଲଜ୍ଜାକର ରୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଧନଦୌଲତରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ରାଜପୁତ୍ର ସଦୃଶ କେତେ ନା କେତେ ଧନଶାଳୀ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି, ସେହି ରାଜପୁତ୍ର ମାନଙ୍କର ଖଳତାଗୁଡ଼ିକରୁ ଫାଇଦା ଉଠାଇଛନ୍ତି ବା ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ବୋଧତାର ସୁଯୋଗ ନେଇଛନ୍ତି ଓ ପରିଶେଷରେ ସେହି ରାଜପୁତ୍ରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୁନର୍ବାର ନିଃସ୍ୱ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ସେବାକାରୀମାନେ ହୁଏତ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ନିଜର ନାନା ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଖୁବ୍ ଅନୁକୂଳତା ଲାଭ ବି କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ଅସଙ୍ଗତି ହେତୁ ନିଜେ ହିଁ ତଳିତଳାନ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଯେଉଁ ଏତେ ଏତେ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ନା କୌଣସି ସମୟରେ ଦୁଷ୍ଟମତି ଶାସକମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ମଧ୍ୟକୁ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ଲୋକ ଥିବେ, ଅଥବା କେହି ହେଲେ ନଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ସେହି ଶାସକକର୍ତ୍ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୱେଷର ଶିକାର ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁସବୁ ବିଦ୍ୱେଷକୁ ଏମାନେ ଏକଦା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇଥିଲେ ଠିକ୍ ସେହି ବିଦ୍ୱେଷମାନ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଲୁଟି ବହୁ ଧନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଯିବା ପରେ, ପ୍ରଥମେ ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱୟଂ ଶାସକଙ୍କର ସର୍ବବିଧ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶେଷକୁ ସେମାନେ ସେହି ଲୁଟିଧନ ଦ୍ୱାରା ଶାସକଙ୍କୁ ହିଁ ସେହି ଧନର ଅଧିକାରୀ କରିବା ହିଁ ସାର ହୋଇଛି ।

ଏପରିକି ଉତ୍ତମ ଚରିତ୍ରର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମଧ୍ୟ, – ଯଦି ବେଳେ ବେଳେ ଜଣେ ଶାସକକର୍ତ୍ତା ଏହିଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପସନ୍ଦ କରିଥାନ୍ତି, ଯାହାକୁ କି ସିଏ ନିଜର ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରଦାନ କରି ପାରିବେ, – କାରଣ, ସେହିଭଳି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କଠାରେ ଯେଉଁ ସଦ୍‌ଗୁଣ ତଥା ସାଧୁତା ଆପଣାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ରକାଶଟି ଦ୍ୱାରା ନିତାନ୍ତ ପଥଚ୍ୟୁତ ଚରିତ୍ରହୀନର ଚିତ୍ତରେ ତଥାପି କିଛି ସମ୍ମାନର ପ୍ରେରଣା ସୃଷ୍ଟିକରି ପାରୁଥାଏ, – ହଁ, ମୁଁ ଯେଉଁ କଥାଟି କହୁଥିଲି, – ସେହି ଚରିତ୍ରବାନ୍ ବିଶେଷମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଖର ସେହି ସଚରାଚର ଘଟୁଥିବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଟିର କବଳରେ ଯାଇ ପତିତ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଆପଣାର ସର୍ବନାଶ କରି ଅଚିରେ ସେହି ଏକାଭଳି ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ଶିକାର ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ସେନେକା ଓ ତାଙ୍କରି କାଟର କେତେ କେତେ ଗୁଣବାନ୍ ବିରାଟ ବ୍ୟକ୍ତି, – ସମସ୍ତେ ହିଁ ଆମଲାଗି ସେହି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଟିର ସାକ୍ଷୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ପୁଣି ଦୁର୍ଯୋଗକୁ ରାଜ୍ୟଶାସନର ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦାୟିତ୍ୱମାନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ – ଶାସକ ପ୍ରଥମେ ତ ସେମାନଙ୍କୁ କେତେ ସମ୍ମାନ ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ

କରୁଥିଲେ । ସେନେକା ତ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ପିଲାବେଳେ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷାଦାତା ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କଠାରୁ ବନ୍ଧୁ ଭଳି ବ୍ୟବହାର ଲାଭ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ, ଯେଉଁଭଳି ନିଷ୍ଠୁରତା ସହିତ ସେମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହୋଇଥିଲା, ସେଇଥିରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଯାଉଛି ଯେ, ଜଣେ ନୃଶଂସମନା ଶାସକର ବନ୍ଧୁତାରେ ବସ୍ତୁତଃ ମୋଟେ କୌଣସି ଆସ୍ଥା ସ୍ଥାପନ କରି ହେବନାହିଁ । ନିଜର ଏଡ଼େ ଆପଣାର ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କୁ ଘୃଣା କରି ପାରିବା ସକାଶେ ଯାହାର ହୃଦୟ ଏତେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଯାବତୀୟ ତିକ୍ତତା ସହିତ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ସେହି ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା କେବଳ ତାହାର ଆଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ପାଳନ କରୁଥାନ୍ତି, ତା'ଠାରୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କେଉଁଭଳି ବନ୍ଧୁତାର ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରାଯାଇ ପାରିବ ? ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ହୃଦୟହୀନ ମନୁଷ୍ୟଟା ଭଲ ପାଇବାକୁ ଏକାନ୍ତ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ସିଏ ସବାଶେଷରେ ନିଜର ଅନ୍ତରାତ୍ମାଟାକୁ ନିତାନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ହିଁ କରିପକାଏ ଏବଂ ଆପଣାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଛାରଖାର କରି ଦେଇଥାଏ ।

ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସମ୍ପନ୍ନ ଭାବରେ ସବୁକିଛି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ବୋଲି ହିଁ ଶେଷକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ମଧ୍ୟକୁ ପତିତ ହେଲେ ବୋଲି ଯଦି କେହି ଯୁକ୍ତି କରି କହନ୍ତି, ତେବେ ତାହାର ଉତ୍ତର ସ୍ୱରୂପ ତାଙ୍କୁ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସକଙ୍କର ଚାରିପାଖରେ ଘେରି ରହିଥିବା ସେତେବେଳର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ସାହସର ସହିତ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆମେ ଅନୁରୋଧ କରିବା । ତେବେ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦେଖିବେ ଯେ, ଯେଉଁ ଅନ୍ୟମାନେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ-ମଣ୍ଡଳଟି ଭିତରକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ନାନା ଅସମ୍ମାନକର ଉପାୟରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ରଖିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଦଶାଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ରୋମ୍ ସମ୍ରାଟ ନେରୋ ସେହି ଅନନ୍ୟା ନାରୀ ପୋପେଆଙ୍କୁ ଯେତେ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଲାଗି ଯେତେ ଅନୁରାଗପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ଦେଖାଇ ପାରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଯେଡ଼େ ଏକକ ଭାବରେ ଆସକ୍ତ ରହିଥିଲେ, ଆମକୁ ତା'ର ଏକ ଅନ୍ୟ ସମାନ୍ତର ସମ୍ଭବତଃ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠିହେଲେ ଦେଖିବାକୁ ମୋଟେ ମିଳିବନାହିଁ । ଅଥଚ, ଶେଷରେ ସେ ନିଜ ହାତରେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ବିଷପାନ କରାଇଲେ । ନେରୋଙ୍କର ମାଆ ଆଗ୍ରିପିନା ମଧ୍ୟ ନିଜର ପୁତ୍ରକୁ ଗାଦୀରେ ବସାଇବା ପାଇଁ ନିଜର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ, – ସେହି ପୁଅଟିକୁ ଖୁସୀ କରିବା ସକାଶେ କେବେହେଲେ କିଛି କରିବା କିମ୍ବା ସହ୍ୟ କରିବାରେ କୌଣସି କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ; ତଥାପି, ତାଙ୍କର ଏହି ପୁତ୍ରଟି, ନିଜ ଗର୍ଭଜାତ ସେହି ସନ୍ତାନଟି, ତାଙ୍କରି

ପ୍ରୟାସ ଦ୍ୱାରା ଗାଦୀରେ ଆସୀନ ସେହି ସମ୍ରାଟ ତାଙ୍କୁ ବହୁବାର ଅପଦସ୍ଥ କରାଇଲେ ଏବଂ ଶେଷକୁ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ନେଲେ । ଏହି କଥାଟି ବାସ୍ତବତଃ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ଯେ, ସିଏ ଏଡ଼େ ବଡ଼ କରି ଗଢ଼ି ଆଣିଥିବା ଏହି ପୁତ୍ରଟି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯଦି ଆଉଜଣେ କେହି ତାଙ୍କ ସକାଶେ ଏହି ଶାସ୍ତିବିଧାନମାନ କରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସେହିସବୁ ଶାସ୍ତି ଭୋଗ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଉଚିତ ଥିଲା ବୋଲି ଆମେ କଦାପି ଅସ୍ୱୀକାର କରିନଥାନ୍ତେ । ନିଜର ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ସିଏ ହତ୍ୟା କରାଇଲେ, ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ସେହିଭଳି ଦଣ୍ଡ ପାଇବା ଉଚିତ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଯଦି ନିର୍ବୋଧ ହୁଏ, ତେବେ ସେ କେବେହେଲେ କାହାରି କୌଣସି ହିତ କରିବାଲାଗି ଆଦୌ ସମର୍ଥ ହୁଏନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ନିତାନ୍ତ ରହସ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏପରି କିଛି ଘଟେ ଯେ, ସିଏ ଆପଣାର ନିକଟତମ ସହଯୋଗୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଦାରୁଣ ଏବଂ ନୃଶଂସ ହେବାକୁ ଲାଗେ, ସତେଅବା ଏଭଳି କରି ସେ ନିଜର ସ୍ୱଚ୍ଛବୁଦ୍ଧିତାକୁ ପଦାରେ ଆଣି ପକାଇଦିଏ !

ସେହିଭଳି ଆଉଜଣେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ତଥା ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଶାସନକର୍ତ୍ତା – ସିଏ ନିଜର ପତ୍ନୀଙ୍କୁ କେଡ଼େ ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିହୁନେ ସେ ମୋଟେ ଜୀବିତ ରହି ପାରିବେନାହିଁ ବୋଲି ସବୁବେଳେ ଲାଗୁଥିଲା, – ସିଏ ପୁଣି ସେହି ପତ୍ନୀଙ୍କର ବେକକୁ ଅନାଇଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ଏହି ବହୁତ ମୁଗ୍ଧକାରୀ ମନ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ଦେଇ ପାରିଲେ : "ତୁମେ ଜାଣ, ଯଦି ମୁଁ ଆଦେଶ ଦେବି, ତେବେ ତୁମର ଏହି କିସୁନ୍ଦର ଗଳାଟି ତରବାରୀ ଦ୍ୱାରା କଟି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ହୋଇଯିବ !" ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ପୁରାତନ କାଳର ଅଧିକାଂଶ ଡିକ୍ଟେଟର୍ ସେମାନଙ୍କର ନିକଟତମ ପ୍ରିୟବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିହତ ହୋଇଥିଲେ । ନିଜ ଆଖିରେ ଶାସକଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଅତିରିକ୍ତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବାର ଦେଖି ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସେହି ଖିଆଲଟା ବିଷୟରେ ଆଉ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ତେଣୁ ତାଙ୍କର କ୍ଷମତାଟାର ସଦୁପଯୋଗ ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ଦିହାନ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, କୌଣସି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀକୁ କେବେ କେହିହେଲେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସ୍ୱୟଂ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କ ମଧ୍ୟ କାହାକୁ ଭଲ ପାଏନାହିଁ । ବନ୍ଧୁତା ହେଉଛି ଏକ ପବିତ୍ର ଶବ୍ଦ, – ଏକ ପବିତ୍ର ବ୍ୟାପାର । କେବଳ ଚରିତ୍ରବାନ୍‌ମାନେ ହିଁ ନିଜର ଜୀବନରେ ସେହି ଗୁଣଟିକୁ ବିକାଶ କରାଇ ଆଣିଥାନ୍ତି । ଏବଂ, ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ମାନ ବ୍ୟତୀତ ବନ୍ଧୁତାରେ କୌଣସି ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମ ମଧ୍ୟ

ହୋଇ ନଥାଏ । ଦୟା-ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ନୁହେଁ, ଆନ୍ତରିକତା ଅର୍ଥାତ୍ ନିଷ୍ଠା ଦ୍ୱାରା ହିଁ ବନ୍ଧୁତାର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ମୋ' ବନ୍ଧୁର ପ୍ରକୃତରେ ମୋ' ପ୍ରତି ଆନ୍ତରିକତା ରହିଛି, ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ଜଣେ ଆଉଜଣକୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରେ । ନିଜର ସେହି ବନ୍ଧୁଟିର ଉତ୍ତମ ପ୍ରକୃତି, ତା'ର ସମ୍ମାନପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଚରଣ ତଥା ତା'ର ସ୍ଥିରନିଷ୍ଠତା, – ସେ ଏହିଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ଜଣେ ବନ୍ଧୁର ପ୍ରକୃତ ଗୁଣ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଥାଏ । ଯେଉଁଠାରେ ନୃଶଂସତା ରହିଥାଏ, ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ଥାଏ, ଅନ୍ୟାୟ ଲାଗି ବି ସ୍ଥାନ ଥାଏ, ସେଠାରେ କୌଣସି ବନ୍ଧୁତା ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ । ଏବଂ, ଯେଉଁଠାରେ ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକମାନେ ଯାଇ ଏକତ୍ର ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେଠାରେ କେବଳ ନାନା ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରର ହିଁ ବିଚାର ହେଉଥାଏ, – ସାଥିତ୍ୱ ସକାଶେ କୌଣସି ଅବକାଶ ନଥାଏ । ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ନେହଭାବ ନଥାଏ, – କେବଳ କୌଣସି ଭୟ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଛାଟାଏ କରି ବାନ୍ଧି ରଖିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ କଦାପି ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବାନାହିଁ, ଜଣେ ଜଣେ ରାଜସାକ୍ଷୀ ବୋଲି କହିବା ।

ହଁ, ଗୋଟିଏ କଥା ସମ୍ଭବତଃ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ନପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ ଯେ ଜଣେ ଉତ୍‌ପୀଡ଼କର ଚିତ୍ତରେ ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁତାନାମକ ଭାବଟି ଲାଗି କୌଣସି ଜାଗା ରହିବା ବଡ଼ କଷ୍ଟକର ହୁଏ । ସିଏ ତ ଅପର ସମସ୍ତଙ୍କ ଠାରୁ କେତେ ଉପରେ ଯାଇ ରହିଥାଏ, ତା'ର ପ୍ରକୃତରେ ସାଥୀ କେହିହେଲେ ନଥାନ୍ତି, – ତେଣୁ ସେ ନ୍ୟାୟତଃ ବନ୍ଧୁତାର ବୃତ୍ତଟିର ସର୍ବଦା ବାହାରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥାଏ । ସମାନତା ନଥିଲେ ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁତା ଆଉ କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ, – କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଖଞ୍ଜ ନହୋଇ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ହେଲେ ଦୁଇଟିଯାକ ଗୋଡ଼ ସମାନ ରହିଥିବା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ହେବ ହିଁ ହେବ । ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ଯେ, ଚୋରମାନେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି, – ଚୋରି ଧନର ବଣ୍ଟାଆରା ବେଳେ ତାହା ହିଁ ସର୍ବଦା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ସମାନ, ପରସ୍ପରର ଜଣେ ଜଣେ ସାଥୀ ସଦୃଶ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ପ୍ରିୟ ହୋଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ମାନ ରଖିଥାନ୍ତି ଏବଂ କଳହର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ନିଜର ସମ୍ମିଳିତ ଶକ୍ତିକୁ କେବେହେଲେ ଊଣା କରନ୍ତିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ଜଣେ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀର ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ନିଜକୁ କେବେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାପଦ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସିଏ ତ ସେହିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥାଏ ଯେ ସିଏ ହେଉଛି ସର୍ବଶକ୍ତିଶାଳୀ ଏବଂ କୌଣସି ଆଇନ୍ ଦ୍ୱାରା ତା'ର ଶକ୍ତି ସୀମିତ କରି ହେବନାହିଁ – କୌଣସି ସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ କାହାରି ବାଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ତେଣୁ, ତାହାରି ବଳରେ ସିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ

ନିଜର ଇଚ୍ଛାଟାକୁ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଠିକ୍ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରଭୁ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଜଣେ ହେଲେ କାହାକୁ ଆପଣାର ସମାନ ସ୍ତରର ବୋଲି ଭାବେନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନେକ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର ସହିତ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ଯେ, ଉପସ୍ଥିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକମତ ନହୋଇ ଜଣେ ଯଥାର୍ଥରେ ବିବେକସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଭଳି ଆଚରଣ ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ସ୍ଥିତିରେ କେହିହେଲେ ଆଗ୍ରହୀ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ, ସେଥିରେ ସର୍ବଦା ଅବଶ୍ୟ ବିପଦ ରହିଁଥାଏ । ଏଠାରେ କାହାଣୀରେ ରହିଥିବା ସେହି କୋକିଶିଆଳୀର କଥା ଖୁବ୍ ମନେ ପଡ଼ି ଯାଉଛି ! ତା'ର ଦେହ ଖୁବ୍ ଖରାପ ଅଛି ବୋଲି ଗୋଟିଏ ସିଂହ ଛଟା ଗାଳୁଥିଲା ଓ କୋକିଶିଆଳୀ ଭିତରକୁ ଯାଇ ତା'କଥା କିଛି ବୁଝୁ ବୋଲି ସେହି ଭିତରୁ ଥାଇ ତାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା । କୋକିଶିଆଳୀ ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଲା, "ମୁଁ ତ ଅବଶ୍ୟ ଭିତରକୁ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ନମସ୍କାର କରି ଆସନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ କାହିଁକି ଦେଖିପାରୁଛି ଯେ, ଏଠାରେ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିବା ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ବହୁ ପାଦଚିହ୍ନ କେବଳ ଭିତର ଆଡ଼କୁ ପଡ଼ିଛି, - ମାତ୍ର ତେଣୁ ଫେରି ଆସିଥିବା କୌଣସି ପାଦଚିହ୍ନ ଗୋଟିଏ ବି ନାହିଁ ।''

ବିଚରା ଏହି ନିଃସ୍ୱମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଶାସକ ଗଦା କରି ରଖିଥିବା ଧନରତ୍ନଗୁଡ଼ାକ କେଡ଼େ ଚକଚକ ଦେଖା ଯାଉଥିବାର ସର୍ବଦା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରନ୍ତି ଓ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କ ଆଖି ସତେଅବା ଜଳକା ହୋଇ ବି ଯାଉଥାଏ । ତାଙ୍କର ସେହିସବୁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଚକିତ ହିଁ କରି ଦେଉଥାଏ । ସେହି ଚକଚକଟା ଦ୍ୱାରା ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ସେମାନେ ଅଧିକ କତିକୁ ଯିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ହେଜି ବି ପାରନ୍ତିନାହିଁ ଯେ ଏହି ଚକଚକଟା ସେମାନଙ୍କୁ ପରିଶେଷରେ ନିଆଁପରି ଦଗ୍ଧ ମଧ୍ୟ କରି ପକାଇବ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଆକର୍ଷିତ ଅନୁଭବ କରି ପୁରାତନ କାହାଣୀର ସେହି ଲମ୍ପଟା ଅବିବେକୀଟା ପ୍ରୋମ୍‌ଥିଉସ୍ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ସେହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଗ୍ନିକୁ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟରୁ ପୃଥିବୀକୁ ନେଇ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ ସିଏ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ତାହାକୁ ଚୁମ୍ବନ କଲା ଏବଂ ପୋଡ଼ି ଭସ୍ମ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପୁନଶ୍ଚ, ଟସ୍କାନୀର ସେହି କବି ଯେପରି ଆମର ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି, ଜଳୁଥିବା ଅଗ୍ନିଶିଖା ଦ୍ୱାରା ଆକୃଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ପତଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ତା'ପାଖକୁ ଧାଇଁଯାଏ ଏବଂ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ମରେ । ଅଗ୍ନି ଆଲୋକିତ କରେ ଏବଂ ପୋଡ଼ି ବି ପକାଏ । ହଁ, ସେମାନେ ଯେଉଁ କ୍ଷମତାଧିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିଟିର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରୁଛନ୍ତି, ଏହି ସେବାକାରୀମାନେ ଆପଣାକୁ ବହୁତ ସମୟରେ ତା' ହାତରୁ

ବଞ୍ଚାଇ ଆଣି ପାରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତାଙ୍କ ପରେ ଯେଉଁ ଆଉଜଣେ କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇ ଗାଦୀକୁ ଆସେ, ସେମାନେ ତା' ପାଖରେ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ନିରାପଦ ହୋଇ ରହି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଯଦି ସିଏ ଜଣେ ଉତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପୂର୍ବ ରାଜାଙ୍କର ଅମଳରେ ଆପଣାର ଆଚରଣ ବିଷୟରେ ଏକ ସନ୍ତୋଷଭାଜନ ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ଏବଂ ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ କର୍ତ୍ତାଜଣକ ଯେତେ ଦୁର୍ମନା ଅବା ଦୟାରହିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ନ୍ୟାୟରେ ହିଁ ସବୁ ଅବଶ୍ୟ ଚାଲୁଛି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ନୂଆ ରାଜ୍ୟକର୍ତ୍ତା ଜଣକ ନିଜ ପସନ୍ଦ ଅନୁସାରେ ହିଁ ନିଜର ପ୍ରିୟବର୍ଗଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବାଛି ନିଅନ୍ତି । ଏହି ନୂତନମାନେ ଯେ କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ପଦଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଓ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଯାଆନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ, ବରଂ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କ ପୂର୍ବଗାମୀ ମାନଙ୍କର ଧନସମ୍ପଦକୁ ପାଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଖି ରଖିଥାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଜୀବନରୁ ମାରି ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ହୁଏତ ବହୁତ ସମୟରେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କେଉଁଠାରେ ରହିଥିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଏଭଳି ସଙ୍କଟପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଏବଂ ଏଡ଼େ କମ୍ ନିରାପତ୍ତା ରହିଛି ବୋଲି ଦେଖି ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଏପରି ଏକ ବଡ଼ ଆଶା ପୋଷଣ କରି ଏପରି କର୍ମଟିଏ ଆସି ଗ୍ରହଣ କରିବ ଏବଂ ସକଳ ବିପଦ ସତ୍ତ୍ୱେ ଏପରି ଜଣେ ଭୟାନକ ମାଲିକର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିବାକୁ ମନ କରିବ ? ହେ ଭଗବାନ୍, ଏହି ବାଟଟିରେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଦୁଃଖଭୋଗ ନରହିଛି, ଅକାରଣରେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ଯାଇ ପଡ଼ିବାର ମଧ୍ୟ କେତେ ଆଶଙ୍କା ନରହିଛି ! ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରସନ୍ନ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତୁଷ୍ଟ କରି ରଖିବାକୁ ରାତିଦିନ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବ ଏବଂ ତଥାପି ପୃଥିବୀରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଟିକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଭୟ କରୁଥିବ । ସର୍ବଦା ସତର୍କ ହୋଇ ରହିଥିବ, କାନ ଦୁଇଟାକୁ ଖୋଲି କରି ରଖିଥିବ; କାଳେ କେଉଁଆଡୁ ମାଡ଼ଟାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବ ବୋଲି ଶଙ୍କିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । କେଉଁଠି କିଏ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କଲା କି ବୋଲି ସଦା ଅସ୍ଥିର ଚିତ୍ତରେ କାଳ ଯାପନ କରୁଥିବ, ଏବଂ କେଉଁଠି କେହି ଜାଲ ବିଛାଇ ରଖିଲା କି ବୋଲି ସଦାସତର୍କ ରହିବ । ସେମାନେ କାଳେ ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା କରୁଥିବେ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରି ନିଜର ଏକାନ୍ତ ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କର ମୁହଁଗୁଡ଼ିକୁ ସନ୍ଦେହରେ ପଡ଼ି ଅନାଇ ବୁଲୁଥିବ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନାଇ ଖୁସୀ ହେଲ ବୋଲି ଅଭିନୟ କରି ମୁରୁକି ହସି ପାରୁଥିବ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖି ସାଂଘାତିକ ଭାବରେ ଭୟ ବି କରିବ । କାହା ଉପରେ କଦାପି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆସ୍ଥା ରଖିବନାହିଁ, ପ୍ରକାଶ୍ୟ କୌଣସି ଶତ୍ରୁ ଉପରେ ନୁହେଁ ଅଥବା ତୁମର ଜଣେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁଉପରେ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ତୁମର

ହୃଦୟଟା ଭିତରେ ଯେତେ ଆଶଙ୍କାରେ ଜର୍ଜର ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଉପରେ ତୁମର ମୁହଁଟି ସବୁବେଳେ ହସ ହସ ଦିଶୁଥିବ । କେବେହେଲେ ଖୁସୀ ହୋଇ ପାରୁନଥିବ ଅଥଚ ଦୁଃଖକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସାହସ ହିଁ ନଥିବ ।

ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଦହନପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନରୁ ସେମାନେ ସତକୁ ସତ କେଉଁଠି କ'ଣ ପାଆନ୍ତି, ସେଇଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବାଦ୍ୱାରା ଆମେ ତଥାପି ଅବଶ୍ୟ କିଛି ସନ୍ତୋଷ ଅନୁଭବ କରିପାରିବା । ଏହି ଦୟନୀୟ ଓ ଗଞ୍ଜଣାମୟ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ବି ତୃପ୍ତି ତଥାପି ମିଳୁଥାଏ ? ବସ୍ତୁତଃ ଆପେ ଏତେ ଏତେ ଦୁଃଖରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କେବେହେଲେ ନିଜର ପ୍ରଭୁ ସେହି ଉତ୍ପୀଡ଼କଟିକୁ କୌଣସି ଦୋଷ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି ଶାସନକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନେ ଏଭଳି ହେବାରେ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥାନ୍ତି, – ସେମାନେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଦୋଷୀ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଲୋକସମୂହ, ଜାତିମାନେ, ସେମାନେ ତ ସମସ୍ତେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କଲା ପରି, ଏପରିକି ଭୂମିମାଲିକ ଏବଂ ଚାଷ କରୁଥିବା ଚାଷୀମାନେ ସମସ୍ତେ ସବାଆଗ ସେହି ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କର ଗର୍ହିତ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସହସ୍ରବିଧ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ଅପମାନିତ କରୁଥାନ୍ତି, – ସହସ୍ର ପ୍ରକାରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଗାଳିମାନ ଦିଅନ୍ତି ଓ ସହସ୍ର ଅଭିଶାପ ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ପ୍ରାର୍ଥନା ତଥା ବ୍ରତ ଓ ମନାସ ସବୁ ସମୟରେ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବିରୋଧରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଆପଣାର ସକଳ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ସକାଶେ ଏମାନେ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଦାୟୀ କରନ୍ତି, – ମହାମାରୀ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଆଦି ପଡ଼ିଲେ ସେହିମାନେ କରୁଥିବା କୁକାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୋଷ ଦିଅନ୍ତି । ବାହାରେ ସେମାନେ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବହୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ ତେଣେ ଆପଣାର ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରୋଧରେ ଗରଗର ହେଉଥାନ୍ତି ଓ ଶ୍ୱାପଦମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ହିଂସ୍ର ବୋଲି ଜାଣି ଭୟ କରୁଥାନ୍ତି । ସୁତରାଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବସମ୍ପନ୍ନ ଏହି ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର କୁକାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ଏହିଭଳି ଗୌରବ ତଥା ସମ୍ମାନଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଉଥାଏ । ଏବଂ, ସେହିଭଳି ଆଚରଣ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କର ଜୀଅନ୍ତା ଦେହଟିକୁ ଫାଡ଼ି ଦେଖାଇ ଦେଇପାରନ୍ତେ, ତେବେ ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣନ୍ତେ ଯେ, ସେମାନେ ନିରନ୍ତର ଆହୁରି ଏବଂ ତଥାପି ଆହୁରି ନିମନ୍ତେ ଚିତ୍କାର କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । କାରଣ, ଏହି ବିଶେଷ ପ୍ରିୟଜନମାନେ ପୃଥିବୀରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ସାଧାରଣ ଜନସମୂହ ବଞ୍ଚି ରହିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ନରଖାଦକ ମାନଙ୍କର ନାମରେ କଳାଗୁଡ଼ାକୁ ଆଣି

ଯୋଡ଼ିବାରୁ ପ୍ରକୃତରେ କେବେହେଲେ କ୍ଲାନ୍ତ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସତେଅବା ଏକ ସହସ୍ର ଲେଖନୀର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ସେମାନେ କଳାଗୁଡ଼ିକୁ ବୋଳି ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସକଳ ସୁନାମକୁ ଟିକିଟିକି କରି ଚିରି ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଳଙ୍କାର ଲଗାଇ କହିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ଥିଗୁଡ଼ିକୁ ଭବିଷ୍ୟ ବଂଶଧରମାନଙ୍କର ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ସେହି ଆଡ଼କୁ ଘୋଷାରି ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେଉଁ ଦୁଷ୍ଟତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁଅନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସେଥିପାଇଁ ଶାସ୍ତି ଦେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ଆମେ ନିତାନ୍ତ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଏଥିରୁ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରିବା, ଆମେ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଯାହା ଭଲ, ତାହାକୁ ହିଁ କରିବା । ଆମେ ଆପଣାର ସମ୍ମାନରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଆମର ଚକ୍ଷୁଗୁଡ଼ିକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରି ରଖିବା । ଉତ୍ତମ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବା । ଅଥବା, ଅଧିକ ବିବେକ ସହିତ କହିଲେ, ପରମଶକ୍ତିମାନ୍ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ନିଜର ଶ୍ରଦ୍ଧା ତଥା ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ନିବେଦନ କରି ରଖିବା । ସେହି ସକଳ ପାପରୁ ସର୍ବଦା ବିଲଗ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରମେଶ୍ୱର ହିଁ ଆମ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସଦା ସାକ୍ଷୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଆମର ଦୋଷଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କେବଳ ସେଇ ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ନିଜ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି ଯେ, ମୁଁ ଯଥାର୍ଥ କଥାଟିକୁ ହିଁ କହୁଛି; କାରଣ ଜଣେ ଚିରଉଦାର ଏବଂ ଚିରଶ୍ରଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ବିରୋଧ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ ଅଧିକ ଦୁରାଗ୍ରହୀ ଉପାଦାନ ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ? ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ କରୁଛି ଯେ, ସକଳ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ତଥା ସେମାନଙ୍କର ସହାୟକ ମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସମୁଚିତ ବିଶେଷ ଶାସ୍ତି ଦେବାପାଇଁ ସିଏ ନରକ-ରାଜ୍ୟର କୌଣସି ଅଲଗା କୋଣରେ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନଟିଏ ନିଶ୍ଚୟ ଅଲଗା କରି ରଖିଛନ୍ତି ।

୪୪୪

- ପୃଷ୍ଠବନ୍ଧ -

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଟିଏନ୍ ଦ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର (ଫରାସୀ ଭାଷାର ଏଟିଏନ୍ ହେଉଛି ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ଷ୍ଟିଫେନ୍) ଏହି ଲେଖାଟି ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ୧୫୫୨-୫୩ ବେଳର ଲେଖା । ମୂଳ ଭାଷାରେ ରଚନାଟିର ନାମ ହେଉଛି Discourse de la Servitude; ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି ଯେ ଏଇଟିର ରଚନା ସମୟକୁ ଲେଖକଙ୍କୁ ମାତ୍ର ବାଇଶି ତେଇଶି ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଆଇନ୍‌ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ ଆୟୁଷର ଜୀବନଟିଏ, କାରଣ ମୋଟେ ୩୦-୩୧ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଏଟିଏନ୍ ଏହି ଜଗତରୁ ବିଦାୟ ବି ନେଇଥିଲେ ।

ଫରାସୀ ବିପ୍ଳବ ଆହୁରି ଅଢ଼େଇ ଶହ ବର୍ଷ ବାକୀ ଥିବ । ଜର୍ମାନୀର ମାର୍ଟିନ୍ ଲୁଥରଙ୍କର ତିରୋଧାନ ପରେ ପଚାଶଟା ବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ନଥାଏ । କିନ୍ତୁ, ଇଉରୋପରେ ରେନେସାଁସ୍ ବା ପୁନର୍ଜାଗରଣର ନୂଆ ପ୍ରବାହଟି ଇଟାଲୀରୁ ଉନ୍ମେଷିତ ହୋଇ ଉତ୍ତରମୁହାଁ ହୋଇ ଫ୍ରାନ୍ସ ଏବଂ ଜର୍ମାନୀ ଦୁଇଟିଯାକ ଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସାରିଥିଲା । ଲଗାଲଗି ହୋଇ ଦେଶ ଦୁଇଟି, କିନ୍ତୁ ଭାବମାନସର ଆବେଦନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେ ନା କେତେ ଫରକ । ସେମାନଙ୍କର ଇତିହାସ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ଭଲି ଭଲି ଯେଉଁସବୁ ଖାଲଢ଼ିପକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ବି ମେଳ ଅପେକ୍ଷା ଅମେଳମାନେ ଯେ ଅନେକ ଅଧିକ, ଏପରି ଦାବୀ କରିବାକୁ ହୁଏତ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉଭୟ ଦେଶରେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ମହଜୁଦ ରହିଥିବେ । ଅବଶ୍ୟ ଏହି କଥାଟି ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପବହୁତ ସତ ଯେ, କାଥୋଲିକ୍ ଏବଂ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ ଦୁଇ ବିଶ୍ୱାସଶାଖା ମଧ୍ୟରେ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ସିନା ଆଖିଦୃଶିଆ କେତେ କେତେ ପାର୍ଥକ୍ୟ, ମାତ୍ର ସ୍ୱାଭାବଟି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୁମେ ଥିର ହୋଇ ପରଖିବାକୁ ମନ କଲେ ହୁଏତ ଏକାଧିକ ସାଦୃଶ୍ୟ ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ । ପୁରୁଣା ଧର୍ମଗାଦୀଟାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ମହାମାନ୍ୟ ପୋପ୍ ଏବଂ

ଏପଟେ ଏକ ନୂତନ ଧର୍ମସଂସ୍କାରର ପ୍ରତିବାଦ-ଅଭିଯାନରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ସମାନ୍ତରର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲୁଥର୍, – ଉଭୟେ ପ୍ରାୟ ସହଯୋଗ କଲା ପରି ସେତେବେଳେ ସେହି ମହାଦେଶୀୟ ପ୍ରଖଣ୍ଡଟାରେ ବିଶ୍ୱାସକାଂକ୍ଷୀ ଜନଗଣଙ୍କୁ ବଡ଼ ବିଚଳିତ କରି ପକାଇଥିବେ । ସେହ ଉତ୍ତପ୍ତତା ଭିତରେ ସେଠି ସ୍ଥାନୀୟ ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏପକ୍ଷର କିମ୍ବା ସେପକ୍ଷର ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ସଂହାରଲୀଳା ମାନଙ୍କୁ ପୋଷକତା ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ସତେଅବା ଏକ ଅନ୍ୟ ସମ୍ଭାବନା ରୂପେ ଆମେ ରଟର୍-ଡାମ୍‌ର(ହଲାଣ୍ଡ) ଏରାସ୍‌ମସ୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ଏରାସ୍‌ମସ୍ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ, – ପୋପ୍ ଓ ରାଜା ଉଭୟଙ୍କର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଯିବ, ଯୁଦ୍ଧର ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ଅବଲମ୍ବନଟି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ସକଳଙ୍କର ମୋହଭଙ୍ଗ ହେବ । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଏହି ପୃଥିବୀ ବିଚାର ଏବଂ ଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେବ । ପାରସ୍ପରିକ ବୁଝାମଣା ହିଁ ପଥ ଦେଖାଇ ପାରୁଥିବ ।

ତେଣୁ, ଉପରୁ କୌଣସି ଶାସନଦଣ୍ଡ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଏକ ଉତ୍ତମ ସାମୂହିକ ଜୀବନ ଆଡ଼କୁ ବଳପୂର୍ବକ ବାଧ୍ୟ କରି ନେବାର ପୁରୁଣା ରୀତିଟାକୁ ପରିହାର କରି ଏକ ନୂଆ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହିଁ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଲୋକବର୍ତ୍ତିକା ସଦୃଶ ରହି ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରେରଣା ଦାନ କରୁଥିବ । Despot ମାନେ ଯିବେ, tyrant ମାନେ ଯିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଏପରି ଏକ ନୂତନ ବିଶ୍ୱାସର ସଚେତନତା ଏହି ଜୀବନରୂପୀ ଯାବତୀୟ ପ୍ରାତ୍ୟହିକତା ତଥା ପରିଚାଳନାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବ, ଯାହାକି ଭିତରର ବିବେକଟିକୁ କ୍ରମେ ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସମ୍ମାନବୋଧର ଜାଗୃତି ଘଟାଇବ । ସେଇଥିରୁ ନୈରାଜ୍ୟବାଦ ନାମକ ସେହି ନୂଆ ସାହସଟି ବହୁ ନୂତନବିଶ୍ୱାସୀ ମନୀଷୀମାନଙ୍କୁ ପୃଥ୍ୱୀ-ଉଦୟର ଏକ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ଆଣି ଦେଇଗଲା କି ? ଉପରେ ଶାସନ ନଥିବ, ବାଧବାଧକତା ନଥିବ, ଶାସ୍ତିର ଧମକ ନଥିବ, – ଅଥଚ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ ସହଜୀବନ ଥିବ, ପରସ୍ପର ବିଷୟରେ ସାଧୁ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ । ସେଥିରୁ ଭରସା ଲାଭ କରି ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁ ପ୍ରୟାସଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, ସେଇଟି ପ୍ରାୟ ସେହିଦିନୁଁ ସଚଳ ହୋଇ ରହିଛି । ରାଜଶକ୍ତି, ବିଜ୍ଞାନଗବେଷଣାର ଧ୍ୱଂସଶକ୍ତି ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କ୍ଷମତାମାନଙ୍କର ତ୍ରାସଗୁଡ଼ିକ ଇତିମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର ହୋଇଛନ୍ତି, ତଥାପି ସମାନ୍ତର ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ୟମଟି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଇଉରୋପର ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ୍ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷର ମୋହନଦାସ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସେହି ବିକଳ୍ପର ଉଦ୍‌ବୋଧନଟିକୁ ଖୋଜିବାମାତ୍ରେ ଅବଶ୍ୟ ଠଉରାଇ ନେଇ ପାରିବା ।

ମାତ୍ର, ଯଦି ମଣିଷମାନେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଥିବେ, ତାହାକୁ ସହିଯିବେ, ତେବେ ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ଅବସ୍ଥା ନିମନ୍ତେ ଏହି ପୃଥିବୀଟା ପୁଣି କିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାରିବ ? ଲା ବୁଏଟୀ ମୂଳତଃ ଏହି କଥାଟିରୁ ତାଙ୍କର ଆଲୋଚନାଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଆମେ ଯଦି ଆମ ଉପରେ ନାନା ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ଜାରି କରି ରଖିଥିବା ନିରଙ୍କୁଶ ଶାସନଟାକୁ ସହ୍ୟ କରି ରହିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜୀ ନହେବା, ତେବେ ସେହି ଶାସନ କଦାପି ତିଷ୍ଠି ରହି ପାରିବନାହିଁ । ପ୍ରଜାର ସମ୍ମତି ଏବଂ ସହଯୋଗ ରହିଥିବାଯାଏ ଶାସନ ରହିଥିବ । ରଜାର ଶାସନ ରହିଥିବ, ଅନ୍ୟାୟର ଶାସନ ରହିଥିବ ଏବଂ ଅବିବେକର ଶାସନ ମଧ୍ୟ ରହିଥିବ । ଅଧର୍ମମାନେ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଥିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, କିଞ୍ଚିତ୍ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସହିତ କହିଲେ, କୌଣସି ମନ୍ଦ ଅଦୃଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଦୃଶ୍ୟ ବିଧାତା କୌଣସି କାରଣରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଖିଆଲରୁ ସେହିପରି ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ ବୋଲି ଯେ ଏକ ମନ୍ଦ ଶାସନ ଜନଗଣଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥାଏ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସଂପୃକ୍ତ ଶାସିତମାନେ ତାହାକୁ ସହି ଯାଉଥାଆନ୍ତି ବୋଲି ସେଇଟି ମହଜୁଦ ରହିଥାଏ । ଆମର ଏ କାଳରେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ଅବିବେକିତା ରହିଛି । ସେକାଳରେ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ରୁଷିଆର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଲେଓ ଟଲଷ୍ଟୟ ଏକାଧିକ ରଚନାରେ ସେହି ବିଷୟଟିର ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏକ ପୃଥିବୀସ୍ତରର ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଉପରେ ହିଁ ସ୍ଥିତିଟିର ବିଚାରାବଲୋକନ କରିଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ପୃଥିବୀରେ କାଳେ କାଳେ ଶାସନର କ୍ଷେତ୍ର ତଥା ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ତାହାର ବହୁଗୁଣ ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ଉପରେ ସର୍ବବିଧ ଅନାଚରଣ କରିଆସିଛି । ଶାସକ ଅଳପ, ଶାସିତ ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାର । ଅଳପ ମଣିଷ ବହୁତଙ୍କୁ ହିଁ ଶୋଷଣ କରିଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହିମାନଙ୍କର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାୟ ଏକପାଖିଆ ସୁଖଭୋଗ ସକାଶେ ବହୁତଙ୍କୁ ମଙ୍ଗାଇ ଏବଂ ମଣ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଦସ୍ୟୁ ଅଳପ, – ମାତ୍ର, ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପୀଡ଼ନର କବଳରେ ରହି ଆସିଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ସହସ୍ର ସହସ୍ର । ଆଗେ ଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିତି ଧର୍ମତଃ ସେହିଭଳି ରହିଛି । ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଅଳପଙ୍କ ପାଖରେ, ଅଧିକ ଧନ ଅଳପଙ୍କ ହାତରେ, ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ତଥା ଜ୍ଞାନଲାଭର ଅଧିକାର ନିତାନ୍ତ ଅଳପଙ୍କର ଭାଗ୍ୟରେ । ସେହିମାନେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ କୋଟି କୋଟି ବଞ୍ଚିତ ଓ ଭାଗ୍ୟହୀନ । ଆମେ ହୁଏତ ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧଟିକୁ ବଢ଼ାଇ ନିରାପଦରେ କହିପାରିବା ଯେ, ସାହିତ୍ୟ ଅଳପଙ୍କ ପାଇଁ, ତଥାକଥିତ ସଂସ୍କୃତିଭୋଗ ଅଳପଙ୍କର ହିଁ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ତଥାକଥିତ ନୀତି ଏବଂ ନୈତିକତା ସେହି ଅଳପଙ୍କର ପକ୍ଷଟାକୁ ଆଉଜି କରି ରହିଛି ।

ଏବଂ, ଅଧିକଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଅଗଣ୍ୟ ତଥା ନଗଣ୍ୟ ବୋଲି ଧରିନେଇ ଅଳପମାନେ ହିଁ ପୃଥିବୀ ଯାକର ସବୁ ସୁଯୋଗର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଏହି ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ଲେଖିଛି, – ନିଜକୁ ସୁହାଇ ସ୍ୱଷ୍ଟତଃ ସବୁକିଛି ଲେଖିଛି । ଧର୍ମମାନେ ସେହି ଅଳପଙ୍କର ଖିଦମତ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅଧିକ କୋଳାହଳ ଅଳପମାନଙ୍କର ଖଞ୍ଜାରେ । ଅଧିକ ମଣିଷ ନାନାବିଧ ଯୁଆଳିରେ ଅଳପମାନେ ବାନ୍ଧି ଦେଇଥିବା ନାନା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଚାଲୁ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଅଳପଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ସେହିମାନଙ୍କର ଫରମାସଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଜାଗତିକ ଜୀବନର ଶଗଡ଼ଟାକୁ ଟାଣିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଏଭଳି ଏକ ପୃଥିବୀକୁ ଆମେ ଅଳପ ଏବଂ ଅଧିକ ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଏପରି ପୂର୍ଣ୍ଣନିଷ୍ଠ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛୁ ଯେ, ସଚରାଚର ଏଇଟି ହିଁ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ବରାଦ ବୋଲି ଏକ ପ୍ରତୀତି ଘୋଟି ରହିଛି ।

ଆହୁରି ଅଧିକ ଟିକିନିଖିକୁ ତଥାପି ଲୟ ପକାଇ କୁହାଯାଇ ବେଶ୍ ପାରିବ ଯେ, ଏହି ନିୟନ୍ତ୍ରଣଟା ଆଗେ ଥିଲା ସତ, କିନ୍ତୁ ଏତେ ନଥିଲା । ଆଗେ ଅବଶ୍ୟ ନିର୍ମମ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଏବକୁ ଅଧିକ ନିର୍ମମ ହେଲା । ତାହାର ଏପରି ଅର୍ଥ କରିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନୁହେଁ ଯେ ଆଗକାଳେ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ତଥା ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନେ ଦୟାର୍ଦ୍ର ଥିଲେ; ସତ କଥା ହେଉଛି, ଅତ୍ୟାଚାରର ହାତଗୁଡ଼ାକୁ ସାଧନ ଅଭାବରୁ ବେଶୀ ଦୂରକୁ ମୋଟେ ଲମ୍ୱାଇ ହେଉନଥିଲା । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଇଚ୍ଛା କଲା ମାତ୍ରକେ ପହଞ୍ଚି ହେଉନଥିଲା । ଯେତିକି ବିସ୍ତୃତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ସୀମା, ସେତିକି ଅପହଞ୍ଚ ପ୍ରଜାମାନେ । ଅଧସ୍ତନମାନଙ୍କୁ ବଶ ଏବଂ ପୋଷ୍ୟଜୀବ ପ୍ରାୟ କରି ରଖିବାର କୌଶଳମାନେ ମଧ୍ୟ ସେତେ ପ୍ରଶସ୍ତ ନଥିଲେ । ବିଜ୍ଞାନର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରି ଏବର ଶାସକମାନେ ତ ସଂପ୍ରତି କେତେ ନା କେତେ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଏବଂ ତେଣୁ ଅଧିକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ହୋଇ ପାରିଲେଣି । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ ପ୍ରବଳରୁ ଆହୁରି ଆହୁରି ପ୍ରବଳ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଅପରିସୀମ ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରୀ ହେଲେଣି । ଅସ୍ତ୍ରମାନେ ମାରଣାସ୍ତ୍ରର ପାହ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନୀତ ବି ହେଲେଣି । ରାଷ୍ଟ୍ର ନାମକ ସେହି ବହୁପ୍ରାଚୀନ ଅର୍ଥାତ୍ ବହୁବୃଦ୍ଧ ଅନୁଷ୍ଠାନଟା ଆହୁରି ଅଧିକ ରାଜକୀୟ ମତ୍ତତା ସହିତ ଅଭୂତପୂର୍ବ ବହୁଅଭିନବ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନଙ୍କୁ ଶାସିତ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେବାର ଭଳି ଭଳି ମାର୍ଗ ଏବଂ ଅମାର୍ଗ ଖୁବ୍ ଅଲିଅଳ ଭାବରେ ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଯାଉଛି । ଉଭୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଓ ପରୋକ୍ଷରେ । ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାବେଳୁ ହିଁ ବେଶ୍ ମଣ କରିନେଇ ହେଉଛି ।

ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରାଷ୍ଟ୍ର ହାତରେ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ର ହାତରେ । ସେଇ ଦୋଷ କରିପାରୁଛି ଏବଂ ସେଇ ବିଚାରକର ଆସନରେ ବସି ମୀମାଂସା ବି ଦେଉଛି । ନୀତି ଓ ଅନୀତିର ନିଷ୍ପତ୍ତି ତାହାରି ମରଜୀ ଅନୁସାରେ । ଧର୍ମମାନେ ଏବଂ ଧର୍ମଘର ମାନଙ୍କର ଗୁରୁ ତଥା ଗୋସାଇଁମାନେ ବି ରାଷ୍ଟ୍ରାନୁସାରୀ । ଅଳପ ପାଠୁଆ ଯେପରି ଅନେକ ସଂଖ୍ୟାର ସେହି ଅପାଠୁଆମାନଙ୍କର ପଲଟାକୁ ମଜାଇ, ରଞ୍ଜାଇ ଏବଂ ନିଷ୍କ୍ରିୟ କରି ରଖିପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରର ରନ୍ଧନଶାଳା ମାନଙ୍କରେ ଅହୋରାତ୍ର ଯନ୍ତାଳ ବସିଛି, – ତୁଚ୍ଛା ଯନ୍ତାଳଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ପ୍ରଜାହିତ-ସାଧନର ଏକାଧିକ ଅଧିକରଣ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ରାଜନୀତିର ବହିଗୁଡ଼ାକ ଅନୁସାରେ ଗୋଟାକୁ ଅମୁକ ଏବଂ ଆଉଗୋଟାକୁ ଢ଼ମୁକ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନାଚରଣ ଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବଂ ସୁତରାଂ ସେଥିରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଦୂରାତ୍ମ ପରିଣାମଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ତଫାତ୍ ନାହିଁ । ସର୍ବୋପରି, ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଏକ ପ୍ରଚାର-ବିଭାଗ ଅର୍ଥାତ୍ ଆତ୍ମବିଜ୍ଞାପନର ବିଭାଗ ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ ମଥାମାନେ ସ୍ୱବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୋଗ କରି ତଥାକଥିତ ଲୋକମତକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅନୁକୂଳ କରି ବନେଇ ନେବାରେ ଖୁବ୍ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭାବରେ ଲାଗି ରହିଛନ୍ତି । ସତକୁ ସତ ସବୁକିଛି ହିଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିନ ପରି ହିଁ ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି ।

ଏହି କୂଢ଼ କୂଢ଼ କୌଶଳ ଓ ଅତିକୌଶଳ ଗୁଡ଼ିକ ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ପାଇଁ ଉଦ୍‌ଭାବିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ, ବହୁତ ପକ୍ଷଟା ସତେଅବା ସବୁକିଛିକୁ ସହିନେବା ସକାଶେ ସଂସାରକୁ ଆସିଛି ବୋଲି ତାହା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ନା କୌଶଳମାନେ ଏଭଳି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଧିକ ପକ୍ଷ ଉପାୟାନ୍ତର ନଦେଖି ସବୁକିଛି ଆଗରେ ଅଗତ୍ୟା ମୁଣ୍ଡ ପାତି ଦେଉଛି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ କିଏ ଥିର ଭାବରେ ବିଚାର କରି କହି ପାରିବ ? ଅବଶ୍ୟ କେହି କେହି ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ବିବେକର ଆଭାସ ପାଇ ବେଳେ ବେଳେ ଏପରି ମଧ୍ୟ କହିଲେଣି ଯେ, ଏହି ଯାବତୀୟ ଉଦ୍‌ଭାବନ ପୃଥିବୀଯାକର କ୍ଷମତା ଓ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ଘରମାନଙ୍କରେ ମଣିଷ ନିମନ୍ତେ ଏପରି ଅଣଅକ୍ତିଆର ହେଲାଣି ଯେ, ଏସବୁକୁ ଆଉ ସେହି ଅଳପ ପକ୍ଷଟାର ମଧ୍ୟ ଆଖର ବଳ ପାଉନାହିଁ ଏବଂ କ୍ରମେ ବିମୂଢ଼ପ୍ରାୟ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଆଉ ଆଦୌ ରୋକିହେବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ କରି ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ସହ୍ୟ କରିନେଉଛି । ପ୍ରାୟ ଶହେବର୍ଷ ତଳେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ରହି ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟି ଉପରେ ଅବଲୋକନ କରିଥିବା ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ୍ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଦୋହଲି ଯାଇଥିବେ, ସମ୍ମୁଖରେ

ଆତଙ୍କବତ୍ କ'ଣସବୁ ରହିଥିବା ପରି ଇଙ୍ଗିତ ପାଇଥିବେ ଏବଂ ସମାଧାନଟିଏ ଖୋଜିଥିବେ । ଏହା ଅନେକ ସମୟରେ ଏକ ବିଡ଼ମ୍ବନା ପରି ଲାଗେ ଯେ ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ଅନେକେ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟଙ୍କୁ ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଉପନ୍ୟାସ-ଲେଖକ ହିସାବରେ ଅଧିକ ମନେ ପକାଉ ଓ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଏହି ଅନ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ବିଷୟରେ ଆପଣାକୁ ପ୍ରାୟ ଅନବଗତ କରି ରଖିଥାଉ । ନିଜ କ୍ରିୟାଶୀଳତାର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ସିଏ ଯେ ଉପନ୍ୟାସ ତଥା ଗଳ୍ପର ସିଦ୍ଧିକ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଗୌଣ କରି ପକାଇ ଏସବୁ ଦିଗକୁ ଅଧିକତର ସଂପୃକ୍ତି ସହିତ ମନ ଦେଲେ, ତଦ୍ୱାରା ସେ ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟର ଢ଼େର ଅବିଚାର କଲେ ବୋଲି କେତେ କେତେ ଆଲୋଚକ କିଞ୍ଚିତ୍ କ୍ଷୋଭ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଆନ୍ତି । କାହାକୁ କୌଣସି ଆଘାତ ଦେବାର ଇଚ୍ଛା ନରଖି ଆମେ ତଥାପି ଏପରି କହିପାରିବା କି, ସବୁକାଳ ପରି ସାହିତ୍ୟ ପଟେ ରହିଥିବା ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ହିଁ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟଙ୍କର ସାହିତ୍ୟକାରିତାକୁ ନେଇ ପ୍ରାୟ ଏକପାଖିଆ ଭାବରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ଚେତନାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୋପାନରେ ପହଞ୍ଚି ଯେତେବେଳେ ସିଏ ସେମାନଙ୍କର ବୁଝିବାକୁ ଅଧିକ ପକ୍ଷଟାର ତରଫ ନେଇ ଆଉକିଛି କହିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେ ସାହିତ୍ୟର ଓ ନିଜ ସୃଜନାତ୍ମକ ଗୁଣତାପର୍ଯ୍ୟଟିର ଅବଶ୍ୟ କ୍ଷତି ଘଟାଇଲେ ଏମାନେ ବୋଲି ବିଚାର କରିଥାନ୍ତି ?

ନିଜର କାଳଟାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ସେଥିଲାଗି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସ୍ତବ-ସଚେତନ ହୋଇ ନିଜକୁ ପଚାରିଛନ୍ତି : ଲୋକମାନେ ସତକୁ ସତ କ'ଣପାଇଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କର ଏହି ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରୀର ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସହିବେ ? ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ହିଁ ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଏକ ସମାଧାନ ପାଇଲା ପରି ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଛି : ଲୋକମାନେ ଅସହଯୋଗ କରିବେ । ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବେ । ଶାସିତମାନେ ଶାସକ ସହିତ despot ମାନଙ୍କ ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବେ । A Letter to the Russian Liberals ଶୀର୍ଷକର ଗୋଟିଏ ଲେଖାରେ ସେ ଏହି କଥାଟିକୁ ବିଶଦ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରର ହିଂସା, କ୍ଷମତାଧିକାରୀର ହିଂସା, ଧନବାନ୍‌ର ହିଂସା, – ଅଧିକ ପକ୍ଷର ଜନସମୂହ ଯେତେ ଯାହା ଠୁଳ କଲେ ଏବଂ ସଜ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏକ ହିଂସାତ୍ମକ ସଂଗ୍ରାମ ଦ୍ୱାରା ତାହାର ବିଲୋପ ସାଧନ କରି ପାରିବେନାହିଁ । ଶୋଷିତ ଶୋଷକ ସହିତ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୋଷଣ ସହିତ, ଶୋଷଣକୁ ବଳବତ୍ତର କରି ରଖିଥିବା ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରିବ । କାରଣ, ପ୍ରଜାର ସହଯୋଗ ବ୍ୟତୀତ, ଶାସିତର ମାନିନେବା ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ରାଜସତ୍ତା ଅଥବା ଶାସନସତ୍ତା କେବେହେଲେ ଚାଲି ପାରିବନାହିଁ । ହଁ, ତେଣୁ କଷ୍ଟ

ବରଣ କରୁଥିବ, ତଥାପି ମାନି ନେବନାହିଁ, ଅସ୍ୱୀକାର ହିଁ କରିବ। ଉତ୍ପୀଡ଼କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ-କଳଟା ସହିତ ଅସହଯୋଗ କରୁଥିବ। ସେହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ମୋହନଦାସ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ହାର୍ଦ୍ଦିକ ପତ୍ରବିନିମୟ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା। Letter to a Hindoo ନାମରେ ଆମେ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟଙ୍କ ରଚନାବଳୀରେ ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିରୋଧ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିବା। ଅସହଯୋଗକୁ ଯେ ଏକ ସାମୂହିକ ତଥା ପ୍ରତିବାଦର ରୂପ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ, ସେହି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସତ୍ୟରହସ୍ୟଟିକୁ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଏକାଧିକ ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ଏକ ବାସ୍ତବ ରୂପ ପ୍ରଦାନ କଲେ ଓ ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ ତାହା ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ନାମରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ଗୋଚରକୁ ମଧ୍ୟ ଆସି ପାରିଲା। ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ସୂତ୍ରଟିକୁ ଧରି ଆମେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କ ପାଖକୁ ପୁନର୍ବାର ଫେରିଯିବା।

ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ବିଚାର ତଥା ରଚନାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପରିଚିତ ଥିଲେ। ତାଙ୍କର ସାଢ଼େ ଚାରିଶହ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଯେ ଲା ବୁଏଟୀ କେବଳ ଫ୍ରାନ୍ସ କିମ୍ବା କେବଳ ଇଉରୋପକୁ ନୁହେଁ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶତାବ୍ଦୀଗୁଡ଼ିକର ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟି ପାଇଁ ଅଭିନବ ବିଚାରଟିଏ ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି, ତାହାର ପରିଚୟ ଲାଭ କରି ଏକ ସତକୁ ସତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଦେଇ ପାରୁଥିବା ମାର୍ଗଟିଏ ସନ୍ଧାନ କରୁଥିବା ଟଲଷ୍ଟୟ ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଥିବେ, ସେଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ପୁନଶ୍ଚ, ବାଇଶି ବା ତେଇଶିର କଞ୍ଚା ବୟସର ଜଣେ ପ୍ରତିଭାଧାରୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଯେ ଆଗରୁ ଜଣେ ପୂର୍ବଗାମୀବତ୍ ବିକଳ୍ପଟିଏ ବଖାଣି ଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି, ଘଟଣାଟି ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ବହୁଭାବେ ପୁଲକିତ ବି କରିଥିବ। ସଂଗଠିତ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଅତ୍ୟାଚାରର ଏକ ସମାନ୍ତର ରୂପେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଓ ଉପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ଏହି ପ୍ରତିକାରମାର୍ଗଟି ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକ ପରମ୍ପରାରୂପେ ସର୍ବକାଳେ ହିଁ ହୁଏତ ରହି ଆସିଛି। ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ, ତଥାପି ରହିଛି। ସବୁକାଳର ସବୁଯାକ ହାଓ୍ୱା ସମ୍ଭବତଃ ମାନି ନେବା ନିମନ୍ତେ କେତେମନ୍ତେ ଆଉ କେତେକ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟ ମାନି ବି ନେଇଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ନିଶ୍ଚୟ ଅସହାୟ ଭାବରେ ମାନି ନେଇଛନ୍ତି, ତଥାପି ଅସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି, – ନୀରବରେ ପ୍ରତିବାଦ କରୁ କରୁ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି। ସ୍ତୁତିକାରୀ କବିମାନେ ବାହାରକୁ ଅଧିକ ବଳବନ୍ତ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ରଜାର ହିଁ ପ୍ରଶସ୍ତିଗାନ କରିଛନ୍ତି। ତାହାରି ପକ୍ଷରେ ଅବଶ୍ୟ ଧର୍ମ ରହିଛି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ତୋଷାମଦକାରୀ ସଭାପଣ୍ଡିତମାନେ ସମର୍ଥନ ବି ଜ୍ଞାପନ କରିଛନ୍ତି। ହାରି ଯାଉଥିବା ପକ୍ଷଟି ଆପାତତଃ

କୌଣସି ଚଳନ୍ତି ଅର୍ଥରେ ପାରିନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୋଇଛି ସିନା, ତଥାପି ଆତ୍ମାଟି ପ୍ରତିବାଦ କରିଛି, ମୋଟେ ମାନି ନେଇନାହିଁ । ତେଣୁ, ଏକ ବିକଳ୍ପ ପରମ୍ପରା ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି ଏବଂ ଆଧୁନିକ ନାନା ଆବଶ୍ୟକତା ଦ୍ୱାରା କ୍ରମପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇ ପ୍ରତିବାଦପକ୍ଷଟି, ସତ୍ୟାଗ୍ରହପକ୍ଷଟି କ୍ରମଶଃ ସାକାର ହୋଇ ଆସିଛି । ଏହିପରି ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର ପୂର୍ଣ୍ଣତର ସଂବଳନ ଦେଇ ଏକାବେଳେକେ ଆମ ଏବଯାଏ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଆମେ ସେହି ସଂଲଗ୍ନତାଟି ମଧ୍ୟରେ ସକ୍ରେଟିସ୍‌ଙ୍କୁ ଦେଖିପାରିବା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ବିରାଦରମାନଙ୍କ ଧାଡ଼ୀରେ ଲା ବୁଏଟୀ, ଲେଓ ଟଲଷ୍ଟୟ ତଥା ମୋହନଦାସ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରିବା । ଏବଂ, ସେଥିରୁ ବହୁତ ବଳ ବି ପାଇବା ।

ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାର ସହିବା ରହିଛି, ଯାହାକୁ ସେମାନେ ସହଯୋଗ କରିବା ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏଇଟି ଅନୁସାରେ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ସହିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସହିତ ସହଯୋଗ କରିବା । ନିତାନ୍ତ ନିର୍ବେଦ ଭାବରେ ସହିବା, ଅଚେତନ ଭାବରେ ସହିବା; ଅର୍ଥାତ୍ ଅତ୍ୟାଚାରଟାକୁ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଉଥିବା ଏକ ଅନ୍ୟାୟ ବୋଲି ଜାଣି ପାରୁ ନଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଭାଗ୍ୟର ଲିଖନ ବୋଲି ମାନିନେବା । ଏଇଟିର ପ୍ରତିକାର ହେଉଛି ସଚେତନ ଭାବରେ ସହ୍ୟ କରିବା । ପ୍ରତିବାଦ ସହିତ ସହିବା । ଏହାକୁ ବହୁତ ପକ୍ଷର ଏକ ଅସ୍ତ୍ର ବୋଲି ଏବେ ସ୍ୱୀକାର କରାଗଲାଣି । despotମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତାହାକୁ ହିଁ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରତିବାଦ ବୋଲି କୁହାଗଲାଣି । ରାଷ୍ଟ୍ରଟାକୁ ଆଳ କରି ଏବେ ଅତ୍ୟାଚାର ଅଧିକ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ସଂଗଠିତ ହେଉଛି, ଆଦର୍ଶବାଦକୁ ଆଳ କରି ଆତଙ୍କପକ୍ଷଟା ନାନା ଅଭୂତପୂର୍ବ ଭାବରେ ସଂଗଠିତ ହେଲାଣି । ସଂତ୍ରାସବାଦୀ ଯାବତୀୟ ଦୁଷ୍ଟତାର ଉଗ୍ରତମ ପ୍ରତିନିଧି ବନି ଠୁଳ କ୍ଷମତାର ପରମତମ ପ୍ରତୀକ ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ରଟା ହିଁ ପୃଥିବୀର ଆମ ସାଂପ୍ରତିକ ଦାଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ସତେଅବା ମାନବପକ୍ଷର ସକଳ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ପଣ୍ଡ କରି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ପଣ କରି ବାହାରିଛି । ପ୍ରାୟ ମୂଳରୁ ହିଁ ନାନାପ୍ରକାରେ ଭୁଲାଇ, ବହଲାଇ ଏବଂ ସୁଖର ମିଛ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିମାନ ଦେଇ ପୃଥିବୀରେ ବହୁତଙ୍କ ଉପରେ ଅଳପଙ୍କର ରାଜତ୍ୱମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ଚିରସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାର ଫିସାଦମାନ କରାଯାଉଛି । ଲା ବୁଏଟୀ, ଟଲଷ୍ଟୟ ଏବଂ ଗାନ୍ଧୀ ଏପଟୁ ଥାଇ ପୃଥିବୀର ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ବିକଳ୍ପର ଉପସ୍ଥାପନା କରି କାଳେ କାଳେ କହୁଥିବେ, – ଅସହଯୋଗର ବଳ ବଢ଼ିଲେ ଯାଇ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପକ୍ଷଟାକୁ ଜିତି ହେବ । ସହୁଥିବ, ସଚେତନ ଭାବେ ସହୁଥିବ, ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ସହିବ, ମାତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ଭାବରେ ହିଁ ସହିବ । ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ଏକ ସବଳ କ୍ରିୟାଶୀଳତା ରୂପେ ସଚେତନ

ଭାବରେ ହିଁ ସହିବ । ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଦ୍ୱାରା ଜବାବ ଦେବ । ଅତ୍ୟାଚାରର ପକ୍ଷଟାକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଧର୍ମସଙ୍କଟରେ ନେଇ ପକାଇ ଦେଉଥିବ । ପୃଥିବୀରେ ଏବେ ସେହିପରି କ'ଣ ଗୋଟିଏ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି କି ? ଏହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ପ୍ରାୟ ଅଟଳ ଏବଂ ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ପ୍ରତୀତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ସେପାଖର ପାହାଡ଼ଗୁଡ଼ାକ କ୍ରମେ ଟଳିବା ବାଗିର୍ ଲାଗି ଆସୁଛନ୍ତି କି ?

ଏବଂ, ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଆମେ ଆଉଗୋଟିଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ମନେ ରଖିବା । ବିଜ୍ଞାନ ବଢୁଛି ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ପୃଥିବୀରେ ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ଉଭୟ ଜାତିର ଶୋଷଣମାନେ ବଢୁଛନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟର, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର କଲ୍ୟାଣ-ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ବଢ଼ାଇବାରେ ପୃଥିବୀରେ ଯେତିକି ପଇସା ଖରଚ ହେଉଛି, ତାହାର ବହୁ ହଜାର ଗୁଣ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଶୋଷଣ ବଢ଼ାଇବାରେ ହିଁ ଖରଚ ହେଉଛି । ଶୋଷଣମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା କୋଉ କାଳନଦୀଟାର ପ୍ରବାହଟାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସ୍ଥୂଳ କରିବାର ମତଲବରେ କେତେ କେତେ ଚାତୁରୀରେ ଏକ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ନୂଆ ନୂଆ ଉପନଦୀ ମାନଙ୍କର ଭିଆଣ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବିଜ୍ଞାନ ନାମକ ସେହି ଶୁଣ୍ଢିଘରଟାର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପାଠୁଆ ତଥା ପାରିଲା ପୁଅମାନେ ଅଧିକ ଉପାର୍ଜନର ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ମହା ମହା ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ାକୁ ତିଆରି କରିବାର କିମିଆଘର ମାନଙ୍କରେ କେଡ଼େ ଖୁସୀରେ ଗୋଟି ଖଟିବାରେ ଯାଇ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଅସ୍ତ୍ର ବଢ଼ିବ, ଅସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଭୟଙ୍କରତା ବଢ଼ିବ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲେ ପୃଥିବୀର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପୂରାପଣେ ବିଲୁପ୍ତ କରି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । ତଥାପି, ଦାଣ୍ଡରେ ଦେଶ ଦେଶ ଭିତରେ ଚାଲିଥିବା ବ୍ୟାପାରଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ହେଉଛି ଯେ, ଆଉ ସେହି କଳ୍ପିତ ଯୁଦ୍ଧଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ ଆଦୌ ଲାଗିବେ ନାହିଁ । ତେବେ ଏତେ ଏତେ ଅସ୍ତ୍ରମାନେ କ'ଣ ଖତ ହେବେ ? ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ, ଶାସକମାନେ ଏବଂ ଶୋଷକମାନେ ମୋଟେ ଏତେ ଏତେ ଲୋକସାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରିବେନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥାତ୍ ମାହାଲ ଗୁଡ଼ାକର ଜନଗଣଙ୍କୁ ସାଧ୍ୟ କରି ରଖିବାରେ ସେହି ବନ୍ଧୁକ ଏବଂ ଗୁଳିମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଏକ ମସ୍ତ ଗୋଇନ୍ଦା-ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିବ, ଯାହା ବଳରେ ଗୋଟିଏ ସରକାର ଆଉ ଗୋଟିଏ ବା କେତୋଟି ଦେଶରେ ନିଜର ଜାଲ ବିଛାଇ ରଖିବ, କୋଟି କୋଟି ବ୍ୟୟ କରି ଅସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିବ । ଏବେ ତ ଏହି ପୃଥିବୀ ତମାମ ଯେଉଁ ସାନ ବଡ଼ ସଂତ୍ରାସବାଦୀ ସଂସ୍ଥାମାନ କ୍ରମେ ପ୍ରବଳ ହୋଇ ହତ୍ୟାମାନ ଭିଆଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କ ପଛରେ ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ ନିଜ ଦେଶର

ଅଥବା ବାହାର କୌଣସି ଦେଶର ଅର୍ଥାତ୍ ସରକାରଙ୍କର ଅନୁକମ୍ପା ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ପୃଥିବୀରେ ହତ୍ୟାମାନେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଘଟଣା ହେଲେଣି । ଏହି ସବୁକିଛି ଅଳ୍ପ ପକ୍ଷଟାରୁ ଅର୍ଥାତ୍ despot ମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଆଚରିତ ହେଉଛି । ଧୋବ ତଥା ଭଦ୍ର ସରକାରମାନଙ୍କର ହେମତରୁ ହିଁ ହେଉଛି । ବଢୁଛି । ଅଧିକ ପକ୍ଷଟାକୁ ବୋକା ବନାଉଛି, ଅହରହ ଆତଙ୍କିତ କରି ରଖିଛି ।

ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା, ଲୋକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷଟା କଦାପି ତୁଚ୍ଛା ନିଷ୍କ୍ରିୟ ହୋଇ ତାହାକୁ ମାନି ନେବନାହିଁ, – ସହୁଥିବ, ମାତ୍ର ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ସଚେତନତା ସହିତ ସହ୍ୟ କରିବ । ସମାଧାନମାନେ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ମିଳିବେ । ଅସହାୟ ବର୍ଗ ବଳ ପାଇବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ହିଁ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଲୋକପକ୍ଷର ଏକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଅସ୍ତ୍ରରୂପେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ବଳ, ନୂଆ ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ନୂଆ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆଣି ଯୋଗାଇବ । କ୍ରମେ ପୃଥିବୀଯାକ ହିଁ, ସେହି ଅଭିନବ ସଚେତନତାର ଧ୍ୱନିମାନ ଶୁଣାଗଲାଣି, ସଂପୃକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟପଟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରି ଆଣୁଛି, – ସମର୍ଥ ବି କରି ଆଣୁଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାଟ ଫିଟି ଯାଉଥିବାର ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରାଜୀ ହୋଇ ଲା ବୁଏଟୀ, ଟଲଷ୍ଟୟ ଏବଂ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାରିବାକୁ ହିଁ ମନ କରିବା । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରକ୍ଷା କରି ତଥାପି ନିଜସ୍ୱ ମାର୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇବା ଲାଗି ଅଧିକ ଅନୁରାଗୀ ହୋଇ ପାରିବା ।

\+ + + +

ସାମ୍ପ୍ରତିକ କାଳର ଏହି ଦୃଶ୍ୟପଟଟି ଉପରେ ଆମ ନିଜ ଭୂମି ଭାରତବର୍ଷର ଆଦୌ କୌଣସି ଧାରଣା କରିବାକୁ ଯିବା ମାତ୍ରକେ ସବାଆଗ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ତଳର ଗୋଟିଏ ଗାର ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ହୋଇ ଦିଶିଯାଏ, ଯେଉଁଠାରୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଏହି ଭୂମିକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶ ବୋଲି କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲୁ । କେତେ ନା କେତେ ଖୁସୀ ହେଲୁ । ସ୍ୱାଧୀନତା-ପ୍ରାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ଏକ ସଂଗ୍ରାମ, – ଅଭିନବ ଗୋଟିଏ ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ଯେତେବେଳେ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଅନ୍ଦାଜର ସଂଗ୍ରାମଦ୍ୱାରା ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ତମାମ ବିଶ୍ୱ ହିଁ ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଆମ ପୁରୋଗାମୀ ଗୁରୁଜନମାନେ ଏକାଠି ବସି ଦେଶପାଇଁ ସଂବିଧାନ ତିଆରି କଲେ । ସଂଗ୍ରାମକାଳୀନ ଆମର ଅତିପରିଚିତ ନେତାମାନେ ହିଁ ସରକାର ଗଢ଼ିଲେ । ସେହିମାନେ ହିଁ ଆମ ନୂଆ ସଂବିଧାନ ରୂପକ ସ୍ୱପ୍ନଟି ଅନୁସାରେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଗଢ଼ିବେ । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ଗଢ଼ିବେ ।

ଏକାବେଳେକେ ମୂଳରୁ ହିଁ ଗଢ଼ିବେ । ଅର୍ଥାତ୍‌, ମୂଳଦୁଆଟି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଏକ ନୂତନ ବାସ୍ତବ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସହିତ ଗଠିତ ହୋଇଆସିବ ଏବଂ ତାହାରି ଉପରେ ହିଁ ଇପ୍ସିତ ସୌଧଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ ହେବ । ସତେଅବା ଏକ ନୂଆ ନକ୍ସାରେ ନିର୍ମାଣ ଗୁଡ଼ିକ ହେବ । ଯଥାସମ୍ଭବ ସମସ୍ତଙ୍କର ସଂପୃକ୍ତି ସହିତ ସବୁକିଛି ହେବ ।

ପୂର୍ବରୁ ଭାରତବର୍ଷ ବୋଲି ଯାହାକିଛି ଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ସତେଅବା ଏକାବେଳେକେ ମଥାନ ଉପରେ ଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଋଷିମାନେ କେତେ କେତେ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ କଳ୍ପନା ସହିତ ଏହି ଭୂମିର ପ୍ରଶସ୍ତି ଗାଇଥିଲେ, ସାଧୁତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୱସ୍ତିମନ୍ତ୍ରମାନ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିଥିଲେ । ଗାଥାଗୁଡ଼ିକ ବଦାନ୍ୟ ରାଜାମାନଙ୍କର କାବ୍ୟକାହାଣୀରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ହୃଦୟରଞ୍ଜନ କରି ଜଣେ ଜଣେ ଦେବତାକାଟର ରାଜ୍ୟଶାସନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା ସର୍ବଦା ମୁଗ୍ଧ କରି ରଖିଥିଲା । ସେହିସବୁ ଇତିହାସ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ବହୁତ ଉନ୍ମାଦନା ଆଣି ଦେଇ ପାରୁଛି । ଏବଂ, ସେହି ପୁଲକଟି ଦ୍ୱାରା ଜୁବୁଥୁବୁପ୍ରାୟ ହୋଇ ଆମେ ସାଧାରଣ ତଥା ଅସାଧାରଣ ଭାରତୀୟ ସମସ୍ତେ ଆମ ନିୟତିର ଉଚ୍ଚତମ ଶିଖରଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରସଙ୍ଗ ପକାଉଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରାୟ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ସେହି ପଛ ଆଡ଼ଟାକୁ ଅନାଇ ଏତେ ଏତେ ଫୁଲି ଉଠିବା ନିମନ୍ତେ ମନ କରୁଛୁ କି ? ଏବଂ, ଏକ ଭବିଷ୍ୟତଟିଏ ମଧ୍ୟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ବୋଲି ପ୍ରାୟ ଭୁଲି ବି ଯାଉଛୁ । ହଁ, ଆଗେ ବହୁତକିଛି ଥିଲା, ପ୍ରକୃତରେ ଥିଲା; ମାତ୍ର ଅଳପଙ୍କ ପାଇଁ ଥିଲା ଏବଂ ଅଳପଙ୍କୁ ନେଇ ହିଁ ଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ସମ୍ଭବତଃ କେବେହେଲେ କୁହା ଯାଉନଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ତରଫରୁ ସତେଅବା କୁହା ଯାଉଥିବା ପରି ଖୁବ୍‌ ଲାଗୁଥିଲା ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ନକ୍ସା ଭିତରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଥାନ ହିଁ ନଥିଲା । ଭାରତୀୟ ଜୀବନ-ଦର୍ଶନର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ବୟାନଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜନିଜର ଭାଗ୍ୟ ନେଇ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ଅର୍ଥାତ୍‌ ଭୂମିକୁ ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟକୁ ଟଳାଇବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନଥିଲା । ସେହି ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟାଖ୍ୟାଟି ସତକୁ ସତ ଭାରତୀୟ ସମୂହଟିର ସବୁରି ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ଅସାଧ୍ୟ ଗଭୀର ମଧ୍ୟକୁ ଭେଦି ରହି ପାରିଥିଲା ଯେ, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ଉଭୟ ପାଠୁଆ ଏବଂ ଅପାଠୁଆ ତଥା ବୁଦ୍ଧିଆ ଏବଂ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ ସେହି ଲଟାଟା ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ଅଳପ ଅଂଶଟା ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅପ୍ରମିତ ପ୍ରକାରେ ଉପକୃତ ହେଉଛି ଏବଂ ତୁଚ୍ଛା ଭାଗ୍ୟହୀନମାନେ ମଧ୍ୟ କିସୁନ୍ଦର ଖରା ପୁଇଁବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ସହି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ତଳ ତଥା ଉପର ଉଭୟକୁ ସତେଅବା ଏକ ପ୍ରତାରଣାକାରୀ ବିବେକ ଯୋଗାଇଦେଇ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଭାରତୀୟ ବିଚାର ମଧ୍ୟରେ ମାୟାବାଦ ନାମକ ଯେଉଁ ନକାରାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଟି ଆମ ସକଳ ସମ୍ପର୍କ ତଥା ବିଚରଣର ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକାର କରି ରହିଛି, ତାହା ଏଠି ସତେଅବା ଜୀବନନାମକ ଆମ ବିଶେଷ ଉଦ୍ୟମଟିକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଉଦାସୀନ କରି ରଖିଛି, ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ତୁଚ୍ଛା ସହିବା ନିମନ୍ତେ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି । ଏଠି ଯାହାକିଛି ଅଛି, ତାହା ଏକ ମିଥ୍ୟା, ଭ୍ରମ; ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ ଏକମେବ ସତ୍ୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଆତ୍ମାନାମକ ସେହି ଦେବଅଂଶଟି ବିରାଜିତ ରହିଛି ବୋଲି କେଡ଼େ ତୋଡ଼ରେ କୁହା ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ିପଥର ଭଳି କରି ରଖାଯାଇଛି ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ତମାନେ ଏହି ଚାତୁର୍ଯ୍ୟଟି ଦ୍ୱାରା କାଳେ କାଳେ ଉପକୃତ ହୋଇ ଆସିଛି । ଆସୁରିକ ହେବାକୁ ସର୍ବଦା ପ୍ରଶ୍ରୟ ହିଁ ପାଇଛନ୍ତି । ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ବାବାଜୀବର୍ଗଟା ପ୍ରାୟ ଧର୍ମତଃ ସେହି ଅଳପ ବର୍ଗଟାର ପକ୍ଷ ସମର୍ଥନ କରି ଆସିଛି । ନିଜର ଇହସ୍ତରଟା ପ୍ରତି ବିମୁଖ ହୋଇ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ସ୍ତରକୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ତରର ଆଦୌ କୌଣସି ଅନୁକମ୍ପାଲାଭ ନିମନ୍ତେ କିପରି ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହୋଇଥାଆନ୍ତା ? ତେଣୁ ବହୁ ଯୁଗରୁ ଭଳି ଭଳି ଅସମାନତା ଏହି ଭୂମିଟିର କପାଳଲିଖନ ହୋଇ ରହିଛି । ହୃଦୟଗୁଡ଼ିକ ପରାହତ ହୋଇ ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ବଳବାନ୍ ଅଳପପକ୍ଷଟା ପୃଥ୍ୱୀଭୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଛି । ବହୁପକ୍ଷଟି ସହିବାର ସେହି ଅଧମ ଅଭ୍ୟସ୍ତତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଆସିଛି । ବଡ଼ କଲବଲ ଅପମାନକର ଜୀବନ, – ତଥାପି ସହୁଛି । ଜଣେ ନାଗରିକର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଗୁଡ଼ିକର ଭିତ୍ତିଦର୍ପଣଟି ଉପରେ ଏହି ଦେଶରେ ଆପଣାର ସର୍ବପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଚନୀୟ ଭାବରେ ପାସୋରି ଦେଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶରେ ପରାଧୀନ ଏବଂ ପ୍ରୟାସହୀନ ଭାବରେ ପଡ଼ିରହିଛି । ଯେତେବେଳେ ନିଜ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ ଓ ନିଜର ମୁଣ୍ଡଉପରେ ସେ ଆଦୌ କୌଣସି ଆକାଶକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କିପରି ବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ଏକ ଭରସା ପାଇପାରିବ ?

ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ହିଁ ଭାରତବର୍ଷର ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମକୁ ପରିଚାଳିତ କରି ଆଣିଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବାର ମାର୍ଗରେ ସମାନ୍ତର ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ନିଷ୍ଠାଶକ୍ତିର ଆଦୌ କୌଣସି ଅଭାବ ନଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ମାର୍ଗଟି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଠିକ୍ ବୋଲି ସଂଗ୍ରାମଟି କ୍ରମଶଃ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ହେଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭାରତବର୍ଷ ଯେ

ସେଇଟିକୁ ବାଛି ନେଇଥିଲା ତା ନୁହେଁ, ସେହି ମାର୍ଗଟି ଭାରତବାସୀଙ୍କର ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହିଁ ସଂଗ୍ରାମର ପକ୍ଷମାନେ ସେଇଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷର ନିଶ୍ଚିତତମ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ତାହା ଯେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେହି ମୂଳ କଥାଟି ଭାରତୀୟ ବୃହତ୍ ଜନମାନସଟି ନିମନ୍ତେ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେଉଥିଲା ବୋଲି ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ସେଇଟି ନିମନ୍ତେ ସମ୍ମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ କି ? ଗାନ୍ଧୀ-ଆନ୍ଦୋଳନରେ ପାଠୁଆ କିମ୍ବା ପଇସାବାଲା ବେଶୀ ନଥିଲେ, – ତଥାକଥିତ ଅପାଠୁଆ ହିଁ ଅଧିକ ଥିଲେ । ସହରବାସୀଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ହିଁ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅଧିକ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା । ତଥାପି, ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖର ଯୋଗ୍ୟ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥାଟି ସମ୍ଭବତଃ ହେଉଛି ଯେ, ଅତୀତ ଉପରେ କେଡ଼େ ଦମ୍ଭ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୋହନଦାସ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଆବେଦନ ମଧ୍ୟରେ ବରଂ ଭବିଷ୍ୟତଟା ହିଁ ଅଧିକ ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ହୋଇ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀ ସମାନତା କଥା କହିବେ, ନାରୀ ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହେବ ଏବଂ ପାରମ୍ପରିକ ନ୍ୟୂନତାଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ମାନି ନେବନାହିଁ । ସବୁ ପିଲା ଇସ୍କୁଲକୁ ଆସିବେ । ପାଠ ପଢ଼ିବାର ଏବଂ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଭ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋଟେ ପାତରଅନ୍ତର ରହିବନାହିଁ ।

ଏହି କାଟର କଥାମାନ କେହି ଭାରତବର୍ଷରେ କହି ନଥିଲେ । ସଂସ୍କାରମୂଳକ ଆନ୍ଦୋଳନ ତ କେତେ ନା କେତେ ହୋଇଥିଲା, – ତଥାପି ଏକାଧିକ କାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଅକାରଣରୁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଲଗା ଅଲଗା ସଂପ୍ରଦାୟ ରୂପେ ସତେଅବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ସ୍ୱର୍ଗଟା ମିଳିଗଲା ବୋଲି ଧରିନେଇ ବେଶ୍ ହିଂସ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟକାତର ହୋଇ ରହି ଯାଉଥିଲେ । ଗାନ୍ଧୀନାମକ ଏହି ଅଭିନବପ୍ରୟାସୀ ନେତୃତ୍ୱଟା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ନୂଆ କଥାଟାଏ କହିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ନବ-ଉଦ୍‌ବେଳନ ଉପରେ ଉପରେ ସତେଅବା କେତେଜଣ ଉପରବାଲାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଚମକାଇ ଦେବାକୁ ଆସୁଥିଲା ଏବଂ କେତେଟା ବର୍ଷ ପାଇଁ ଚମକାଇ ଦେଉଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀ ପରିମଳଟାକୁ ହିଁ ବଦଳାଇ ଦେବାର ସେହି ପ୍ରାୟ ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ ଆହ୍ୱାନଟା ସହିତ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଏକାବେଳେକେ ତଳେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ । ଏବଂ, ସକଳ ବାସ୍ତବତାରୁ ସଫା ପ୍ରତିପାଦିଦ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ଯେ ତଳର ସେହି କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ସତେଯେପରି ତାଙ୍କର ବାରତାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ନିହିତାର୍ଥ ଦେଇ ହିଁ ବୁଝି ପାରୁଥିଲେ । ଏହାକୁ ଆମ ପଣ୍ଡିତମାନେ କଦାପି କେବଳ ରାଜନୀତି ବୋଲି କହି ପାରିବେନାହିଁ, ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ତୁଚ୍ଛା ଏକ ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୋଲି କହି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏକ

ଧର୍ମସଂସ୍କାର ବୋଲି ବି କିପରି କହିବେ ? ଏଇଟି ବୋଧହୁଏ ଏକ ଜୀବନଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ଏକାଧାରରେ ଏକାଧିକ ସାମୂହିକ ଭବିଷ୍ୟଚିତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ଚାକ୍ଷୁଷ ଭାବରେ ପରିପ୍ରେତ, ଯାହାକୁ ସମୁଦାୟଟିରେ ବାସ କରୁଥିବା କୌଣସି ଗୋଟିଏ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଅଲୋଡ଼ା ବୋଲି କହି ପଳାଇଆସି ପାରିବନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷର ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ବ୍ରତଦୀକ୍ଷା ନେଇ ଆପଣାକୁ ତିଆରି କରୁ, ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଆପଣାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ବୃହତ୍ ସକଳ ଆକଳନରେ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ଯଥାସମ୍ଭବ ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ସଚେତନ ଭାବରେ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷ ସୁଧୀବୃନ୍ଦ ସେତେବେଳେ ଆମ ସମ୍ବିଧାନଟିକୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଳେବର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ନକ୍ସାଟା ଏବେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ସାମନାରେ ରହିଛି ଏବଂ ଭାରତବାସୀ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କରାଉଛି । ତାହାରି ସକାଶେ ହିଁ ନୂଆ ନୂଆ ଯାବତୀୟ ନିର୍ମାଣ, ନୂଆ ନୂଆ ପାଠର ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ ପେଣ୍ଠଗୁଡ଼ିକ, ଗୋଟିଏ ବୃହଦାକାର ଅମଲାତନ୍ତ୍ର, – ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିନିଧି-ଚୟନ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ପରିପାଟୀଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଦେଶର ଶାସନ । ସର୍ବୋପରି, କୋଟି କୋଟି ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ ଓ ତୁହାକୁ ତୁହା ବିତ୍ତଶାଳୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ପାଖରୁ ବହୁଶୂନ୍ୟଯୁକ୍ତ ଋଣ, କରଜ ଏବଂ କେତେ ଭଳି ଅନୁଗ୍ରହ ।

ସେହି ସଂବିଧାନଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଧାଁଧପଡ଼ କରିବାର ପ୍ରାୟ ଦୁଇପୁରୁଷ ଅତିବାହିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ମୋଟାମୋଟି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଅନାଇ ଯେଉଁ ଚିତ୍ରଟି ନଜରକୁ ଆସୁଛି, ଆମ ପଣ୍ଡିତମାନେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ସ୍ଥୂଳତଃ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଆଶାନ୍ୱିତ ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ଅସହାୟତା ସତେଅବା ପ୍ରାୟ ସେହି ପୂର୍ବ ଦର୍ପରେ ହିଁ ବିରାଜମାନ କରୁଛି, ସବୁ ପିଲା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଇସ୍କୁଲକୁ ଆସିନାହାନ୍ତି । ଦୂରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି, ଉଦାସୀନତାମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରସାଧନର ବହିରାବରଣ ଧାରଣ କରି ଉପରକୁ କେଡ଼େ ଉଦାର ହୋଇ ସିନା ଦିଶୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ମାଦଳ ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି । ଲୋକପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆପଣାକୁ ଏହି ଦେଶରେ ସତେଅବା ଏକମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ମନେ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ରାଜନୀତିକ ଇଚ୍ଛାର ପୂର୍ଣ୍ଣାବସାନ ଘଟାଇ ସେମାନେ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷମତାରେ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଶାସନନାମକ ତଥାକଥିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜ ସେବାରେ ହିଁ ଖଟାଉଛନ୍ତି । ସବୁଯାକ ହଲଚଲ ଉପରଟାରେ ହିଁ ଚାଲିଛି, ତଳେ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିଛି । ଉପରେ ଅଳପ ମଣିଷ ଏବ. ତଳର କୋଟି କୋଟିଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଯୁଆଳି ହୋଇ ପଡ଼ି କାଳଟାକୁ ସର୍ବତୋ ଭାବେ ଉପଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି ସେମାନେ ଆପଣାର ଅର୍ଜିତ ହୁଏତ ସବୁଯାକ

ଇଲମର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । କେତେ କ'ଣ ଭାରି ଅଡୁଆ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ପରି ଲାଗୁଛି । ଆମକୁ ଦିଶା ଦେଖାଇବାକୁ ଏକଦା ତିଆରି ହୋଇଥିବା ସଂବିଧାନଟା ସତେଯେପରି କେତେ ପଛରେ ଯାଇ ରହିଲାଣି । ଦେଶ ନାମକ ସେହି ଗୋଟିଏ ସ୍ୱାର୍ଥ ସତେଯେପରି କେତେ ନା କେତେ ଖଣ୍ଡସ୍ୱାର୍ଥରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ଯେଉଁମାନେ ମନ ଥିର ରଖି ଆଗେ ଆଗେ ରହି ଆମକୁ ବାଟ ଦେଖାଉ ଥାଆନ୍ତେ, ଆମକୁ ସର୍ବଦା କେତେ କେତେ ଆଶାରେ ଭରସା ଦେଇ ରଖିଥାଆନ୍ତେ, ସେମାନେ ଭାରି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱାସମାନେ ଭାଙ୍ଗି ଭାଙ୍ଗି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଭାରତବର୍ଷର ସଂବିଧାନ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ମୂଳରେ ରଖି ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । କେବଳ ମୂଳରେ ନୁହେଁ, ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ରହି ଏହି ଦୁଇବର୍ଷର ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ତାହା ଆମକୁ ପଥ ଦେଖାଇ ନେଇ ଯିବ ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ରର ତରଫରୁ ଘୋଷିତ ବି ହୋଇଥିଲା । ପୃଥିବୀରେ ରାଜନୀତିକ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହିସାବରେ ଆମର ଅତି ପରିଚିତ ଭାବରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମାଜବାଦ, – ଏହିପରି ଦୁଇଟି ତତ୍ତ୍ୱ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଶେଷବିତ୍‌ମାନେ କହୁଛନ୍ତି । ଦୁଇଟିକୁ ନେଇ ପୃଥିବୀଯାକ ଭଲି ଭଲି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉପଚାରରେ ପ୍ରୟୋଗମାନ ଚାଲିଛି । ପ୍ରଥମେ ତ ଏପରି ହେଲା ଯେ ଦୁଇଟିକୁ ପରସ୍ପରର ବିରୋଧୀ ବୋଲି ଧରି ନେଇ ଦୁଇଟା ଅଲଗା ଅଲଗା ଶିବିର ପରସ୍ପର ସହିତ ଖୁବ୍ ଟକ୍କର ଖାଇଲେ । ତଥାକଥିତ ଗୋଟିଏ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ଅସ୍ତ୍ର, ବିତ୍ତ ତଥା ଏକପାଖିଆ ପ୍ରଚାରଗୁଡ଼ାଏ ଦ୍ୱାରା ବେଶ୍ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଚାଲିଲା । ଦୁହେଁ ଏକ ଆରେକୁ ବଳି ପଡ଼ି ସତେଅବା ପୃଥିବୀଟାର ଅନ୍ୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜଆଡ଼କୁ ଆଉଜେଇ ନେବାପାଇଁ ପ୍ରାୟ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ଭାଗ୍ୟକୁ ଧରା ପଡ଼ିଗଲେ । ଭାରତବର୍ଷ ଏକାବେଳେକେ ସେହି ମୂଳରୁ ହିଁ ବିବେକର ପକ୍ଷରେ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ସଂବିଧାନରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ତଥା ସମାଜବାଦ ସହାବସ୍ଥିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଏବଂ ଦୁଇ ବିବଦମାନ ଶିବିରଠାରୁ ଆମ ଦେଶ ସର୍ବଦା ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ସୁସ୍ଥତର ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲା । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୂର୍ଣ୍ଣପ୍ରତିଷ୍ଠା ସକାଶେ ସେଥିରେ ସମାଜବାଦ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ସମାଜବାଦ ଅର୍ଥାତ୍ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ, – ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁ ମଣିଷ, – ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥାନ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୁଯୋଗ । ଗଣତନ୍ତ୍ର କଦାପି କେବଳ ଗୋଟିଏ ତନ୍ତ୍ର ହିଁ ନୁହେଁ । ଅଧିକ ସମୀଚୀନତା ସହିତ କହିଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଗଣମାନେ ଆଗରେ । ଗଣ ଲାଗି ତନ୍ତ୍ର ।

ଏବଂ, ସମାଜବାଦ ଯଦି ଗଣତନ୍ତ୍ରଠାରୁ ବିଚ୍ୟୁତ ହୋଇଯାଏ, ତେବେ ତାହା ଯେ ହାଉଲେ ହାଉଲେ ଏକ ପ୍ରମାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଳତନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ବହୁପ୍ରକାରେ ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ ରହିଯିବ, ସାଂପ୍ରତିକ ଇତିହାସରେ ସେହି ସତ୍ୟଟି ଜଗଦ୍‌ବାସୀଙ୍କର ଆଖିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଖୋଲି ହିଁ ଦେଇଗଲା । ଗାନ୍ଧୀ-ବିଚାରରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସମାଜବାଦ ଉଭୟଙ୍କର ସ୍ଥାନ ରହିଛି ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁସଙ୍ଗତି ରକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ କହ କିମ୍ବା ପ୍ରତିନିଧି-ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ୱାରା ଶାସନ ଚାଲିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କହ, ଦୁଇଟିଯାକରେ ହିଁ ଜନଗଣଙ୍କର ସଂପୃକ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ମତି ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ତା'ନହେଲେ ତୁଚ୍ଛା ଧୋକା ହିଁ ହେବ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସମାଜବାଦ ପରସ୍ପର ନିମନ୍ତେ । ଅପେକ୍ଷାନକରି ପାରିଲେ ଦରବାରମାନଙ୍କର ଉପରସ୍ତରରେ ତନ୍ତ୍ର ନାମରେ ଏଇଟା ଅଥବା ସେଇଟା ଯାହା ଚାଲିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ସକଳ ମାନ ତଥା ମାପରେ ସମ୍ଭବତଃ କେବଳ ଶୟତାନ-ତନ୍ତ୍ର ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପୃଥିବୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତ କେତେ କେତେ ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ ନାମକରଣ ସହିତ ସେହିମାନେ ହିଁ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଜନଗଣ ସତେଅବା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ହରିନାମ ପାରାୟଣ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଧୋକା ଖାଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆମେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେପରି ସେପରି କୌଣସି ଧୋକା ଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବାନାହିଁ, ସେଥିଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ସହିତ ଆମର ସଂବିଧାନ-ନିର୍ମାତାମାନେ ମୂଳରୁ ଆବଶ୍ୟକ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଗାନ୍ଧୀ-ପ୍ରେରଣା ଯେ ମଞ୍ଜଟା ଭିତରେ ରହି ସେମାନଙ୍କୁ ସେଥିପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇଛି, ସେହି ସତ୍ୟଟିକୁ କଦାପି ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷଟା ଯେ ଗାନ୍ଧୀ ପରେ କେବଳ ତାଙ୍କର ତଥାକଥିତ ଚାଟ ବା ଚେଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଦାପି ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହି ଯାଇନାହିଁ, ଏଥିରୁ ତାହାର ଆଉଗୋଟିଏ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଯାଉଛି ।

କୌଣସି ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମକୁ ଯେଉଁମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ଏକ ରାଜନୀତିକ ବ୍ୟାପାର ବୋଲି ବିଚାରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଭାରି ନିଆରା ହୋଇଥିବ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମଟି ଯେ କେବଳ ଖାଲି ରାଜନୀତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା, ସେକଥା କେହି ଭୁଲରେ ମଧ୍ୟ କହିବାପାଇଁ ମନ କରିବନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ସେହି ଚିହ୍ନା ପରମ୍ପରାଟା ଅନୁସାରେ କୌଣସି ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ଲଢ଼େଇ କରା ଯାଉଥାଏ, ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିକ ଦଳ ହିଁ ଯାବତୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରେ । ପ୍ରାୟ ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାସୀନ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ହଟାଇ ଆପେ ହିଁ ଶାସନାସୀନ ହେବା ଏବଂ ଆପଣାର ନିଜର ତନ୍ତ୍ରଟାକୁ ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା

। ଏହି ଓଳମରେ ପରଖି ଦେଖିଲେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥରେ ଏକ ଅନନ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ, ଭାରତବର୍ଷର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅନନ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମ । ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ସେତେବେଳେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମରେ ଆପଣାକୁ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରି ରଖିଥିବା ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟ କେବେହେଲେ ନିଜକୁ କେବଳ ଗୋଟିଏ ରାଜନୀତିକ ଅଭୀଷ୍ଟ ରଖିଥିବା ଗୋଟିଏ ଦଳ ବୋଲି ଧାରଣା ଦେବାକୁ ପ୍ରୟାସ ହିଁ କରୁନଥିଲା । ଗାନ୍ଧୀ ସର୍ବତୋଭାବେ ଏକାବେଳେକେ ଦୁଇଟି ପ୍ରୟାସଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ଶିବିରଟିକୁ ସଚଳ କରି ରଖିଥିଲେ । ତେଣୁ, ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ସାମ୍ରାଜ୍ୟଶାସନ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିଲା । ଏବଂ ତେଣେ ଦେଶର ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ଷେତ୍ର କରି ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିଏ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ବହୁକ୍ଷେତ୍ରରେ କର୍ମୀକୁଳ ଦୁଇଟିଯାକ କର୍ମଧାରା ସହିତ ନିଜକୁ ସଂଲଗ୍ନ କରି ରଖିଥିଲେ । ସତେଯେପରି ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟଟି ସହିତ ଅଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ବୋଲି ସର୍ବଦା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ।

ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଷୋଳଟି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର, ଷୋଳଟି ବିଶେଷ କର୍ମସୂଚୀର ଠିକେ ଠିକେ ଏକ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । କର୍ମୀମାନେ ନିଜନିଜର ରୁଚି ଅନୁସାରେ ବାଛିନେବେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟିରେ ସେଇ ଗୋଟିଏ ସମଗ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅବଶ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଅସଲ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ହେଲା ଭାରତବର୍ଷର ଉନ୍ନୟନ । ଭାରତବର୍ଷ କହିଲେ ଭାରତବର୍ଷରେ ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ । କେହି ଆଗକୁ ବଳିଯାଇ ମାରି ନେବେନାହିଁ କିମ୍ବା କେହି ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ବି ହେବେନାହିଁ । ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ, ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କୁ କର୍ମଯୋଗାଣ, ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ସକାଶେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା, – ଯାହାକି ଗଣତନ୍ତ୍ର ବା ସମାଜବାଦ ଯେଉଁ ମାର୍କା ଅନୁସାରେ ଆରମ୍ଭ କର ପଛକେ, ଯାବତୀୟ ନବନିର୍ମାଣ ଓ ନବବିଧାନର ମୂଳଦୁଆ ହୋଇ ରହିବ । ପାରମ୍ପରିକ ଶାସ୍ତ୍ର ତଥା ସଂହିତାମାନଙ୍କରେ ଯାହା ଲେଖାହୋଇ ରହିଥାଉ ପଛକେ, ପୁରୁଷମାନେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗ ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେବେ । ତେବେ ଯାଇ ତ ସେମାନେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କେବଳ ପୁରୁଷ ବୋଲି ଭାବିବାର ତୁଚ୍ଛା ଅବିବେକୀପଣ ଗୁଡ଼ାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସବାଆଗ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିବା ନିମନ୍ତେ ସମର୍ଥ ହେବେ । ହଁ, ସମଗ୍ର ଦେଶପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭାଷା, ହିନ୍ଦୀଭାଷା, ସରକାର, ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ସାମୂହିକ ସକଳ କାରବାରରେ ଭାବ-ଆଦାନପ୍ରଦାନର ମାଧ୍ୟମ । ତେଣୁ, ରଚନାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସେହି ହିନ୍ଦୀଭାଷା ପ୍ରଚାର ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ।

ଏବଂ, ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ମତରେ, ସେହି ହିନ୍ଦୀ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ସଂସ୍କୃତଶବ୍ଦାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ବହିର ହିନ୍ଦୀ ନୁହେଁ, ଲୋକମାନେ ପ୍ରତିଦିନର ଜୀବନରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା କଥୋପକଥନର ହିନ୍ଦୀ । ସେହି ଭାଷା ହିନ୍ଦୁସ୍ତାନୀ । ସେହି ଭାଷାକୁ ପଣ୍ଡିତ, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଏବଂ ସାରସ୍ୱତ ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚତରମାନେ ଯେପରି ଆପଣାର ଏକଚାଟିଆ କରି ଆଦୌ ରଖି ନପାରିବେ, ସେଇଥିପାଇଁ ଏତେ ଏତେ ସତର୍କତା । ଏହିଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷର ଆଗାମୀ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ନିରୂପଣ କରିବାବେଳେ ସର୍ବଦା ଲୟ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଏବଂ, ଗାନ୍ଧୀ-ନେତୃତ୍ୱ ସେଇଥିପାଇଁ ହିଁ ସ୍ୱାଧୀନତା-ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରସ୍ତୁତି କାଳଟିରେ ମଧ୍ୟ ଏତେ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ସକ୍ରିୟ କର୍ମୀସୈନିକଙ୍କୁ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରାଇ ଆରମ୍ଭରୂପେ ଏକ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।

ଖାଲି ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତିର ବେଢ଼ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଅନେକ ଅନ୍ୟମାନେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସମାଜବାଦର ଭଳି ଭଳି ବିଚାରଣା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ଗହନଟି ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ମନ କର୍ଲେ ଅବଶ୍ୟ ବହୁତ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କରୁଥିବେ । ସେମାନେ ତ ଏହି ଉଭୟକୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦଳ ଭିତରେ ରହିଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଅସଲ ଭିତ୍ତିଭୂମି ମାନଙ୍କର ସନ୍ଦର୍ଭ ଉପରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦଳାନୁଗତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ତେଣୁ ଅସଲ ଭିତ୍ତିଭୂମି ମାନଙ୍କର ସନ୍ଦର୍ଭ ଉପରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଦଳାନୁଗତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ଲୋକାଭିମୁଖୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଲୋକସମୁଦାୟ ଗୁଡ଼ିକ ସକାଶେ ବହୁ ପ୍ରମାଦକୁ ଡାକି ଆଣନ୍ତି । ଅର୍ଥନୈତିକ ସମାନତା ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ସେହି ଷୋଳଟି ସୂତ୍ରର ତାଲିକାରେ ଏକ ଅନ୍ୟତମ ପରାମର୍ଶ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତୁମେ ସମାଜବାଦ ଅଥବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଯୋଉ ଦାଣ୍ଡିଭିତରେ ରହିଥାଅ ପଛକେ, ତା' ଭିତରେ ଅସମାନତାଟା ହିଁ ଏକ ବୃହତ୍ ବାଧା ହୋଇ ନିଶ୍ଚୟ ଆସି ଛିଡ଼ା ହେବ ଏବଂ ତୁମ ପାର୍ଟିର ସବୁଯାକ ଉତ୍ସାହକଥାକୁ ନିତାନ୍ତ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କରି ରଖିଥିବ । ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଉକ୍ତିଟିଏ ଉଦ୍ଧାର କରି କହିଲେ, ଆମେ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷକୁ ତିଆରି କରିବା, ସେଥିରେ ଦିଲ୍ଲୀର ପଞ୍ଚତଳ ସୌଧଗୁଡ଼ିକ କଡ଼କୁ କଦାପି ସଂବଳହୀନ ଆଉ କେତେ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଦୀନ କୁଟୀରଚୟର ସହାବସ୍ଥାନକୁ ଆଦୌ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଏବଂ କେଡ଼େ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କଥା ଯେ ତା'ପରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବର୍ଷ ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ଉଦ୍ୟମ ପରେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ସେହି ହସ୍ତୀମାନଙ୍କର ପୁରରେ ନୁହେଁ, ତୁମ ଆମଙ୍କର ନଗଣ୍ୟ ଜୀବନବସତି ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟହ ଏବଂ ପଦେ ପଦେ ତାହା ହିଁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି ।

ଖୁବ୍ ମନେ ଅଛି, ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷ ପାଇଁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର କଳ୍ପନାଚିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକୁ କୁଳେଇବା ଭଳି ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ବିଧାନଟିଏ ଗଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ସୁଧୀମାନଙ୍କର ଏକ ମହାସଭା ଡକା ହୋଇଥାଏ । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ନୂଆ ପତାକାଟି କିପରି ହେବ ବା ନହେବ, ସେହି ବିଷୟରେ ଉତ୍ତାପପୂର୍ଣ୍ଣ ବିତର୍କ ଏବଂ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥାଏ । କେତେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସୁଥାଏ ଏବଂ ପୁଣି ଆଉକାହାରି ପ୍ରତିପ୍ରସ୍ତାବ ଦ୍ୱାରା କାଟ୍ ଖାଇ ଯାଉଥାଏ । ତଥାପି ଉତ୍ସାହର ଘରମାନଙ୍କରେ ଆଦୌ କୌଣସି ହ୍ରାସ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉନଥାଏ । ଗାନ୍ଧୀ ସେହି ସଭାରେ ଥରଟିଏ ବି ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାର ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିନଥିଲେ । ତେଣୁ, ମୂଳତଃ ସଂବାଦପତ୍ରମାନଙ୍କର ସଂବାଦରୁ ହିଁ ସେ ଯାହାକିଛି ଜାଣୁଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପତାକାଟା କେଉଁପରି ହେବ, ସେହି ବିଷୟରେ ସେତିକିବେଳେ ନିଜର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ବ୍ୟକ୍ତ କରି ସିଏ ସ୍ୱସମ୍ପାଦିତ ପତ୍ରିକାରେ ମନ୍ତବ୍ୟଟିଏ ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ, ପତାକାଟି ଯେଉଁଭଳି ହେବ ବୋଲି ସଭାର ମାନ୍ୟବରମାନେ ସ୍ଥିର କରନ୍ତୁ ପଛକେ, ସର୍ବପ୍ରଥମେ ତାହା ଏହି ଦେଶର ଦରିଦ୍ର ଓ ବଞ୍ଚିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ହିଁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିପାରିବା ଉଚିତ । ଯଦି ସେଇଟି ନହୁଏ, ତେବେ ସିଏ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଭାରତୀୟ ହିସାବରେ ସେହି ପତାକା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଜର ନତି ଜଣାଇବାକୁ ସିଧା ନାହିଁ କରିଦେବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଜାତି ପଛ, ଜାତୀୟତାବାଦ ତ ଆହୁରି ପଛରେ । ଆଗ ମଣିଷମାନେ, ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ସବୁ ନାଗରିକ । ଆଗ ସମାଜବାଦ, ଆଗ ଗଣତନ୍ତ୍ର, – ସମାଜବାଦ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର । ଯେତେବେଳେ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଜାତି ଏବଂ ଜାତୀୟତାବାଦର ଉଲୁଗୁଣା ଦେବାରେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ, ସେତେବେଳେ ବେଶ୍ ଘ୍ରାଣ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ରର ନେତୃତ୍ୱ କୌଣସିଠାରେ ନିଜର ବାଟରୁ ହୁଡ଼ିଯିବାକୁ ହିଁ ମନ କଲାଣି । ସେଇଥିଲାଗି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଉଛି ଏବଂ ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କୁ ବିଭ୍ରାନ୍ତ କରୁଛି ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ଅବହେଳିତ, ବହୁତ ଓ ବହୁତ ସାମର୍ଥ୍ୟରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନୃଶଂସଭାବେ ବଞ୍ଚିତ ଏବଂ, ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ, ପ୍ରାୟ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ନାନା ଅସମାନତା ଭିତରେ ବେଜାଏ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହି ଏହି ଦୁଃସ୍ଥିତିଟିକୁ ହିଁ ସମଗ୍ରତଃ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ଥିତି ବୋଲି ମାନି ନେଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଭାରି ଅପଚରା ଏବଂ ଅପାଂକ୍ତେୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନୀଚ, ବଡ଼ ଛୋଟ, ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଏବଂ ଭାଗ୍ୟହୀନ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଭୟ, ଦୂରତା, ଉଦାସୀନତା, ହୃଦୟହୀନତା, – ଏବଂ ସେହିପରି ବହୁତ କିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା-ସଂଗ୍ରାମର ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ନିଷ୍ପତ୍ତିକାରୀ

ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧରେ ଆସି ପହଞ୍ଚୁଥିବା ସମୟରେ ସିଏ ସମ୍ଭବତଃ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି କିଛି ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲେ, ଯାହାକି ତାଙ୍କୁ ଏଭଳି ଆଶଙ୍କା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏକାଧିକ ସୁରାଖ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ସଂଗ୍ରାମଟି ହେଉଛି କେବଳ ଏକ ପ୍ରଥମ ସଂଗ୍ରାମ ଓ ତାହାଦ୍ୱାରା ସବୁ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ମୋଟେ ହୋଇ ଯିବନାହିଁ । ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି-ସଂଗ୍ରାମ ଏହି ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମ ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ନାନାବିଧ ସ୍ୱାର୍ଥର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନେ ତଥା ବର୍ଗମାନେ ଅବଶ୍ୟ ରହିବେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରେ ଏକାଧିକ ବର୍ଗ ବା ସ୍ୱାର୍ଥ ଯଥାସମ୍ଭବ ନିଜର ଅଭୀଷ୍ଟଗୁଡ଼ିକର ଖାସ୍ ସିଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସବୁକିଛିକୁ ଅନୁରୂପ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଇ ନିଜର ମନୋମତ ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକୁ ପକାଇ ଗଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ଆଦୌ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାପାଇଁ କୁଣ୍ଠିତ ହେବେ । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଯୂଥଟି ଲାଗି ଚିନ୍ତା କରିବା ସାମନ୍ତକୂଳ ସାମନ୍ତ-ଅନୁକୂଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତଥାପି ଅଖୁଣ ରହୁ ବୋଲି ଅଡ଼ିବସିବେ । ଜାତିର ଅବର ଏବଂ ଅଭଲରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଥିବା ବିଶେଷମାନେ ତଥାପି ଜାତିଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟବିଚାର ରହୁ ବୋଲି ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ହେବେ । ବଦଳୁ ପଛକେ, ତଥାପି ପୂରା ନଭାଙ୍ଗୁ ବୋଲି କାଳକ୍ଷେପଣ କରିବେ । ଏବଂ, ଅଳ୍ପ ଅଥବା ବହୁତ ପରିମାଣରେ ଆଗର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା, ଭୂମି-ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପାଠ-ବ୍ୟବସ୍ଥା – ଏହି ସବୁକିଛିର ପୂରା ଓଲଟପାଲଟ ନହୋଇଯାଉ ବୋଲି ବହୁ ଆଳ ବାହାର କରିବେ । ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ରାଜନୀତିକୁ, ଶାସନନୀତିକୁ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନମୁଖୀ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରେ ଅମଙ୍ଗ କରି ରଖିବାର ଉଦ୍ୟମ ବି କାହିଁକି ନକରିବେ ! ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବ ଅଥଚ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଆସିବ ନାହିଁ, କେତେକଙ୍କର ଜୀବନରେ ରାତିଗୁଡ଼ାକ ବି ଦିନପରି ଦିଶିବ ଏବଂ ଆହୁରି ଅନେକେ ଅନ୍ଧାର ପିଇ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବେ ।

ସମ୍ଭବତଃ ସେଇଥିପାଇଁ ଗାନ୍ଧୀ-ନେତୃତ୍ୱ ଦୁଇଟି ସଂଗ୍ରାମର ଚିନ୍ତା ତଥା ଯୋଜନା କରିଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ନୂଆ ସରକାରଟିଏ ଗଢ଼ାହୋଇ ସାରିବାପରେ ମୋହନଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀ ଏହି କଥାଟିକୁ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଶାସନକ୍ଷମତାର ହସ୍ତାନ୍ତର । ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶାସନ ଗଲା ଏବଂ ଏକ ଜାତୀୟ ସରକାର ଶାସନର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଲା । କିନ୍ତୁ ସଂଗ୍ରାମ ମୋଟେ ସରିଗଲା ନାହିଁ । ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବଟି ପରେ ଏକ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ । ସରକାର ଶାସନ କରିବ, କିନ୍ତୁ ତାହାକୁ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଉଚିତ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ

ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବା, ମଙ୍ଗଟା ଠିକ୍ ଭାବରେ ଧରାହେଉଛି କି ନାହିଁ, ସେଇଟି ଦେଖିବା ଏବଂ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖିଲେ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ହେଜେଇଦେବା ହେଉଛି ସମାଜର ଦାୟିତ୍ୱ । ସମାଜ ସଦାଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ରହିବ । ପ୍ରତିବାଦ କରିବ, ପ୍ରତିରୋଧ କରିବ, – ଲୋକଶକ୍ତି ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିକୁ ଉଚିତ ବିବେକଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସଦାସଚେତନ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାୟୀ କରି ରଖିଥିଲେ ଯାଇ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସବୁ ସଚଳ ହୋଇ ରହିପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଜ୍ଞାନତା । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟଟିକୁ ଆମେ ସମାଜବାଦ ବା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଯାହା କହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଇଟି ହେଉଛି ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବିପ୍ଳବ । ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆଦୌ କୌଣସି ସଂଶୟର ଅବକାଶ ନରଖି ବାରବାର କହୁଥିଲେ ଯେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିପ୍ଳବଟି ହେଉଛି ପ୍ରଥମଟି ଠାରୁ ଅଧିକ କଷ୍ଟକର । ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକତର ଦେଶରେ ନାନାବିଧ ଶଠତା ଏବଂ ଖଣ୍ଡସ୍ୱାର୍ଥର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତରକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନତା–ସଂଗ୍ରାମ ବୋଲି ମାନି ନିଆ ଯାଇଛି । ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନାନାବିଧ ମୋହର ମିଥ୍ୟାଜାଲ ମାନଙ୍କରେ ଛନ୍ଦି ଦିଆଯାଇଛି । କହିବାକୁ ହେବ ଯେ ସେହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ସମାଜବାଦ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପଙ୍ଗୁ କରି ରଖାଯିବାର ଚକ୍ରାନ୍ତ କରାଯାଇଛି ।

୧୯୨୮ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସରେ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁଙ୍କୁ ଲେଖିଥିବା ଗୋଟିଏ ଚିଠିରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କହିଛନ୍ତି : "ମୁଁ ତୁମ ସହିତ ବେଶ୍ ଏକମତ ଯେ, ଦିନେ ନା ଦିନେ ଆମକୁ ଏକ ସଘନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, – ଧନୀମାନଙ୍କୁ ତଥା ପାଠ ପଢ଼ିଥିବା ବର୍ଗଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ସେହି ସଂଗ୍ରାମ ହେବ । ମାତ୍ର ସେହି ସମୟ ତଥାପି ଆସିନାହିଁ, – କିନ୍ତୁ ଆସିବ ।" ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ସେହି ପତ୍ରଟିକୁ ସାବରମତୀ ଆଶ୍ରମରୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖିଥିଲେ । ସେଇଟିକୁ ଆମେ ତାଙ୍କର କଳ୍ପିତ ସେହି ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ଅର୍ଥାତ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ ବୋଲି କହି ପାରିବା କି ? ସହଜରେ ବୁଝିହେଉଛି ଯେ, ୧୯୨୮ ମସିହା ସମୟରେ ଭାରତବର୍ଷ ରାଜନୀତିକ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ରହିଥିଲା । ନେତୃତ୍ୱର ସମସ୍ତ ଭାବନା ତାହାରି ଉପରେ ସଂକେନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏବଂ, ସେଥିରେ ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ଉଠିବ ବା କାହିଁକି ? ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର କଥାଟି ଗାନ୍ଧିଜୀ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବାର ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନ ସରକାରଟିଏ ଦେଶର ଶାସନ ତଥା ନିର୍ମାଣଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବାପରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ହିଁ କହିଥିଲେ । ବର୍ଷର ସେହି ପ୍ରଥମ ମାସରେ ଆତତାୟୀର ଗୁଳିରେ ତାଙ୍କର ନିଧନ ଘଟିଥିଲା । ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସେହି ଘଟଣାଟି ଯଦି ଘଟି ନଥାନ୍ତା, ତେବେ

ଗାନ୍ଧିଜୀ ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ନାମକ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ପଦକ୍ଷେପଟି ଗ୍ରହଣ କରିଥାନ୍ତେ । ରାଜଧାନୀ ଦିଲ୍ଲୀରେ ତାଙ୍କର କାମ ସରିଗଲା ବୋଲି ଭିତରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ପାଇ ସେ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଥାନ୍ତେ । ପାଠପଢ଼ା ମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସିଏ ଅପାଠୁଆମାନଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏବଂ ସଚେତନ କରିଥାନ୍ତେ । ଗାନ୍ଧୀ ତ ଏକଦା ଶହେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଯାଏ ବଞ୍ଚିବେ ବୋଲି ଘୋଷଣା ମଧ୍ୟ କରି ସାରିଥିଲେ ! ମହାତ୍ମା ବିତ୍ତକୁ ଏଡ଼ିଥାନ୍ତେ, ବିତ୍ତଶାଳୀ ଆତ୍ମକାମୀମାନଙ୍କୁ ଏଡ଼ି ଥାଆନ୍ତେ, ଯେଉଁମାନେ ଚଉପାଶର ପୃଥିବୀଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ନିରଙ୍କୁଶ ଭାବରେ ଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି ସକଳ ବୁଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି । ଭୂମିକୁ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ, ଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ହସ୍ତାନ୍ତର ପରେ ସଂଗ୍ରାମୀପକ୍ଷର ପଲଟଣରୁ ଅନେକ ମଣିଷ ଆଗତୁରା ସକଳ ସିଦ୍ଧିଲାଭର ଆକାଙ୍କ୍ଷାରେ ରାଜଧାନୀକୁ ମୋହିଁ ଥିଲେ, ଖବରକାଗଜ ମାନଙ୍କରେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଦିଶିଲେ ଏବଂ ଉତ୍ସାହିତ ଭାବରେ ବାଚାଳତା କରି ବୁଲିଲେ । ମାତ୍ର ତଳି ଛାଡ଼ିଗଲେ । ତଳେ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ, ସେହି ତଳଠାରୁ ହିଁ ଜାଗରୂକ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସଚେତନ ଭାବରେ ନାନାବିଧ ଉଦ୍ୟମଶୀଳତା । ନୂଆ ନୂଆ ବାସ୍ତବତାର ନକ୍ସା ଅନୁସାରେ ପୁରାତନ ବେଢ଼ାମାନଙ୍କୁ ଭାଙ୍ଗି ବାହାରି ଆସିବା । ଏବଂ, ବିଗତ ଦୁଇଦୁଇଟା ପୁରୁଷ ଧରି ନେତୃତ୍ୱମାନେ ସଲା କଲାପରି ସେହି ରାଜଧାନୀ ମାନଙ୍କରେ ଡ଼େରା ପକାଇ ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ବୋଲି ତଳର କୋଟି ନାଗରିକ ସେହି ତଳଟାରେ ବର୍ଜିତପ୍ରାୟ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଇତିମଧ୍ୟରେ ସିଏ ଏହି ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶର ନାଗରିକ ହୋଇ ସାରିଲାଣି ବୋଲି ବସ୍ତୁତଃ ଖବରଟିଏ ବି ପାଇନାହିଁ । ତେଣୁ ସହୁଛି, – ତାହାହିଁ ଠାକୁରମାନଙ୍କର ତା'ଲାଗି ବରାଦ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ସହ୍ୟ କରୁଛି । ବାହାରେ ତା'ଲାଗି ବହୁଳ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ବଜାର ପରି ଶୋଭା ପାଉଥିବା ସରକାରର ଖାତାରେ ତା'ର ଭାଗ୍ୟ-ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମନ୍ତେ ମୁଠା ମୁଠା ଖରଚ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଦଶା ମୋଟେ ବଦଳୁନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ସିଏ ଭିତରୁ ଆଦୌ କୌଣସି ନାଗରିକ-ସୁଲଭ ସମ୍ମାନବୋଧର ଆବାଜ ଶୁଣିପାରନ୍ତା ବା କିପରି ? ଏବଂ, ହୁଏତ ଭଗବାନଙ୍କର ବରାଦ ବି ଏହିପରି ଯେ ଭିତରୁ ସେପରି କିଛି ନଶୁଣି ପାରିଥିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ର ସେହି ସହିବାଟି ହିଁ ଲାଗି ରହିଥିବ । ଏବଂ, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଶୁଣିବାକୁ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆସିଗଲେ ତାକୁ ହିଁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବଟିଏ ଅବଶ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବଟି ଧନୀମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ହେବ, ପାଠୁଆମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ବାଦ୍ ଦେବ; ତାହାର ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ଯେ, ଧନୀମାନେ ବା ପାଠୁଆମାନେ ସେହି ବିପ୍ଳବରେ

ଆଦୌ କୌଣସି ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ, କେବଳ ଧନୀଶ୍ରେଣୀ ଓ ପାଠୁଆଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ରକ୍ଷା କରି ସେହି ବିପ୍ଳବ ହେବନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷର ରାଜନୀତିକ ମୁକ୍ତିଲାଭର ପ୍ରଥମ ସଂଗ୍ରାମଟିରେ ତ ଏତେ ଏତେ ପାଠୁଆ ଏବଂ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାପରେ ଯେତେବେଳେ ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ଘଡ଼ିଟି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା, ସେତେବେଳେ ଏହି ଶକଲ୍‌ମାନେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? ରାଜନୀତିରେ ହିଁ ରହିଲେ, ଭୋଟ୍‌ରେ ଜିତିଲେ ଓ ହାରିଲେ, ବାମ ଏବଂ ଡ଼ାହାଣ ଦୁଇଟାଯାକ ନାମରେ ପ୍ରାୟ ସେହି ଗୋଟିଏ ଜୀବିକାଧର୍ମର ପେଶା ଗ୍ରହଣ କଲେ; କ୍ଷମତାରେ ଅଥବା କ୍ଷମତା ବାହାରେ ରହିଲେ । ଲୋକଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଜି ଦେଲେ, କ୍ଷମତା ଲୋଡ଼ିଲେ । ଲୋକସମର୍ଥନ ଲାଭ କଲେ, ମାତ୍ର ଲୋକସମର୍ଥନର ଭାଜନ ହେଲେନାହିଁ । ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଯେଉଁ ପ୍ରବରମାନଙ୍କର ସଂଗଠନ ଗଠନ କଲେ, ସେଥିରେ ଭଉାର କଥା ହିଁ ପଡ଼ିଲା । ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର କଥା ପଡ଼ିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧିଟା ରାଜୀ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଏମାନେ ଆଖର ଏହି ଯାବତୀୟ ଅଡୁଆରୁ ଛୁଟୀ ହୋଇ ଚାଲି ବି ଗଲେ । ଏବଂ, ପାଠୁଆମାନେ ହାକିମ ହେଲେ; ଉପରେ ତଳେ ଯେଉଁଠାରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ଇନ୍ଦ୍ରତୁଲ୍ୟ ମଣିଲେ । ଭଗିରଥ ପରି ସବୁକିଛି ମିହନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ ସର୍ବବିଧ ସଉକରେ ନିଜ କୁଳର ଉଦ୍ଧାରରେ ସଦାରତ ଏବଂ ସଦାବ୍ରତ ହୋଇ ରହିଲେ । ଏବଂ, ସେହି ଅନୁସାରେ ପାଠ ନାମରେ ଭଳି ଭଳି ଅପାଠର ଭାଡ଼ିଗୁଡ଼ାକ ସଜା ହୋଇ ରହିଲା । ବିଜ୍ଞାନ, କାରିଗରି କୌଶଳ, – ସବୁକିଛି ରାଜକୀୟ ବହୁ ଛଳରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ପାଠବେଦୀ ମାନଙ୍କରେ ଶୋଭା ପାଇଲା ସିନା, ମାତ୍ର ପାଠୁଆମାନେ ଦେଶକୁ ହୁଡ଼ିଲେ, ଏବଂ ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥରେ ଦେଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଚଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟାଏ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ତସ୍କରତନ୍ତ୍ର ହିଁ ତିଆରି ହୋଇ ଆସିଲା । ସରକାର ନାମକ ଘରେ ଭୂତ ପଶିଗଲା ଏବଂ ତା'ଠାରୁ ଯେଉଁ ଅଧିକ ବଡ଼ ପ୍ରମାଦଟି ଆମର ଏଠି ସମଗ୍ର ପରିମଳଟାକୁ ହିଁ ବିଗାଡ଼ିଦେଲା, ସେଇଟି ହେଉଛି ଯେ, ଏଠାରେ ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧଗତ କାରବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନ୍ୟୂନତମ ପାରସ୍ପରିକ ବିଶ୍ୱାସଟା ମଧ୍ୟ ମାଡ଼ ଖାଇଗଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜନିଜର ଘାଆଗୁଡ଼ାକୁ ଲୁଚାଇ ପାରିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଘାଆଗୁଡ଼ାକୁ ଅତିରିକ୍ତ ଦଶଗୁଣ ଉତ୍ସାହରେ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଲେ । ବର୍ବର ହେଲେ ।

ସରକାରୀ ଶାସନର ଉଚ୍ଚତମ ଦେୱାନ୍-ଇ-ଖାସ୍‌ଟା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଶିକ୍ଷାମାହାଲଟାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପେଣ୍ଠମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସର୍ବତ୍ର ବର୍ବରମାନେ ହିଁ ରାଜତ୍ୱ କଲେ । ସେହି ବର୍ବରମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ଧୋବ ଦିଶିଲେ । ସଂବିଧାନ

ରହିଲା, ନ୍ୟାୟ ଦରବାରମାନେ ରହିଲେ, ପୋଲିସ୍ ରହିଲେ, ଦେଶଟାକୁ ନିର୍ମଳ କରି ରଖିବାପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ ଆଇନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଦରରେ ଥାକମାନଙ୍କରେ ଶୋଭା ପାଇଲା । ତଥାପି ବହୁତର ପରିପାଟୀରେ ପ୍ରଦୂଷଣଟା ହିଁ ରାଜା ହୋଇ ବସିବା ପରି ବୋଧ ହେଲା । ଯୋଉ ଭାଷାରେ ଦେଶର ଉନ୍ନୟନଟା ରଥଉପରେ ବସି ଘିଡ଼ି ଘିଡ଼ି ହୋଇ ଚାଲିଥିଲା ପରି ପ୍ରତ୍ୟୟମାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା, ଦେଶବାସୀଙ୍କର ଚଉଦପଣ ସେହି ଭାଷାକୁ ବୁଝି ପାରିଲେନାହିଁ । ଖାସ୍ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଉନ୍ନୟନର ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସର୍ବାଧିକ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଥିଲା, ସେମାନେ ହୁଏତ କେହି ସେହି ଭାଷାଟାର ଅନ୍ତ ପାଇଲେନାହିଁ । ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ପରମ ପ୍ରୀତିର ସହିତ ଧୋକା ଦିଆଯାଇ ପାରିଲା । ଏବଂ, ଯେଉଁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ଅଳ୍ପବର୍ଗଟି ଭାଷାଟି ଜାଣିଥିଲା, ତାହା ଖୁବ୍‌ସମ୍ଭବ ସେହି କାରଣରୁ ତସ୍କର ହେବାଲାଗି ଦିବ୍ୟ ବହୁ ସୁଯୋଗ ମଧ୍ୟ ପାଇଗଲା । ସବୁ ଖୁବ୍ ଫେଶନିଆ ବି ଦେଖାଗଲା । ସତେଅବା ଅଳପଙ୍କର ଚିତ୍ତବିନୋଦନ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଦେଶଟା ଚାଲିଲା । ସାଂପ୍ରତିକ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆମକୁ ହାତ ବୁଲାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ସେହି ଅଘଟଣାଟାର ହିଁ ଭୁରି ଭୁରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍ ସହଜରେ ତାହାକୁ ସେହି ମତଲବରେ ବହୁ ସମ୍ମୋହନ ଦ୍ୱାରା ବାଉଳା କରି ରଖା ଯାଉଥିବ, ତାହାରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

ମୋ' ସହିତ ମୋ' ପରି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଅଛି ଏବଂ ତେଣୁ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ମୋହରି ପରି ଏହି ପୃଥିବୀନାମକ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଭୂମିରେ ନିଜର ଜୀବନଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ିବାର ଓ ବଞ୍ଚିବାର ଅବଶ୍ୟ ଭରସା ପାଇବେ, ଏହି ବିଚାରଟିକୁ ଆମେ ଅନ୍ୟ ସଚେତନତା ବୋଲି ଯଦି କହିବା, ତେବେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ, ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କେବଳ ଦୟାଯାଏ ହିଁ ଆସିପାରିଛି । ଆମ ସହିତ ଦରିଦ୍ରମାନେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଦୟା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହି ସନାତନ ଚଳଣିଟି ଆମ ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ନା କେତେ ପ୍ରଶଂସା ଲାଭ କରି ଆସିଛି । ଦୟାଳୁ ମଣିଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଦାତାନାମକ ଗୋଟିଏ ଦେବତା କାଟର ମଣିଷ । ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଓ କର୍ଣ୍ଣ ଇତ୍ୟାଦି ଦାତାମାନଙ୍କୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଯାହାର ଅଧିକ ଅଛି, ସିଏ ଅଳପ ଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ, ଦୟା ଦେଖାଇବ । ଦୟାରେ ପୁଣ୍ୟ ରହିଛି ଏବଂ ତେଣୁ ତାହାର ଆଚରଣ କରିପାରିଲେ ଆମେ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରିୟ ବି ହୋଇପାରିବା । ଏହି ଦୟାବାନ୍ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଅର୍ଥରେ ସମ୍ଭବତଃ କାଳେ କାଳେ ହୃଦୟବାନ୍ ବୋଲି

କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସାମୂହିକ କଲ୍ୟାଣମୂଳକ କାରବାର ଅନେକତଃ ସେହି ଦୟାରେ ଚାଲିଛି କି ? ଭିକାରିକୁ ପଇସାଏ ପାହୁଲାଏ ଦେଲାବେଳେ ଆମେ ନିଜକୁ ସେହିପରି ଭାରି ଉଦାର ସତେଅବା ଆଉକିଛି ବିରଳ ତଥା ବିଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥାଉ କି ? ଅନେକେ ତ ଛିଣ୍ଡା ଚିରା ଲୁଗାପଟା ସଂଗ୍ରହ କରି କେଡ଼େ ଖୁସୀରେ ଗୋଟିଏ ସାଂଗଠନିକ ଔପଚାରିକତାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସେତିକି ମଧ୍ୟ ନଥିବା ଆଉମାନଙ୍କୁ ଦାନ କରୁଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲାପରି ଖୁବ୍ ଦେଖା ବି ଯାଆନ୍ତି । ଏହିଭଳି ଉଦାରତାନାମକ ଗୁଣଟିଏ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ସମାଜରେ ଦୁଃଖ ବୋଲି କିଛିହେଲେ ରହିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଆମଭିତରୁ ଯଦି କେହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବେ, ତେବେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ବୋଲି କହିବା ଏବଂ ଏଭଳି ଆଚରଣକୁ ଦେଖି ଆମ ଭିତରେ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ହେବ ?

ଏକ ଜନମଙ୍ଗଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମାଲିକ ହିସାବରେ ସରକାରଙ୍କ ମାହାଲଟାରୁ ଯେଉଁସବୁ କଲ୍ୟାଣକର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କରାଯାଉଛି, – କରଜ ଦିଆଯାଉଛି, ନୂଆ ନୂଆ କର୍ମସଂସ୍ଥାନର ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି, କୃଷକକୁ ସହାୟତା ମିଳୁଛି, ଇସ୍କୁଲର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନଭୋଜନ ଦିଆ ହେଉଛି, ଦରିଦ୍ର ଘରର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଆବାସିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଆହାର, ଆଚ୍ଛାଦନ ଏବଂ ପାଠୋପକରଣ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବୃହତ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ କରିବାରେ କୋଟି କୋଟି ଅଟକଳରେ ବରାଦ କରାଯାଉଛି, ସଂପୃକ୍ତ ଉପରିସ୍ଥମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଦୟାପ୍ରଦର୍ଶନର ଏକ ନିକୃଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟି ସହିତ ସତେଅବା ଉପରେ ଥାଇ ତଳଆଡ଼େ ଏଣୁତେଣୁ କିଛି ବତାଇ ଦେବାର ପ୍ରାୟ ଏକ ସ୍ପୃହାହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ତୁଳାଉ ନାହାନ୍ତି କି ? ଅଳପ ପଟଟା ଉପରେ ଅଛି ଏବଂ ତଳସ୍ତରଟା ଉପକୃତ ହେଉଛି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟକାଳୀନ ଭଳି ଭଳି ସହାୟତା ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଘୁଞ୍ଚୁନାହିଁ । ମସ୍ତ ମସ୍ତ ଯୋଜନା ବହୁ ଦୟାମିଶ୍ରିତ ବୁଦ୍ଧିକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ଉଚ୍ଚ ନଅରମାନେ କରୁଛନ୍ତି – ତଥାପି ରାତିଟା ଲାଗି ହିଁ ରହିଛି । ଭାରତବର୍ଷରେ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି, ଭୂମିକମ୍ପ ଆଦି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଲାଗି ରହିଛି, – ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପି ଯାଉଛି, – ସହସ୍ର ସଂଖ୍ୟାରେ ମଣିଷମାନେ ମରୁଛନ୍ତି । ତ୍ରାଣ ପହଞ୍ଚାଇବାରେ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଘଡ଼ିଏ ବିଶ୍ରାମ ସକାଶେ ବି ବେଳ ନାହିଁ, ବିଦେଶରୁ ଶଗଡ଼ ଶଗଡ଼ ନଗଦ ସହାୟତା ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛି । ଏବଂ, ଭଗବାନ ଏହି ଦେଶଟାକୁ ଏପରି ବିଚିତ୍ର କରି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ, ଅଧିକ ପଟଟାରୁ ହିଁ ଲୋକେ ମରୁଛନ୍ତି । ସମାଜଟା ସତେଅବା ପ୍ରକୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ଏପରି ବୋକା ବନାଇ ରଖିଛି ଯେ ଯାବତୀୟ

ବିପଦ ଏବଂ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସର୍ବଦା ସେହି ଅଧିକଙ୍କର ସଂସାରଟା ଉପରେ ଯାଇ ଦାଉ ସାଧୁଛି । ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଲୋକେ ମରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ସହୁଛନ୍ତି ।

ନାନା ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକମ୍ପା ଦ୍ୱାରା କେଡ଼େ ବଳବାନ୍ ହୋଇ ଗୋଟାଏ ହାତୀପରି ଚାଲୁଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ସରକାରଟା ସେହି ଅଳପପଟଟାର ସବାଆଗ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଚାଲିଛି, ସେହିମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ାକୁ ଜାଣିବାକୁ ହିଁ ଆପଣାର ସବାବଡ଼ ତଥା ସବାଆଗ ଧର୍ମବତ୍ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇଛି । ଧନୀମାନଙ୍କର ପଟ ଓ ପାଠୁଆମାନଙ୍କର ପଟ । ଏଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇଥିବା ବିଦେଶୀ ରାଜସତ୍ତାଟାକୁ ଏଠାରେ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ନିତ୍ୟମିହନ୍ତରେ ଲାଗିଥିବାର ପଟ । ଯାହାହେଉ ପଛକେ, ଦୟା କରିବାର ତହବିଲଟା ଆହୁରି ଦଶ ବା ପନ୍ଦରଗୁଣ ମୋଟା ହେଉ ପଛକେ, ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାଟା ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ଯେଉଁ ପୂର୍ବରଜାମାନେ ଗୋଟାଏ ସଂଗ୍ରାମଦ୍ୱାରା ଏଠୁ ବିଦା ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ, ଆମର ଉଚ୍ଚତମ ସରବରାକାରମାନେ ସକଳ ମିହନ୍ତ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତବର୍ଷରେ ସେହିମାନଙ୍କର ବେହେରାଣିଆ ଦାୟାଦ ହୋଇ ରାଜତ୍ୱ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଏହି ଯାବତୀୟ ଫନ୍ଦିମାନଙ୍କୁ ବଳବତ୍ତର କରି ରଖିବାର କୌଣସି ସଂକଳ୍ପ କରିନାହାନ୍ତି ତ । ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବବିଧ କାଇଦାମାନେ ତେବେ ଏବେ ଦେଶରେ ଆମକୁ ବାରମ୍ବାର ସେହି ଅମଙ୍ଗଳ କଥାଟାକୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି କେଜାଣି ? ସେମାନଙ୍କର ଆଚରଣରୁ ମନେ ହେଉଛି, ସେମାନେ ଏହି ଦିଗରେ କ୍ରମେ ବେଶ୍ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ କୂଟମାନ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଉତ୍ସାହୀ ହେଲେଣି । ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ଶାବକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ତାଲିମ ଦେବାର ବରାଦ କଲେଣି । ଏବଂ, ସେମାନଙ୍କର ସେହି ଚିହ୍ନା ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ାକ ଯେପରି ଗୋଟାଏ ସରକାର ଚାଲୁଛି ବୋଲି ପ୍ରତୀତିମାନ ଦେବ, ସେହି ମତଲବରେ ଅନୁଗତ ଶାସନତନ୍ତ୍ରଟାଏ ଆହୁରି ଅଧିକ ବର୍ଷ ଯାଏ ଚଲାଇ ରଖିବା ସକାଶେ ଏକ ନାନାସ୍ତରୀୟ ବେତନଭୋଗୀ ଦଳ ତିଆରି କରିବାପାଇଁ ସେମାନେ ପାଠଗୁଡ଼ାକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଅପ୍ରକାରେ ମଣାଇ ରଖାଇବା ପାଇଁ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦେଶ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । ଏପରି ଅଣବାବୁଆ ଏବଂ ଅଣମୂଳଦୁଆ ହୋଇ ସେମାନେ ଆପେ ମଧ୍ୟ କୋଉଯାଏ କ'ଣ ପାଇଁ ଯିବେ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି କେଜାଣି ?

ଭାରତବର୍ଷରେ କେଡ଼େ ଭବ୍ୟ ଭାବରେ ଏବେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆଦିବାସୀ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ଏବଂ ସରକାରଙ୍କର ଖାତାମାନଙ୍କରେ ସେହି ନାମରେ ପଞ୍ଜୀକୃତ

କରି ରଖାଯାଇଛି, ସକଳ ପ୍ରମାଣରୁ ସୂଚିତ ହୋଇଯାଉଛି ଯେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସେହି ଆଦ୍ୟ ସମୟରୁ ଏଠାରେ ରହି ଆସୁଛନ୍ତି । ତଥାକଥିତ ଆର୍ଯ୍ୟଯୂଥ ଏହି ଭୂମିରେ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ସେମାନେ ଭାବୀ ସକଳ ଇତିହାସର ମୂଳଦୁଆଟିକୁ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି । ଏକ ଅସମାନ ସମାଜରେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଟବିକ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏବଂ ନିରାଟ ଅତିସ୍ପଷ୍ଟ କଥାଟି ମଧ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ଏମାନେ ଅସମାନତା ଜନିତ ସର୍ବବିଧ କଷଣକୁ ସର୍ବାଧିକ କାଳ ସହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଆଉଏକ ଅବର ଲୋକଭାଗକୁ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ଆମ ମହାତ୍ମାଙ୍କ ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ଏମାନଙ୍କୁ ଆମେ କେଡ଼େ ଆହ୍ଲାଦରେ ହରିଜନ ବୋଲି ସିନା କହିଲୁଣି, ତଥାପି ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଉଚ୍ଚମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଟା ସେହି ଆଗପରି ହିଁ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହୋଇ ରହିଛି । ସଂବିଧାନ ଅନୁସାରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନାଗରିକ ହୋଇ ସାରିଲେଣି ସିନା, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଥିଲାବାଲା ସେହି ଉଚ୍ଚତର ଥୋକେଙ୍କର ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୟାର ପାତ୍ର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଆଦିବାସୀଙ୍କ ପିଲା ପଢ଼ିବେ ବୋଲି ଅଲଗା କିସମର ଇସ୍କୁଲମାନ ବସାଯାଇଛି ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବରଂ ଅଧିକ ଏବଂ ବିଶେଷ ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଯଥାସମ୍ଭବ ଶୀଘ୍ରାତିଶୀଘ୍ର ସାଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଆସିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଏସବୁ ମୋଟେ କିଛି କରା ହେଉନାହିଁ । ସେମାନେ ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବସି ଓ ଏକା ପାଠ ପଢ଼ି ଯେପରି ଆମ ପାରମ୍ପରିକ ଏକାଧିକାର ଅର୍ଥାତ୍ ବଳାତ୍କାରଗୁଡ଼ିକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରି ନଦିଅନ୍ତି, ସେହିପରି କୌଣସି ଶଠ ଅନ୍ୟମତି ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକର ବରାଦ ହେଉଛି । ଅଧିକାଂଶତଃ ଉପରେ ରହିଥିବା ଆମେ ଧୋବମାନେ ହିଁ ସେହି ମଳିନ ଅବରମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସବୁକଥା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରି ଦେଉଛୁ । ସେ ଘରର ପିଲାଏ ଆମ ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ସମାନ ସ୍ୱୀକୃତି ସହିତ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ସଚେତନ ହେବେ, ଦେଶର ଜୀବନଭୂମିଟାକୁ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଏକ ଭୂମିରୂପେ ଗଢ଼ି ନେବାରେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ସଚଳ ହୋଇ ପାରିବେ, ଏସବୁର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ନାହିଁ । ଆଦିବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଘରର ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ଯେଉଁସବୁ ଶିକ୍ଷା-ଆବାସର ଫୁଲାଣିଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସବୁ ହୋଇଛି, ସେଠାରେ ଯେତିକି ପିଲା ବି ତଥାପି ଘରୁ ମୂଳଛିନ୍ନ ହୋଇ ଇସ୍କୁଲରୂପକ ଖୁଣ୍ଟଟାରେ ବନ୍ଧା ହେବାକୁ ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠି ଥୟ ହୋଇ ଶେଷଯାଏ ରହି ପାରୁଛନ୍ତି ? ପ୍ରାୟ ଏକ ନିୟମ ମାନୁଥିଲା ପରି ଏସବୁ ଥାନ ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ମୋଟେ ତିଆରି ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣି ମୁହଁ ଆମ୍ବିଲା କରି ପୁନର୍ବାର ନିଜ ଘରକୁ ଛୁ' କରୁଛନ୍ତି । ବଢ଼ିଆ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆଦିବାସୀ ପିଲା ଇସ୍କୁଲରେ ପାଠ ବୋଲି ଯାହା ପଢୁଛନ୍ତି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କର ସମାଜଟିରେ ସାନରୁ ବଡ଼ ହୋଇଥିବା କେହି ସ୍ଥିର କରୁନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁ ବାହାର ସରକାରୀ ଡିପୋମାନଙ୍କର ବାବୁମାନେ ଶିକ୍ଷା-ବିଶେଷଜ୍ଞ ବୋଲାଇ ଏହି କର୍ମଟିକୁ କରୁଛନ୍ତି, ବିଚରା ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ପାଇଁ ଦୋଷ ଢ଼ାଳିଦେଲା ପରି ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ସେମାନେ ତ ଗୋଟାଏ କଳରେ ଗୋଲାମ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ବେତନଭୋଗୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଯାହାକିଛି କରୁଛନ୍ତି । ତେଲଘଡ଼ିଟା ଉପରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୟାନ ରହିଥିବା ଆଜ୍ଞାମାନେ ଶିକ୍ଷାରେ ସତକୁ ସତ କୌଣସି ରୁଚି ରହିଥିବାରୁ ଯେ ଏହି ଘାଟକୁ ଆସି ଏତେ ଏତେ ବିଷୟରେ ମନୋନିବେଶ କରୁଛନ୍ତି, ବାବୁ ତୁମେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଏପରି କୌଣସି ଆଶା କଲେ ହୁଏତ ଗୁର୍ଦ୍ଦୁ ଅନ୍ୟାୟ ବି କରିବ । ସେମାନେ ଦୈବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏଠାରେ ଅଢ଼େଇଦିନ ନିମନ୍ତେ ଯନ୍ତାରୂଢ଼ ହୋଇଛନ୍ତି । ସମ୍ଭବତଃ ଶିକ୍ଷକ ବନି ଦିନଟାଏ ମଧ୍ୟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ନାହାନ୍ତି । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ପାଠ ପଢ଼ାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ କୋଉ ମନସୁଖରେ ଏବଂ ଭିତର ରାଜିରେ ଆପଣାର କର୍ମଟିକୁ ତୁଲାଉଛନ୍ତି ! ପୁନଶ୍ଚ, ଆମେ ଏପରି ଏକ ଇଙ୍ଗିତ ପାଇଲେ ମୋଟେ ବିସ୍ମିତ ହେବାନାହିଁ ଯେ ସେହି ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପଲ ଭିତରେ ଅଧିକତର ଭାଗଟା ନିଜର ସେହି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନିତାନ୍ତ ହେୟ ବୋଲି ହତାଦର କରୁଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ପାଠ ହେବ ବୋଲି ଖିଅଟାଏ ବି ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ତଥାକଥିତ ରୀତିରେ ସରକାରଙ୍କ ଶାସନଟା ଭିତରେ ତ କେତେ କଥା ଚାଲୁଛି ! ରିକ୍ସାଚାଳକମାନେ ଏତେ ବା ଏତେ ଦୂର ଜଣେ ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ବୋହି ନେଲେ କେତେ ମଜୁରି ପାଇବା, ତାହାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରିସ୍ଥ ବାବୁମାନେ କରୁଛନ୍ତି, ପରାମର୍ଶ ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ଆସି ବସିବାକୁ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ରିକ୍ସାଚାଳକଙ୍କୁ ଡାକିବା ଉଚିତ ବୋଲି କେହି ବିଚାର କରୁନାହାନ୍ତି । ରେଲଷ୍ଟେସନ୍ ମାନଙ୍କରେ ଏତେଟା ବୋକଚା ବୋହିନେଲେ ବାବୁମାନେ କୁଲିକୁ କେତେ ମଜୁରି ଦେବେ, ତାହା ସ୍ଥିର ହେଲାବେଳେ କେତେଜଣ କୁଲିଙ୍କୁ ଡାକି ଏକତ୍ର ବସାଇ ପଚାରିବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଉପରର ମହାମତିମାନେ ମୋଟେ ଭାବୁନାହାନ୍ତି । ଅଳପ ପକ୍ଷଟା, ଭୋଗୀମାନଙ୍କର ପକ୍ଷଟା ବହୁତ ପକ୍ଷର ସର୍ବବିଧ ବରାଦ କରିଦେବାର ଆଜ୍ଞାମାଳ ପାଇ ଆମ ଏକାଳର ଭାରତଭୂମିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକାଧିକାର ଲାଭ କରିଛି । ସିଏ ଯେଉଁଟା ତାକୁ ନିଜକୁ ସୁହାଇବ ବୋଲି ଜାଣୁଛି, ଏଠି ସଂବିଧାନରୂପୀ ନୌକାର ମଙ୍ଗଟାକୁ ସେହିପରି ମୋଡ଼ିଦେଇ ପାରୁଛି । ବହୁ ପକ୍ଷଟା ସହୁଛି; ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି

ସହିଛି, ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ପୂରା ଦିନ ଦିପ୍ରହରରେ ମଧ୍ୟ ସହି ଯାଉଛି । ଅନ୍ଧାର ଯେତିକି ଅନୁଗ୍ରହ କରିବ, ଆଲୋକ ସେତିକିକୁ ଭାଗ୍ୟବତ୍ ମାନି ନେଉଥିବ, ତାହାରି ଫଳରେ ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରଟା କ'ଣ ମାତ୍ର ଅଳପଙ୍କର ଗଣିକା ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ବାଧ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି କି ?

ଯେଉଁ ସମାଜରେ ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ପ୍ରାୟ ନିରଙ୍କୁଶ ଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧ ବାସ୍ତବ ଭାଗ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରୁଥାଏ, ସେଠାରେ ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ ସମସ୍ତେ ଖାଲି ପଛକୁ ହିଁ ଅନାନ୍ତି, ନାହିଁ ନଥିବା ପରିମାଣରେ ଫୁଲକିତ ହୁଅନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ଖଳ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ସେତେବେଳେ ସଂପୃକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରୁଥାଏ; ଯାହାକି ବର୍ତ୍ତମାନଟାକୁ ସତେଅବା ମୋଟେ ଦେଖିବନାହିଁ ବୋଲି ହିଁ ଅତୀତଟାକୁ ପେଡ଼ୀମାନଙ୍କରେ ସଜାଇ ଦେଖାଇବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭାରତବର୍ଷରେ ସଂସ୍କୃତି-ଆଲୋଚନାର ମାହାଲ ମାନଙ୍କରେ ସେହି ଅତୀତଟା ହିଁ ଏତେମନ୍ତେ ଆକର୍ଷିତ କରି ଅନ୍ୟମନସ୍କ କରି ରଖିଥାଏ ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନଟା ବିଷୟରେ ସତେ ଅବା କାହାରି ହୋସ୍ ରହେନାହିଁ । ମନେହୁଏ, ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତଲବରେ ସର୍ବଭୋଗୀ ପକ୍ଷଟା ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସେଭଳି କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିଏ ଗ୍ରହଣ କରିଛି କି ? ଏବଂ, ଭାରତବର୍ଷରେ ସେହି ଅତୀତରେ କ'ଣ ବା ନଥିଲା ! ଋଷିମାନେ ମନ୍ତ୍ରଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥିଲେ, ପୁଣ୍ୟବାନ୍ ରାଜାମାନେ ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ କରୁଥିଲେ, ଆସୁଣୁ ଯାଉଣୁ ସମସ୍ତେ ସତେଅବା ଆଦର୍ଶରେ ତଥା ଗୁଣବତ୍ତାରେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଧନ୍ୟ କରି ରଖିଥିଲେ । ଅଧ୍ୟାତ୍ମର ଖାସ୍ ଶାସ୍ତ୍ରମାନେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ସେହି ଦେବତାମାନଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗରୁ ହିଁ ବିଡ଼ା ବନ୍ଧା ହୋଇ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେକାଳର ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ପ୍ରକୃତରେ ସେହିଠାରୁ ହିଁ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଭାରତଭୂମିକୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଏପରି କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ର ନଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କି ଭାରତବର୍ଷର ଅଧିବାସୀମାନେ ପରମ ଉତ୍କର୍ଷର ଅଧିକାରୀ ହୋଇନଥିଲେ । ଏସବୁ ଶୁଣିବାବେଳେ ମନ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଏହି ଭୂମିଟିକୁ ନେଇ କୃତଜ୍ଞତାରେ ଛଳଛଳ ହୋଇ ଉଠିବାପରି ବୋଧ ହୁଏ ଯେ, ସେଥିରୁ କେବଳ ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତୃପ୍ତିର ହିଁ ଅନୁଭବ ହୁଏ । ବର୍ତ୍ତମାନଟା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କୌଣସି ଆହ୍ୱାନ ହିଁ ନାହିଁ ବୋଲି କେଡ଼େ ଅଳିଅଳରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ଏବଂ, ସବୁ ଭରି ରହିଥିବା ଏହି ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟ ପୃଥିବୀଟିରେ ସବୁକାଳେ ଯେ ନାନାବିଧ ଅସମାନତା ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲା, ଗୋଟିଏ ଜାତିଭେଦର ଅବିଚାରଟା ଯେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ନାନା ଦୂରତା ସହିତ ବାସ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରୁଥିଲା, ସେକଥାଟି ଉତ୍ତମପ୍ରକାରେ ଜାଣିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚତୁରମାନେ ସେହି ସତ୍ୟଟିର କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ହିଁ କରନ୍ତିନାହିଁ ।

ଏବଂ, ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ କ'ଣ ତୁଚ୍ଛା କେତେଟା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ବୁଝାଏ ? ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ପରିଚିତ ହେବାକୁ ହେଲେ ତେବେ କେବଳ ମିଉଜିଅମ୍‌ମାନଙ୍କରେ କେତେ ଘେରା ବୁଲି ଆସିଲେ ସବୁ ପରିଚୟ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯିବ । ଅସଲ ସଂସ୍କୃତି ତ ଅସଲ ଅର୍ଥରେ ଲୋକମାନେ ବଞ୍ଚୁଥିବା ଜୀବନକୁ ହିଁ ବୁଝାଇବା ଉଚିତ । ସେଠାରେ ଏକ ଅଳପ ପକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ପକ୍ଷଟାକୁ ଗିଳିବାକୁ ଧାଇଁବାରେ ଲାଗିଛି କି ? ପାଞ୍ଚ, ପନ୍ଦର ବା ପଚାଶକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ସେଠାରେ ବିଶେଷ କେତେକ ବର୍ଗ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସାହରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସର୍ବବିଧ ସୁଯୋଗକୁ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି କି ? ଏବଂ, ଆହୁରି ଅଧିକ ବୀଭତ୍ସ କଥାଟି ହେଉଛି, ସେଠାରେ ଚାଲିଥିବା ସରକାରଟା ମଧ୍ୟ ସେହି ଲଜ୍ଜାକର ନୃଶଂସ ଅରୀତିଟାକୁ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଛି । ଭାରତବର୍ଷର ସରକାର ପ୍ରାୟ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତିସମ୍ପର୍କିତ ଯେଉଁସବୁ ଗବେଷଣାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରୁଛି, ସେଥିରେ ସତେଅବା ବର୍ତ୍ତମାନର ବହୁ ବ୍ୟଭିଚାରପୂର୍ଣ୍ଣ ବାସ୍ତବଟାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଅଧିକ ଫିସାଦ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଏବଂ ରାତିଟାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୀର୍ଘ କରି ରଖିବାର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ନାନା ଅପକୌଶଳ ଏବଂ ଅପସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ଘନ କରି ରଖିଛି । ଶିକ୍ଷା ବଦଳୁ ଏବଂ ନିହାତି ବଦଳୁ ବୋଲି ଠାଣିଯୁକ୍ତ କମିଶନମାନେ ଡକା ପାରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଛଦାମେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ହାକିମ ଓ ରାଜନୀତିଘରର ବାଉଁଆମାନେ ବେତନ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଜାତୀୟ ତହବିଲର ତିନିଚତୁର୍ଥାଂଶରୁ ଅଧିକ ମାରି ନେଉଛନ୍ତି, ତଥାପି ସବୁ ଗାଆଁରେ ଇସ୍କୁଲ ନାହିଁ, ଗ୍ରାମସ୍ତରର ଶିକ୍ଷକ ନିମନ୍ତେ ପଇସା ନାହିଁ, ସିଏ ସ୍ଥାୟୀ ଡ଼େରାଟିଏ ପକାଇ ଆପଣାର କର୍ମସ୍ଥାନରେ ଥୟ ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତା ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ତାକୁ ରହିବା ଘରଖଣ୍ଡେ ବି ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏହି ଅପସଂସ୍କୃତି ଗୁଡ଼ାକୁ ଉଖାରି ଗବେଷଣା ସିନା ହୁଅନ୍ତା, ଏବଂ ବଞ୍ଚିତମାନଙ୍କର ବୁଝିବା ଭଳି ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ହୁଅନ୍ତା, – ସେମାନଙ୍କୁ ଜାଗରୂକ କରାନ୍ତା, – ତେବେ ସିନା ଏହି ବାବୁମାନେ ସାଧୁତାର ସହିତ କିଛି କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସଙ୍କେତ ମିଳନ୍ତା !

ଏହି ଧୋବ, ନିହାତି ଅମଙ୍ଗ ଓ ସୁକୁମାର ମାନଙ୍କର ଗତି ଓ ରୀତିକୁ ଦେଖିଲେ କିଏ ପ୍ରକୃତରେ କହିବ ଯେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏବଂ ଜାତୀୟ ବରାଦ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ରଖିଛନ୍ତି ! ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଶୈଳୀ, ସେମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଅହରହ ପାଦ ପଡୁଥିବା ଏହି ମହମହ ଦୋକାନସବୁ, ସେମାନଙ୍କର ନୟନକୁ ମନାଇ ରଖୁଥିବା ବିଜ୍ଞାପନମାନେ,

ସେମାନଙ୍କର ଅଳସପ୍ରହର ନିମନ୍ତେ ନିତି ଛାପାହୋଇ ବାହାରୁଥିବା ଖବରକାଗଜ,– ଏପରିକି ସେମାନେ ବିଳାସମୃଗୟା କରି ବୁଲୁଥିବା ସାହିତ୍ୟର ତୋଟା ଓ ବୁଦାଗୁଡ଼ିକ, – ଏଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟରୁ କୋଉଟାକୁ ଦେଖିଲେ ଏତେଟିକିଏ ଗନ୍ଧ ବି ମିଳିବ ଯେ ଏହି ବିଶାଳମାନେ ସତକୁ ସତ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଗଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ? ସେମାନଙ୍କର ଏହି କାମସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲୋଭୀ ତଥାକଥିତ ସାଂସ୍କୃତିକ ଦାଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଗବେଷଣା ତ ଦୂରର କଥା, କିଛି ମୁକ୍ତ ଆଲୋଚନା ବି ତ ହୋଇପାରନ୍ତା ଏବଂ ଗଣମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ହୋଇପାରନ୍ତା । ତେବେ ତ ସେହି ଜନଗଣ ହିଁ ଦେଶର ଉଚ୍ଚ ମହକୁମାଗୁଡ଼ିକର ଚକଚକ ଚାନ୍ଦମାନଙ୍କୁ ଓଲାରି ପକାଇବାକୁ ଆପେ ଆପେ ବାହାରି ପଡ଼ନ୍ତେ, ଏହି ଯାବତୀୟ ମିଛ ଚେହେରାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରନ୍ତେ ଏବଂ ସାଆନ୍ତମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଗାଆଁଯାଏ ଏବଂ ବସ୍ତିଯାଏ ଆସିବା ସକାଶେ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତେ । ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗର ଦେବତାମାନେ ବି ତାହାକୁ ହିଁ ଅସଲ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହନ୍ତେ ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଆଶିଷ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତେ ।

ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ଘୋର ଗବେଷଣାମାନ ଚାଲିଛି । ଏକାଧିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯେପରି ବିଦ୍ୱାନ୍ ବଡ଼ଲୋକମାନେ ଦରିଦ୍ର ବର୍ଗଙ୍କ ବିଷୟରେ ଗବେଷଣାରତ ଅଛନ୍ତି, ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହିଭଳି ଗୋଟିଏ କଥା । ଗବେଷଣାରୁ ଡିଗ୍ରୀ ମିଳିବ, ଏବଂ ସେହି ଡ଼ିଗ୍ରୀକୁ ଦେଖାଇ ଜୀବିକାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପଦୋନ୍ନତି ହେବ, ସଚରାଚର ସେଇଥିପାଇଁ । ନିଜେ ଆଦିବାସୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଷୟ କରି ଏତେ ଏତେ ଜ୍ଞାନମନ୍ଥନ ଦେଶରେ ଚାଲିଛି ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ସମ୍ବାଦ ବି ପାଉନାହାନ୍ତି । ବହିମାନ ବି ଲେଖା ହେଉଛି, ମନସ୍ୱୀମାନଙ୍କର ମେଳରେ ଉଚ୍ଚପ୍ରଶଂସିତ ହେଉଛି; ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଲେଖା ହେଉଛି । ବୌଦ୍ଧିକ ଆବଶ୍ୟକତାର ଗଣିତଗୁଡ଼ିକୁ କଷି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସୁଧୀର ଇନ୍ଦ୍ରମାନେ ସତେଅବା କେବଳ ଆପଣାର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ହିଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସେହି ବିଶେଷ ପେଣ୍ଠମାନଙ୍କରେ ଇଂରାଜୀକୁ ହିଁ ରାଜଭାଷା କରି ରଖିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଆଦୌ କାହାର କୌଣସି ଆଘାତ ନଦେଇ ଖୁବ୍ ନମ୍ରଭାବରେ କୁହାଯାଇ ବି ପାରିବ ଯେ, ବାବୁମାନେ କେବଳ ନିଜର ମନୋରଞ୍ଜନ ସକାଶେ ହିଁ ଗବେଷଣା ଗୁଡ଼ିକୁ କରୁଛନ୍ତି । ସତ ମନ ସତକୁ ସତ ଥିବ କି ନଥିବ କେଜାଣି ? କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ସେଥିରେ ପୂରା ଆଟଟାଯାକ ସତେଅବା ଖୁବ୍ ଭାବିଚିନ୍ତି ଅଣଆଦିବାସୀଏ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ଗବେଷଣା-ପାଲାରୁ ମୁକାମଟାଏ ମିଳିଯିବା ମାତ୍ରକେ ଭାଗ୍ୟର ଅନୁରୋଧରେ ଦରଦୀ ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଆଉ ଆଦୌ ନିଜର ସେହି ଗବେଷଣାର ଆଗ୍ରହକ୍ଷେତ୍ରଟି ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହୁଛନ୍ତି

କି ନାହିଁ, ଆଉକିଛି ଖୋଳତାଡ଼ କଲେ ସେଇଟା ମଧ୍ୟ ଅଲବତ ଧରା ପଡ଼ିଯାଆନ୍ତା । ଚାଲ ଏମିତି ବି କହିବା ଯେ ଆଦିବାସୀ-ଗବେଷଣାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦିବାସୀମାନେ କାର୍ଯ୍ୟତଃ କଞ୍ଚାମାଲ ପରି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଏବଂ ବିଶାରଦ ହରିମିଶ୍ରମାନେ ଖିଆଲଟାଏ ହେବାମାତ୍ରକେ ଆସି ସେମାନଙ୍କର ବାରିରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛନ୍ତି ଓ କଦଳୀକାନ୍ଦି ମାନଙ୍କୁ କାଟି ନେଉଛନ୍ତି । ଏ ସଂସାରରେ ମୂର୍ଖମାନେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ପଣ୍ଡିତମାନେ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି ! ସ୍ମରଣ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ ଆମ ଦେଶରେ କେନ୍ଦ୍ର ସମେତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଆଦିବାସୀ-ବିଷୟକ ଗବେଷଣା-ବିଭାଗମାନ ରହିଛି ଓ ଏକା ଧିସାରେ ଚାଲୁଛି ।

ଘଟଣାକ୍ରମଟା କହୁଛି ଯେ, ଆଦିବାସୀ ମାନଙ୍କର ସଂସ୍କୃତିଟା ହିଁ କୁଆଡ଼େ ଅଣଆଦିବାସୀ ଆଞ୍ଚାମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥାଏ । ଆଦିବାସୀଙ୍କର ଗୀତ, ନାଚ, ପର୍ବପାଳନ, ମୁକ୍ତ ଜୀବନ, – ଏଗୁଡ଼ିକ ଅଣଆଦିବାସୀର ପିଉଟାକୁ ଏତେ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଚହଲାଇ ପକାଏ କାହିଁକି କେଜାଣି ? ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁମାନେ ଆମ ଦେଶର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାମାହାଲ ମାନଙ୍କରେ ତେଣେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ମନ କଲେ, ସେମାନେ ଲୋକଗୀତ ଏବଂ ଲୋକକାହାଣୀ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିଲେ । ସେହି ଉତ୍ସାହରେ ଗଦା ଗଦା ଗୀତ ଏବଂ ଗଳ୍ପ ସଂଗ୍ରହ କରାଗଲା ଓ ଏକତ୍ର ଗୁନ୍ଥାଯାଇ ବହିମାନ ବାହାରିଲା । ଅସଲ ଦେଶ ଏବଂ ଅସଲ ଲୋକଆତ୍ମାକୁ ଆପଣ ସେହି ଗୀତ ଏବଂ କାହାଣୀରୁ ହିଁ ପାଇବେ ବୋଲି କେତେ କେତେ ବୟାନ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ସେହିଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଗୋଟିଏ ମାଟିର ଅସଲ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି ଭାବ ଛଳଛଳ ଭାବରେ ବହୁ କଥା କୁହାଗଲା ! ସତେଯେପରି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ କାଟର ପଲେ ମଣିଷ କେଉଁଠାରୁ ଚେର କାଟିଦେଇ ଭାରି ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ହୋଇ ଏଣେ ଆମ ତଥାକଥିତ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ମଣ୍ଡନଗୁଡ଼ିକରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ, ଯାବତୀୟ ପାରସ୍ପରିକତାର ଅବସରରେ ସର୍ବମୂଳ ସହଜତାଗୁଡ଼ିକୁ ହରାଇ ବସିଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ଆଦିବାସୀ ଜୀବନର ସ୍ୱଭାବସହଜତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ପ୍ରାୟ ଲଙ୍ଗଳାମୁକୁଳା ହୋଇ ତା'ରି ଭିତରକୁ ଡ଼େଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ବିଚରା ଯେଉଁ ଜୀବନଟି ମଧ୍ୟରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରିବାର ଏକାଧିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଦଉଡୁଥିଲେ ଏବଂ ନିଃସଙ୍ଗତାର ସଂକୀର୍ତ୍ତନ କରୁଥିଲେ, ତାହାରି ସନ୍ଦର୍ଭଟା ଉପରେ ଏକ ଅନ୍ୟଭଳି ସହଜସଂହତିର କିଞ୍ଚିତ୍ ବାସ ପାଇ ପ୍ରାୟ ନାବାଳକ ମାନଙ୍କ ପରି ବାଉଳା ବି ହୋଇଗଲେ । କେଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଓ ନିର୍ମମ ପ୍ରକୃତରେ ସେମାନେ, ଯେଉଁମାନେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ରହିଥିବା ମଣିଷଟାକୁ ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ, ଅଥଚ ତା'ର ଗୀତ, ନାଚ ଏବଂ ବାଦ୍ୟଗୁଡ଼ାକରେ

ବାତୁଳ ହୁଅନ୍ତି । ଏହିଗୁଡ଼ାକୁ ସେମାନେ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏହି ଦେଖିବାଟା ହେଉଛି ନିତାନ୍ତ ଅଧମମାନଙ୍କର ଦେଖିବା, ଅମଣିଷମାନଙ୍କର ଦେଖିବା । ଏବଂ, ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏହିମାନେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ନିୟମନ ତଥା ନିରୂପଣର ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ କ୍ଷମତାମାନଙ୍କର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଥାଆନ୍ତି, ସେଠାରେ ଜୀବନର ଅସଲ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଲାଞ୍ଛିତ ହେବାରେ ହିଁ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ ଜୀବନଟା ହିଁ ଲାଞ୍ଛିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ସଂସ୍କୃତିଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କିଭଳି ହୋଇ ରହିଥିବ ଏବଂ, 'ମୋ' ବାଇଆ ବାବୁମାନେ ଟିକିଏ ଭାବିକରି କହିଲ, ଜୀବନକୁ ନଲୋଡ଼ି ତୁମେ ସଂସ୍କୃତିଟାକୁ ପୁଣି କିପରି ବି ଲୋଡ଼ି ପାରିବ ? କେବଳ ଆଦିବାସୀକୁ ନୁହେଁ, ତୁମେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ସତକୁ ସତ କେତେ ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ ଦେଇ ଠାବ କରି ପାରିବ ?

ଯେଉଁମାନେ ଆପଣାର ପାଞ୍ଚଟାଯାକ ମନରେ ଆଦିବାସୀକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଦେଖନ୍ତିନାହିଁ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ କରି ମୋଟେ ରଖିନାହାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ଅନ୍ଦାଜ ଭିତରେ ଦେଶଟା ନିମନ୍ତେ, ଦଶଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏବଂ ବୃହତ୍ତର ଆଦୌ କୌଣସି ପୃଥିବୀ ନିମନ୍ତେ ମୋଟେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ ରଖନ୍ତିନାହିଁ, ଯେଉଁମାନେ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ସକଳ ସୁଖ ତଥା ଭୋଗାବଦାନ ଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ନିଜର ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ହିଁ ନାନା ଅନୁକୂଳ କାଇଦାର ଫିସାଦ ଭିତରେ ଯାବୁଡ଼ି ରଖିଥାନ୍ତି, ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରାୟ ସର୍ବସ୍ତରୀୟ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଯେ ତୁଚ୍ଛା ସେହିମାନେ ହାତର ପାଞ୍ଚ କରି ନେଉଛନ୍ତି, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ଅନାଇଦେବା ମାତ୍ରକେ ସବାଆଗ ସେହି କଥାଟା ହିଁ ଆଖିରେ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ହୋଇ ଦିଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ପୃଥିବୀର ସାଂପ୍ରତିକ ପଟଟାରୁ ଔପନିବେଶିକତାର ସକଳ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହଟି ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ଭାରତବର୍ଷର ଏହି ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ତଥାପି ସେହି ଆଦିମ ଦୂରାଗ୍ରହମାନଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅନମନୀୟତା ସହିତ କ'ଣପାଇଁ ଯାବୁଡ଼ି ଧରିଛି ? ସେହି ଫିସାଦୀ ପକ୍ଷଟା ହିଁ ଏଠି ଆମ ଶାସନଘର ମାନଙ୍କରେ ବହୁ କୋଟିର ଅଟକଳମାନ କରି ପଇସା ଖରଚ କରୁଛି । ଦେଶର ବିକାଶସାଧନ କରୁଛି । ଏବଂ, ତାହାରି ମହିମାରେ ଦେଶ ଚୂଲୀକୁ ଯିବାରେ ଲାଗିଛି । ଦେଶବିକାଶର ହଲପ ଦେଇ ଗତ ଏହି କେତେ ଦଶନ୍ଧି ହେଲା କୋଟି କୋଟି ଅର୍ଥରାଶି ଖରଚ କରାଯାଉଛି । ତାହାର ଏକ ବୃହତ୍‌ଭାଗ ବିଦେଶରୁ କରଜସୂତ୍ରରେ ଆସୁଛି । କରଜ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ କେବଳ କିଛିକିଛି କଳନ୍ତରର ହିଁ ପରିଶୋଧ ହୋଇପାରୁଛି ଏବଂ ମୂଳଟା ଯେତିକି ସେତିକି ରହିଛି । ଆପଣାର ସହଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ବେଳେ ବେଳେ କହିବାକୁ ମନ ହେଉଛି ଯେ ଭାରତବର୍ଷ ହୁଏତ ଅନନ୍ତକାଳ ଯାଏ କଳନ୍ତର ଭରିବାରେ ଲାଗିଥିବ ଏବଂ ଋଣମାନେ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଥିବେ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ନିତାନ୍ତ ଲାଭକର ଭାବରେ ଆମ ଦେଶଟା ବାହାରର ମହାଜନମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏବଂ ସେହି ମର୍ମରେ ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥପାଖରେ ସବୁଦିନ ଲାଗି ବନ୍ଧାପଡ଼ି ଯାଉନାହିଁ ତ !

ଅଧିକ ପରିମାଣର ଅର୍ଥରାଶି ଦେଶର ସତ୍ୱର ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଖରଚ ହେବ ବୋଲି ଆସୁଛି । ମାତ୍ର, ଯେଉଁଠାରେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭବିଷ୍ୟହୀନ ତଥା ଭରସାହୀନ ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି, ବ୍ୟୟବରାଦ ଗୁଡ଼ିକ ସେଯାଏ କ୍ୱଚିତ୍ ପହଞ୍ଚି ପାରୁଛି । ଅର୍ଥନୈତିକ ବିବେକଟା ତ ସର୍ବତ୍ର ଅବଶ୍ୟ କହିବ ଯେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସଂବଳ ଅର୍ଥାତ୍ ବଳ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ, ସେମାନଙ୍କୁ ଅପର ଅନ୍ୟ ଉପରିସ୍ଥ ମାନଙ୍କର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ କରି ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସବାଆଗ ଯାବତୀୟ ବୁଦ୍ଧି ଖରଚ ହେଉଥାଆନ୍ତା । ବୁଦ୍ଧିର ଘରେ, ଶାସନର ଘରେ ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର ହିଁ ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ବୋଲି ପୂରା ଗାରିମାରେ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେଦିଗରେ ସାଧୁତାର ସହିତ ମନ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷକୁ ଏହି ଆଙ୍ଗୁଠିଗଣା ଅଳ୍ପ କେତେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱର ଏକ ବୃହତ୍ ଶକ୍ତିରୂପେ ତିଆରି କରି ନିଆଯିବ ବୋଲି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱତମ କ୍ଷମତାଘରର ମହନ୍ତମାନେ କେଡ଼େ ଗେହ୍ଲା ଗେହ୍ଲା ମୁଦ୍ରାରେ କହିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଭାରତର ବଜାରଗୁଡ଼ାକ ଆଧୁନିକତମ ଭୋଗବିଜ୍ଞାନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟୋଜନ ବଳରେ ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କର ବିପଣିବାଟିକା ସଦୃଶ ଚକଚକ ଦେଖାଯିବ, ଭାରତରେ ଭଳି ଭଳି ଆଧୁନିକତମ ଅସ୍ତ୍ର ତିଆରି ହେବ, ଆମର ସାମନ୍ତମାନେ ବିଶ୍ୱଦରବାର ମାନଙ୍କରେ ସର୍ବଦା ଓଜନିଆ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହେବେ, – ରାଜକୀୟ ଆପ୍ୟାୟନର ଅବସର ଗୁଡ଼ିକରେ ଏତେ ଏତେ ଛଟକରେ ସକଳ କାରବାର ଚାଲିବ ଯେ ଘରେ ଖାଇବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଦାନା ନାହିଁ ବୋଲି ମୋଟେ ଖିଆଲ ମଧ୍ୟ ରହିବନାହିଁ । ଅଳପମାନେ ଇନ୍ଦ୍ରତୁଲ୍ୟ ଅନମନସ୍କତା ମଧ୍ୟରେ ସତେଅବା ଚତୁର୍ଭୁଜ ହୋଇ ରହିଥିବେ ।

ହଁ, ଘରର ସବୁ ପିଲା ଇସ୍କୁଲକୁ ଆସୁନାହାନ୍ତି, ସବୁପିଲା ଆପଣାର ପ୍ରତିଭାଗୁଡ଼ିକର ପରିଚୟ ଯେପରି ଦେଇପାରନ୍ତେ, ସେଥିପାଇଁ ସୁଯୋଗର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ ନ୍ୟାୟର ସହିତ ଖୋଲି ଦିଆ ଯାଇନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ଚାଷୀର ନିଜର ଜମିନାହିଁ । କୃଷି ସମେତ ଯାବତୀୟ ବିଜ୍ଞାନକୌଶଳକୁ ନିପଟ ବାବୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅକାମୀ କରି ରଖି ଦିଆଯାଇଛି । ଠକମାନେ ହିଁ ତୋରା ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଆହୁରି ଅଧିକ ଭୋଗ ନିମନ୍ତେ ଯେପରି ଅଧିକ ଏବଂ ଆହୁରି ଅଧିକ ମଉକା ମିଳିବ,

ସେଥିଲାଗି ବହୁତ ବହୁତ ଅର୍ଥକୁ ମାରଣା କରି ନେଇ ନିଆଯାଉଛି । ଆହୁରି ଅଧିକ ଅର୍ଥରାଶି ଲୋଡ଼ା, ତେଣୁ ଅଧିକ ମଦ ବିକ୍ରୀ ହେଉ, ଅଧିକ ଖଣି ଖୋଳିବାକୁ କଉଶଳୀ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଡକାଯାଉ ଏବଂ ନିରୀହ ନାଗରିକମାନଙ୍କୁ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ନାମରେ ବଳପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଯାହିତାହି ସଂସାରଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ବିସ୍ଥାପିତ ହେବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଉ । ଏବଂ, ସେମାନେ ଆପତ୍ତି କଲେ ଓ ନିଜ ସଂସାର ବୁଡ଼ିଯାଉଛି ବୋଲି ଅଶାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଫଉଜ ପଠାଇ ଲାଛି ଦିଆଯାଉ । ଏସବୁ ତ ନିତାନ୍ତ ଆଦିମ ଅମଣିଷମାନେ କରିପାରନ୍ତେ । ଭାରତବର୍ଷରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଖାସ୍ ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି ମନେ କରୁଥିବା ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ଓ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟମାନେ ହିଁ ତାହା କରୁଛନ୍ତି । ଦେଶରେ ଯେତେବେଳେ ବନ୍ଧନମୁକ୍ତିର ସଂଗ୍ରାମଟିଏ ଲଢ଼ା ହେଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସର୍ବବିଧ ଅବକାଶରେ ଏହି ଅଧିକପକ୍ଷଟାର ରାତି ପାହିବ ବୋଲି ଆଗାମୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ସବାଆଗ ତତ୍ପର ରହିବ ବୋଲି ତତ୍କାଳୀନ ନେତୃତ୍ୱ ସବୁବେଳେ କହୁଥିଲା ଏବଂ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା'ଠାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅସାଧୁତା ନଥିଲା । ଏବର ଏହି ନେତାମାନେ ସେତେବେଳେ କେହି ଜନ୍ମ ହିଁ ହୋଇ ନଥିଲେ । ଚିତ୍ତ ଥିର କରିପାରିଲେ ସେମାନେ ଯେଡ଼େ ଉଦାସୀନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଖିଏ ବି ସୂତା ପକାଇ ଆପଣାକୁ ଏହି ଦେଶଟି ସହିତ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ଅଧିକ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇପାରନ୍ତେ ଏବଂ ଗେଣ୍ଡାଳିଆ ପରି ଗୋଟାଏ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମନୁଷ୍ୟସମୁଦ୍ର ଉପରେ ଆସି ଡିକୁ ହୋଇ ବସିବାକୁ ମନ କରନ୍ତେ ନାହିଁ । ଏବଂ, ବାଟ ମଧ୍ୟ ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତେ ।

ଏହି ଦେଶଟା ଯେପରି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଘର ହୋଇ ବିକଶିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ଅଧିକ ସୁଯୋଗମାନ ଭୋଗ କରୁଥିବା ଅଳପ ପକ୍ଷଟି ଯେପରି ଅଧିକ ପକ୍ଷଟିକୁ ସାମିଲ କରି ଆଗକୁ ଅନାଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ଆପଣାର ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରନ୍ତା, – ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶର ଆକାଶଗୁଡ଼ିକ ନ୍ୟାୟତଃ ସେହି ଅପେକ୍ଷାରେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ଅନ୍ୟ କଥାଟି ସତକୁ ସତ କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ? ଗୁହାଳର କ୍ଷମତାସୀନ ଗଉଡ଼ମାନେ ଏହିଭଳି ହୋଇ ରହିଥିବା ଯାଏ ମୋଟେ ପାରିବେ ନାହିଁ ଅଥବା ମୋଟା ମୋଟା ଦରମାର ଭାତିଆ ଖାଇ ଉଚ୍ଚ ଅମଲା ବୋଲାଉଥିବା ସୁକୁମାର ଦାମୁଡ଼ିମାନେ ମଧ୍ୟ ପାରିବେନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ କେବେ ନିରୋଳାରେ ଏକଥା ପଚାରିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ମନା ବି କରିଦେବେ । ଏସବୁ ଆଦୌ ବଦଳିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଆଦୌ କିଛି ପରିମାଣରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ସିନା ଆଉକିଛି କହନ୍ତେ । ଏହି ଶୋଭାମନ୍ତ ବାବୁ ମାନେ ପ୍ରାୟ ଅଭ୍ୟାସରେ

ପଡ଼ି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କଣ୍ଢେଇରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସାରିଲେଣି କି ? ତେଣୁ ବେଳେ ବେଳେ ଭକ୍ତବୀର ହନୁମାନ ପରି ସେମାନେ ଆପଣାର ଅପାରୁଆପଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୁବ୍ ବୁଝି ବି ପାରିଲେଣି ଏବଂ ତେଣେ ସେଇ କଥାଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ପାରିବାକୁ ଭିତରେ ସାହସ ମଧ୍ୟ କୋଉଠି ଅଛି ?

କଳ, ବଳ ଓ କୌଶଳର ପ୍ରାୟ ସର୍ବବିଧ ଶାସନଶ୍ରମକୁ ଖଟାଇ ସରକାର ତଥାପି ସତକୁ ସତ ହେଲାପରି କିଛି ହେଉଥିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନପାଇ ସଂକଟ ଭିତରେ ବାଡ଼ି ବୁଲାଉଥିବା ସମୟରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ନିଶ୍ଚୟ କିଛି ହୁଅନ୍ତା ବୋଲି ଏକ ଅନ୍ଦାଜ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସତେଅବା ଏକ ଆଲୋକର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ । ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଆଶାନ୍ୱିତ ହେଲେ, ଉଶ୍ୱାସ ବି ଅନୁଭବ କଲେ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଆଗରୁ ଏପରି ସଂସ୍ଥାମାନ ଓ ସଂଗଠନମାନ ଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କର ଏହି ନୂଆ ମହକୁମାଟା ଖୋଲିବାର ସଙ୍କେତ ପାଇ ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଆଶାତୀତ ଭାବରେ ବହୁଗୁଣ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା । ତଥାପି ଆଗର ଏବଂ ଏକାଟର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ସହିତ ତୁଳନା କରି ଦେଖିଲେ ଏହି ନୂଆମାନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନୂଆ ଧାତୁରେ ହିଁ ଗଢ଼ାହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆଗେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଜନକଲ୍ୟାଣର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ ରଖିଥିଲେ । ଏବେ ସରକାରଙ୍କର ନୂଆ ଇଚ୍ଛାଟା ପ୍ରକଟ ହୋଇଯିବା ପରେ ଜଣେ ଜଣେ ପ୍ରମୁଖ ବ୍ୟକ୍ତି ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ସଂସ୍ଥା ଗଢ଼ିଲେ ଏବଂ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକରୁ କେତୋଟିକୁ ଆଦରି ନେଇ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ପାରିବାର ନକ୍ସାଟିଏ କରି ସେହି କାମରେ ଆବଶ୍ୟକ ହେବେ ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଅର୍ଥବରାଦ, କର୍ମପରାଦ, ବ୍ୟୟ ଇତ୍ୟାଦିର ସମସ୍ତ ରୀତି, ଉତ୍ତରଦାୟିତ୍ୱର ଯାବତୀୟ ସୀମା, – ସବୁ ଉପରୁ ସରକାରୀ ମହଲଟାରୁ ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇ ଆସିଲା । ନିଯୁକ୍ତ ଯୁବାମାନେ କ୍ଷେତ୍ରର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମୁତାବକ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ, – କୋଟା ପୂରଣ କଲେ । କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ହେଲା, ନିଦା ଭାବରେ ବି ହେଲା, ତାହାରି ଭିତରୁ ତଥାପି ବଳକା କପଡ଼ା କିଛି ବାହାର କରି ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବି କିଛିକିଛି ସଂସ୍ଥାନର ଯୋଗାଡ଼ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ବେଶ୍ ଖୁସୀ ଖୁସୀ ଲାଗିଲା, ନୂଆ ନୂଆ ବାଟ ଓ ସମ୍ଭାବନା ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥାନ ବିଶେଷରେ ସାହସ ମଧ୍ୟ ହେଲା । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଗତି ସହିତ ସରକାର ଏମାନଙ୍କୁ ନିଜ କାଗଜପତ୍ରରେ ଅଣସରକାରୀ ସଂଗଠନ ବୋଲି କହିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ପରିପାଳିତ, ତଥାପି ସରକାରଙ୍କ ବାହାରେ । ଏବଂ, ଅଭିଧାଟି ନିର୍ମଳ ଭାବରେ

ସୂଚାଇ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲା ଯେ ସରକାର ନିଶ୍ଚୟ କେଉଁଠି କେଉଁସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସତକୁ ସତ ପାରିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି ଏକ ହଟହଟାରୁ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଉଦ୍ଧାରର ରାସ୍ତାଟିଏ ଖୋଜୁଥିବାର ହରକତବେଳେ ହିଁ ଏହି ଅଣସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସହାରା ଭଳି ପାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ସମ୍ପର୍କର ସକଳ ହାବଭାବରେ ସରକାର ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ହିଁ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ତଥାପି ଅଡ଼୍ଡାଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ହାତରେ ରହିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧସ୍ତନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି ।

ସଂଗଠନମାନେ ନିଜ ଚଳନ୍ତି ଭାଷାରେ କ'ଣସବୁ ଭାବି ନିଜକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ବୋଲି କୁହାଇଲେ । ଏବଂ, ଅଣସରକାରୀ ସଂଗଠନ ବୋଲି ଚିହ୍ନା ଦେବାଟା ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ଭବତଃ ସେତେ ସୁଖକର ଲାଗୁନଥିଲା ବୋଲି ସେମାନେ ଦୈନନ୍ଦିନ ସମ୍ଭାଷଣରେ ଆପଣାକୁ ଏକ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦର ସହାୟତା ଗ୍ରହଣ କରି 'ଆକ୍‌ଟିଭିଷ୍ଟ' ବୋଲି କହିଲେ । ଏବଂ ଉକ୍ଷତ ହେଲେ । ତତ୍ପରତା ରହିଥିଲା, କର୍ମଦକ୍ଷତା ବିଷୟରେ କିଛି ଖୁଣ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଭାବାନୁଗତ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆପଣାର କୌଣସି ସ୍ପଷ୍ଟତା ନଥିଲା । ସେମାନେ ଜଣେ ଜଣେ ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନୀୟ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସମଗ୍ରଭାରତୀୟ ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଦୃଶ୍ୟପଟଟି ଉପରେ ସେଇଟିର କେତେ କ'ଣ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି ବା ନାହିଁ, ସେହିସବୁ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇବାର ଅବକାଶ ନଥିଲା । ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଉଥିଲେ, ସରକାରୀ କର୍ତ୍ତାମହଲ ସହିତ ପତ୍ର-ବିନିମୟ କରୁଥିଲେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁସବୁ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଦି ହେଉଥିଲା, ସେଥିରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଉଥିବା ସେହି କେତେଜଣ ହିଁ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ସଂସ୍ଥାର ସଦସ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଢ଼େର ଅବସରରେ ହକରା ହୋଇ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆସୁଥିଲେ, – ମାତ୍ର ସେଠାରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଚର୍ଚ୍ଚା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅର୍ଥାତ୍ କୋଟାପୂରଣର ବହିରଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ କରା ଯାଉଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ମନନ କରିବେ, ସଦର ମଫସଲଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣାର କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ବୁଦ୍ଧି ଖଟାଇ ତଉଲି କରି ଦେଖିବେ, – ଏସବୁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଏବଂ ବେଳେ ବେଳେ କିଛି କିଛି ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା ସିନା, ତଥାପି ସମଗ୍ର ଶୈଳୀଟିରେ ସେପରି କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦଆ ଯାଉନଥିଲା । କର୍ମୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଗ୍ରାମବାସୀଏ ମଧ୍ୟ ମଝିରେ ମଝିରେ ଏକତ୍ର ହେଉଥିଲେ, ଉତ୍ତମ ପ୍ରବଚନମାନ ଶୁଣିବାର ମଉକା ମିଳୁଥିଲା, ତୁମେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜନିଜର କଥା କହ ବୋଲି କେଞ୍ଚିଲେ ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ଶୁଣିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଅନେକତଃ ଭାଷା ହିଁ ସର୍ବମୂଳ ଅନ୍ତରାୟ ଥିଲା । ଆକ୍‌ଟିଭିଷ୍ଟମାନେ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାଟିକୁ ଶିଖିବାର

ପ୍ରୟୋଜନ ବିଷୟରେ ସଂଗଠନ ତରଫରୁ କୌଣସି ତାଡ଼ନା କ୍ୱଚିତ୍ ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ଭିତରୁ ତାଡ଼ନା ପାଇବା ତ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରର କଥା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସରକାରୀ ସାହୁକାର ଏବଂ ବିଦେଶୀ ଅର୍ଥସହାୟକ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଇଂରାଜୀରେ କାରବାର ଚଳିବା ହିଁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ଥିଲା । ଏବଂ, ହୁଏତ ଏହି ବ୍ୟାପାରରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି ଯେ, କର୍ମୀମାନେ ତ ଯେଉଁ ସଂଗଠନର ତରଫରୁ କର୍ମଗୁଡ଼ିକରେ ମୁତୟନ ରହିଥିଲେ, ସେମାନେ ବା ସେଇଟିରେ ଏତେ ବରଷ ବା ଏତେ ମାସ ରହିବେ ବୋଲି ମଞ୍ଜିଟିଏ ପୋତିଥିଲେ । ସଂଗଠନ ଏକାଧିକ, ତେଣୁ ଆଉ କୌଣସି ସଂଗଠନରେ ଅଧିକ ସମ୍ଭାବନାର ସୁରାଖ ପାଇଲେ ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ତେଣେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଦୈବ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଚାଲି ବି ଯାଉଥିଲେ ।

ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇବା ହିଁ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା । ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରାସି ରହିଥିବା ଅଭ୍ୟାସଗତ ଜଡ଼ତାଗୁଡ଼ିକୁ ଦୂର କରିବା ହିଁ ଯାବତୀୟ କର୍ମସୂଚୀରେ ସବାଆଗରେ ରହିଥିଲା । ଲୋକମାନେ ସାମୁଦାୟିକ ଏଇଟା ଅଥବା ସେଇଟାରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ କିଛି ହାସଲ କରିବେ, ଆମର ସମ୍ମିଳିତ ହାତମାନେ ଏକାଠି ହୋଇ ଏଇଟା ଓ ସେଇଟା ସମ୍ଭବ କରିଛନ୍ତି, – ଏହା ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା, ଆଗକୁ ବାଟ କାଢୁଥିଲା । ଆମେ ଗ୍ରାମବାସୀ ଏକାଠି ସଂକଳ୍ପ କରି ବାହାରିଲେ ଆମ ପିଲାଏ ରାତିରେ ପାଠ ପଢ଼ି ସାକ୍ଷର ହେବେ, ନିଜର କିଛି ଧନ୍ଦା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ କିଛି ଆୟ କରିପାରିବେ, ସମବେତ ଶ୍ରମ ଖଟାଇ ଉପର ମୁଣ୍ଡରେ ଝରଣାଟାରେ ପକ୍କା ବନ୍ଧଟିଏ ପକାଇ ପାରିଲେ ଆମ ଘରଯାଏ ପାଣି ଆସିବ ଏବଂ ଆମେ ତାହାରି ବଳରେ କିଛି ପରିବା ମଧ୍ୟ ଫଳାଇ ପାରିବା । ପୁରୁଷ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅଲଗ ଅଲଗା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଗାଆଁ ନିମନ୍ତେ ପିଇବା ପାଣି, ଗାଆଁକୁ ରାସ୍ତା, ଗାଆଁଲୋକେ ଠିକାଦାରର କାମ କରି ଉଚିତ ମଜୁରି ଅବଶ୍ୟ ପାଇବେ । ଗ୍ରାମସଭା, ପଞ୍ଚାୟତ, – ଏହିପରି ଭଳି ଭଳି ଚେତନା-ଉନ୍ମେଷଣକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ । ଆଗରୁ ସରକାରୀ ବୋଲକରାମାନେ ଏଥିପାଇଁ ରହିଥିଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ଅବହେଳା ହିଁ କରୁଥିଲେ । ସରକାରୀ କାରିନ୍ଦାମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ବାହାରେ ବାହାରେ, ଉପରେ ଉପରେ ରହି ଯାଉଥିଲେ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ ସେହିସବୁ ଅଗମ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେ । ବାହାରର ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀଟି ଦୂର ଦୂର ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ଯାଇ ସ୍ଥାନୀୟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କବାଟ ଫିଟା ବୋଲି ଯାଇ କହିଲା । ବହୁତ ବହୁତ ଗାଆଁର ଇତିହାସରେ ଏହି ଘଟଣାଟି ବସ୍ତୁତଃ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଘଟିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ନାମରେ କଣ୍ଟ୍ରୋଲ ସାମଗ୍ରୀ ଆସୁଥିଲା, ମାତ୍ର ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ହଡ଼ପ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଗ୍ରାମବାସୀ

ଆପେ ସାମଗ୍ରୀ ବାଣ୍ଟିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ ସେହି ଅରୀତିଟାକୁ ବନ୍ଦ କରିପାରିଲେ । ବହୁ ମଥା ଏବଂ ଧନରାଶି ଖରଚ ହୋଇ ସରକାରୀ ସାମୁଦାୟିକ ବିକାଶର ହାକିମିଆ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକରେ ଯାହା ହେବ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ଅଥଚ ପ୍ରାୟ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଅଟକି ରହିଲା ବା ବାର ବଙ୍କା ଭିତରେ ପଶି ଫୁସ୍‌କି ଗଲା, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନର ଏହି ଫଉଜଟା ତାହା ବହୁଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରି ଦେଖାଇଦେଇ ପାରିଲା ।

ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ ନୂଆ ନୂଆ ଫର୍ଚାର ଅନ୍ଦାଜଗୁଡ଼ିକର ଅବତାରଣା କରି ଗୀତ ଲେଖିଲେ ଏବଂ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବସି ଗାଇଲେ । ନୂଆ ନୂଆ ଦିକ୍‌ସମ୍ଭାବନାର ସଚଳତା ସୃଷ୍ଟି କରି ସେମାନେ ନାଟକମାନ ଲେଖିଲେ ଓ ରାତିସ୍କୁଲର ପିଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେଗୁଡ଼ିକ ଗାଆଁଦାଣ୍ଡରେ ମାଆ ଓ ମରଦ ସଭିଙ୍କ ସକାଶେ ଅଭିନୀତ କରାଇଲେ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଉଭା ଓ ପୋତା କେତେ ସୂତ୍ରରେ ଗାଆଁର ଆଖିଗୁଡ଼ାକ ପାରମ୍ପରିକ ଭୟଗୁଡ଼ାକୁ ଲଂଘି ସ୍ୱପ୍ନମାନ ଦେଖିବାକୁ ସାହସ କଲା । ଏହି କଳିଯୁଗରେ ଯାଇ ଗାଆଁମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ଖବରକାଗଜ ଯାଇପାରିଲା । ଗାଆଁ ଗାଆଁ ଏବଂ ଅଞ୍ଚଳ ଅଞ୍ଚଳର ପିଲାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରୀଡ଼ାପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେଲା । ଆମ ଗାଆଁଟା ଯେ ପୂରା ପୃଥିବୀ ନୁହେଁ, ଏହି ଗାଆଁ ସେପାଖକୁ ଆହୁରି ଗାଆଁ ଓ ପୃଥିବୀ ସେପାଖକୁ ଆହୁରି ପୃଥିବୀ ରହିଛି, ଯୋଡ଼ାହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇରହିଛି ବୋଲି ଯେ ଆମ ଗାଆଁଟା ମଧ୍ୟ ରହିଛି, ଏହି ଉପଲବ୍ଧିଟି ସମ୍ଭବତଃ ଆଧୁନିକ କାଳର ଏହି ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧବାଣିଜ୍ୟର ସବାବଡ଼ ଘଟଣା, – ସବାବଡ଼ ସଚେତନତା । ସରକାରଙ୍କର ଶାସନଦଣ୍ଡ କଦାପି ସେହି ବିଚାରଟିକୁ ଗାଡ଼ୀରେ ଲଦି ଗାଆଁଯାଏ ଆଣି ପାରିବନାହିଁ । ମାତ୍ର, ଯେଡ଼େ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଉ ପଛକେ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନେ ହିଁ ସେଇଟି କରି ପାରିଲେ । ସକଳ ଅର୍ଥରେ ବାସ୍ତବରେ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସରେ ସରକାରଟା ଚଳିବ ବୋଲି ଗାଆଁଟାକୁ ନାନାଭାବେ ଆଇନ୍ ଚଳାଇ ଶାସନ କରା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଗାଆଁଟା ଚାଲିବ ବୋଲି ଯେ ସରକାରଟାଏ ଭାତିଆ ଖାଇ ମହକୁମା ମେଲାଇ ସତକୁ ସତ ରହିଛି, ଅଣସରକାରୀ ଏହି ନୂଆ ଖୁଆଡ଼ଟା ହିଁ ସେହି ବିକଳ୍ପ ସତ୍ୟଟିକୁ ଗାଆଁଯାଏ ଆସିବାରେ ନିମିତ୍ତ ହେଲା । ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ବଡ଼ କଥାଟାଏ ହେଲା ।

ତଥାପି, ଏଥିରେ ଲେଶମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ପକ୍ଷଟା ନିଜ ଡ଼େଣାଗୁଡ଼ାକର ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ମୋଟେ ଉଡ଼ି ପାରିନଥିଲେ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତ

ତେଣେ କୈଳାଶଶିଖର ମାନଙ୍କରେ ତିଆରି ହୋଇ ଆସୁଥିଲା, ପଇସା ମଧ୍ୟ ସେହି ବେଢ଼ାଟା ଭିତରୁ ସେହି ଉପରିସ୍ଥ କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ନକ୍ସାମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବରାଦ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ, ସିଆଡୁ ମାଗି ଆଣି ନପାରିଲେ ଏଣେ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ଆଦୌ କିଛି ସମ୍ଭବ କରିବାର ଅବକାଶ ନଥିଲା ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ଉପରମଞ୍ଚା ମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ବରାଦଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଆଣି ଥୋଇବାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିଲେ, ସେମାନେ ବା ପ୍ରକୃତ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କେତେ ଖବର ରଖୁଥିଲେ ! ଅଥଚ, ସେହିମାନଙ୍କର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହିଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଥିଲା । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କର ଖନ୍ଦାଗୁଡ଼ିକରୁ ବାହାର ହୋଇଗଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ବୋଲ ମାନିଗଲେ, ହେର୍‌ଫେର୍ ହେଲେ ଅର୍ଥ-ଅନୁଦାନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ବହୁ ଆଶଙ୍କା ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ, ସରକାରୀ ପେଣ୍ଠଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ରଖିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଏକ କାରବାର କ୍ଷେତ୍ରର ସ୍ଥିତିଟା ସହିତ ନିଜକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ବାଗେଉ ବାଗେଉ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ନିଘାଟା କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଜ୍‌ବୁରୀ ସହିତ ସେଇଆଡ଼କୁ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଯେଉଁ ଜନଗଣଙ୍କର ଉନ୍ନୟନ ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ଏହି ଯାବତୀୟ କ୍ରିୟାଶୀଳତାରେ ନିଜକୁ ଲିପ୍ତ କରି ରଖିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ନିଘାଗୁଡ଼ିକ ସେଥିଲାଗି ଗୌଣ ହୋଇ ଆସିଥିଲା କି ? ସେମାନଙ୍କୁ ତ ଉପରମହଲରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଏକ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ ହିତାଧିକାରୀ ବୋଲି କୁହାଗଲା । ଏବଂ, ହିତାଧିକାରୀ ପକ୍ଷଟା ଯେ ଯେତିକି ଯେପରି ପାଇଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ କେଉଁ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେବ, କୃତଜ୍ଞ ରହିବ, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଅନ୍ୟଥା ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ବି ନଥିଲା । ଅବସ୍ଥାକ୍ରମେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ବହୁଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ବି ପାଇଲା । ବହୁ କିସମର ହିତକାରିତାର ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟ ଉପରଆଡୁ ଆସିବାରେ ଲାଗିଲା । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଠାଏ ଠାଏ କିଞ୍ଚିତ୍ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାରେ ମଧ୍ୟ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଗଲେ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ଅଳିନ୍ଦମାନଙ୍କରେ ଅଧିକ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ପାରିଲା, ସେମାନେ ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ପାଇଲେ, ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଖାନ୍‌ଦାନ୍ ଭଳି ଦେଖାଗଲେ, ଅନୁଭବ ବି କଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ବେଶ୍ ଅଲଗା ଅଲଗା ଚେହେରା ହୋଇ ଦିଶିଲେ । ଆହୁରି ବାହାରକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣମାନେ ତେଣିକି ସିଧା ବିଦେଶରୁ କାମ ଆଣିବାର ବୃହତ୍ତର ସୁଯୋଗମାନ ଲାଭ କଲେ । ପ୍ରାୟ ପ୍ରୟୋଜନର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀରେ ଆସି ଡ଼େରା ପକାଇ ଡିପୋ ଖୋଲିଲେ, ଅଧିକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବାଗିର୍ ସ୍ୱୀକୃତି ମଧ୍ୟ ପାଇଲେ । ସେବାର ଧାତୁଟା ପ୍ରାୟ କାହାରି ଦୋଷ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ

ନିଜକୁ ଖାପ ଖୁଆଇ ନେବାର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଖୁସୀରେ ଅଭାବନୀୟ ନାନା ନୂତନତ୍ୱକୁ ଆଦରି ନେଉଥିଲା । କିଛି ହାତଛଡ଼ା ବି ହୋଇଗଲା କି ?

ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଗୋଟିଏ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଚର୍ଚ୍ଚାଟିଏ କଲେ ବିଷୟଟି ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ଗତ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଅଢ଼େଇ ଦଶକ ହେବ ଭାରତବର୍ଷରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନ ସେମାନଙ୍କର ହିତାଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ପରିବେଶ ବିଷୟରେ ସଚେତନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅର୍ଥର ବରାଦମାନ ପାଇଲେ । ଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼ ନାଶ୍ତ ହୋଇଯାଉଛି, ଜଳର ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକ ଶୁଖିଯାଉଛି, ମରୁଭୂମି ମାଡ଼ି ଯାଉଛି, ପୃଥିବୀ ଅଧିକ ଗରମ ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ସମର୍ଥନକାରୀ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଉପରୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ପୃଥ୍ୱୀପରିବେଶର ବରବାଦ ତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ହୋଇଥିଲା । ପୃଥିବୀର ସେହି ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ ତରଫଟା ହିଁ ସତେଅବା ତମାମ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ାକୁ ଆଖି ବୁଜି ଭୋଗ କରିବ ବୋଲି ନିଜର ଚଳନ୍ତି ସଂସ୍କୃତିଠାରୁ ତାଲୀମ ପାଇଥିଲା । ହଠାତ୍ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ଯେ, ଏହି ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜି ସଭ୍ୟ ହୋଇ ରହିବାର ଅୟସଟା ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ନିଃଶେଷିତ ହେବାରେ ଲାଗୁଛି । ସେଉଠୁ ଚେତା ପଶିଲା ଏବଂ ପରିବେଶ ବଞ୍ଚାଇବାର ଆନ୍ଦୋଳନଟାଏ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଭୋଗୀମାନଙ୍କର ଅସୁରପ୍ରମାଣ ଉପଭୋଗ ରହିବ ଏବଂ ପୃଥିବୀର ବୃହତ୍ତର ଭାଗଟା ନାନା ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ପଡ଼ି ରହିଥିବେ, ଅଥଚ ସେହି ମର୍ମନ୍ତୁଦ ସ୍ଥିତିଟାକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଇ ନିଃସ୍ୱମାନଙ୍କୁ ଦୁସ୍ଥମାନଙ୍କୁ ଗଛ ଲଗାଇବାକୁ କୁହା ଯାଉଥିବ, ଆଗ ଗଛ ଓ ଆଉ ସବୁକଥା ପଛ ବୋଲି ଭଣ୍ଡାଇ ଦିଆଯିବ – ଏଗୁଡ଼ାକ ତୁଚ୍ଛା ସିଆଣିଆ ମାନଙ୍କର କଥା । ଆଗ ପେଟ, ଆଗ ଖାଦ୍ୟ, ଆଗ କର୍ମଯୋଗାଣ, ରହିବାଯୋଗ୍ୟ ବାସଖଣ୍ଡେ ଏବଂ ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସର୍ବନିମ୍ନ ପାଠ । ଆଗ ଶୋଷଣର ଅବସାନ, – ସବୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱୀକୃତି ଏବଂ ସମ୍ମାନ । ଏବେ ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ସେହି ଏକାପରି ଅନ୍ୟାୟ, ଶୋଷଣ ଏବଂ ଅସମାନତା ଏବଂ ସର୍ବତ୍ର ତଥାକଥିତ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନଟା ମଧ୍ୟ ଅଳପଙ୍କର ଅଧିକାରରେ । ସେହି ସବାମୂଳ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କ'ଣ ସତକୁ ସତ ଜାଣିଶୁଣି ଗଡ଼ାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା କି ? ସ୍ଥାନୀୟ କର୍ମତାଲିକାମାନ ସ୍ଥାନଭେଦରେ ସିନା ନାନାବିଧ ହୋଇ ରହିବ, ମାତ୍ର ଅବହେଳିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଏତେ ସଚଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନମାନେ ତ ନ୍ୟାୟତଃ ସେହିସବୁ ସବାମୂଳ ଦୁଃଖଗୁଡ଼ିକର ଦୂରୀକରଣ ଲାଗି ଏକ ସାଧାରଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟକୁ ସମ୍ଭବ କରିଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଲୋକତରଫର ନେତୃତ୍ୱ ନେଇ ନିଷ୍ପାପର ଦାବୀଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ କରି ପାରୁଥାଆନ୍ତେ ।

ସେହିପରି ଆଉ ଦୁଇଟି ମୋର୍ଚ୍ଚା ହେଉଛି ସମାଜବାଦ ଓ ସର୍ବୋଦୟର ଦୁଇ ଶିବିର । ସେମାନେ ତ ନିଜ ନିଜର ସୂତ୍ରାଦର୍ଶଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଶୋଷଣମୁକ୍ତି କଥା କହୁଥିଲେ, ତୃଣମୂଳ ସ୍ତରଟିକୁ ହିଁ ସେଥିଲାଗି ତିଆରି କରି ଆଣିବା ବିଷୟରେ ବିଚାରମାନ ବାଢୁଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆପଣାର ତଦନୁରୂପ ପରିଚୟରେ କିଛି କାଳ ଖୁଡ଼୍ ଖାଡ଼୍ ମଧ୍ୟ କଲେ ଏବଂ ତା'ପରେ କ'ଣ ପାଇଁ ପୂରା ଅବଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଓ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ବିଷୟରେ କହିଲେ । ଦୀର୍ଘ ପଦଯାତ୍ରାମାନ କଲେ, ବିଧାନବିଷୟକ ପରିଚର୍ଚ୍ଚାର ମଣ୍ଡଗୃହ ମାନଙ୍କରେ ବିରୋଧୀ ଦଳ ହୋଇ ନାମ ବି କମାଇଲେ । ଭୂମିସଂସ୍କାରର ଦୂର ଲକ୍ଷ୍ୟଟିଏ ରଖି ଏକ ଭୂମିକ୍ରାନ୍ତିର ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ କଲେ । ଏବଂ, ତା'ପରେ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଆସିବାରୁ ସବାଆଗ ପରିବେଶ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ହିଁ ଉଚିତ ମଣିଲେ । ସର୍ବୋଦୟରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସନ୍ଥ-ପରିବାରର ନକ୍ସାରେ କେତେ କ'ଣ ଆନୁଗତ୍ୟ କେତେ ଭଳି ପ୍ରତୀତି ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ନିଦାନବେଳ ମାନଙ୍କରେ ଭାରି ଧରା ପଡ଼ିଲା ଯେ, ଏଗୁଡ଼ିକରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଧାଡ଼ୀ ବୋଲି ପ୍ରାୟ କିଛି ହିଁ ନଥିଲା । ପଛରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ବହୁତ ଲୋକ ଥିଲେ, ମାତ୍ର ନିଜ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକର ଭୂମିରେ କେହି ତିଆରି ହୋଇ ନଥିଲେ । ପ୍ରଧାନତଃ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନେ ହିଁ ନେତୃତ୍ୱର ଭ୍ରମ ଆଣି ଦେଉଥିଲେ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ତ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ଭୂମିହୀନ କତିପୟଙ୍କ ସହିତ ଏକ ଭୂସତ୍ୟାଗ୍ରହର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ଉପରିସ୍ଥ ପିତୃବ୍ୟମାନେ ସେଥିଲାଗି ବାଟ ହିଁ ଛାଡ଼ିଲେ ନାହିଁ । ଏବଂ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସର୍ବୋଦୟର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ନାନାବିଧ ହିତ ଓ କଲ୍ୟାଣର କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନୋନିବେଶ କରି ରହିବାକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଗତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଛନ୍ତି । ସରକାରଙ୍କର ସହାୟତାରେ ସେମାନେ ସେହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ପାଖରୁ ନାନାବିଧ ଅବଲମ୍ବନ ଗ୍ରହଣ କରି ବହୁତପକ୍ଷଟାର ସେବାରେ ରତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଉଭୟ ସମାଜବାଦ ଏବଂ ସର୍ବୋଦୟ ପ୍ରାୟ ନିତାନ୍ତ ଅକାରଣ ହେତୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ଗଲେଣି, ପ୍ରାୟ ଏକା ଏକା ହୋଇ ଗଲେଣି । ଏକାଠି ବସି ଦୁଃଖସୁଖ ବି ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ, ସରକାର ତରଫର ଭୁଲଭୁଲେୟାଟାର ପ୍ରତାପରେ କୋଟି କୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ରାହା ଖୋଜୁଛନ୍ତି, – ବାବୁମାନେ ସମସ୍ତେ ଛାଡ଼ି ଗଲେଣି ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ କେତେଦୂର କରୁଛନ୍ତି କେଜାଣି, ମାତ୍ର ତଥାପି ଖୋଜି ହେଉଛନ୍ତି । ଦୈନନ୍ଦିନ ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଧନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ନିଜନିଜର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଝିରେ ମଝିରେ ହେଉଥିବା ଭୋଟ୍‌ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଏତେ ଏତେ ଯୁଗ-

ପରିବର୍ତ୍ତନର ଭରସା ଦେଇଥିବା ମହାୟାନ୍‌ମାନେ କାଳଟାର କୋଉ ଖେଣ୍ଟାଗୁଡ଼ାକ ପାଖରେ ଝୁଣ୍ଟି ଏପରି ଅନ୍ୟ ଭଳି ହୋଇଗଲେ ବୋଲି ହୁଏତ ଆପଣାକୁ ବି ବେଳେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ପଚାରିବାକୁ ମନ କରୁଥିବେ । ଏଡ଼େ ନିଷ୍ପାପର ଏମାନେ ଏପରି କି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଇ ଆଖର ପୂରାପଣେ ତ୍ରାଣ ଓ କଲ୍ୟାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ କାହିଁକି ଖପିଗଲେ ବୋଲି ବିସ୍ମିତ ହେଉଥିବେ ।

ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟତଃ ସରକାରୀ ପ୍ରୋସାହନର ହିମ୍ମତଟାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ଏତେ ଏତେ ସାଧ୍ୟ ହେଲା, – ସମ୍ଭାବନାର ପରିସରମାନେ ଏତେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଭାବରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ୍ ହେଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର କାହାଣୀଟିରେ ଏକାଧିକ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଏତେ କୋଳାହଳ ଲାଗିଯାଇ ପାରିଲା, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗୋଟିଏ ଆଡ଼େ ପୂରା ଅଭାବଟାଏ ରହିଗଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃତ୍ୱର ମୋଟେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ନେତୃତ୍ୱର ଯାବତୀୟ ସମ୍ଭାବନା ରହିଥିଲା ସିନା, କିନ୍ତୁ ବାବୁମାନେ ସେଦିଗରେ ପ୍ରାୟ କିଛିହେଲେ କଲେନାହିଁ । ସତେଅବା ଜାଣିଶୁଣି ଏପରି ଗୋଟିଏ ଆଡ଼େ ମନ କରିବାରୁ ନିଜକୁ କ୍ଷାନ୍ତ କରି ରଖିଲେ କି ? ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଯେକୌଣସି ଆଦିବାସୀ ଗାଆଁରେ କେତେପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଚାଲୁ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଗାଆଁର ଯୁବାବର୍ଗ ସେଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପୂରାପଣେ ସାମିଲ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ସତ କିନ୍ତୁ, ଆଖର ଏପରି ଗୋଟିଏ ବେଳ ଆସିବ, ଯେତେବେଳେ କି ସେହିମାନେ ହିଁ ଗ୍ରାମ-ନିର୍ମାଣ ତଥା ଢ଼ାଞ୍ଚା-ପରିବର୍ତ୍ତନର ମୀମାଂସାଗୁଡ଼ିକୁ କରିବେ, ଆବଶ୍ୟକ ପୁଞ୍ଜି ସେହି ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ତଥା ଉଦ୍ୟମରେ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିବେ, ଏବଂ ସର୍ବୋପରି, ଆମର ଗାଆଁଟି ଦଶ କିମ୍ବା କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ କିପରି ହେବା ଉଚିତ, ମୋଟାମୋଟି ତାହାରି ଏକ ଆକଳନ କରି ଆଜିହୁଁ ସେଥିଲାଗି ଆଧାରମାନଙ୍କୁ ଗଢ଼ିବେ, – ଏହି ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ବିଚାର ଗାଆଁରେ ତଥାପି ସିଆଡ଼ର ବାବୁମାନଙ୍କର ହିଁ ଧନ୍ଦା ହୋଇ ରହିବ । ପୃଥିବୀକୁ ନ୍ୟାୟ ଆସିବ, ଦରିଦ୍ରର ଦଶା ଘୁଞ୍ଚିବ, ସରକାର ଅଲବତ ଆମ ଦୁଆରଯାଏ ଆସିବେ, – ଆମକୁ ଉଚିତ ମଜୁରି ମିଳିବ, ସରକାର ତଥା ସାହୁକାର ମାନଙ୍କର ଶୋଷଣ ବନ୍ଦ ହେବ, – ଏମିତି କେତେ କେତେ କଥା ଏବଂ ବାରତା । ମୋ'ଟ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟଟା ହେଉଛି, ଦୂରତା ଯିବ, ଅସମତା ଯିବ, ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ଦେଖି ଶଙ୍କି ଯିବନାହିଁ, – ଅପାଠୁଆ ପାଠୁଆମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଡରିଯିବେ ନାହିଁ । ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ଏହି କର୍ମୀମାନେ ବୁଦ୍ଧି ଦେବେ, ଫାଶରୁ ବାହାରିବାର କୌଶଳମାନ ବତାଇଦେବେ, ମାତ୍ର ଆମର ଗାଆଁକୁ ଏବଂ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆମେ ଗଢ଼ିବୁ, – ଆମ ନିଜର ହିତଚିନ୍ତା ଆମେ କରିବୁ ଓ ଏହି ସାନ ଦୈନନ୍ଦିନ ସଂସାରଟିକୁ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ନିଜ ଘରପରି ତିଆରି କରିବାର

ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ବୃହତ୍ତର ପୂରା ପୃଥିବୀଟି ନିମନ୍ତେ ତିଆରି କରି ନେଉଥିବୁ । ଏଇଟି ତଥାପି ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ନିତାନ୍ତ ଜଣେ ଖଳ ମଣିଷ ପରି ମୁଁ ବେଳେ ବେଳେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଗହଣ ମାନଙ୍କରେ କହିଥାଏ ଯେ, ମନେ କରାଯାଉ, କୌଣସି ସେବାସଂସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ହିସାବରେ ମୁଁ ନିଜ ଦପ୍ତରରେ ବସି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି: ବାହାରୁ ଆସିଥିବା ଚିଠିପତ୍ର ଦେଖୁଛି କିମ୍ବା ବାହାରକୁ ଯିବ ବୋଲି ପତ୍ରଟିଏ ଲେଖୁଛି, – ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଆମର ରାତିସ୍କୁଲ ଚାଲୁଥିବା କୌଣସି ଗ୍ରାମର ଦୁଇତିନୋଟି ଚିହ୍ନା ମୁହଁ ଭୁଷ୍ କରି ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିବେ, ଖାଲି ପଡ଼ିଥିବା ଚଉକୀଗୁଡ଼ାକୁ ଆପେ ଟାଣିନେଇ ମନକୁ ମନ ବସିପଡ଼ିବେ ଏବଂ ମୋତେ ଭାଇ, କେମିତି ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ପଚାରିବେ । ଏପରି ସ୍ୱାଭାବିକ ଘଟଣାଟିଏ ଘଟି ନପାରୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋତେ ଭଲ କରି ଜାଣି ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ଆହୁରି ବହୁତ ବାଟ ତଥାପି ବାକୀ ଅଛି । ନେତୃତ୍ୱଟା ଏକପାଖିଆ ହୋଇରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ନିର୍ଭରଶୀଳତାର ରାଜତ୍ୱ ଚାଲିଛି ଅର୍ଥାତ୍ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଟା ହିଁ ବହୁତ କିଛି ଅଟକାଇରଖିଛି ।

ଆକ୍‌ଟିଭିଷ୍ଟମାନେ ସତକୁ ସତ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି କି ହିତାଧୀକାରୀମାନେ ହିତାକାରୀଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର ନକରି ନିଜେ ଭାରଗୁଡ଼ିକୁ ବହନ କରନ୍ତୁ ? ଅଳପ ପକ୍ଷର ସ୍ୱାର୍ଥଟାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ସରକାର ମଧ୍ୟ ସେପରି କେବେହେଲେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବ କି ? ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଏକ ନିର୍ମୀୟମାଣ ବହୁପ୍ରୟୋଗରତ ଦେଶରେ ଆମର ସମାଜବାଦୀ ବିଶେଷ ଅଳିନ୍ଦମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ ସେପରି କିଛି ଚାହାନ୍ତି କି ? ଏବଂ, କ୍ଷମତାସୀନ ହେବାର ସେହି ଗୋଟିଏମାତ୍ର ଅଭୀଷ୍ଟକୁ ଆପଣାର ରାଜନୀତିକ ସକଳ ଧନ୍ଦାର ଏକମାତ୍ର କାମନା ବୋଲି ଦାଣ୍ଡରେ କେଳାଙ୍କ ପରି ଖେଳ ଦେଖାଉଥିବା ଚଗଲା ଓ ନିତାନ୍ତ ହୁଗୁଳାମାନେ ଲୋକନେତୃତ୍ୱ ଉପରେ ଯଦି ଗଣ୍ଡୁଷେ ମାତ୍ର ବି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ପଞ୍ଚାୟତୀ ରାଜର ପ୍ରଣୟନ ପରେ ସେମାନେ ଗାଆଁମାନଙ୍କର ଢ଼ିଙ୍କିଶାଳ ଯାଏ ମଧ୍ୟ କଦାପି ନିଜର ବିଟବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବୋହି ନେବାଲାଗି ଏଭଳି ତତ୍ପରତା ଦେଖାଉ ନଥାନ୍ତେ । ଏବଂ, ସର୍ବୋପରି, ଦେଶର ସର୍ବୋଦୟୀମାନେ ଯଦି ଲୋକଶକ୍ତି ସେହି ଗ୍ରାମସ୍ତରୀୟ ଯଥାର୍ଥ ମୂଳଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ଅଙ୍କୁରିତ ହୋଇ ଆସୁ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଉତ୍ସାହ ରଖିଥିଲେ, ତେବେ ଆବଶ୍ୟକ ଚରୁଅନ୍ନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏଣୁ ବାହାରୁ ଖଣ୍ଡିରାରେ ସେଯାଏ ବାନ୍ଧିନେବାକୁ ହିଁ କିପରି ରୀତି ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର ବା କରୁଥାଆନ୍ତେ ? ଏକଦା ଭୂମିଦାନରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ରୋମାଞ୍ଚକତାପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ଲାବନରେ କ୍ରାନ୍ତିର ଲୀଳାଟା ପାବଚ୍ଛକ୍ରମରେ ଗ୍ରାମଦାନଯାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଗୋଟାଏ ଜିଲ୍ଲାଦାନର ବି ଘୋଷଣା ହୋଇଗଲା । ପୁଣି,

ବିହାରରୁ ତ ପ୍ରାନ୍ତଦାନର ସୁସମାଚାରଟିଏ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଗଲା । ଓଡ଼ିଶାର ଜିଲ୍ଲାଦାନର ଜିଲ୍ଲାରେ ଅଧିକରୁ ବେଶୀ ଆଦିବାସୀ ହିଁ ଥିଲେ । ଏବଂ, ଯେଉଁ ପ୍ରଚାରକ କର୍ମୀକୁଳ ସେମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ବାର୍ତ୍ତାଟିକୁ ଶୁଣାଇବାକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ନୂତନ ଉଦ୍‌ବେଳନଟି ବିଷୟରେ ସ୍ୱୟଂ ମଧ୍ୟ କେତେଦୂର କ'ଣ ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲେ ? ତେଣୁ, ଉପରେ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ସ୍ତରରେ ପ୍ରବରମାନଙ୍କର ମହଲରେ ଯେତେବେଳେ ନାନା ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି କାମଗୁଡ଼ାକ ହୁଗୁଳା ହୋଇଗଲେ, ସେତେବେଳେ ବାହାରର କୁଣିଆମାନେ ସମୟ ଅନୁସାରେ ଏଠୁ ବିପଣିଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେଇ ଖୁବ୍ ତରତର ହୋଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ ହିଁ କରିଥିଲେ । ଏବଂ ଯଦି ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ବୋଲି ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ କିଛି ବି ତିଆରି ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ଗ୍ରାମବାସୀ ଏହିସବୁ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନାର ଆଗ ବା ପଛ କିଛିହେଲେ ବୁଝି ଥାଆନ୍ତେ, ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟାଏ ଗାଆଁ ବି ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ଅବ୍ୟାହତ ରଖିଥାନ୍ତା ! ଅସଲ ଅଭାବଟି ତାହାରିଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ପଛୁଆମାନଙ୍କର ଗୋଷ୍ଠୀଟି ମଧ୍ୟରୁ କିଛି ମନୁଷ୍ୟ ଉପରକୁ ଆସିଯିବା ପରି ମନେ ହେବାର କିଛି ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥିବାର ଏକ ବିଶେଷ କାହାଣୀ ଭାରତବର୍ଷର ସାଂପ୍ରତିକ ଇତିହାସରେ ରହିଛି । ଯେଉଁ ଜାତିମାନେ ପରମ୍ପରା କ୍ରମେ ପଛରେ ରହି ଆସିଥିଲେ, ସଂଖ୍ୟାନୁପାତର ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କୁ କତିପୟ ସୁଯୋଗ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବ ବୋଲି ସରକାରଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିଧାନ ବିଗତ କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ଆଦିବାସୀ, ହରିଜନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ବିଶେଷ ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟିମାନ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେଣି, ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେଣି, ଉଚ୍ଚତମ ଭାଡ଼ିମାନଙ୍କରେ ହାକିମ ଓ ଅଫିସର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବସି ପାରିଲେଣି । ସଂବିଧାନର ନିର୍ମାତାମାନେ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ଏହିପରି କିଛି ବିଶେଷ ଫରଚା ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲେ ସଂପୃକ୍ତ ତଳଟା ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଶୀଘ୍ର ବାକୀ ଭାଗଟାର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ବାହାରି ପାରିବେ ଏବଂ ତେଣୁ ପ୍ରଥମ କାଳଟି ପାଇଁ ଏହିପରି ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଉ ବୋଲି ସେମାନେ ସୁପାରିଶଟିଏ କରିଥିଲେ । ସେହି ମୁତାବକ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ବିଶେଷ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅବଧିଟି ଇତିମଧ୍ୟରେ ପୂରିଯାଇ ସାରିଥାନ୍ତା ଏବଂ ଭାରତୀୟମାନେ ଆଉ ସେହି ପୁରୁଣା ଛାପଗୁଡ଼ାକ ଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନିତ ହେବାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଭୋଗ ହିଁ କରୁନଥାନ୍ତେ । ଅସଲ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସାଧୁତାର ସହିତ ଚାଲିଥିଲେ ସେଭଳି ଅବଶ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ

ସ୍ୱପ୍ରତିଭାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଅମୁକ କିମ୍ୱା ଅମୁକ ତଥାକଥିତ ଏକ ସୂଚିତ ଜାତିରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ଦେଖାଇ ବିଶେଷ ସୁଯୋଗର ଅଧିକାରୀ ହେବାର ମାମଲତଟି ସେହି ପଛୁଆ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକର ମୁଖପାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ଭଲ ଲାଗିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ସେହି ଚଳଣିଟି ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏବଂ, ଅଧିକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ, ବିଶେଷ ସୁଯୋଗଟି ହେତୁ ଉପରର ଥାନମାନଙ୍କରେ ବିରାଜିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସାମାଜିକ ଓଳମଟା ଅନୁସାରେ ଉଚ୍ଚ ବୋଲି ଗଣା ହେଉଥିବା ବର୍ଗର ଧୋବ ଖାସ୍ ରୀତିଗୁଡ଼ିକର ଅନୁକରଣ କରି କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ସେହିଠାରେ ଯାଇ ନିଜକୁ ସାମିଲ କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ ମୋଟେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସୁନାହାନ୍ତି । ନିଜ ପାଟକଟା ଠାରୁ ନିଜକୁ ଛଅହାତ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରଖିଥିବା ପରି ଏକ ଉଗ୍ର ନିଶଫୁଲା ଭାବଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ବାହାର ବେଭାରର ସକଳ ପ୍ରମାଣର ପ୍ରଦର୍ଶନ ସହିତ ବେଶ୍ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିତାନ୍ତ ଅସରଣିଆ ଗହଣିଆ ପରି ଉପରମାନଙ୍କ ମେଳରେ ନସରପସର ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠାରୁ ତେଣେ ଯାଇଥିଲେ, ସେଇଟିକୁ ଫାଙ୍କି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ତେଣୁ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ନେତୃତ୍ୱଟିକୁ ମୋଟେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏଠାରେ ଅଥବା ସେଠାରେ ସେମାନେ କେଉଁଠିହେଲେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବଞ୍ଚି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନିଜ ଭିତରର ସଳଖ ମଣିଷଟା ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଦଶାଟା ଫଳରେ ଭାରି ଛଟପଟ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବ । ସମଗ୍ର ଭୂମିକାଟି ଉଭା ଓ ପୋତା ଉଭୟ ଅବସରରେ ବଡ଼ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ରହିଥିବ । ସେମାନଙ୍କର ବୃହତ୍ତର କୁଟୁମ୍ୱଟା ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ବୁଝି ପାରୁନଥିବ, ବିଶ୍ୱାସ ବି କରି ପାରୁନଥିବ । ଅଳପ ବର୍ଗଟାର ପୋଷାହାତୀ ବନି ସେମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ଆମକୁ ଆମର ଏହି ପୁରୁଷ ପୁରୁଷର ନିର୍ଭରଟା ମଧ୍ୟରୁ ଭଟକାଇ ନେବ ବୋଲି ଘୋର ସଂଶୟରେ ପଡ଼ିଥିବେ । ଭିତରର ଅସଲ ମଣିଷଟା ସବାଆଗ ମଣିଷର ସମ୍ମାନ ହିଁ ଚାହୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ ପୋଲା ଓ ଫମ୍ପା ଅନେକଙ୍କର ତୁଳନାରେ ବାହାରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ଅଳପ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ ସିନା, କିନ୍ତୁ ଭିତରେ ଅଣ୍ଟା ସିଧା କରି ନିଜ ଜୀବନର ରାତି ତଥା ଦିନଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବାର ସେହି ଅସଲ ଆତ୍ମବୋଧଟି ସହିତ ସୁସ୍ଥ ଓ ସମଗ୍ର ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବିଶେଷ କରି ପୃଥିବୀର ଏବଂ ତେଣୁ ଆମ ଦେଶର ଜନଜାତିମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସକଳ ସାଧୁତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧ୍ୟୟନ ଆମକୁ ସେହି ସତକଥାଟିକୁ ହିଁ ସର୍ବଦା କହିଦେବ । ସେମାନେ ଇତିହାସର କୌଣସି ଯୁଗରେ ହିଁ କୁବେର ଭଳି ଲକ୍ଷପତି ହେବାର ପ୍ରୟାସ କରିନାହାନ୍ତି, ନିଜର ଗଦାଟାକୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ କରି ଦେଖାଇବାର

ପ୍ରୟାସରେ କଦାପି ପଡ଼ିଶାଟି ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିନାହାନ୍ତି । ନିଜପରି ପଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଖଟିବେ, ଆହାର ଯୋଗାଡ଼ କରିବେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ କପଟରହିତ ହୋଇ ବାସ କରିବେ, ବିଧାତା ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବେ, ଖୁସୀ ହିଁ ହେବେ । ଭାରତବର୍ଷ ସମେତ ସମ୍ଭବତଃ ପୃଥିବୀ ଯାକର ଉଚ୍ଚତର ଲୋଲୁପବର୍ଗଟା ସେମାନଙ୍କୁ କାଳେ କାଳେ ଈର୍ଷା କରିଥିବାରୁ କ'ଣ ସେମାନଙ୍କୁ ସେତିକି ଭିତରେ ଖୁସୀ ହୋଇ ବଞ୍ଚିବା ସକାଶେ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇନାହିଁ କି ? କିନ୍ତୁ କିଏ ବି ଏହି ଅନ୍ୟ ସତ୍ୟଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବ ଯେ ଖାସ୍ ସେହି ସ୍ୱଭାବ-ସାଧୁତା ଏବଂ ସ୍ୱଭାବ-ଖୁସୀ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ରହି ପାରିଥିବା ହେତୁ ସିଏ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ତିଷ୍ଠି ରହି ପାରିଛି ? ଏହି ବିଷୟରେ ତ ବାସ୍ତବ ସତ୍ୟଟା ଜଣାପଡ଼ନ୍ତା, ଯଦି ସେଇ ନିଜେ ତା' ନିଜ ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା କରିପାରନ୍ତା । ଏବଂ, ଗଣତନ୍ତ୍ର, ସମାଜବାଦ, ସର୍ବୋଦୟ ଯେଉଁଟା ହେଉ ପଛକେ, ଏହି ଏକାନ୍ତବାଦୀ ଅଳପମାନେ ସେହି ବହୁପକ୍ଷ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏତିକି ସର୍ବନିମ୍ନ ଅଭୟର ଜୀବନ ଭିତରେ ରହିବା ନିମନ୍ତେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ମନରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ପାରୁଥିଲେ ସ୍ୱୟଂ ବିଧାତା ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଖୁସୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତେ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ତାହା ବହୁତ ଶୁଭଦାୟକ ହୋଇପାରନ୍ତା । ଏବଂ, କେଉଁ ସୁସ୍ଥ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଏବଂ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ କାହିଁକି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ମଣିଷମାତ୍ରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେତିକି ଅନୁକୂଳତା ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାଲାଗି ବାଟ ଉଗାଳି ବସିବାକୁ ଏବଂ ଅସଲ କାଳଟା ସହିତ ଯୁଝିବାକୁ ତଥାପି ମନ କରିବ ?

ଏହି ପୁସ୍ତକଟିର ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ଶେଷ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ବେଳକୁ ଆମେ ଲା ବୂଏଟୀ, ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ୍ ଏବଂ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ସତେଅବା ଗୋଟିଏ ଧାଡ଼ୀରେ ଆମ ଇଚ୍ଛୁକମାନଙ୍କ ଆଖିରେ ପୁନର୍ବାର ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ପରି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ ଆଦୌ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାନାହିଁ ଟି ! ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଜାଣିପାରିବା ଯେ ଏହି ସମସ୍ୟାଟି, ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଏବଂ ଉତ୍ପୀଡ଼ନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ସମସ୍ୟାଟି ପୃଥିବୀରେ ଯୁଗଯୁଗରୁ ରହିଆସିଛି । ପୂର୍ବେ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାବରେ ଥିଲା ଏବଂ ସଂପ୍ରତି ସକଳ ଅର୍ଥରେ ଏକ ବିଶ୍ୱସମସ୍ୟାରେ ହିଁ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ସତେ ତ, ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏତେ ସହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି କାହିଁକି, – ବହୁତ ପକ୍ଷଟା ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ଦ୍ୱାରା ହୋଇ ଆସିଥିବା ନିର୍ମମ ଅତିଶୟତା ଗୁଡ଼ିକୁ କ'ଣ ପାଇଁ ସହ୍ୟ କରିଛି ? ଏବଂ, ଅଳପ ପକ୍ଷଟା ମଧ୍ୟ କ'ଣ ପାଇଁ ପଦ ତଥା ଶାସନର କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାନାଭାବେ ଏପରି ଉଦ୍ଦଣ୍ଡ ହୋଇଛି ? ସଚରାଚର ବିପ୍ଳବ ଓ ବିଦ୍ରୋହଗୁଡ଼ିକ

ବହୁତଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଅଳପଙ୍କର ବିରୋଧରେ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ବିପ୍ଳବୀମାନେ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଭାବରେ ସଫଳ ବି ହୋଇଛନ୍ତି । ପୁରୁଣାଟାକୁ ଗାଦୀରୁ ନିକାଲିଦେଇ ଆପେ ଗାଦୀରେ ବସିଛନ୍ତି, ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ମତ୍ତତାରେ ନିଜର ଭିନ୍ନ ଗଢ଼ଣଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ଓ ଲବ୍ଧ ଶାସନକ୍ଷମତାର ବଳରେ କେଡ଼େ କେଡ଼େ ତୋଡ଼ରେ ଆୟତ୍ତ ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ଲଦି ବି ଦେଇଛନ୍ତି । ପୁଣି ଏକ ନୂଆ କିସମର ରାତି ଘୋଟି ଆସିବାଟା ହିଁ ସାର ହୋଇଛି, – ବିପ୍ଳବୀମାନେ କେତେ ନା କେତେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପାଲଟି ବି ଯାଇଛନ୍ତି । ସବୁକିଛି ବିଫଳ ହୋଇ ଯାଇଛି ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କେବେହେଲେ କହି ହେବନାହିଁ ସତ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରତାରଣାମାନଙ୍କର ମୋଟେ ଅନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ରାତି ପାହୁନାହିଁ । ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ ଯାଉନାହିଁ । ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଅତିବୁଦ୍ଧି ଏବଂ ତଜ୍ଜନିତ ଦାମ୍ଭିକ ଅତିସାମର୍ଥ୍ୟମାନେ ଖୁବ୍ ମୁହଁ ପାଇଗଲା ପରି ଚଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ଚଣ୍ଡ ହୋଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକ ହ୍ରାସ ହୋଇ ନଯାଉଥିବାରୁ ପୃଥିବୀଟାର ସଦାବର୍ଦ୍ଧମାନ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖି ବିଧାତା ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ଦୁଃଖରେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି ।

ବହୁ ପ୍ରତାରଣା ଭୋଗି ଭୋଗି, ବହୁ ଶବ୍ଦସମ୍ମୋହନ ଦ୍ୱାରା ସତକୁ ସତ ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ପାରାୟଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ଅନୁସାରେ ସବୁକିଛି ଫଳିଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆଧୁନିକ ଆମର ଏହି ଯୁଗଟାରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କର ପକ୍ଷଟା କେତେ ଗଣ୍ଡଣା ନପାଉଛି ! ସବୁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବାର ଏହି ଯୁଗରେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଉପରର ପ୍ରାୟ ଦଶପ୍ରତିଶତ ମନୁଷ୍ୟ ପୃଥିବୀସୁଖର ସତୁରି ଅଥବା ଅଶୀଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକାର କରି ରହିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ରହିଛି, ଅନାହାର ରହିଛି, – ଅଥଚ ଥୋକେ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ନିତାନ୍ତ ଉଦାସୀନ ହୋଇ ରହିଥିବା ଖାସ୍ ମନୁଷ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକରେ ଦୋଘରିଆ ବନାଇ ଯାଇ ରହିବେ ବୋଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେଣି । ଯେତେ ଯାହା ମିହନ୍ତ କରା ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ଭୋକ, ରୋଗ ତଥା ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଅସହାୟତା ରହିବ ହିଁ ରହିବ ବୋଲି ଏଠି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସଂବିଧାନରେ ମଧ୍ୟ ସୂଚନା ଦିଆ ଯାଇନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସରକାରମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ ଏପରି ଅବାଗିଆ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ? ପୃଥିବୀରୁ ଯୁଦ୍ଧର ସମ୍ଭାବନା ହ୍ରାସ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସବାବଡ଼ ଖରଚ କାହା ଖାତିରିରେ ଅର୍ଥାତ୍ କାହାର ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇ ଅସ୍ତ୍ର ଜମା କରି ରଖିବାରେ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ବରବାଦ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଆମର ଏହି ସାନ ଗାଆଁଟାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପୃଥିବୀଯାକର ଦେଶ ତଥା ମହାଦେଶରେ ବଡ଼ମାଛମାନେ କ'ଣ ପାଇଁ

ସାନ ମାଛମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଧାଇଁଛନ୍ତି ? କିଛି ମଣିଷ ଦୟାଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ଦେଖାଇବେ ଏବଂ ତାହାରି ଫଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର ହେବ, ଏହି କଥାଟି ଉପରେ ସଚେତନ ମଣିଷମାନଙ୍କର ମଥାଟା ଆଉ ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀମାନେ ଆସି ଆମର ଡ଼ଙ୍ଗର ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲର ଦୁଃଖହରଣ କରିପାରିବେ ବୋଲି ଡଙ୍ଗରବାସୀ ଏଣିକି ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରୁନାହିଁ । ସିଏ ସଚେତନ ହୋଇ ଆସୁଛି । ଏବଂ, ତାହାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସତେଅବା ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଟି ହିଁ ଏକ ଅଭିନବ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଜାଗରୂକ ହେବାରେ ଲାଗିଛି ।

ଏବଂ; ଏହି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦୁଃଖଦାୟକ ତଥା ଅପମାନକର ସ୍ଥିତି, – ଏସବୁ ସରକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେବେ ବଦଳିଛି ନା ଏବେ ମଧ୍ୟ ବଦଳିବ ! ସଚରାଚର ଯଥାର୍ଥ ଗୁହାମୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଯେତେ ଯାହା ବିପ୍ଲବ ଏବଂ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଘଟିଛି, ତାହା ସରକାରଗୁଡ଼ିକର ବିରୋଧରେ ହିଁ ହୋଇଛି । ସରକାରମାନେ ହିଁ ସତେଅବା ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ବସି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅବସରଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ସବୁ ମନୁଷ୍ୟ ଶିକ୍ଷାର ଆଲୋକ ଲାଭ କରନ୍ତୁ, ସଚେତନ ସ୍ୱଆଖିଗୁଡ଼ିକୁ ନିମିତ୍ତ କରି ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖନ୍ତୁ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ କରି ଗଢ଼ନ୍ତୁ । ପୃଥିବୀର କୌଣସି ସରକାର ନିହାତି ନିର୍ବୋଧ ନହୋଇଥିଲେ ସେଥିଲାଗି କେବେହେଲେ ସମ୍ମତି ଦେଇନାହିଁ । ଯଥାର୍ଥ ଶିକ୍ଷାର ସରକାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେଉଁଠି ହେଲେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇନାହିଁ । ସରକାରମାନଙ୍କୁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ୍ କରି ହିଁ ହୋଇଛି । ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ନିଜ ଶାସନ-କାରବାର ନିମନ୍ତେ ଭାରତବର୍ଷରେ ନିଜର ନକ୍‌ସାରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଇଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ଦପ୍ତରଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ କାରିନ୍ଦାମାନଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ପଡ଼ିବାରୁ ହିଁ ବରାଦ ହୋଇଥିଲା । ସରକାର ସର୍ବତ୍ର ଅଳ୍ପପକ୍ଷଟିର ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାଲାଗି ସର୍ବତ୍ର ନିଜର ଏକ ଅନୁରୂପ ଶିକ୍ଷାନୀତିକୁ ପ୍ରଚଳିତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଗୋଲାମମାନଙ୍କୁ ମଣ କରନ୍ତି । ସେହି ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଦେଶରେ ଭଗାରିମାନେ ହିଁ ତିଆରି ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଗେହ୍ଲା ଫଉଜକୁ ସମ୍ଭବ କରିଆଣନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଶାସକମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାକୁ ପୂରଣ କରିବାର ଅକାର୍ଯ୍ୟଟା ଦ୍ୱାରା ଲୋକପକ୍ଷଟାକୁ ତଥା ଯାବତୀୟ ଲୋକୋଦୟର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଗଡ଼ାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷରେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅମଳରେ ଶିକ୍ଷାରେ ଯାହା ହେଉଥିଲା, ଏହି ସ୍ୱାଧୀନ ଦେଶଟାରେ ବି ପୁରୋହିତମାନେ ତାହାକୁ ତଥାପି ଛାଡ଼ି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏଠି ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ମହୀପାଳମାନେ କାଗଜପତ୍ରରେ ଗୋଟାଏ କାଉବସାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନିଜ କୋଇଲିମାଆକୁ ଝୁରି ହେଉଛନ୍ତି ।

ଥିଲାବାଲା ପକ୍ଷଟା ତଥାପି ଖୁବ୍ ଲାଗିଛି । ବହୁ ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ସତେଅବା କୋଉ ରାଜାଘରର ହିଁ କାଇଦାରେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛି । ତଥାପି, ଫଳଲାଭର ଏପାଖଟିକୁ ପରଖି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ସିଧା ହୋଇ ଦିଶିଯାଉଛି ଯେ, ଏତିକି ଦ୍ୱାରା ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଆଦୌ ଦୁଃଖ ଯିବନାହିଁ । ବଦାନ୍ୟତା ହିଁ ଆହୁରି ସାତଭଳି ଯୋଜନାରେ ଆପଣାକୁ ବିଶ୍ୱମୟ କରି ରଖିଥିବ, ତଥାପି ମନୁଷ୍ୟମହାଖଣ୍ଡର ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥିବ । ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟରେ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ନ୍ୟାୟରେ ପୃଥିବୀଟା ପ୍ରକୃତରେ ଚାଲିଛି ବୋଲି କେବେହେଲେ ହିଁ ଲାଗିବନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେପରି ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅଥବା ସମାଜବାଦକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ପରଭଳି ଖୋସି ସମ୍ବିଧାନଟାଏ ଜାରି ହୋଇଗଲା ଅଥଚ ଆମର ଓ ତୁମର ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ଅକିଞ୍ଚନ ମଣିଷମାନେ ବି ରହିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଅସବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ବୋଲି ଗଣାହେଲେ, କଣ୍ଟାକଣ୍ଟି ପ୍ରାୟ ସେହିପରି । ମନୁଷ୍ୟସମାଜକୁ ସୁସ୍ଥ ତଥା ସଚେତନ କରି ତିଆରି କରି ଆଣିବା ସକାଶେ ଶିକ୍ଷାକୁ କିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏକ ମୂଳ ଆଧାରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେହି ମାର୍ଗରେ ବହୁବିଧ ବିଚାର ଓ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବା ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପାଉଲୋ ଫ୍ରାୟ୍‌ରେ ତାଙ୍କର ଏକ ପୁସ୍ତକରେ ଏକ ଘଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ଆମ ଅନେକଙ୍କୁ ଏକ ଅସଲ ସତ୍ୟ ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚୟ ସଚେତନ କରିଦେବ । ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦରିଦ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ତା'ର ଏହି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ପାରିବାଭଳି କିଛି ଅଧିକ ସଚେତନ ହେବା ବିଷୟରେ ଜଣେ ଦରଦୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଅ ରୁ କ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନାକଥା କହିବା ପରେ ଅପର ପକ୍ଷରୁ ଜଣେ ଶ୍ରୋତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଯେଉଁ ଜବାବଟି ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଥିଲା, ତାହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଖୁବ୍ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗାଇଦେବା ଉଚିତ : "ବାବୁ, ତୁମେ ଆମକୁ ଆସି ଏତେ ଏତେ କଥା କହୁଛ ଯେ, ତାହାର ଜବାବସ୍ୱରୂପ ଆମର ମଧ୍ୟ ତୁମକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାଟିଏ କହିବାର ଅଛି । ଆମକୁ ବହୁପ୍ରକାରେ ଶୋଷଣ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ତୁମେ ଆମକୁ କହିବାପାଇଁ ଯଦି ଇଚ୍ଛା କରୁଛ, ତେବେ ତୁମେ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବନାହିଁ । ଆମକୁ ସେହି କଥାଟି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କୋଉକାଳୁଁ ଜଣା ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଯୋଉ ଗୋଟିଏ କଥା ଆମକୁ ସତକୁ ସତ ଜଣାନାହିଁ ଏବଂ ଯାହା ଆମେ ତୁମଠାରୁ ଜାଣିବୁ ବୋଲି ସର୍ବଦା ଜାଣିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କରୁଛୁ, ସେଇଟି ହେଉଛି, ଯେତେବେଳେ ଅସଲ ବେଳ ଆସିବ ଅର୍ଥାତ୍ ମୁକାବିଲାଟିଏ ହେବ, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଆମପଟେ, ଆମ ସାଥିରେ ରହିବ ତ ?"

ଭୟଙ୍କର ଅଥଚ କେଡ଼େ ସତ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ ! ବଞ୍ଚିତମାନେ ଏତେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ସତ୍ତ୍ୱେ ତଥାପି ନୀରବ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି : ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତିବାଦ କରିନାହାନ୍ତି, ସହି

ଯାଇଛନ୍ତି । ଦରଦୀ ଥୋକେ ବାହାର ମଣିଷ ତାହାକୁ The Culture of Silence ବୋଲି କହି କେଡ଼େ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ତାହାକୁ ସାମଗ୍ରୀ କରି ତ କେତେ ନା କେତେ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖା ଯାଇଛି, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲେଖାଯାଉଛି ଏବଂ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବର୍ଗଟାଠାରୁ କେତେ ପ୍ରଶଂସା ମଧ୍ୟ ପାଉଛି । ବଞ୍ଚିତ ଏବଂ ପ୍ରତାରିତମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ସବୁ ବୁଝିଛନ୍ତି, ବୁଝିଛନ୍ତି ଏବଂ ସହ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ବାହାରୁ ଥାଇ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଉଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ମୋଟେ ଭରସା କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ହିତୈଷୀ ସରକାରଟା ସେତେବେଳେ ସତକୁ ସତ ସାଥିରେ ରହିବ ? ଅବହେଳିତ ମାନଙ୍କୁ ନିଠ କରି ନିଆଁବର୍ଷଣକାରୀ କବିତାମାନ ଲେଖି ଚଉପାଢ଼ୀମାନଙ୍କରେ ଶୋଭା ପାଉଥିବା କବିମାନେ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବେ ତ ! ଏହି ନିଶୁଆ ରାଜନୀତିବାଲା ଥିବେ କି ? ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଏହି ପଣ୍ଡିତବର୍ଗ ? ଖବରକାଗଜରେ ଆମର ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ଛବି ବାହାର କରି ସତେଅବା କେଉଁ ମହାନ୍ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିଦେଲେ ବୋଲି ଖୁସୀ ହୋଇ ଯାଉଥିବା ସମ୍ପାଦକ ଆରୁ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ? ଏବଂ ସର୍ବୋପରି, ଆମର ପୂରା ମିତ୍ରବତ୍ ଆମ ଗାଆଁମାନଙ୍କୁ ଏତେ ଏତେ ନୂଆପ୍ରକାରେ ଚହଲାଇ ପକାଉଥିବା ଏବଂ ଦେଶବିଦେଶରୁ ଧନରାଶି ଯୋଗାଡ଼ କରି ଆଣି ଆମର ସ୍ଥାନୀୟ ଦୈନନ୍ଦିନ ଗୁଜରାଣଗୁଡ଼ିକୁ ତଥାପି କିଛି ସମ୍ପନ୍ନତା ଆଣି ଦେବାପାଇଁ କେତେ ନିଷ୍ଠାରେ ଲାଗିଥିବା ଏହି ହିତକାରୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଥାଟଟା ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଆମ ସହିତ ରହିବ କି ? ଦେଶରେ ତ କେତେ କୃଷକ ଏବଂ ଶ୍ରମିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା, ସେହି ଉତ୍ସାହସରସର ନେତାମାନେ ଆସି ଅନ୍ୟ କେତେ କେତେ ଦେଶରେ ଜନଗଣ ଏପରି ଓ ସେପରିମାନ କରି ସାରିଲେଣି ଏବଂ ତୁମେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଉ ବିଳମ୍ବ ନକରି ଜାଗିଉଠ ବୋଲି କେତେ କଥା କହି ସଭା କଲେ, ସଡ଼୍ ସଡ଼୍ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲେ, ମହାନ୍ ହେଲେ, ପ୍ରଖ୍ୟାତ ହେଲେ; ଏବଂ ଦେଶଟା ଯାକ ରାତିଗୁଡ଼ାକ ତଥାପି ରହିଗଲା । ସମାଜବାଦର ବିମାନ ଆସିଲା, ସର୍ବୋଦୟର ସନ୍ଥଯାତ୍ରାମାନ ଆସି ଆମ ତୋଟାରେ ଡ଼େରା ବି ପକାଇଲା, – ସେମାନେ ଆଉକୁଆଡ଼େ କ'ଣ ମତକୁ ମତ ଓ ମନକୁ ମନ ମିଳିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ଥିଲେ ଥିଲେ ଦୋକାନ ଭାଙ୍ଗି ଉଠିଗଲେ । ଖୁବ୍ ମନେଅଛି, ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆମ ପଟର ହୋଇ ଆଗତୁରା ଗଛ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲେ, ସେହିଠାରୁ ପାଚିଲା ଫଳମାନଙ୍କୁ ଆମର ତୃପ୍ତିନିମନ୍ତେ ତଳକୁ ଖୁବ୍ ଝଡ଼ାଇଲେ, ଆମେ ଖୁସୀ ହୋଇ କେତେ ଚୂଷିଲୁ, ଦଶାଟା ଅବଶ୍ୟ ବଦଳିଗଲା ବୋଲି ମନେ ମନେ ନିଜକୁ ବୁଝାଇ ପାରିଲୁ । ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ନେତାମାନଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଇ ଚାଲିଗଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଆମେ ଖାଲି ହତାଶ ହୋଇ ଭାବୁଛୁ, ବାବୁମାନେ କ'ଣ

ପାଇଁ ବା କ'ଣ ଭାବି ଆମଭିତରୁ ଅନ୍ତତଃ କେତେଜଣଙ୍କୁ ଗଛଚଢ଼ାଟା ବି ଶିଖାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେନାହିଁ କାହିଁକି କେଜାଣି ! କଷ୍ଟ ଭିତରେ କଲବଲ ହେଉଥିବା ଏହି ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ସବୁ ଦେଖି ଓ ସବୁ ସମଝି ତଥାପି ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଗଲା । ତା'ଭିତରର ଦେବତାଟି ପାଖରୁ ତଥାପି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପାଇ ପାରୁନଥିଲା । ତେଣୁ, ଚୁପ୍ ରହି ଯାଉଥିଲା । ଅପେକ୍ଷା ବି କରୁଥିଲା କି ?

ଗଠନତଃ, ଅଳ୍ପପକ୍ଷର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରି ଆସୁଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏହି ଭଳିକୁ ଭଳି ଶାସନ ପଛରେ ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଏକ ରାଜନୀତି ରହିଥାଏ, ଲା ବୁଏଟୀ ନିଜ ପୁସ୍ତିକାଟିରେ ସେହି କଥାଟିର ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛନ୍ତି । ତାହାରି ଭିତରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ଆଚରିତ କେତେ ନା କେତେ ଅପାୟ ମଧ୍ୟରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ବହୁତ ପକ୍ଷଟା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଜ୍ଞାପାଳନ କରୁଥାଏ । କେତେ ପ୍ରକାରର ପ୍ରଲୋଭନ ଓ ସମ୍ମୋହନ, କେତେ ପ୍ରକାରର ମିଛ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, – ଏବଂ ଏପକ୍ଷଟା କେଡ଼େ ନୀରବରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଜ୍ଞାବହ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଅସଲ କଥାଟା ହେଉଛି, ଅଧିକ ପକ୍ଷଟା ଆଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକର ପାଳନ ନକଲେ ଅଳ୍ପପକ୍ଷଟି ପ୍ରାୟ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଏତେ ଏତେ ସୁଖର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ କଦାପି ରହି ପାରନ୍ତାନାହିଁ । ସାନଠାରୁ ବଡ଼ଯାଏ ସର୍ବବିଧ ବାସ୍ତବ କାରବାରରେ ବହୁତ ପାଖଟା ଆଦେଶପାଳନ କରୁଛି ବୋଲି ରାଜାକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ତା'ର ତଥାକଥିତ ରାଜଧର୍ମ ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛି । ପ୍ରଜାପକ୍ଷ ହିସାବରେ ଯାହା କରିବା ନିତାନ୍ତ ଅବିଧେୟ ହୋଇ ରହିଛି, ରାଜା ଅର୍ଥାତ୍ ଶାସକପକ୍ଷ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଜାଙ୍କର ସମର୍ଥନରେ ହିଁ କରିପାରୁଛି । ପ୍ରଜାବର୍ଗ ତାହାକୁ ରୀତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ସେହି ଯାବତୀୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନକୁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ହେଲେ ବହୁତ ପକ୍ଷଟିକୁ ରୀତିଟାକୁ ଅରୀତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବ ଏବଂ ପ୍ରତିବାଦ କରିବ । ଯୌଥ ପ୍ରତିବାଦର କରିବା ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଚାରିଶହ ବର୍ଷ ପରେ ରୁଷିଆରୁ ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟଙ୍କର ଲୋକବିବେକ ସମ୍ବନ୍ଧୀ ଲେଖାଗୁଡ଼ିକରେ ସେହି ମୂଳ ମୀମାଂସାଟିକୁ ଉତ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଛି । ରୁଷିଆର ଉଦାରପନ୍ଥୀମାନେ ସେତେବେଳେ ଜାର୍‌ସମ୍ରାଟ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଛାୟାଶ୍ରୟ ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟାଚାରର ଜାଲଗୁଡ଼ିକୁ ବିସ୍ତାରିତ କରି ରଖିଥିବା ଉପରିସ୍ଥ କତିପୟ ବର୍ଗଙ୍କର ସେହି ସମୟଟିରେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ କ୍ରମଶଃ ଗଠିତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ରାଜନୀତିକ ଚରମ ସକ୍ରିୟତାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସେମାନେ ଆସ୍ଥା ରଖି ପାରୁନଥିଲେ । ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଅସହଯୋଗର ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ବର୍ଗଟା ସହିଯାଉଛି ଅର୍ଥାତ୍ ମାନି ନେଉଥିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଉତ୍ପୀଡ଼କମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରୁଛି ବୋଲି ହିଁ

ସକଳ ନିଷ୍ପାସତ୍ତ୍ୱେ ତଥାପି ସମାଜରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଲାଗିରହିଛି ବୋଲି ସେ ସେମାନଙ୍କର ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ଲା ବୁଏଟୀଙ୍କର ବିଚାର ସହିତ ନିଶ୍ଚୟ ପରିଚିତ ଥିଲେ ।

ମୋହନଦାସ କରମଚାନ୍ଦ ଗାନ୍ଧୀ ଏହି ପରମ୍ପରାଟି ମଧ୍ୟରେ ନିମିତ୍ତବତ୍ କେତୋଟି ପ୍ରୟୋଗ କରି ମାର୍ଗଟିକୁ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବାରେ ପ୍ରଭୂତ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଆପଣାର ପ୍ରୟୋଗ ଗୁଡ଼ିକରେ ସେ କେତେଦୂର ସଫଳ ହେଲେ ବା ନହେଲେ, ସେକଥା କିଏ କେଉଁ ନିକିତିରେ ଓଜନ କରି କହି ବି ପାରିବ ? କିନ୍ତୁ, ପୃଥିବୀରେ ହିଂସାଟା ରାଷ୍ଟ୍ରନାମକ ସେହି ପୁରାତନ ଦମ୍ଭଟାର ତରଫରୁ ବଳ ପାଇ ଏବଂ ଜ୍ଞାନହୀନ ବିଜ୍ଞାନକୌଶଳୀ ମାନଙ୍କର ଉତ୍ତେଜନା ମଧ୍ୟରେ ପଡ଼ି ଯେତିକି ମହାଭୟଙ୍କର ହେବାରେ ଲାଗିଛି, ଅପର ପକ୍ଷରେ ପୃଥ୍ୱୀବିବେକଟା ତଥା ବହୁପକ୍ଷର ଭରସାଟା ଅହିଂସା ଏବଂ ଅସହଯୋଗର କଥାକୁ ସତେଅବା ସେତିକି ଅଧିକ ଫଳଦାୟକ ଏବଂ ତେଣୁ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ମାର୍ଗଟିଏ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ବି ଆରମ୍ଭ କରୁଛି । ପୁନଶ୍ଚ, ପ୍ରବଳରୁ ଅଧିକ ପ୍ରବଳ ହିଂସାପକ୍ଷମାନେ ଆଉ ଇଚ୍ଛା କଲାମାତ୍ରକେ ପୃଥିବୀଟାକୁ ଦଳି ମକଚି ଶେଷ କରିଦେବାର ଅଭିଯାନରେ କ୍ରମେ ତେତେ୍ ସହଜରେ ବାହାରିଯାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । କଥାବାର୍ତ୍ତାକୁ ରାଜୀ ହେଲେଣି, ଭିତରୁ ଯେପରି ଆଉ କ'ଣ ଉପାଦାନଟିଏ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ରମେ ଅଧିକ ସମ୍ଭ୍ରମର ସହିତ ଆଚରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧି ବି ଦେଲାଣି । ଏଠି ସମସ୍ତେ ଅବଶ୍ୟ ଏକାଠି ରହିବେ ଏବଂ ପରସ୍ପରର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ବୋଲି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟ ପରମଳଟିଏ କ୍ରମେ ଜନ୍ମଲାଭ କରି ଆସୁଛି କି ? ଅସ୍ତ୍ରପେଡ଼ୀ ମାନଙ୍କରେ ତେଣେ ଛଅଗୁଣ ଅଧିକ ଅସ୍ତ୍ର ମଡ଼ାମଡ଼ି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ସିନା, ତଥାପି ଖିଆଲଟାଏ ଦଂଶିଦେବା ମାତ୍ରକେ ତାହାକୁ ଖୋଲିଦେବା ବିଷୟରେ ମହାରାଡ଼ମାନେ ମଧ୍ୟ କିଞ୍ଚିତ୍ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କଲେଣି । ହଁ, ଫଅଁ ଫଅଁ ଖୁବ୍ ହେଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଆଗକୁ ଚହଟିଯାଇ ସତେଅବା ଅଧିକ କିଛି କରିବାଲାଗି କ'ଣ ପାଇଁ କୁଣ୍ଠିତ ବି ହେଉଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ବିଶ୍ୱବିଜୟ ସକାଶେ ନୁହେଁ, ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବାଲାଗି ହିଁ ସେମାନେ ଏହି ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଅକାରବାର ଗୁଡ଼ିକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କରୁଛନ୍ତି । ପୁଣି, ରାଷ୍ଟ୍ରର ସଂତ୍ରାସବାଦୀ ଆତଙ୍କର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ବାହାରେ ଯେଉଁ ଆତଙ୍କବାଦୀମାନେ ବନ୍ଧୁକ ଓ ବୋମାର ସହାୟତା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ପ୍ରଧାନତଃ ଏକାଧିକ ନିର୍ବୋଧ ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପରି ଦୁଃସାହସ ଲାଗି ସରଞ୍ଜାମମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସେପରି ଘଟୁଛି କି ? ସଂତ୍ରାସବାଦୀଙ୍କୁ ତ ତଥାପି ବୁଝିହେଉଛି; ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଅସହଯୋଗର ସେହି ଅନ୍ୟ ମାର୍ଗଟିର ସ୍ୱୀକୃତି

ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ବୋଲି ବୃହତ୍ ଅସ୍ତ୍ରଶାଳୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ନାଗରିକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଣିକି ନିଜ ଘରଟାର ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକାଚାର ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକାଶ୍ୟ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ରାସ୍ତାରେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲେଣି ।

ତଥ୍ୟ କହୁଛି ଯେ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲା ବୁଏଟୀ ଅତି ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତମାନଙ୍କ ଉପରେ ହେଉଥିବା ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜର ସେହି ଛାତ୍ର-ଅବସ୍ଥାରେ ଏହି ବହିଟିକୁ ଲେଖିଥିଲେ । ସିଏ ପାଠ ପଢ଼ି ଉଚ୍ଚ ରାଜକୀୟ ପଦରେ ରହିଲେ ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ଏକଦା ଉଖାରିଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ବିଷୟରେ ନିଜକୁ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଆଉ ସଂପୃକ୍ତ କରି ରଖି ପାରିନଥିଲେ । ଏବଂ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ସଂସାରରୁ ଚାଲି ମଧ୍ୟ ଗଲେ । ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କୁଳର ଥିଲେ, – ସାହିତ୍ୟକାରର ପରିଚୟରେ କେତେ ସୁଖ୍ୟାତିର ଅଧିକାରୀ ହେଲେ ଏବଂ ଶେଷ ଜୀବନରେ ଯାଇ ନିଜର ବିଚାରଗ୍ରନ୍ଥି ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ପ୍ରସାର ଦେଲେ । ଋଷିତୁଲ୍ୟ କଥାମାନ କହିଲେ ଓ ଅଧିକ ଫର୍ଚ୍ଚା ଜୀବନତଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଲେ । ଗାନ୍ଧୀ ନିଜର ପ୍ରୟୋଗଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ନିଜର ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଠାବ କରିବାର ଏକ ଅନ୍ୟ ରାସ୍ତାରେ ନିଜକୁ ଏକାବେଳେକେ ଜୀବନଆସ୍ପୃହାର ଏହି ପୂରା ତଳଭାଗଟାରେ ସତ୍ୟାନୁମାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଭିନବ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟମାନ ଆଣିଦେଲେ, ଯାହାକି ଏକ ତାତ୍କାଳିକ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାର ମାଧ୍ୟମରେ ଆପଣାକୁ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱମାନସ ନମନ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ସମୀଚୀନ ତଥା ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲା । ତାଙ୍କର ନିଜ ଦେଶରେ ତାଙ୍କ ବିମାନଟାକୁ କାନ୍ଧେଇ ନଗରପରିକ୍ରମା କରୁଥିବା ଖାସ୍ ଲୋକମାନେ ଆଉ ଜାତିର ପିତା ଏବଂ ଯୁଗର ଅବତାରଙ୍କୁ ରଖି ହେଲାନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରାୟ କାନ୍ଦକାନ୍ଦ ହୋଇ ହୃଦୟ ହରାଇ ବସୁଥିବା ବେଳେ ତେଣେ କେତେଆଡ଼େ ଅସହଯୋଗକୁ ଅସ୍ତ୍ର କରି କେତେ କେତେ ମଣିଷ ଅଭାବନୀୟ ଭରସାମାନ ଲାଭ କଲେ ଏବଂ ସେଥିରୁ ଯାହାକିଛି ହାସଲ ହେଉଛି ବୋଲି ପରଖ ପାଇଲେ, ସେଥିରେ ଗାନ୍ଧୀପ୍ରେରଣାର ସେହି ବିଶେଷ ସମ୍ପଦଟିର ସ୍ପର୍ଶ ବି ଲାଭ କଲେ । ଭାରି ମନେ ତ ହେଉଛି ଯେ, ତେଣେ ଏକାଧିକ ଲୋକସଂଗ୍ରାମ ତଥା ଲୋକଜାଗୃତିର ସଂବଳନକୁ ବହନ କରି ତାହା ଅଚିରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ବି ଆସି ପହଞ୍ଚିବ, ଅନାମଧେୟ ନିପଟ ଅଟବୀମାନଙ୍କରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ, – ନିର୍ବଳକୁ ବଳ ଦେବ, ମଉନକୁ ଭାଷା ଦେବ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ହାତଗୋଡ଼ ଯୋଗାଇଦେଇ ବହୁ ସମ୍ଭାବନାକୁ ସାକାର କରିଦେବ । ବୃଦ୍ଧ ରାଷ୍ଟ୍ରଟାକୁ ଅବାକ୍ କରିବ । ଅସତ୍ୟ ସହିତ ଅସହଯୋଗ – ତାହାହିଁ ଆଗାମୀ ସତ୍ୟର ଆବାହନ ଏବଂ

ସେହି ଆବାହନ-ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ସହଯୋଗ । ଆମେ ଲା ବୁଏଟୀ, ଲେଓ ଟଲ୍‌ଷ୍ଟୟ ଓ ମୋହନଦାସ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପରସ୍ପର-ପରିପୂରକତାର ଆହ୍ୱାନବାର୍ତ୍ତା ଉପରେ ଥାପନା କରି ରଖି ନିଜକୁ, ଆମ ପରସ୍ପରକୁ ମଧ୍ୟ କେତେ ଅଭିନବ ମାର୍ଗରେ ସକଳ ଆଲୋଡ଼ନଟି ସହିତ ସାମିଲ କରି ରଖି ପାରିବା !

ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଖିରେ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ନିଜର ଘର ବୋଲି ଆଦରି ନେଇଥିବା ମଣିଷମାନେ ଥାକ ଥାକ, – ବଡ଼ ଓ ସାନ, ଉଚ୍ଚ ଓ ନୀଚ, ଆଗୁଆ ଓ ପଛୁଆ । ଯୋଉ ରାଷ୍ଟ୍ର ଯେତେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ, ସେଠି ଦୂରତାମାନେ ସେତେ ଅଧିକ, ପାତର ଅନ୍ତର ଗୁଡ଼ାକ ସେତେ ଅପମାନଜନକ । ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ନର ସମ୍ଭାବନାମାନ ବଢ଼ିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଦୂରତାମାନେ, ଅବହେଳାମାନେ ଯେ ତଥାପି ରହିବେ, ତାହା ହେଉଛି ଆମ ଏ ଯୁଗର ସଚେତନ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତରେ ସବାବଡ଼ ଲଜ୍ଜା । ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକୁ ନାନା ଫିସାଦରେ ସୁରକ୍ଷିତପ୍ରାୟ କରି ରଖାଯାଇ ଥିବାରୁ ହିଁ ପୃଥିବୀଯାକ ଏତେ ଏତେ ଭୟ ଏବଂ ଏତେ ଏତେ ଅନୁଗ୍ରହର ଏହି ଯାବତୀୟ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ପ୍ରଦର୍ଶନ । ଆମ ଦେଶରେ ଆମେ ଉପରବାଲାଏ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଆମର ଅଲଗା ସଂସାରଟା ଆମ ଖୁସୀ ଅନୁସାରେ ତଳେ ରଖିଛୁ, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବହୁ ଅସହାୟତା ଭିତରେ ଜବତ କରି ରଖିଛୁ, ଏଣିକି ସେମାନେ ଆମର ଏହି ତଥାକଥିତ ରାଷ୍ଟ୍ରବ୍ୟବସ୍ଥାଟାରୁ କେଞ୍ଚାଏ କିମ୍ବା କାଣିଚାଏ ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରିବାକୁ ଆଉ ମୋଟେ ସମ୍ମାନଜନକ ବୋଲି ବିଚାର କରିବେନାହିଁ । ସେମାନେ ନିଜକୁ ସବାଆଗ ନାଗରିକ ବୋଲି ଦାବୀ କରିବେ । ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଦାବୀ କରିବେ, ଦେଶର ସଂବିଧାନଟା ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ ନାଗରିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍‌ପଦ ହେବ, ତେବେ ସେମାନେ ପ୍ରତିବାଦ କରିବେ, ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରିବେ ଏବଂ ଏହି ଏତେ ପବିତ୍ର ମିଛବହି ଗୁଡ଼ାକ ଆଉଥରେ ଅଧିକ ସଫା ହୋଇ ଲେଖାହେଉ ବୋଲି ସିଧାସିଧା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ପେଟକୁ ଦାନା, ପ୍ରାକୃତିକ ସାମୟିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟକୁ ନାନା ତ୍ରାଣକାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଜମିକୁ ବିହନ ଏବଂ ମରଜି ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କର ଗାଆଁକୁ ରାସ୍ତା, ନଦୀକୁ ପୋଲ ଅଥବା କାଁ ଭାଁ ଯାହିତାହି ଇସ୍କୁଲ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଠକାମି, – ଏତିକି ପାଇଁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦେଇ ଆମେ ସେହି ପୁରୁଣା ଶୋଷଣ, ଏକାଚାର ତଥା ହୀନଶାସନ ଗୁଡ଼ାକୁ ଜାରି କରି ରଖିଥିବୁ ଏବଂ ସେମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସହ୍ୟ କରୁଥିବେ, ଆଉ ଏତିକିରେ ମନୁଷ୍ୟାମ୍ଭା ମୋଟେ ବୁଝିବନାହିଁ ଚେତନା ହେଉଛି ଆଗାମୀ ପୃଥିବୀ ସକାଶେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ଦେଖି ପାରୁଥିବା ସକଳ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯାହା ଅଛି, ଯଦି ସେଇଟାକୁ କେହି ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି ତଥାପି କହୁଥିବ, ତେବେ ସେହି ତଥାକଥିତ ସଂସ୍କୃତି ସହିତ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଖର ବିଦା ହୋଇ ଯିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ ।

ଏହି ବିପୁଳ କଳେବର-ବଦଳାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ମଧ୍ୟରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନ ଗୁଡ଼ିକର ବସ୍ତୁତଃ କେଉଁପରି ଭୂମିକା ରହିବ ? ସେମାନେ ସତକୁ ସତ କେଉଁ ପଟେ ଅର୍ଥାତ୍ କାହାପଟେ ରହିବେ, ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ସମ୍ଭ୍ରମର ସହିତ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିକୁ କରିନେବେ। ରାଷ୍ଟ୍ର ସେହି ପୁରୁଣା ଛାଞ୍ଚଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଉପରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଖାମିନ୍ଦମାନଙ୍କ ପାଖରୁ ମନ୍ତ୍ରଣା ମୁତାବକ ପଇସା ଏବଂ ଠିକା କର୍ମସୂଚୀଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣୁଥିବ ଏବଂ ସେହି ପୁରୁଣା ନୀତିଶତକଟାକୁ ଢ଼ାଉଁ ଢ଼ାଉଁ କରି ବଜାଇବ, ଏଇଟି ତାକୁ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବିରକ୍ତିକର ଲାଗିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ। ତଥାପି ଏତିକି ରୁଟିନ୍ ଭିତରେ ରହିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଜୀବିକା ସିନା ମିଳି ଯାଉଥିବ, କିନ୍ତୁ ତା' ଉପରେ ପହିଲେ ପହିଲେ ଏଡ଼େ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭାବରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା ବୃହତ୍ ଲୋକପକ୍ଷଟି ତାହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବ। ଏବଂ, ଲୋକପକ୍ଷଟିକୁ ହିଁ ଆପଣାର ସ୍ୱପକ୍ଷ ବୋଲି ଧରି ନେଲେ ତାକୁ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଯୋଗ୍ୟ କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଏବଂ ସେତେବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପକ୍ଷଟା ତାକୁ ଆଗଭଳି କଦାପି ସୁନାପୁଅ ପରି ଗ୍ରହଣ କରି ନେବନାହିଁ। ଅର୍ଥାତ୍, ଲୋକମାନଙ୍କ ପରି ସିଏ ମଧ୍ୟ ସହିବ, ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିବ ଏବଂ ସହ୍ୟ କରିବ। ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ତଥା ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ସଂଗଠନ କେବେହେଲେ ଗୋଟିଏ ଭଳି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆଦୌ କରିବେ ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ, ଯାହାହେଉ ପଛକେ, ଏହି ଲୋକପକ୍ଷଟି ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ନିଶ୍ଚୟ କୃତଜ୍ଞ ରହିବ। କାରଣ, ଏହି ଡଙ୍ଗର ଏବଂ ଖୋଲମାନଙ୍କରେ କେବଳ ଅନ୍ଧାର ହିଁ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ରହିଥିବା ବେଳେ ଏହିମାନେ ତ ଏକଦା ପହଞ୍ଚିଯାଇ ପ୍ରଥମେ କାଆ କାଆର ରାବଟିକୁ ଦେଇଥିଲେ: ରାତି ପାହି ଆସିଲା, ଏଥର ସମସ୍ତେ ଉଠ ବୋଲି ସୂଚାଇ ଦେଲେ, ଯୁଗ ଯୁଗର ଭୟ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ, ଆମକୁ ଏକାଠି କରାଇଲେ ଏବଂ ପୂରା ଆମରି ବାଗିର୍ ଆମ ପାଖରେ ଆସି ଗୀତ ଗାଇଥିଲେ। ଆମର ଆଖିମାନଙ୍କୁ କାହିଁ କେତେ କୁଆଡ଼କୁ ଲମ୍ବାଇ ଦେଇପାରିଲେ, ସଚେତ କଲେ, ପ୍ରତିବାଦ କରି ଶିଖାଇଲେ। ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆମକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଅକଲଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦେଲେ !

===

Rs. 100/- only

ISBN : 81-87982-25-X